T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU	DERS KİTABI

TÜRKÇE

7. SINIF

YAZAR
Melek GEREK

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 28.12.2023 tarih ve 118 sayılı kurul (ekli listenin 8. sırasında) kararı ile 2024-2025 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile Ders Kitabı olarak kabul edilmiştir.

Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın sorumluluğunu kaldırmaz.

ÖZGÜN

ÖZGÜN MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Ankara - Polatlı Kara Yolu 52. km Gazi Mah. Özgün Cad. No.: 4
Temelli – Sincan / ANKARA
tel.: (312) 645 19 10 (Pbx) • belgeç: (312) 645 19 19

Her hakkı saklıdır ve **Özgün Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi**ne aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafikler yayınevinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

EDİTÖR

Mehmet ERKAL

GÖRSEL TASARIMCI

Nilay Hazal BAŞARIR

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Emre TEZCAN

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI

Aykut BÜYÜKALAN

REHBERLİK UZMANI

Elif TORUN

ISBN

978-605-9303-09-5

Yayıncı Sertifika No.: 44327

BASKI, CİLT

ÖZGÜN MATBAACILIK SAN. VE TİC. AŞ

Ankara - Polatlı Kara Yolu 52. km

Gazi Mah. Özgün Cad. No.: 4 Sincan / ANKARA

tel.: (0312) 645 19 10 (pbx) belgeç: (0312) 645 19 19

Matbaa Sertifika No.: 44327

Ankara, 2024

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

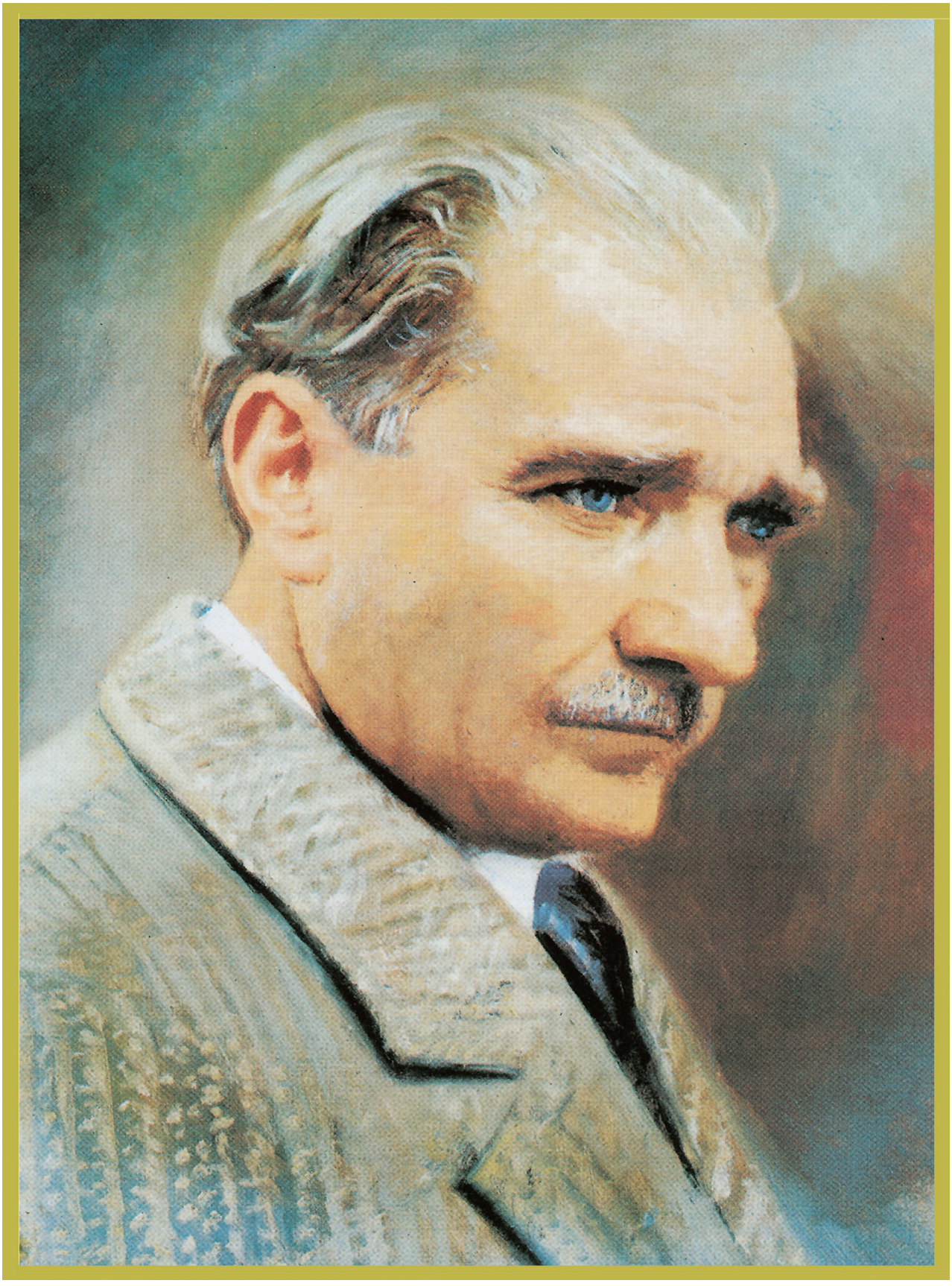

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KİTABIMIZI TANIYALIM 9

1. TEMA: BİLİM VE TEKNOLOJİ

MATEMATİĞİN ŞİİRSELLİĞİ 12
ÇİZGİ FİLM NASIL YAPILIR? 19
TEKNOLOJİ GELİŞİYOR, DÜNYA DEĞİŞİYOR 25
YARATICI BEYİN (DİNLEME METNİ) 31
ALBERT EİNSTEİN (SERBEST OKUMA METNİ) 38
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 40

2. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

YÜZBAŞI İSMAİL HAKKI BEY KARANLIK LİMAN'IN MARTISI 44
ATATÜRK NELER OKUDU, NASIL OKURDU? 54
GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK 61
DÜŞMAN ASKERİ NEDEN AĞLIYORDU? (DİNLEME METNİ) 66
MEHMET ÂKİF ERSOY'A MEKTUP (SERBEST OKUMA METNİ) 69
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 71

3. TEMA: OKUMA KÜLTÜRÜ

OKUMAK 76
ŞİİR 83
GÜZEL KİTAP 86
E-KİTAPLAR (DİNLEME METNİ) 91
LÜTFEN SÜLEYMAN'IN YANAĞINDAN MAKAS ALMAYIN! (SERBEST OKUMA METNİ) 97
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 100

4. TEMA: ERDEMLER

ADALET HEYBESİ 104
ÇERÇİ BEKİR 112
ODUNCUNUN EŞEĞİ 120
TUHAF BİR ŞAKA (DİNLEME METNİ) 128
DÜRÜSTLÜK VE KONFÜÇYÜS (SERBEST OKUMA METNİ) 133
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 136

5. TEMA: KİŞİSEL GELİŞİM

HASAN LÂTİF SARIYÜCE 140
DİNLEYEN İNSAN OLABİLMEK 147
AĞAÇ VE SEN 152
FİNLANDİYA'DAN (DİNLEME METNİ) 156
ERİK AĞACI (SERBEST OKUMA METNİ) 161
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 162

6. TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

TEL İLE ÖRÜLEN DANTEL: TELKÂRİ 168
TAŞTIN YİNE DELİ GÖNÜL 173
BİR SICAK ÇORBADA ANADOLU 177
İNŞALLAH (DİNLEME METNİ) 182
BİNLERCE YILLIK BİR SANAT MİNYATÜR (SERBEST OKUMA METNİ) 189
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 191

7. TEMA: SAĞLIK VE SPOR

DENGELİ BESLENME 196
İKİZ KARDEŞ: MÜZİK VE ŞİFA 202
BİR HAYALİM VAR BENİM 208
KOCA YUSUF (DİNLEME METNİ) 213
SPOR HER YERDE (SERBEST OKUMA METNİ) 218
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 220

8. TEMA: DOĞA VE EVREN

SEVGİ DÖNGÜSÜ 224
SAVAŞA GİDENİN KÖPEĞİ 229
BAHAR TÜRKÜSÜ 234
RÜZGÂR (DİNLEME METNİ) 243
UZAYDA YAŞAM (SERBEST OKUMA METNİ) 246
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM 248
KAYNAKÇA 251
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI 255
TÜRK DÜNYASI HARİTASI 256

Tema adı

Tema numarası

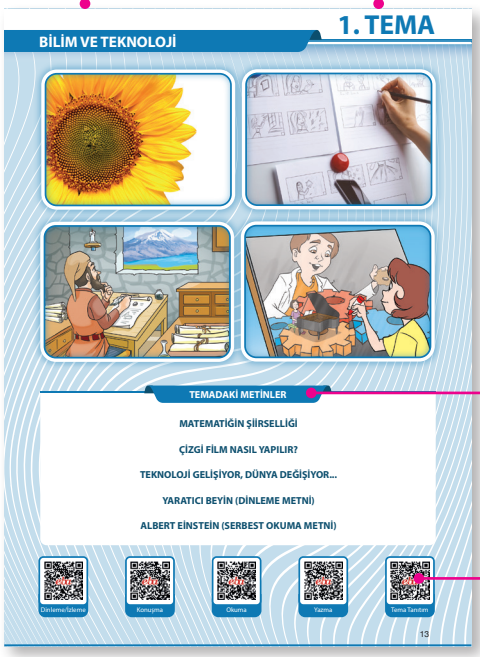

Tema özetine yönlendiren karekod

Metne hazırlık çalışmaları

Okuma metni(1)

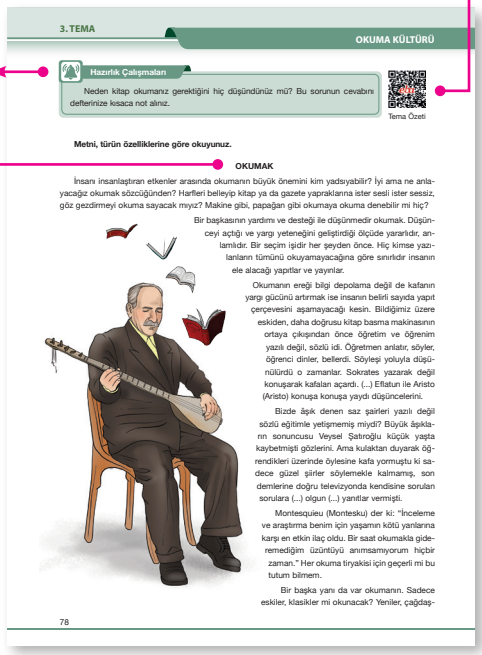

Temada verilen metinlerin adları

EBA ve tema tanıtım içeriklerine yönlendiren karekodlar

Temadaki etkileşimli içeriklere yönlendiren karekod

Metinlerle ilgili etkinlikler

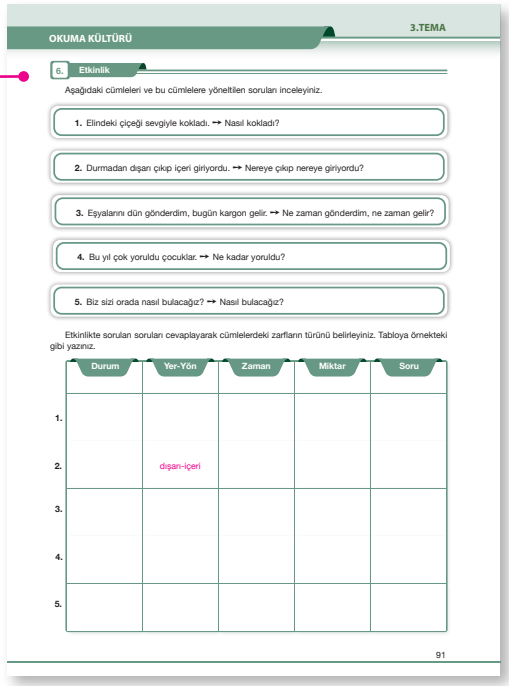

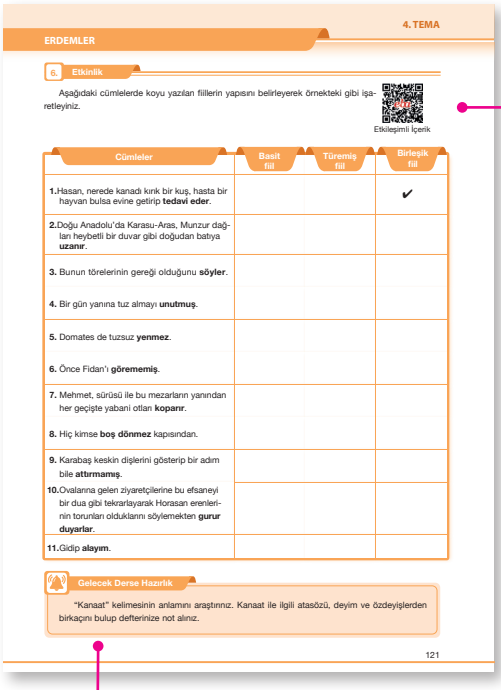

Gelecek derse hazırlık amacıyla verilen çalışmalar

(1) Alıntılanan metinlerde yazım ve noktalama bakımından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

Dinleme metni

5. TEMA
KİŞİSEL GELİŞİM
Hazırlık Çalışmaları
En son gezdiğiniz yere ait gözlemlerinizi maddeler hâlinde defterinize not alınız.
DİNLEME METNİ
Dinleme Metni
FİNLANDİYA'DAN
1. etkinlikte metinde geçen bazı sözcüklerin anlamları verilmiştir. Metni dinlemeden önce bu anlamları okuyunuz ve metni dinlerken bu sözcükleri tahmin etmeye çalışınız.
Şüküfe Nihal BAŞAR (1896-1973)
Uzun süre coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Şiir, roman, öykü yazandır. Eserlerinden bazıları: Şüküfe Nihal/Şiirler, Çöl Güneşi, Yalnız Dönüyorum, Domaniç Dağlarının Yolcusu, Çölde Sabah Oluyor, Finlandiya'dır.
158

Dinleme metnine yönlendiren karekod

Serbest okuma metni

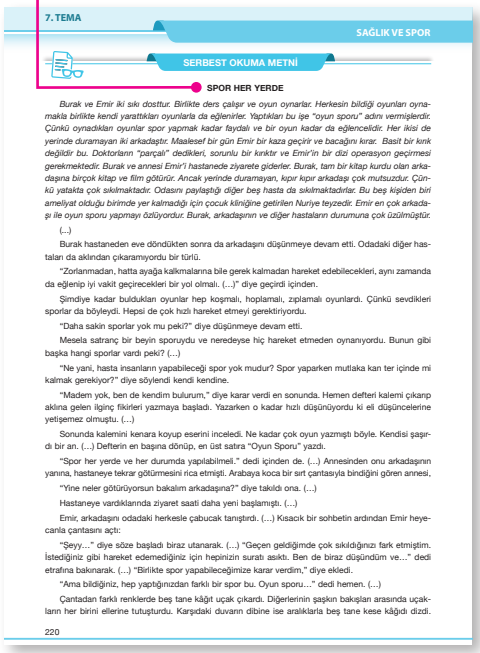
7. TEMA
SAĞLIK VE SPOR
SERBEST OKUMA METNİ
SPOR HER YERDE
Burak ve Emir iki sıkı dosttur. Birlikte ders çalışır ve oyun oynarlar. Herkesin bildiği oyunları oynamakla birlikte kendi yarattıkları oyunlarla da eğlenirler. Yaptıkları bu işe "oyun sporu" adını vermişlerdir. Çünkü oynadıkları oyunlar spor yapmak kadar faydalı ve bir oyun kadar da eğlencelidir. Her ikisi de yerinde duramayan iki arkadaştır. Maalesef bir gün Emir bir kaza geçirir ve bacağını kırar. Basit bir kırık değildir bu. Doktorların "parçalı" dedikleri, sorunlu bir kırıktır ve Emir'in bir dizi operasyon geçirmesi gerekmektedir. Burak ve annesi Emir'i hastanede ziyarete giderler. Burak, tam bir kitap kurdu olan arkadaşına birçok kitap ve film götürür. Ancak yerinde duramayan, kıpır kıpır arkadaşı çok mutsuzdur. Çünkü yatakta çok sıkılmaktadır. Odasını paylaştığı diğer beş hasta da sıkılmaktadırlar. Bu beş kişiden biri ameliyat olduğu birimde yer kalmadığı için çocuk kliniğine getirilen Nuriye teyzedir. Emir en çok arkadaşı ile oyun sporu yapmayı özlüyordur. Burak, arkadaşının ve diğer hastaların durumuna çok üzülmüştür.
(...)
Burak hastaneden eve döndükten sonra da arkadaşını düşünmeye devam etti. Odadaki diğer hastaları da aklından çıkaramıyordu bir türlü.
"Zorlanmadan, hatta ayağa kalkmalarına bile gerek kalmadan hareket edebilecekleri, aynı zamanda da eğlenip iyi vakit geçirecekleri bir yol olmalı. (...)" diye geçirdi içinden.
Şimdiye kadar buldukları oyunlar hep koşmalı, hoplamalı, zıplamalı oyunlardı. Çünkü sevdikleri sporlar da böyleydi. Hepsi de çok hızlı hareket etmeyi gerektiriyordu.
"Daha sakin sporlar yok mu peki?" diye düşünmeye devam etti.
Mesela satranç bir beyin sporuydu ve neredeyse hiç hareket etmeden oynanıyordu. Bunun gibi başka hangi sporlar vardı peki? (...)
"Ne yani, hasta insanların yapabileceği spor yok mudur? Spor yaparken mutlaka kan ter içinde mi kalmak gerekiyor?" diye söylendi kendi kendine.
"Madem yok, ben de kendim bulurum," diye karar verdi en sonunda. Hemen defteri kalemi çıkarıp aklına gelen ilginç fikirleri yazmaya başladı. Yazarken o kadar hızlı düşünüyordu ki eli düşüncelerine yetişemez olmuştu. (...)
Sonunda kalemini kenara koyup eserini inceledi. Ne kadar çok oyun yazmıştı böyle. Kendisi şaşırdı bir an. (...) Defterin en başına dönüp, en üst satıra "Oyun Sporu" yazdı.
"Spor her yerde ve her durumda yapılabilmeli." dedi içinden de. (...) Annesinden onu arkadaşının yanına, hastaneye tekrar götürmesini rica etmişti. Arabaya koca bir sırt çantasıyla bindiğini gören annesi,
"Yine neler götürüyorsun bakalım arkadaşına?" diye takıldı ona. (...)
Hastaneye vardıklarında ziyaret saati daha yeni başlamıştı. (...)
Emir, arkadaşını odadaki herkesle çabucak tanıştırdı. (...) Kısacık bir sohbetin ardından Emir heyecanla çantasını açtı:
"Şeyy..." diye söze başladı biraz utanarak. (...) "Geçen geldiğimde çok sıkıldığınızı fark etmiştim. İstediğiniz gibi hareket edemediğiniz için hepinizin suratı asıktı. Ben de biraz düşündüm ve..." dedi etrafına bakınarak. (...) "Birlikte spor yapabileceğimize karar verdim," diye ekledi.
"Ama bildiğiniz, hep yaptığımızdan farklı bir spor bu. Oyun sporu..." dedi hemen. (...)
Çantadan farklı renklerde beş tane kâğıt uçak çıkardı. Diğerlerinin şaşkın bakışları arasında uçakların her birini ellerine tutuşturdu. Karşıdaki duvarın dibine ise aralıklarla beş tane kese kâğıdı dizdi.
220

Tema sonu ek çalışmalarına yönlendiren karekod

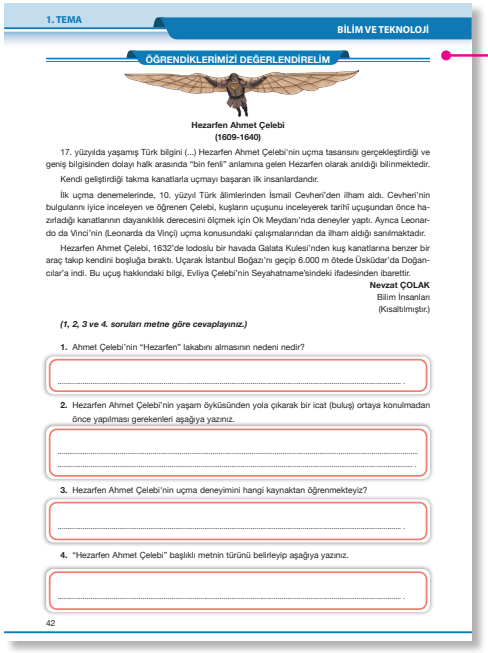
1. TEMA
BİLİM VE TEKNOLOJİ
ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM
Hezarfen Ahmet Çelebi
(1609-1640)
17. yüzyılda yaşamış Türk bilgini (...) Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma tasarısını gerçekleştirdiği ve geniş bilgisinden dolayı halk arasında "bin fenli" anlamına gelen Hezarfen olarak anıldığı bilinmektedir.
Kendi geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran ilk insanlardandır.
İlk uçma denemelerinde, 10. yüzyıl Türk âlimlerinden İsmail Cevheri'den ilham aldı. Cevheri'nin bulgularını iyice inceleyen ve öğrenen Çelebi, kuşların uçuşunu inceleyerek tarihî uçuşundan önce hazırladığı kanatlarının dayanıklılık derecesini ölçmek için Ok Meydanı'nda deneyler yaptı. Ayrıca Leonardo da Vinci'nin (Leonarda da Vinçi) uçma konusundaki çalışmalarından da ilham aldığı sanılmaktadır.
Hezarfen Ahmet Çelebi, 1632'de lodoslu bir havada Galata Kulesi'nden kuş kanatlarına benzer bir araç takıp kendini boşluğa bıraktı. Uçarak İstanbul Boğazı'nı geçip 6.000 m ötede Üsküdar'da Doğancılar'a indi. Bu uçuş hakkındaki bilgi, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sindeki ifadesinden ibarettir.
Nevzat ÇOLAK
Bilim İnsanları
(Kısaltılmıştır.)
(1, 2, 3 ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.)
1. Ahmet Çelebi'nin "Hezarfen" lakabını almasının nedeni nedir?
2. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin yaşam öyküsünden yola çıkarak bir icat (buluş) ortaya konulmadan önce yapılması gerekenleri aşağıya yazınız.
3. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma deneyimini hangi kaynaktan öğrenmekteyiz?
4. "Hezarfen Ahmet Çelebi" başlıklı metnin türünü belirleyip aşağıya yazınız.
42

Öğrendiklerimizi değerlendirelim

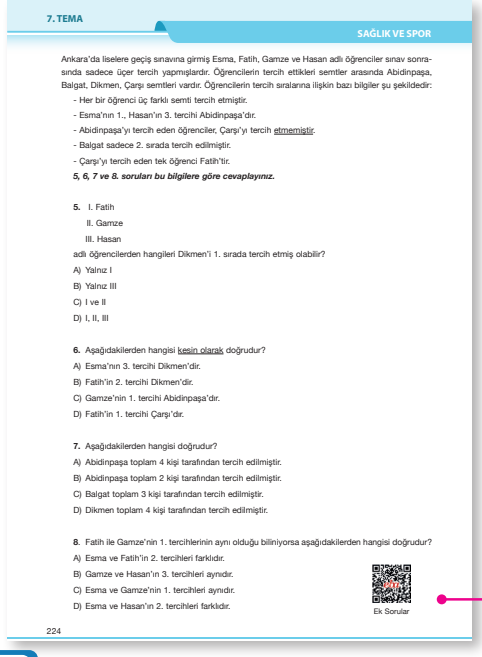
7. TEMA
SAĞLIK VE SPOR
Ankara'da liselere geçiş sınavına girmiş Esma, Fatih, Gamze ve Hasan adlı öğrenciler sınav sonrasında sadece üçer tercih yapmışlardır. Öğrencilerin tercih ettikleri semtler arasında Abidinpaşa, Balgat, Dikmen, Çarşı semtleri vardır. Öğrencilerin tercih sıralarına ilişkin bazı bilgiler şu şekildedir:
- Her bir öğrenci üç farklı semti tercih etmiştir.
- Esma'nın 1., Hasan'ın 3. tercihi Abidinpaşa'dır.
- Abidinpaşa'yı tercih eden öğrenciler, Çarşı'yı tercih etmemiştir.
- Balgat sadece 2. sırada tercih edilmiştir.
- Çarşı'yı tercih eden tek öğrenci Fatih'tir.
5, 6, 7 ve 8. soruları bu bilgilere göre cevaplayınız.
5. I. Fatih
II. Gamze
III. Hasan
adlı öğrencilerden hangileri Dikmen'i 1. sırada tercih etmiş olabilir?
A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I, II, III
6. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?
A) Esma'nın 3. tercihi Dikmen'dir.
B) Fatih'in 2. tercihi Dikmen'dir.
C) Gamze'nin 1. tercihi Abidinpaşa'dır.
D) Fatih'in 1. tercihi Çarşı'dır.
7. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
A) Abidinpaşa toplam 4 kişi tarafından tercih edilmiştir.
B) Abidinpaşa toplam 2 kişi tarafından tercih edilmiştir.
C) Balgat toplam 3 kişi tarafından tercih edilmiştir.
D) Dikmen toplam 4 kişi tarafından tercih edilmiştir.
8. Fatih ile Gamze'nin 1. tercihlerinin aynı olduğu biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
A) Esma ve Fatih'in 2. tercihleri farklıdır.
B) Gamze ve Hasan'ın 3. tercihleri aynıdır.
C) Esma ve Gamze'nin 1. tercihleri aynıdır.
D) Esma ve Hasan'ın 2. tercihleri farklıdır.
Ek Sorular
224

Hazırlık Çalışmaları Simgesi

Dinleme Metni Simgesi

Gelecek Derse Hazırlık Simgesi

Serbest Okuma Metni Simgesi

Görsel Kaynakça, Genel Ağ Kaynakçası

Cevap Anahtarı

Görsel kaynakça, genel ağ kaynakçası ve cevap anahtarına yönlendiren karekodlar

BİLİM VE TEKNOLOJİ

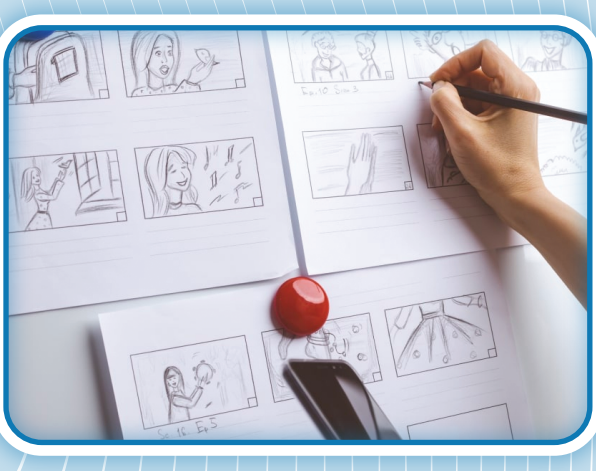

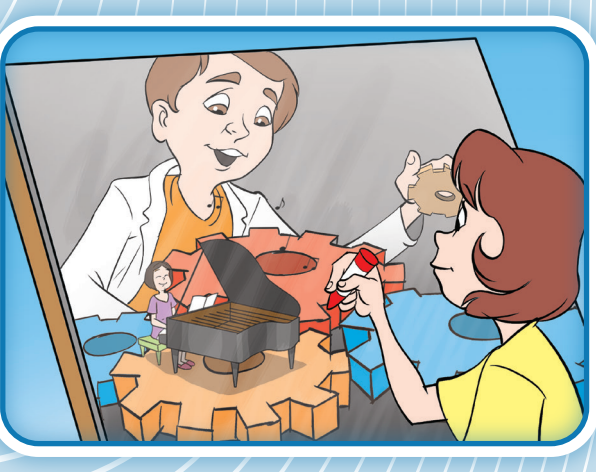

TEMADAKİ METİNLER

MATEMATİĞİN ŞİİRSELLİĞİ

ÇİZGİ FİLM NASIL YAPILIR?

TEKNOLOJİ GELİŞİYOR, DÜNYA DEĞİŞİYOR...

YARATICI BEYİN (DİNLEME METNİ)

ALBERT EİNSTEİN (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme

Konuşma

Okuma

Yazma

Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Matematik biliminden hangi işlerimizde faydalanabiliriz? Matematiği çevremizde nerelerde görmekteyiz? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Tema Özeti

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

MATEMATİĞİN ŞİİRSELLİĞİ

İnsanın iç dünyasında hâkim olan duyguların en rafine ve en naif hâlinin şiir olduğunu söylemek yanlış olmaz. Devasa bir duygu yumağını, birkaç kelimeyle ahenkli bir şekilde ortaya koymanın adıdır şiir. Yunus Emre'nin, "*Ete kemiğe büründüm/Yunus diye göründüm*" dizelerinin gerçek anlamına ulaşmak için ciltlerce kitap okumak gerekebilir. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun, "*Yâr yâr, / Seni kara saplı bir bıçak gibi sineme sapladılar.*" dizelerine yansıyan aşkının yoğunluğunu, herkes kendi iç dünyasının zenginliğiyle duyumsar. Bir insanın iç dünyasını sağlam temeller üzerine kurması ve onu her anlamda zenginleştirmesi gibi bir derdinin ve uğraşının olması gerekiyor doğal olarak. (…)

İnsan için kendisini dıştan saran dünyayı algılamak, içinde yaşadığı şehri ve doğayı tanımak kaçınılmazdır. Galileo'nun (Galileo), "Evren her an gözlemlerimize açıktır; ama onun dilini ve bu dilin yazıldığı harfleri öğrenmeden ve kavramadan anlaşılmaz. Evren, matematik diliyle yazılmıştır. Harfleri üçgenler, daireler ve diğer geometrik biçimlerdir. Bunlar olmadan tek bir sözü bile anlaşılmaz; bunlarsız ancak karanlık bir labirent olabilir." dediği gibi içinde yaşadığı evreni tanıyabilmesi ve anlamlandırabilmesi için matematik dilini bilmeye ihtiyacı var insanın. Matematik dilindeki işlemler ve formüller şiire benzer. Şiirin duyguların yansıması ve ispatı olduğu gibi formüller de matematik dilinde yapılan işlemlerin birer ispatıdır. Matematik dilinin kavramları bir düzen, ahenk içinde ve birbirleriyle ilişkilidir. Alman matematikçi Karl Weierstrass (Karl Veyistires), "Bir matematikçi şair ruhlu olmadıkça tam bir matematikçi olamaz." derken Kant, "Matematik katıksız bir şiirdir." der. Aslında matematikle uğraşana coşku veren şey, matematiğin şiir gibi akıcı olmasıdır. Matematik dilini bilen biri için problem çözümündeki her satırın şiirdeki dizeden farkı yoktur. Bu durum sadece şekilsel benzerlikle kalmayıp içerik olarak da aynıdır. Şiirdeki imgeler, doğada ve yaşanılan hayatta her ne varsa onların sembolize edilmiş şeklidir. Örneğin, bir şair bir kayayı ağlayan bir geline benzetebilir ve şiirini bu imge üzerine kurgulayabilir.

Duygular zaten matematiğin var olduğu doğadan alınır. Ama matematik dilinden uzak düşenler doğanın her yerinde var olan matematikten habersiz yaşarlar. Divan şairi Hayalî'nin dediği gibi, "*Ol mahiler ki derya içredirler deryayı bilmezler.*" (O balıklar ki denizin içindedirler ama denizin içinde olduklarını bilmezler). Doğayla iç içe yaşayanların matematikle çok barışık olduğuna şahit olmuşumdur. Günümüz insanı, özellikle de öğrenim yaşındaki çocuklar, doğadan uzak düştüklerinden matematiği formüller yığını görürler. Bunun içindir ki çoğu matematikle barışık değildir.

E-içerik

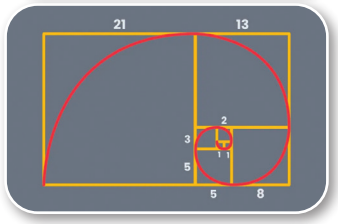

Ginevra de' Benci
(Cinevra da Bensi) Portresi
Leonardo da Vinci

Doğadaki matematikle ilgili binlerce örnek verilebilir. Örneğin, ayçiçeği (günebakan) ki çoğu öğrenci sadece marketlerde poşet içinde sadece çekirdek olarak gördüğü için bu bitkiyi tanımıyor bile yakından incelendiğinde, helezonik (sarmal) şekilde dizilmiş çekirdeklerden oluşur. Tam ortada bir tane çekirdek, hemen onun yanında bir çekirdek, sonra iki çekirdek, üç, beş, sekiz, on üç, yirmi bir,... şeklinde devam eder. Bu dizilişi ilk fark eden İtalyan matematikçi Fibonacci'dir (Fibanaççi). Günebakandaki çekirdeklerin diziliş formülü şudur: Her sayı kendisinden önce gelen iki sayının toplamına eşittir. Yani, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55,… şeklinde artar. Eğrelti otu, papatya gibi çoğu bitkinin yapraklarının da Fibonacci dizisine göre dizildiği görülür. Çam kozalağındaki taneler, kozalağın altındaki sabit bir noktadan kozalağın tepesindeki başka bir sabit noktaya doğru, spiraller (eğriler) oluşturarak çıkarlar. İşte bu taneler soldan sağa ve sağdan sola sayıldığında çıkan sayılar, Fibonacci Dizisi'nin ardışık terimleridir. Mimar Sinan'ın da birçok eserinde Fibonacci dizisi görülür. Örneğin, Süleymaniye ve Selimiye Camilerinin minareleri bu dizi esas alınarak yapılmıştır. Bu dizinin ileri elemanlarında, bir sonraki elemanın bir öncekine oranı "Altın Oran" adı verilen ve yaklaşık 1,618 değerine eşit bir sayıyı verir. Doğadaki canlılarda uzuvların oranında altın oran vardır. Antik mimari eserler ve bazı modern mimari eserler bu orana uygun tasarlanırlar. Altın orana uygun ölçülerdeki nesnelerin ve canlıların daha estetik olduğu görülür. Örneğin, Leonardo da Vinci'nin (Lionardo da Vinçi) yaptığı resimlerin harika görünmesinin nedeni, altın oranı kullanmış olmasında yatmaktadır. Paskal üçgeni olarak bilinen, aslında Ömer Hayyam üçgenindeki tüm katsayılar veya terimler yazılıp çapraz toplandığında Fibonacci Dizisi elde edilir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

Matematik ve şiir, sonsuz gerçeklerin sonlu varlıklarca anlaşılabilmesini sağlayabilmek için birbirini andıran bir inşa sürecine sahiptir. Yani bir matematikçi yeni bir teori ortaya koyarken, bir problem hazırlarken hangi süreçlerden geçiyorsa aynı şekilde bir şair de yeni bir şiir yazarken aynı süreçlerden geçer. İlk ve orta öğretimde öğretilen matematik dilinin alfabesi her ne kadar rakamlar olarak biliniyorsa da yüksek matematikteki alfabe şiirin alfabesi gibi harflerden oluşmaktadır. Matematik dilindeki kavramlar neyse şiirdeki imgeler de aynı değerde seyreder. Özellikle son yıllarda sayısal zekâ ve sözel zekâ şeklinde yapılan yapay bir ayrım sonucunda, matematik ve şiir birbirinden tamamen ayrıştırılarak iki zıt kutba yerleştirilmiştir. Matematik sayısal zekâyı, şiir de sözel zekâyı temsil eden birer baş aktör rolüne büründürülmüşlerdir. Üstelik bu ayrıştırma öyle ustaca yapılmıştır ki hiçbir ortak noktaları olmadığına kanaat getirilmiştir. Böyle bir öğrenilmiş çaresizlik sonucunda matematikten korkan ya da ona mesafeli duran öğrenciler çoğunlukta olmuştur. Hâlbuki hayat denilen koridorun duvarlarına çarpan şiirin sesi, matematiğin sesinin yankılanmasından başka bir şey değildir.

İbrahim ERYİĞİT
ya/da Eğitim ya da Eğitim dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerin harfleri aşağıda karışık olarak verilmiştir. Numaralarla belirtilen anlamlardan hareketle bu kelimeleri bularak örnekteki gibi yazınız. Kelimeleri, anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

Sözlük hazırlama ilkelerine dikkat ederek oluşturacağınız sözlüğe, öğrendiğiniz yeni kelime ve kelime gruplarını ekleyebilirsiniz.

1. tinak → ...antik.....

Bu kitap bize antik dünyanın kapılarını açıyor. .....

2. enrve → .....

..... .

3. roflüm → .....

..... .

4. geim → .....

..... .

5. aşin → .....

..... .

6. şimel → .....

..... .

7. ahav → .....

..... .

1. İlk Çağdaki uygarlıklarla, özellikle eski Yunan ve Roma uygarlıkları ile ilgili olan antika.

2. Gök varlıklarının bütünü; kâinat, cihan, âlem, kozmos.

3. Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan matematiksel anlatım.

4. Ardışık sıralanmayı kıran ses düzenlemeleriyle birlikte şiirin düzyazıdan ayrılmasını sağlayan öge.

5. Yapı kurma, yapı yapma, kurma.

6. Sayıları karşı karşıya getirip belirli birtakım kurallara uygun olarak birbiri üzerine etkilendirme yöntemi.

7. Çöllerde çoğu kez yüze çıkan yer altı sularının yarattığı tarım veya yerleşme bölgesi.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. "Devasa bir duygu yumağını, birkaç kelimeyle ahenkli bir şekilde ortaya koymanın adıdır şiir." cümlesinde şiirin hangi özelliklerinden bahsedilmektedir?

2. İnsanın yaşadığı evreni tanıyabilmesinin şartı nedir?

3. Yazar, matematik ve şiiri hangi açılardan birbirine benzetmiştir?

4. Yazara göre öğrenciler, matematik bilimine neden mesafelidir?

5. Yazar, doğadaki varlıklarda matematik örüntülerinin bulunduğunu hangi örneklerle açıklamıştır?

6. Matematik ve şiirin birbirine benzediği fikrine katılıyor musunuz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

7. Metnin son paragrafında yazar hangi görüşe karşı çıkmaktadır?

3. Etkinlik

Bir metnin vermek istediği mesaja "ana fikir" denir. Ana fikri destekleyen ve onun ortaya konmasını sağlayan diğer fikirlere ise "yardımcı fikir" denir. Aşağıda, okuduğunuz metnin yardımcı fikirlerinden birkaçı ve ana fikri yer almaktadır. Yardımcı fikirlerin yanına "Y", ana fikrin yanına "A" yazınız.

( ) **1.** Şiir, içimizdeki duyguların ifadesidir.

( ) **2.** İki dizelik bir şiir, onlarca duygu ve fikri içinde barındırabilir.

( ) **3.** Evrenin dili matematiktir.

( ) **4.** Doğadaki varlıklarda özel matematik dizilimleri saklıdır.

( ) **5.** Şiir ve matematik birbiriyle ilişkilidir, bu sebeple birini sözel zekânın diğerini ise sayısal zekânın ürünü olarak görmemeliyiz.

( ) **6.** Duyguların da matematiğin de kaynağı evrendir.

( ) **7.** Matematik dilindeki kavramlar şiirdeki imgelere benzer.

( ) **8.** Matematikteki formüllerin kurulması, şiirdeki dizelerin ahenkli bir şekilde ve düzen içinde yazılmasına benzer.

( ) **9.** Doğayla barışık olanlar matematiği sever.

( ) **10.** Mimarlar, eserlerinde matematik dizilimlerinden faydalanırlar.

( ) **11.** Altın orana uygun tasarlanmış bir aracın estetik gözükmesi olasıdır.

4. Etkinlik

Aşağıda "Matematiğin Şiirselliği" metninin bazı bölümlerinden alıntılar yapılmıştır. Bu bölümlerde, kutularda belirtilen düşünceyi geliştirme yollarından hangisinin kullanıldığını bularak noktalı yerlere yazınız.

Sayısal Verilerden Faydalanma	Örneklendirme	Karşılaştırma
Tanımlama	Tanık Gösterme	Benzetme

Matematik ve şiir, sonsuz gerçeklerin sonlu varlıklarca anlaşılabilmesini sağlayabilmek için birbirini andıran bir inşa sürecine sahiptir. Yani bir matematikçi yeni bir teori ortaya koyarken, bir problem hazırlarken hangi süreçlerden geçiyorsa aynı şekilde bir şair de yeni bir şiir yazarken aynı süreçlerden geçer.

.....

Devasa bir duygu yumağını, birkaç kelimeyle ahenkli bir şekilde ortaya koymanın adıdır şiir.

.....

Doğadaki matematikle ilgili binlerce örnek verilebilir. Örneğin, ayçiçeği (günebakan) ki çoğu öğrenci sadece marketlerde poşet içinde sadece çekirdek olarak gördüğü için bu bitkiyi tanımıyor bile yakından incelendiğinde, helezonik (sarmal) şekilde dizilmiş çekirdeklerden oluşur. Tam ortada bir tane çekirdek, hemen onun yanında bir çekirdek, sonra iki çekirdek, üç, beş, sekiz, on üç, yirmi bir... şeklinde devam eder. Bu dizilişi ilk fark eden İtalyan matematikçi Fibonacci'dir.

.....

Matematik dilindeki işlemler ve formüller şiire benzer.

.....

Alman matematikçi Karl Weierstrass, "Bir matematikçi şair ruhlu olmadıkça tam bir matematikçi olamaz." derken Kant, "Matematik katıksız bir şiirdir." der. Aslında matematikle uğraşana coşku veren şey, matematiğin şiir gibi akıcı olmasıdır.

.....

5. Etkinlik

Metinde verilen "Ol mahiler ki derya içredirler deryayı bilmezler. (O balıklar ki denizin içindedirler ama denizin içinde olduklarını bilmezler.)" dizesinden hareketle matematiği bilmenin niçin gerekli olduğuna yönelik hazırlıksız konuşma yapınız.

6. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerdeki örtülü (saklı, gizlenmiş) anlamları örnekteki gibi yazınız.

1. "İnsanın iç dünyasında hâkim olan duyguların en rafine ve en naif hâlinin şiir olduğunu söylemek yanlış olmaz." cümlesinden, duyguları ifade etmenin şiir yazmak dışında pek çok yolu olduğu bilgisine ulaşabiliriz.

2. "Bunun içindir ki çoğu matematikle barışık değildir." cümlesinden ..... .

3. "Mimar Sinan'ın da birçok eserinde Fibonacci dizisi görülür." cümlesinden ..... .

4. "Matematik dilinden uzak düşenler doğanın her yerinde var olan matematikten habersiz yaşarlar." cümlesinden ..... .

5. "Altın orana uygun ölçülerdeki nesnelerin ve canlıların daha estetik olduğu görülür." cümlesinden ..... .

6. "Matematikten korkan ya da ona mesafeli duran öğrenciler çoğunlukta olmuştur." cümlesinden ..... .

7. "Doğayla iç içe yaşayanların matematikle barışık olduğuna şahit olmuşumdur." cümlesinden ..... .

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde koyu punto ile belirginleştirilen fiillerin anlam özelliklerini örnekteki gibi yazınız.

Eylülün gelmesiyle havalar **soğudu**. → *"soğudu" fiili oluş fiilidir.*

Çünkü fiil, öznenin iradesi dışında, kendiliğinden gerçekleşmiştir.

Cebinden bir avuç leblebi çıkarıp torununa **verdi**. → ..... .

..... .

Teyzem bu konudan daha önce **bahsetmişti**. → ..... .

..... .

Dolaptaki yoğurt **ekşimiş**. → ..... .

..... .

Anneannem beş dakika boyunca **güldü**. →..... .

..... .

Bu günlüğü ileride sen okuyasın diye **yazıyorum**. → ..... .

..... .

Çimlere uzanıp bulutların hangi şekle büründüklerini **izlerdik**. → ..... .

..... .

Gelecek Derse Hazırlık

"Jenerik, efekt, 3D tekniği, 2D tekniği, Cut Out (kat aut) tekniği, storyboard (sıtoribord), sinopsis" kelimelerinin çizgi film tasarımında ne anlamlara geldiğini araştırınız. Bu kelimelerin yerine Türkçe hangi kelimelerin kullanılabileceğini düşününüz.

Hazırlık Çalışmaları

"Jenerik, efekt, 3D tekniği, 2D tekniği, Cut Out tekniği, storyboard, sinopsis" kelimelerinin anlamları hakkında edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu kelimelerin yerine Türkçe hangi kelimelerin kullanılabileceği yönünde fikir alışverişinde bulununuz.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ÇİZGİ FİLM NASIL YAPILIR?

Tahmin ediyorum ki hemen hepiniz çizgi film izlemeyi seviyorsunuzdur. Renkler, müzikler, karakterler öyle eğlenceli ki insan merak ediyor, bu çizgi filmler, animasyonlar nasıl yapılıyor? Ekrana gelmeden önce hangi aşamalardan geçiyor? Acar muhabirlerimiz bu soruların peşine düştü ve bir çizgi film hazırlama stüdyosunu ziyaret etti. Sordu ve her aşamasıyla "Çizgi film nasıl yapılır?" sizler için öğrendi.

SENARYO

Haydi, bir çizgi film yapalım. Peki, nereden başlayalım? Bir çizgi film için gerekli olan ilk şey çizgi filmin *senaryosunu* yazmaktır. Senaryo yazmaya da önce *sinopsis* hazırlanarak başlanır. Sinopsis, senaryonun ön çalışmasıdır. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur, tıpkı bir kompozisyon gibi. Hikâyenin iç mekânda mı yoksa dış mekânda mı geçeceğini, zamanın gece mi yoksa gündüz mü olacağını belirtir. Sonrasında "senaryo" yazılır. Senaryo ne mi? Onu da hemen anlatayım. Bir konu olaylarla, duygularla, düşüncelerle beslenir ve yazıya dökülür. Yani çizgi filmimizin bize anlattığı her şey önce yazılı olarak tasarlanır. İşte senaryo buna denir.

HAYALİMDEKİ KARAKTER

Çizgi filmde yer alacak karakterler pek çok teknik kullanılarak tasarlanır. Tekniklerden birinde karakterler bilgisayar ortamında tek tek, kişilik özelliklerine göre hayal edilerek çizilir. "Gözleri iri, yanakları pembe, saçları uzun, neşeli bir karakter olsun." gibi her yönüyle düşünülür. Eğer çizgi filmimiz 3D olarak hazırlanıyorsa, karakterlerimiz 3 boyutlu yani derinliği, genişliği ve yüksekliği olacak şekilde çizilir. 2D olarak çizildiyse sadece yandan veya karşıdan görülüyormuş gibi çizilir. Başka bir teknik de *Cut Out* tekniğidir. Bu teknikte kartonlar, kuklalar, objeler önce çizilip sonra kesilerek bir zemin üzerinde hareket ettirilir. Bu hareketler tek tek fotoğraflanır sonra da birleştirilir.

KARE KARE ÇİZGİ FİLM: STORYBOARD

Senaryomuz hazırlandı, şimdi senaryoyu çizgi haline getirelim. Tüm senaryo, kareler halinde tek tek çizilerek anlatılır. Ayrıntılı bir çizim değildir bu, biraz kabataslak olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü bu bir taslak çalışması... Her karede, o sahne ve planlarda neler yapılacağı yazılı olarak da anlatılır. Her sayfada 2 veya 8 kare bulunur. Çizimlerin yanında kısa notlara da yer verilir.

HAYDİ SESLEN BANA!

Sıra gelir seslendirme işine… Hazırlanan çizgi filmimizdeki karakterler senaryoya uygun olarak seslendirilir. Seslendirme işi sadece bununla da kalmaz tabii. Çizgi film izlerken dikkat ederseniz pek çok yerde müzik kullanıldığını fark edeceksiniz. İşte kullanılan müzikler de bu aşamada yapılır. Ellerine senaryoyu alan ses sanatçıları, senaryo yazarlarının, "gülerek konuşuyor", "nefes nefese kalmış" gibi notlarına göre cümleleri okur. Sonra, müzikle birlikte karakterin görüntüsü birleştirilir.

HAREKET ZAMANI

Bir saniyelik, kısacık bir çizgi film sahnesinde kaç kare fotoğraf vardır dersiniz? Tahmin edin. Eskiden çizgi film hazırlamak için karakterlerin 1 saniye içindeki hareketi tam 25 çizimle anlatılıyordu. Şaşırdınız değil mi? Yani çizgi filmin sadece 1 dakikası için 1500 tane çizim yapılıyordu. İşte bir zamanlar karakterler, ışıklı masaların üzerinde kâğıtlara tek tek çiziliyorken, şimdi bilgisayar programları var da çizgi film yapan ağabey ve ablalarımızın işleri kolaylaşıyor. Karakterler artık bilgisayar programlarıyla hareket ettiriliyor.

ŞİMDİ TOPLAYALIM: KURGU

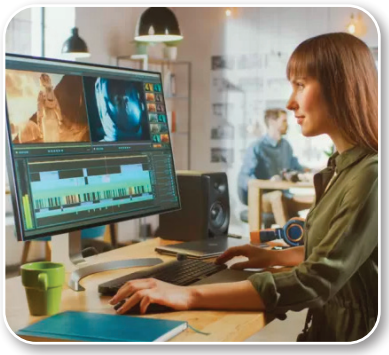

Elimizde senaryo, karakterler, taslak, seslendirmeler ve müzikler var. Tüm bunların tek parça haline getirilmesi olayına *kurgu* deniyor. Artık hepsi bir arada… 2D ve 3D çizim tekniklerini yukarıda anlatmıştık. 2D tekniğinde hazırlanan filmlerde karakterler ve mekânlar birlikte çizilirken, 3D tekniğindeki filmlerde ayrı ayrı çizilir. Kurgu aşamasına geldiğimizde, 3D olarak hazırlanan karakterler, mekânlara tek tek yerleştirilir. Bu çalışmaya *kompozit* denir. Ayrı ayrı hazırlanmış tüm parçalar bu aşamada bir araya getirilir. Ses, karakterimizin ağız hareketlerine göre üzerine kopyalanır; en heyecanlı yerde bir müzik başlar… Bir çarpma anında, darbe alan yerden sıçrayan parçalar, hızla uçan bir uçağın arkasından çıkan dumanlar, kuvvetli bir "Gümm!" sesiyle birlikte etrafa dağılan sis gibi görüntüler işte bu aşamada yapılır.

HAYDİ İZLEYELİM

İşte beklenen an! Tüm bu hazırlıkların çizgi film olma vakti geldi. Kurgu aşamasında zaten pek çok hazırlık bir arada toplanmıştı. Şimdi hareketler, efektler de eklenince ortaya harika bir çizgi film çıkacak. Tabii çizgi filmin küçük bir tanıtımı olan jenerik, giriş ve bitiş müzikleri de var. Hepsi birleştirildiyse artık tamam ... Çizgi filmimiz hazır. Keyifle izleyebilirsiniz!

Sevda UNUK

Sevgi Bir Kuş dergisi

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıda anlamları verilen kelimeleri metinden bularak bulmacaya yerleştiriniz. Öğrendiğiniz yeni kelime ve kelime gruplarını sözlüğünüze eklemeyi unutmayınız.

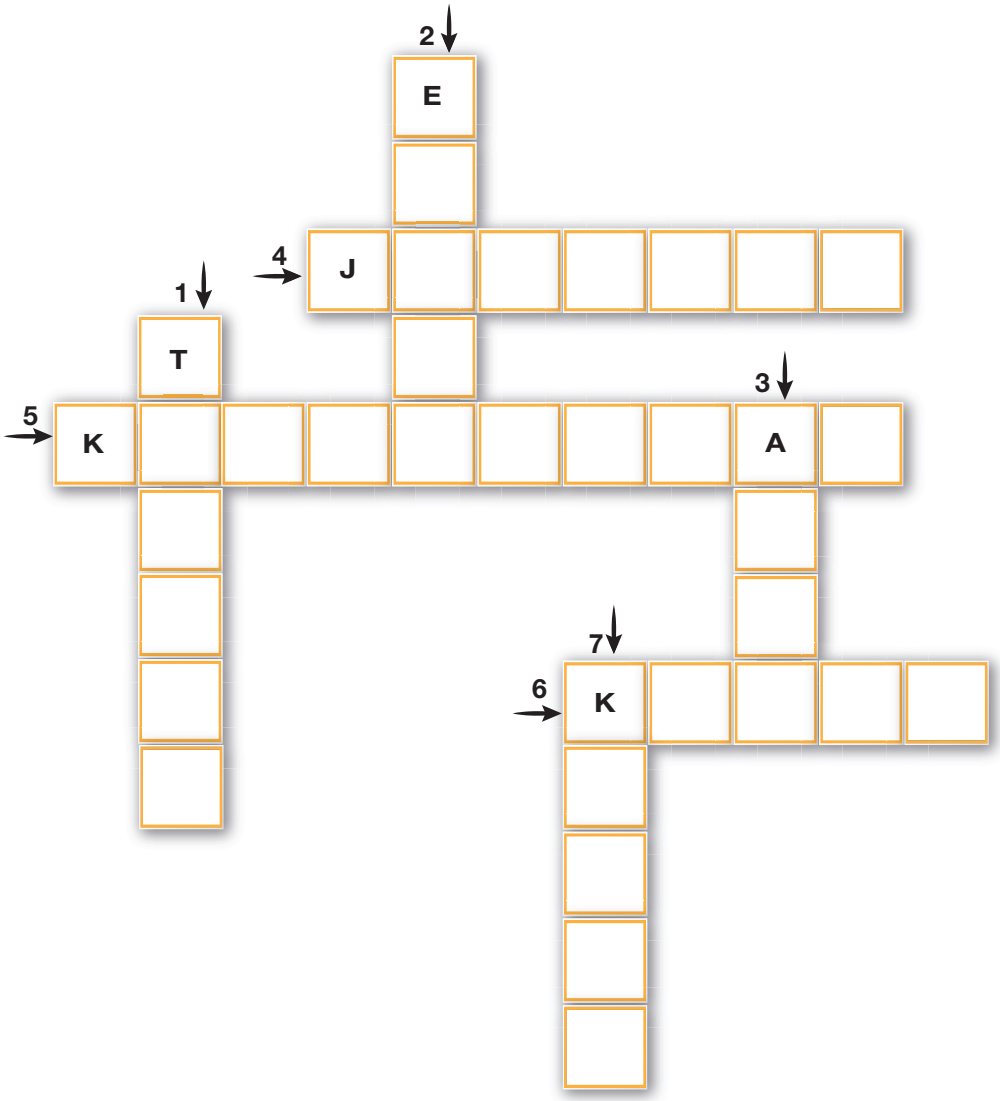

1. Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ana çizgileriyle, türlü bölümleriyle belirten ön çalışma.

2. Radyo ve televizyon yayınlarında, tiyatro oyunlarında veya film seslendirmelerinde, hareketleri izlemesi gereken seslerin doğal kaynakların dışında, optik, mekanik, kimyasal yöntemlerle gerçekleştirilmesi.

3. Atılgan; güçlü ve becerikli, çevik, enerjik.

4. Tanıtma adı/yazısı.

5. Bir şeyin ayrıntılarına girmeden ana çizgilerini belirten.

6. Bir bütün oluşturmak için parçaları takıp birleştirme işi, montaj.

7. Hareketli yerleri iplikle sanatçının parmaklarına bağlanarak veya eldiven gibi bir kesiti kullanarak bir perdenin üzerinden oynatılan, bez, karton vb. hafif nesnelerden yapılmış insan ve hayvan figürleri.

2. Etkinlik

Okuduğunuz metne göre aşağıda verilen çizgi film yapım aşamalarını sıralayınız.

( ) Karakterlere uygun seslendirme yapılır.

( ) Karakterler bilgisayar ortamında hareketlendirilir.

( ) Çizgi film hikâyesinin senaryosu yazılır.

( ) Böylelikle çizgi film izlenmeye hazır hâle gelir.

( ) Senaryodaki karakterler çizilir.

( ) Tamamlanan tüm parçalar birleştirilip kurgulanır.

( ) Storyboard (çekim planı) hazırlanır.

3. Etkinlik

Aşağıdaki görsellerden hangileri 3D, hangileri 2D çizim tekniği ile çizilmiştir? Altlarına yazınız.

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Metinde bazı kelimeler italik yazılmıştır. Bunun neden yapıldığını ve metnin okunuşunu etkileyip etkilemediğini açıklayınız.

5. Etkinlik

Bir çizgi film kahramanı tasarlayınız. Sınıfta beşer kişilik gruplar oluşturarak tasarladığınız beş kahramana uygun bir senaryo yazınız. Daha sonra bu senaryoları sınıf arkadaşlarınıza okuyunuz. Tasarladığınız kahramanları ve senaryoları sınıf panosunda sergileyiniz.

6. Etkinlik

Aşağıdaki tabloda bazı fillerin anlam özellikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin doğru olup olmadığını belirleyiniz.

	Doğru	Yanlış
1. "Çürümek" fiili iş fiilidir.		✔
2. "Uyumak" fiili durum fiilidir.		
3. "Toplamak" filli durum fiilidir.		
4. "Düşünmek" fiili iş fiilidir.		
5. "Beyazlamak" fiili oluş fiilidir.		
6. "Bakmak" fiili iş fiilidir.		
7. "Morarmak" fiili iş fiilidir.		
8. "Seyretmek" fiili iş fiilidir.		
9. "Yürümek" fiili durum fiilidir.		
10. "Düşürmek" fiili oluş fiilidir.		
11. "Kızarmak" fiili iş fiilidir.		
12. "Değişmek" fiili iş fiilidir.		
13. "Hatırında kalmak" fiili durum fiilidir.		
14. "Bahse girmek" fiili durum fiilidir.		

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde geçen çekimli fiillerin altını çizip aldıkları kip ve kişi eklerini örnekteki gibi gösteriniz.

1. Ben şimdi bu notaların kaç vuruşa denk geldiğini nasıl hesaplayacağım?

1. tekil kişi eki ..... hesapla - y - aca(k) - ım .....

2. Aylin tatlı tatlı gülümsüyor.

....

3. Çaldığı kemanla dinleyenleri âdeta büyüler.

....

4. Keşke yarın hava güneşli olsa!

....

5. Yunus'un hikâyesini bir de bizden dinleyin.

....

6. Günler, aylar, yıllar geçti.

....

7. Boşuna yürümüşsün onca yolu.

....

8. Bardağın dolu tarafını görelim.

....

Gelecek Derse Hazırlık

Teknolojinin sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerine etkilerini araştırınız. Araştırmanız sonucunda edindiğimiz bilgileri, görsel (resim, fotoğraf, grafik, tablo vb.) ve işitsel (video, belgesel vb.) materyallerle destekleyerek bir sunu hazırlayınız.

Hazırlık Çalışmaları

"Teknolojiyi doğru kullanmak" ifadesinden ne anladığınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

TEKNOLOJİ GELİŞİYOR, DÜNYA DEĞİŞİYOR...

Çok eski zamanlarda, teknolojinin hayatımıza bu kadar dâhil olmadığı dönemlerde pek çok şey bugünkünden çok daha farklıymış. (…) Telefonların, televizyonların, tabletlerin ve bilgisayarların henüz icat edilmediği dönemlerde iletişim kurmak hem çok zor hem de çok zaman alıcıymış.

Bizler bugün dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşen bir olaydan saniyeler içerisinde haberdar oluyor; arkadaşlarımızla, akrabalarımızla veya sevdiklerimizle iletişim kurmak istediğimizde bunu kolaylıkla gerçekleştirebiliyoruz. Peki, ya geçmiş zamanda yaşayanlar? Onlar iletişim kurma konusunda bizim kadar şanslı değillermiş. Bizim gibi teknolojik araçlara sahip olamadıkları için iletişim kurmanın farklı yollarını arayıp durmuşlar.

İletişim kurmamızı bu kadar kolaylaştıran teknolojik araçların doğru kullanılmadığında bizi ailemizden, arkadaşlarımızdan ve sevdiklerimizden uzaklaştırdığını söylesem gülersiniz değil mi? Ne yazık ki bu doğru.

Yazının henüz bulunmadığı dönemlerde insanlar mağara duvarlarına çizdikleri resimlerle iletişim kurmaya çalışmışlar.

Dumanla haberleşme yöntemi, eski zamanlarda başkalarını tehlikelerden haberdar etmek, onları davet etmek gibi mesajları göndermek için sıklıkla kullanılmış.

Yazının bulunmasının ardından mesajlar posta güvercinleri aracılığıyla gönderilmiş.

Devlet hizmetlerinde çalışan ulaklar karşı tarafa gönderilecek mesajları iletmek için aracılık görevini üstlenmişler.

Mektup yazarak iletişim kurmak insanların en sık kullandığı haberleşme yöntemlerinden biri olmuş.

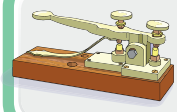

1835 yılında Samuel Morse (Semiyol Mors) tarafından icat edilen telgraf zamanın en popüler iletişim aracı hâline gelmiş.

Graham Bell (Gırem Bel) tarafından telefonun icat edilmesi haberleşmede çığır açmış, başkalarıyla iletişim kurmak telefon sayesinde son derece kolay hâle gelmiş.

Günümüzde haberleşme araçları son derece gelişti ve yaygınlaştı. Neredeyse her evde bulunan televizyon, bilgisayar, internet, dijital telefon gibi araçlar sadece iletişim kurmamızı sağlamakla kalmadı, pek çok fonksiyonları ile yaşamımızın ayrılmaz bir parçası hâline geldi.

Pek çoğumuz teknolojik araçları eğlence aracı görüyor ve zamanımızın çoğunu onlarla geçiriyoruz. Kimi zaman bilgisayarın başından kalkmakta zorlanıyor ya da dijital telefonlarımızı bir türlü elimizden bırakamıyoruz.

Sokakta, bahçede oynadığımız oyunlar giderek azaldı ve oyun alanlarımız da değişti. Grupça oynadığımız oyunların yerini, ekran başında tek başımıza oynadığımız oyunlar aldı. Bu da bizim arkadaşlarımızla kurmamız gereken iletişimimizin azalmasına neden oluyor. Sadece bu kadar da değil… Yemek yeme ya da uyku için gereken zamanı televizyon, tablet, bilgisayar, dijital telefon gibi araçlarla geçirmek vücudumuza ciddi zararlar da veriyor. Mesela yeteri kadar uyuyamadığımız zamanlarda dikkatimizi toplamakta zorlanıyoruz. Sinirli olabiliyor, derslerimizi dinlemekte ve anlamakta güçlük çekiyoruz.

Ekran başında biraz daha fazla kalmak için abur cubur yemeyi, şekerli gıdalar tüketmeyi ve ayaküstü bir şeyler atıştırmayı ne yazık ki alışkanlık hâline getirmekteyiz. Sağlıksız beslenme sonucunda aşırı kilo alabiliriz. Uzun süre ekran başında oturmak kamburumuzun çıkmasına, kas ve iskelet sistemimizin zarar görmesine neden olabileceği gibi aşırı ekran ışıkları göz sağlığımızın bozulmasına da neden olabilir. Bu yüzden doktorlar ekran karşısında uzun zaman geçirmeyi doğru bulmazlar.

Teknoloji doğru kullanılmadığında sadece bizim için değil elbette büyüklerimiz için de oldukça zararlıdır. Bu yüzden büyük olsun, küçük olsun herkesin bu araçları kullanırken dikkatli olması gerekiyor. Peki, o zaman ne yapmalıyız?

Bilgisayar, tablet, akıllı telefon kullanırken ailemiz ile birlikte belirlediğiniz sürelerin dışına çıkmamalıyız.

Ailemizle geçirdiğimiz zamanı artırmalıyız.

Boş zamanlarımızı planlamalıyız.

Sosyal etkinliklere katılmalıyız.

Arkadaşlarımızla bir araya gelip oyunlar oynamalıyız.

Spora ve hobilere vakit ayırmalıyız.

Nice oyunlu güzel yorgunluklarınız olsun, gönlümüz neşeyle dolsun!

Sevda BOLATCAN

Özel Eğitim Çocuk dergisi

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu kelimeleri tahmin ederek sarmal bulmacada uygun sayı aralığına yerleştiriniz.

1. Buluş (1-4).

2. Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, haberleşme (5-12).

3. Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi (13-21).

4. Haber getiren kimse (22-25).

5. Toplumsal, toplumla ilgili (26-31).

6. Bir alanda yeni bir yol, yöntem başlatmak (32-41).

7. Herkesçe tanınan, bilinen (42-48).

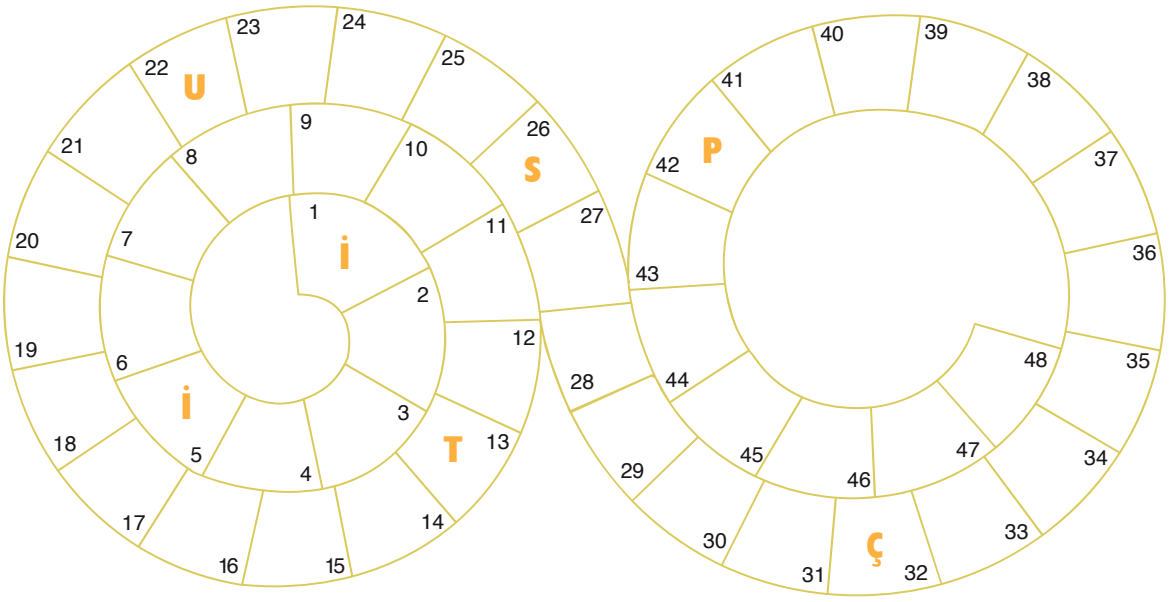

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Geçmişte iletişim kurmak için hangi yollara başvuruluyordu?

2. Günümüzde haberleşme araçları olarak neler kullanılmaktadır?

3. Tablet, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik araçları uzun süre kullanmanın zararları nelerdir?

4. "Teknolojiyi doğru kullanmak" ifadesinden ne anlaşılmaktadır? Açıklayınız.

3. Etkinlik

Teknolojinin sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerine etkileri hakkında hazırladığınız sunuyu sınıfınızda arkadaşlarınıza sununuz. Sunumunuz esnasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde hangi düşünceyi geliştirme yönteminin kullanıldığını eşleştirerek belirtiniz.

Teknoloji, insanların ihtiyaç ve isteklerini karşılamak üzere çevreyi geliştiren, değiştiren ve hatta dönüştüren bilgi, beceri, yöntem ve süreçlerin tamamıdır.

Eskiden insanlar iletişim kurma konusunda bizim kadar şanslı değillermiş. Bizim gibi teknolojik araçlara sahip olamadıkları için iletişim kurmanın farklı yollarını arayıp durmuşlar.

Osmanlı döneminde ulaklar, günümüzdeki postacılar gibi bir yerden bir yere haber taşırlardı.

Bilgi, kâinattaki mevcut imkânları tanımayı sağlar. Bilgi, bu özelliği ile teknolojik gelişmelere zemin oluşturur. Bilginin artması, teknolojik gelişmelerin hızını artırır. Edward Teller (Edvırd Telır) bu konuda şöyle der: Bugünün bilimi yarının teknolojisidir.

Teknolojinin yanlış kullanımı, insanlarda psikolojik ve fiziksel sorunlara yol açabilir. Örneğin telefon, tablet ve bilgisayarın başında çok uzun vakit geçirmek dikkat eksikliğine ve konsantrasyon bozukluğuna neden olur. Bilgisayar başında sürekli oyun oynayan bir çocuğun sosyal becerileri de zarar görür.

Atatürk Ortaokulu öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada öğrencilerin %40'ının sokak oyunlarına vakit ayırmadığı, boş zamanlarını dijital oyunlarla değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada sokak oyunu oynayan öğrencilerin Türkçe dersinde gösterdikleri akademik başarının, yalnızca dijital oyun oynayan öğrencilere oranla %10 fazla olduğu da ortaya konulmuştur.

- Tanık Gösterme
- Tanımlama
- Sayısal Verilerden Yararlanma
- Örneklendirme
- Benzetme
- Karşılaştırma
- Soyutlama

5. Etkinlik

Aşağıda "Teknoloji Gelişiyor, Dünya Değişiyor..." başlıklı metnin ana fikri ve bazı yardımcı fikirleri yer almaktadır. Bunların içinden ana fikri bulup "✓" ile işaretleyiniz.

- ( ) Teknoloji geliştiği için insanlarla iletişim biçimimiz sürekli güncellenmektedir.
- ( ) Teknoloji pek çok birey için günlük yaşamın vazgeçilmezi hâline geldi.
- ( ) Sayısız yararı bulunan teknoloji beraberinde bazı olumsuzlukları da getirdi.
- ( ) Teknolojinin bizi sevdiklerimizden uzaklaştırması oldukça şaşırtıcıdır.
- ( ) Bilinçli teknoloji kullanıcısı olmalıyız.

6. Etkinlik

Aşağıdaki fiillerin çekimlendikleri kipleri belirleyiniz. Fiil, haber kipiyle çekimlenmişse yanındaki boşluğa "H", dilek kipiyle çekimlenmişse "D" yazınız.

1. Yaparsın. ☐	**2.** Bitirecekler. ☐
3. Durunuz. ☐	**4.** Veriyorum. ☐
5. Düzenlesek. ☐	**6.** Bitir. ☐
7. Sağ ola. ☐	**8.** Yedirmiş. ☐
9. Yazmalıyım. ☐	**10.** Tüketti. ☐

Gelecek Derse Hazırlık

Yaratıcılık nedir, kimler yaratıcı olabilir? Bu soruların cevaplarını araştırınız. Araştırmanızda yararlandığınız kaynakları not ediniz.

DİNLEME METNİ

Hazırlık Çalışmaları

Orijinal bir şey ortaya koyarak hangi alana katkıda bulunmak isterdiniz? Açıklayınız.

Dinleme Metni

Metni önemli gördüğünüz yerleri not alarak dinleyiniz.

YARATICI BEYİN

1. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimeleri anlamları ile eşleştiriniz.

İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı; anlak, dirayet, feraset.	
Etkilenme, çağrışım veya içe doğmayla akla gelen yaratıcı duygu, düşünce, ilham.	potansiyel
Çok özgün olan.	biliş
Canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi.	yetenek
Tıpla ilgili, hekimlikle ilgili.	esin
Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet.	tıbbi
Kullanılmaya hazır güç, yetenek.	zekâ

2. Etkinlik

"Yaratıcı Beyin" metnine aşağıda verilen özelliklere uygun farklı başlıklar öneriniz.

Tek kelimeden oluşan bir başlık: ..... .

Kelime grubu niteliğinde bir başlık: ..... .

Soru anlamı taşıyan bir başlık: ..... .

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Yaratıcılık, metinde nasıl tanımlanmıştır?
2. Dr. Nancy Andreasen (Nensiy Andriysın) hangi konuda çalışmalar yapmış bir bilim insanıdır?
3. Dr. Andreasen "Yaratıcı Beyin" adlı eserini niçin yazmıştır?
4. Yaratıcı bir birey olmak için dâhi ya da yüksek IQ'lu (zekâ katsayılı) biri olmak zorunlu mudur?
5. Yaratıcılık her zaman duygusal kaynaklı mıdır?
6. Metinde geçen "Farklı dünyalarda yaşamak çok önemli. Birbirinden farklı dallar arasında ne kadar çok ilişki kurarsanız, orijinal bir şeyin ortaya çıkma olasılığını da o kadar artırmış olursunuz." ifadesinde yaratıcı bir birey olmanın hangi koşulundan bahsedilmiştir?
7. Yaratıcı bireyin özellikleri nelerdir?
8. Yaratıcı bir birey olmak için neler yapılmalıdır?

4. Etkinlik

Metne göre aşağıdaki cümlelerden hangileri Nancy Andreasen'a ait olabilir? İşaretleyiniz.

☐ **1.** Yaratıcılık tamamen duygusal kaynaklıdır.

☐ **2.** Orijinal şeyler üretmenin yolu, farklı disiplinler arasında ilgi kurmaktan geçer.

☐ **3.** Mucit olmanın tek şartı bir konuda derinlemesine bilgi sahibi olmaktır.

☐ **4.** Kelime dağarcığını geniş tutmanın zengin düşünmede çok önemli bir rolü vardır.

5. Etkinlik

Yaratıcılıkla ilgili yaptığınız araştırmadan hareketle defterinize bir yazı yazınız. Yazınızın sonunda araştırmanızda yararlandığınız kaynakları aşağıdaki gibi gösteriniz.

Yararlanılan Kaynağın Türü	Gösterme Biçimi	Örnek
Kitap	Yazarın soyadı, adı. *Eser adı*. Basım Yeri: Yayınevi, basım yılı.	Karaçay, Bahri. *Mutlu Beyin.* Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 2019.
Dergi	Yazarın soyadı, adı. "Yazının başlığı". *Derginin adı*, sayı (tarih).	Bolatcan, Sevda. "Teknoloji Gelişiyor, Dünya Değişiyor..." *MEB Özel Eğitim Çocuk Dergisi*, S 1 (Sonbahar, 2020)
Genel Ağ	Genel ağ adresinin uzantısı, erişim tarihi ve saati.	https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 02.02.2023 Erişim Saati: 18.51

6. Etkinlik

Bloglar, dilediğiniz konuda dilediğiniz kadar yazı yazabileceğiniz dijital ortamlardır. Aşağıda "Dünyayı Değiştiren Fikirler" başlıklı bir blog yer almaktadır. Bu bloğu okuyarak öğretmeninize bir icadın nasıl ortaya konduğunu ve icatların hayatlarımızı nasıl etkilediğini anlatan bir e-posta yazınız.

Dünyayı Değiştiren Fikirler(1)

ANA SAYFA | 5 EKİM | 15 EKİM | 20 EKİM | 25 EKİM | 27 EKİM | 5 KASIM | YAZAR

Her Şey Bir Fikirle Başlar!

Dehanın yüzde biri esinlenmekse yüzde doksan dokuzu da ter dökmektir.

[Thomas Edison (Tamıs Edisın), Amerikalı bilim insanı ve mucit.]

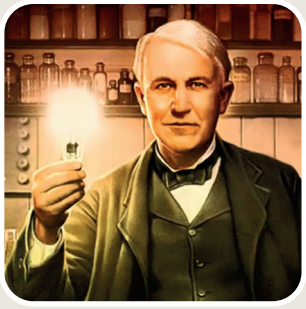

Thomas Edison'ın da söylediği gibi, buluşlar genellikle zorlu bir çalışma sürecinin sonucu ortaya çıkar. Ancak en başta akla gelen bir "büyük fikir" olmadan buluş da olamaz. Büyük fikirler ve onları izleyen buluşlar olmasaydı yaşamlarımızın bugünkünden çok farklı olacağından kuşku yok çünkü buluşlar yaşam ve düşüncelerimizi değiştirdikleri gibi, tarihin akışını da değiştirmişlerdir.

Yüzyıllar boyunca buluşların çoğu, tek bir kişinin ortaya attığı bir "büyük fikir"le ortaya çıkmıştı. Günümüzde üniversiteler, şirketler, hatta hükûmetler bile yeni fikirlerin gelişmesine ve gerçeğe dönüşmesine yardım eder oldu. İnsanlar, büyük gruplar halinde bir araya gelip çalıştıklarında, hastalıkları ortadan kaldırmaktan Ay'a yolculuk yapmaya kadar inanılmaz şeyler başarabilirler. Söylenenlere bakılırsa 20. yüzyılda ortaya çıkan buluşlar, önceki bütün yüzyıllarda ortaya çıkanlardan daha fazla olmuştur. Bulunduğumuz yüzyılda daha kaç buluş yapılacağını tahmin etmek ise olanaksızdır.

Devamını Oku…

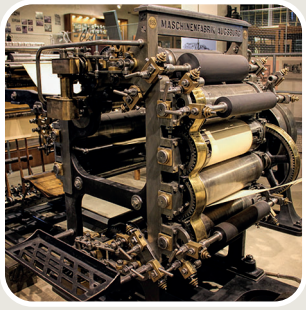

15 Ekim

Zamanla Gelişen Buluşlar

Saat ya da matbaa makinesi gibi tek bir parlak buluş, dünyanın dört bir köşesindeki insanların yaşamlarını değiştirebilir. Bu tür buluşlar zaman içinde değişime uğrayarak her seferinde biraz daha gelişmiş olarak çıkarlar karşımıza.

Devamını Oku…

(1) Bloğun tasarlanmasında "Dünyayı Değiştiren Fikirler, İnanılmaz Buluşlar ve Onların Arkasındaki Hikâyeler" ve "Bir Fikirle Ne Yaparsın?" adlı eserlerden yararlanılmıştır.

20 Ekim

Harika Makineler

Merak ve keşfetme arzusu, insanlarda doğal bir dürtüdür. Ufkun ardında, denizlerin altında, Ay'ın ötesinde hatta vücudumuzun içinde neler olup bittiğini görmek ve anlamak isteriz. Bize bu arayışımızda yardımcı olmak üzere geliştirdiğimiz makineler ise geçekten inanılmazdır.

Devamını Oku...

25 Ekim

Biraz da Eğlence!

Sürdürmekte olduğumuz yaşam, birçok insanın fikir ve buluşları üzerine kuruludur. Bunlardan bir kısmı yaşamımızda öylesine önemli bir yer tutar ki onların olmadığı bir dünya düşünmeyiz bile. Ama bir kısmının oynadıkları rol de yaşamı daha eğlenceli kılmaktan ibarettir.

Devamını Oku...

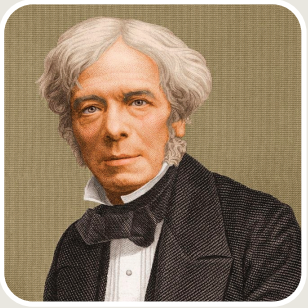

27 Ekim

Deha Olmak!

Deha olmak ne kadar çaba gerektirir? Belki yıllar süren çalışmalara, sonu gelmez deneylere, belki bir ömürlük emeğe. Ya da bir anda, aklınıza gelen tek bir fikirle deha oluverirsiniz. Dünyayı değiştirecek bir fikirle...

Devamını Oku...

5 Kasım

Fikrim, En Yakın Arkadaşımdır!

Fikrimle olmaktan hoşlanmaya başladım. Sanki her şeyi yapabilirmişim gibi kendimi daha canlı hissetmemi sağladı. Beni büyük düşünmek, sonra daha da büyük düşünmek için cesaretlendirdi.

Artık hayatımı onsuz hayal edemiyordum.

Sonra bir gün harika bir şey oldu. Fikrim gözlerimin önünde değişti. Kanatlarını açtı, havalandı ve gökyüzüne doğru yükseldi.

Nasıl tarif edilir, bilmiyorum ama sadece burada değil, o artık her yerdeydi. Ve sonra bir fikirle ne yaparsın, anladım…

Dünyayı değiştirirsin.

Devamını Oku...

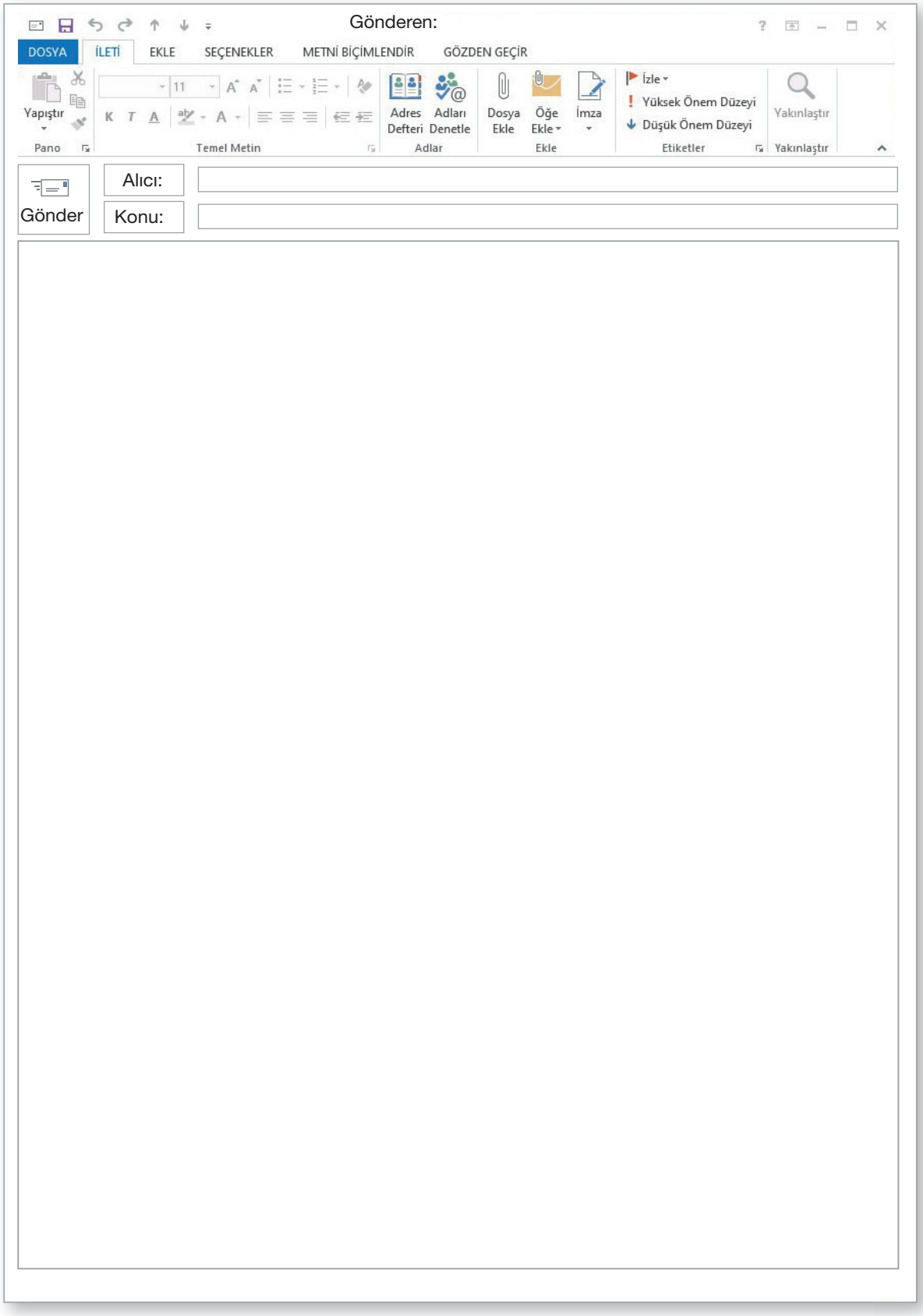
Gönderen:
DOSYA
İLETİ
EKLE
SEÇENEKLER
METNİ BİÇİMLENDİR
GÖZDEN GEÇİR
Yapıştır
Pano
Temel Metin
Adres Defteri
Adları Denetle
Adlar
Dosya Ekle
Öğe Ekle
İmza
Ekle
İzle
Yüksek Önem Düzeyi
Düşük Önem Düzeyi
Etiketler
Yakınlaştır
Yakınlaştır
Gönder
Alıcı:
Konu:

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin kip ve kişisini tabloya örnekteki gibi "✓" ile işaretleyiniz.

1. Meryem'in dayısı aba altından sopa göstermiş.
2. Kendimi hep başkalarından sorumlu hissettim.
3. Yenilgiyi kabullenmiş görünüyorlar.
4. Sevdiklerimizin kıymetini yokluklarında anlarız.
5. Çalıştığın konuyu sınırlandır.
6. Yaşadığımız yeri güzelleştirelim.
7. Onları sıkmamak için bahçeyi terk etseniz.
8. Ege'de kuş uçmaz, kervan geçmez bir beldede çalışmalısın.

	KİPİ									KİŞİSİ					
	Haber Kipleri					Dilek Kipleri				Tekil			Çoğul		
	Duyulan Geçmiş Zaman Kipi	Görülen Geçmiş Zaman Kipi	Şimdiki Zaman Kipi	Gelecek Zaman Kipi	Geniş Zaman Kipi	Gereklilik Kipi	Şart Kipi	İstek Kipi	Emir Kipi	1. Tekil Kişi	2. Tekil Kişi	3. Tekil Kişi	1. Çoğul Kişi	2. Çoğul Kişi	3. Çoğul Kişi
1.	✔											✔			
2.															
3.															
4.															
5.															
6.															
7.															
8.															

SERBEST OKUMA METNİ

ALBERT EİNSTEİN

Albert Einstein (Albırt Aynştayn) (1879-1955) güney Almanya'nın Ulm adındaki küçük kasabasında doğdu. Hermann (Hörmın) ile Pauline Einstein'ın (Polin Aynştayn) ilk çocuklarıydı. Einsteinler 1880'de Münih'e taşındılar. Burada (...) elektrik cihazları üretme işine başladılar. Böylece Albert daha küçük yaşlarda itibaren o günlerde çok yeni olan elektrik endüstrisiyle tanıştı. Albert'ın kız kardeşi Maria (Mariya) – Marja diye çağrılırdı- 1881'de doğdu.

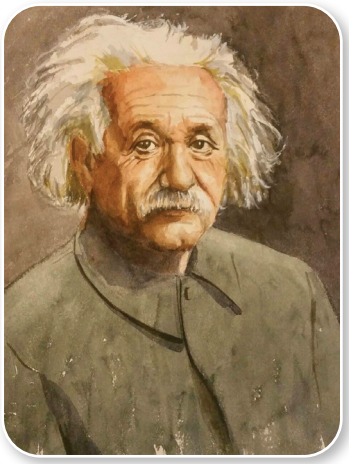

Albert normal bir çocukluk geçirdi, her ne kadar 3 yaşına kadar konuşamadığı söylense de. Küçük bir çocukken bile yavaş konuşuyor, durup söylemek istediğini düşünüyordu. Albert'in annesi mükemmel bir piyanistti ve Albert'e küçük bir oğlan çocuğuyken keman çalmasını öğretti. Annesi müziği matematikle ilişkilendirince Albert'in pratiği ilerledi. Evde Albert anne babasına ve amcası Jacop'a (Cakıp) kafasını karıştıran şeyler hakkında sürekli sorular soruyordu. Ama okulda öğrencilerin soru sormasına izin verilmiyordu. Bunun yerine kendilerine söylenenleri tekrarlayarak öğreniyorlardı. Albert okul ortamından hoşlanmadı; genel olarak sıkılıyordu ama okul ortamının onun öğrenmekten alıkoymasına izin vermeyecek kadar meraklıydı. Kolej öğrencilerini periyodik aralıklarla yemek için evlere davet etmek aileler için bir gelenekti. Einstein'ler tıp öğrencisi Max Talmey'i (Meks Telmi) akşam yemeğine davet ettiler. Max'ın iştahından memnun kalmışlardı ve Max, Albert'in bilgi açlığını besledi. Max, Albert'in okuması için bilim kitapları getirmeye başladı. Albert özellikle fizik ve matematiğe ilgi duyuyordu. Albert okuldaki kitaplardan çok daha karışık kitapları anlayabiliyordu. 12 yaşına geldiğinde Albert'in matematiğe olan yeteneği anne babasının, Jacop'un ve Max'ın yeteneğini geçti. Böylece Albert kendi başına öğrenmek zorunda kaldı.

1894'te Einstein ailesinin elektrik işi iflas etti ve İtalya, Milan'da yeni bir işe başlamak üzere Almanya'yı terk ettiler, Albert hariç. Anne babası Albert için en iyi olanın Münih'te arkadaşlarıyla kalıp eğitimini tamamlaması olduğu kanısındaydılar. Albert çok mutsuzdu. Sessiz bir öğrenci olmaktan çıkıp sınıfın soytarısı haline geldi. Hastaymış gibi davranıyor ve doktoruna sinir bozukluğuna sahipmiş izlenimi veren belirtiler sergiliyordu. Doktoru okul müdürüne bir not yazarak Albert'in ailesinin yanında bir süre dinlenmesini tavsiye etti. Albert'in müdürü de notu okuyup, sorun çıkardığı için okuldan atıldığını Albert'e bildirdi.

Albert 16 yaşındaydı. (...) İtalya'da Albert babası ve amcasının elektrik işine katıldı, ama elektrik cihazları yapmaya yanaşmadı. Bunun yerine elektrik ve manyetizmanın nasıl oluştuğunu öğrenmek istiyordu. Üniversiteye gidip öğrenimine devam etmesine karar verildi ama üniversiteye girmek için lise diplomasına ihtiyacı vardı. İsviçre'nin Aarau (Avra) şehrindeki bir liseye girdi. Bu okul, Almanya'dakinden çok farklıydı. Albert ilk kez okuldan hoşlandı ve derslerinde başarılı oldu. İlk yılın sonunda mezun oldu ve üniversiteye girdi. (…)

1900'de Albert sınavdan geçip kolejden mezun oldu. (…)

1902 yılında Einstein patent ofisindeki işine başladı ve 1903'te üniversiteden sınıf arkadaşı olan Mileva Maritsch (Melivya Mariç) ile evlendi. (…)

Patent işi Einstein için çok uygundu. İşini çabucak yapabiliyor ve daha sonra gerçekten kendisini ilgilendiren şeylere odaklanabiliyordu, özellikle ışık gibi şeylerin nasıl ve niçinleri üzerinde düşünmek gibi.

1905'te Einstein tanınmış bir Alman fizik dergisi olan *Annalen der Physik*'te (Annalen dier Füzik) öne çıkan üç makale yayımladı. Bazı düşünceleri bilim dünyasını şok etti ve onların evrene bakış açısını değiştirdi. İlk makale fotoelektrik etkisi üzerineydi ve ışık bir metalin yüzeyine çarptığında, metalden elektronları kopardığını belirtiyordu. Einstein bu durumu, ışığın daha sonra foton diye adlandırılacak, parçacık özelliklerine sahip küçük enerji paketçikleri halinde geldiğini belirterek açıkladı. Parçacık gibi hareket eden fotonlar elektronları metalden koparıyordu. İlk başta çok az fizikçi bu düşünceyi benimsedi ama daha sonra hepsi kabullendi. 1921'de Einstein fotoelektrik etkisi hakkındaki düşüncelerinden ötürü Nobel Ödülü kazandı.

İkinci makale Özel Görelilik Teorisi üzerineydi. Bu teoriye göre evrendeki her şey hareket halindedir. Göreli hareket, bir cismin hareketini başka bir cismin hareketiyle karşılaştırır. Einstein'a göre yalnızca ışık, mutlak ölçüttü ve gözlemcinin konumu ne olursa olsun aynı hıza sahipti. Üçüncü makale moleküllerin hareketinin matematiksel teorisi üzerineydi.

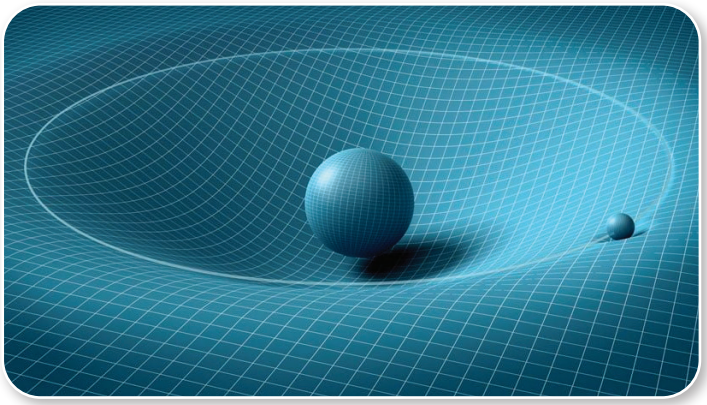

Daha sonra 1905'te Einstein madde ile enerji arasındaki ilişkiyi inceledi. Sıra dışı koşullar altında, kütlenin enerjiye, enerjinin de kütleye dönüşebileceğini öne sürdü. Belki de dünyanın en ünlü denklemi olan $E = mc^2$ denklemini ortaya attı. Bu denklem madde ile enerji arasındaki ilişkiyi açıklar ve enerjinin madde ile ışık hızının (300.000 km/saniye) karesinin çarpımına eşit olduğunu belirtir.

Bu makalenin yayımlanmasıyla birlikte Einstein fizikte daha yüksek mevki elde edebileceğini ve Bern'deki üniversitede öğretmenlik yapabileceğini düşündü. Ama bunun için ondan yeni bir makale yazması istendi. İlk başta buna kızdı fakat sonra istenen makaleyi yazdı. 1908'de derecesini aldı ve yarı zamanlı öğretmenlik yapmasına izin verildi. İlk sınıfında sadece dört öğrenciye ders verirken patent ofisindeki işine de devam etti. (...)

1917'de Einstein Genel Görelilik Teorisini yayımladı. Bu teori, ivmeli (hızı değişen) cisimleri de içeren şekilde ilk teorisinin genişletilmiş haliydi. Bu teorisini işlediği makalede, Einstein bir nesnenin çevresindeki bükülü uzayın yandan geçen nesnelerin ivmelenmesine yol açtığını öne sürdü. Uzayı esneyebilen bir elastik kâğıt gibi tasavvur ediyordu. Bu uzay içinde, Güneş gibi ağır cisimler çukura yol açıyordu. Bu çukur da yanından geçen nesnelerin yollarını etkiliyordu. Yüzyıllar boyunca bilim insanları ışığın düz bir çizgi boyunca ilerlediğini düşündüler ama Einstein ışığın uzayda ilerlerken büküldüğünü söyledi. 1919'da güneş tutulması sırasında bilim insanları Güneş'in yanında bulunan yıldızlardan yayılan ışığın fotoğrafını çektiler. Işık tıpkı Einstein'ın tahmin ettiği gibi bükülmüştü. Bundan sonra tüm dünya Einstein'ın söylediklerileyle daha fazla ilgilenmeye başladı.

Albert Einstein tarihteki en tanınmış bilim insanlarından biri oldu. Pek çok Avrupa ve Amerikan üniversitesinden bilim, tıp ve felsefe dallarında şeref doktorası aldı. 1920'lerde Avrupa, Amerika ve Uzak Doğu'da dersler verdi ve pek çok ödül kazandı. 1932'de ABD'deki Princeton Üniversitesinde (Pirinstın) profesör oldu. (...) Einstein 18 Nisan 1955'te New Jersey (Niv Cörsi), Princeton'da öldü. (…)

Janice Van CLEAVE (Cenis Fon KILİV)
çev.: Orhan DÜZER
Keşifleri ve Buluşlarıyla Dünyamızı Değiştiren Bilim İnsanları
(Kısaltılmıştır.)

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

Hezarfen Ahmet Çelebi
(1609-1640)

17. yüzyılda yaşamış Türk bilgini (...) Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma tasarısını gerçekleştirdiği ve geniş bilgisinden dolayı halk arasında "bin fenli" anlamına gelen Hezarfen olarak anıldığı bilinmektedir.

Kendi geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran ilk insanlardandır.

İlk uçma denemelerinde, 10. yüzyıl Türk âlimlerinden İsmail Cevheri'den ilham aldı. Cevheri'nin bulgularını iyice inceleyen ve öğrenen Çelebi, kuşların uçuşunu inceleyerek tarihî uçuşundan önce hazırladığı kanatlarının dayanıklılık derecesini ölçmek için Ok Meydanı'nda deneyler yaptı. Ayrıca Leonardo da Vinci'nin (Leonarda da Vinçi) uçma konusundaki çalışmalarından da ilham aldığı sanılmaktadır.

Hezarfen Ahmet Çelebi, 1632'de lodoslu bir havada Galata Kulesi'nden kuş kanatlarına benzer bir araç takıp kendini boşluğa bıraktı. Uçarak İstanbul Boğazı'nı geçip 6.000 m ötede Üsküdar'da Doğancılar'a indi. Bu uçuş hakkındaki bilgi, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sindeki ifadesinden ibarettir.

Nevzat ÇOLAK
Bilim İnsanları
(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3 ve 4. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Ahmet Çelebi'nin "Hezarfen" lakabını almasının nedeni nedir?

.....

2. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin yaşam öyküsünden yola çıkarak bir icat (buluş) ortaya konulmadan önce yapılması gerekenleri aşağıya yazınız.

.....
.....

3. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma deneyimini hangi kaynaktan öğrenmekteyiz?

.....

4. "Hezarfen Ahmet Çelebi" başlıklı metnin türünü belirleyip aşağıya yazınız.

.....

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim kullanılmamıştır?

A) Senin bu konuşmaların kabak tadı vermeye başladı.
B) Bu konu üzerinde az kafa yormamışsın.
C) Kırk iki yaşında ve tanınmış bir yazardır.
D) Daima başı dik olacak, kimseye boyun eğmeyecekti.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli fiil yoktur?

A) Boş vakitlerinde bol bol kitap okumalısın.
B) Türkiye'yi karış karış gezeceksin.
C) Mor, kırmızı ve mavinin karışımıdır.
D) Çorbayı bir güzel karıştır.

7. Aşağıdaki cümlelerde çekimli fiillerin hangisi farklı bir kip almıştır?

A) Gördüğün bir iyiliği asla unutma.
B) Suyu kullanırken hiç israf etmez.
C) Bu kitabı okurken kendini farklı bir dünyada bulacaksın.
D) Farklı yerler görmek, ilmini zenginleştirir.

8. Emel "kurmak" fiilini tabloda verilen anlamlara uygun şekilde cümle içinde kullanmıştır. Ancak iki cümleyi yazarken cümlelerin yerlerini karıştırmıştır.

Cümle	Anlam
1. Geniş çöl ufukları arasında çadırlarımızı kurduk.	Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek.
2. Kurduğu sofraya, yaptığı salataya git de bak!	Hazırlamak.
3. Yalnız hayalle geçiniyorum, ben yalnız hayal kuruyorum.	Zihninde büyütmek.
4. Bayram Ağa, uşakların söylediklerini kurdukça kurdu.	Düşünmek.

Hangi cümlelerin yerleri değiştirilirse tablodaki yanlışlık giderilmiş olur?

A) 1 ve 2 B) 1 ve 4 C) 2 ve 3 D) 3 ve 4

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde örtülü anlam yoktur?

A) Osmanlı'da gündelik hayatın izleri, şiirlere de yansımıştır.
B) Nasrettin Hoca da erdemli insan olmanın yollarını öğretir.
C) Yalnızca doğayla iç içe olanlar hayvanları sevebilir.
D) Sorunun çözümünde yanlışlık yapılmıştır.

10. Aşağıda yer alan cümlelerdeki fiillerin anlam özelliklerini belirleyip ilgili kutulara yerleştiriniz.

a. Elif nine ilaçlarını aldı.

b. Hemen perdeyi çekti.

c. Babaannelerinin yanına koştular.

ç. Altı aydır bu zil hiç çalmamıştı.

d. Salondaki çiçeklerin solmuş.

e. Sevinçle yerinden kalktı.

f. Kar bir süre yağmadı.

İş (Kılış) Fiileri	Oluş Fiileri	Durum Fiileri
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

11. Aşağıdaki fiilleri tabloda belirtilen ifadelere uygun olarak 3. tekil kişi ekiyle çekimleyiniz.

Fiil	Kip	Olumlu	Olumsuz	Soru
1. kur-	geniş zaman kipi	kur-ar	kur-maz	kur-ar mı
2. kapla-	duyulan geçmiş zaman kipi			
3. oyna-	şimdiki zaman kipi			
4. çalış-	görülen geçmiş zaman kipi			
5. üfle-	gelecek zaman kipi			
6. ışılda-	istek kipi			
7. götür-	gereklilik kipi			
8. dur-	emir kipi			
9. sevin-	istek kipi			
10. bırak-	koşul kipi			

Ek Çalışmalar

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

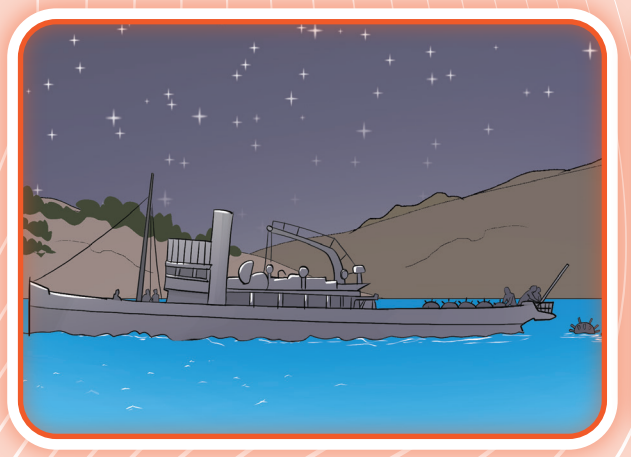

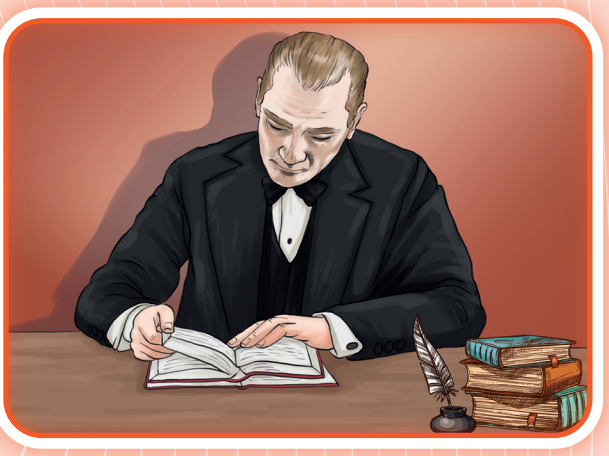

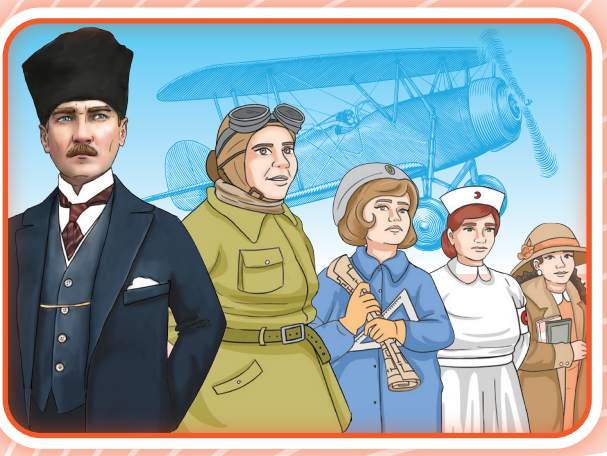

TEMADAKİ METİNLER

YÜZBAŞI İSMAİL HAKKI BEY / KARANLIK LİMAN'IN MARTISI

ATATÜRK NELER OKUDU, NASIL OKURDU?

GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

DÜŞMAN ASKERİ NEDEN AĞLIYORDU? (DİNLEME METNİ)

MEHMET ÂKİF ERSOY'A MEKTUP (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme | Konuşma | Okuma | Yazma | Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Çanakkale Savaşları ve özel olarak Cevat Paşa'nın Çanakkale Deniz Savaşı'nda gösterdiği başarılar hakkında araştırma yapınız. Araştırmanızda kitap, video, animasyon, ses, müzik, grafik gibi yazılı ve çoklu medya kaynaklarından faydalanabilirsiniz.

Tema Özeti

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

YÜZBAŞI İSMAİL HAKKI BEY
KARANLIK LİMAN'IN MARTISI

Romanın Özeti: *Harbiye Mektebini tamamladıktan sonra Yüzbaşı Nazmi ve Yüzbaşı Tophaneli İsmail Hakkı görev yerlerine giderler. Bu arada Boğaz Harbi başlamıştır. Yüzbaşı Nazmi, Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı'na getirilen Cevat Paşa'dan aldığı emirle düşman gemilerini durdurmak için Boğaz'a mayın döşeme işini üstlenmiştir. Bu görevi Harbiye Mektebini beraber okuduğu yakın arkadaşı İsmail Hakkı'yla beraber yapacaktır. İsmail Hakkı Bey, Nusret Mayın Gemisi'nin komutanıdır ancak çok hastadır. Şiddetli göğüs ağrıları çekmekte ve kalbi ara sıra teklemektedir. Gemide, kalpleri vatan sevgisiyle dolu bir grup asker ve geceleri uyuyamadığı için adını "Uykusuz" koydukları, Nusret'e sığınmış, yaralı bir martı vardır. Çanakkale Savaşı'nın son zamanlarında elde kalan son mayınları Boğaz'a döşeyerek savaşın kaderini değiştirmişler, düşman gemilerini Boğaz'dan geçirmeyerek oraya "Çanakkale geçilmez!" mührünü vurmuşlardır.*

Cevat Paşa'dan aldığım emirlere göre mayınların nereye döküleceğine ve hangi derinlikte dökülece-ğine ben karar veriyordum. İsmail Hakkı da gemi mayın istasyonu ekibiyle birlikte üzerinde boynuzlar olan mayınları raylı sistemle suya indirtiyor, derinliklerini belirliyordu. Gemiler işte bu boynuzlara takılınca barut dolu mayınlar patlıyor ve gemiyi batırıyordu.

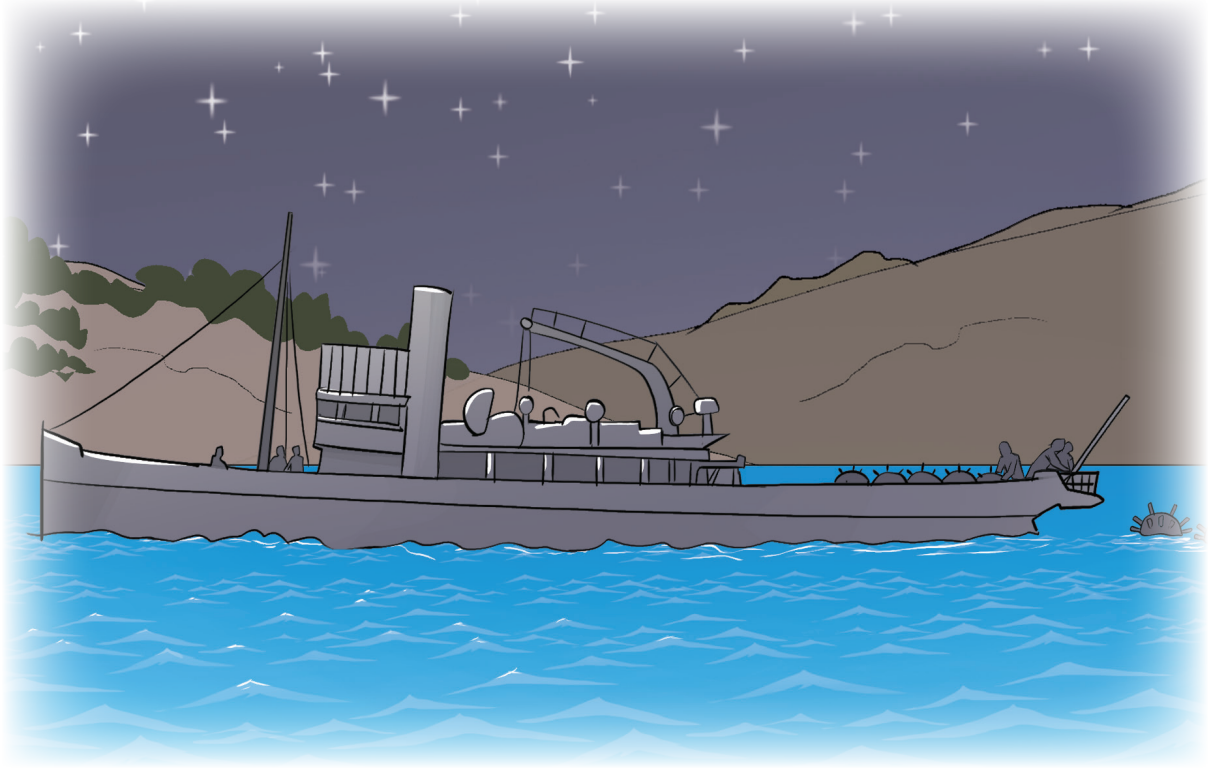

İsmail Hakkı'nın askerleri, işlerini komutanları gibi son derece ustaca yapıyorlardı. İsmail Hakkı emir veriyordu:

"Mayın istasyonu, mayın indirmeye hazır olll!"

"Hazıır!" diyordu askerler.

İsmail Hakkı, mayın indirme emri olan "bando" komutunu veriyordu.

"Birinci mayın, Bismillaaah! Bandoooo!" deyince mayın suya indiriliyordu. Her mayın tek tek ve dikkatlice dökülüyordu denize.

O gece de bu dikkat ve titizlik sonucu, düşmana yakalanmadan görevimizi başarıyla tamamladık. Sabaha karşı demir yerimize döndük. Dinlenmek için kamaramıza gittiğimizde Uykusuz, masadaki harita üzerinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Sanki nöbette bir asker gibi dolanıyordu.

"Bu ne yapıyor Nazmi?"

"Bilmem, baksana hâline, sanki 'Nerede kaldınız?' der gibi."

"Doğru ya bugün güverteye çıkarmayı unuttuk onu."

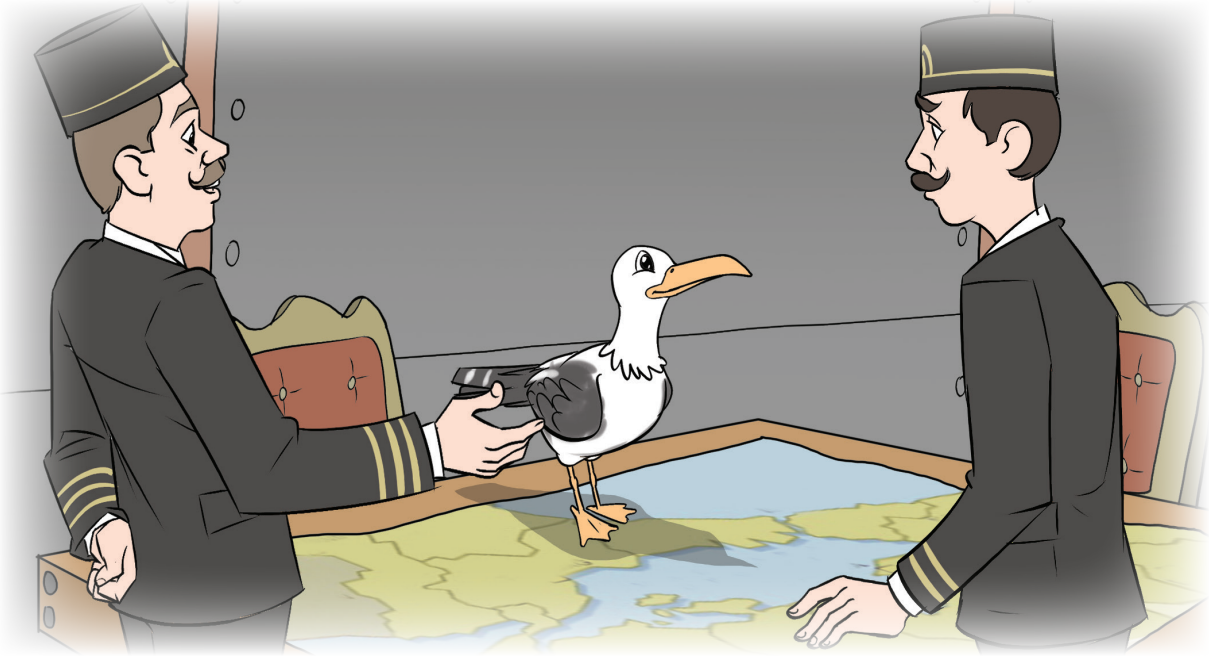

Uykusuz, yaralı olmayan kanadını sevimli sevimli açıp birkaç kere çırptı. Sevindiğini gösteriyordu böylece. İsmail Hakkı, Uykusuz'u eline aldı. "Sana söz Uykusuz, Boğaz'ı düşmandan temizler temizlemez sana bir yuva bulacağım." dedi. Onu güverte nöbetindeki askerlere verdi. Yarı uyanık, tedirgin bir uykuya daldık.

Nusret'teki görevimiz boyunca her görevden başarı ile çıktık. Kendimizi hissettirmeden yolumuzu alıp, işimizi bitirip geri dönebiliyorduk. Bunda İsmail Hakkı'nın başarısı tartışılmazdı. O, eşsiz bir kaptandı. Ancak o günlerde bir şey fark ettim. İsmail Hakkı, oldukça zayıflamıştı. Son zamanlarda çok az yemek yiyordu. Geceleri nefesi daralıyor, kendini güverteye atıyordu.

"Ne oluyor, hasta mısın?" diye sordum birkaç defa.

"Yok…" dedi, "İyiyim, uyku tutmuyor ondan."

Onun bu hâlini hiç beğenmiyordum.

Baharın ilk günlerine doğru Cevat Paşa, yeni bir mayın görevi daha verdi. O gece de hazırlıklarımızı yaptık ancak bu defa farklı bir şey vardı. Düşman bize göz açtırmayacak gibiydi. Projektörlerin ışıkları denizin üzerinde fır dönüyordu. Düşmanın karakol gemileri Boğaz'da devriye hâlindeydi.

Görevimiz, Boğaz'ın farklı bir alanına mayın dökmekti. İsmail Hakkı'nın emri ile geminin ışıkları söndürüldü. Sessiz bir bekleyişe geçtik. Projektörlerin yanmadığı bir an bulup sessizce hareket ettik. Hedefimize varınca raylar çalıştırıldı. Askerlerimiz dikkatle yerleştirdi mayınları. İsmail Hakkı, mayınları kontrol etti.

"Tamamdır, çekilebiliriz."

Motorlar yarım devirde usulca çalıştı. Yavaş yavaş demir yerimize dönüyorduk ki birden olanlar oldu. Üzerimizde dehşet verici bir ışık patladı. Göz gözü görmez bir aydınlık oluştu. Bu bir İngiliz karakol gemisiydi. Projektörleri bizi fark etmişti. Sirenler ötmeye başladı. Işıklar, bulunduğumuz yeri gösteriyordu.

Hızlanmalıydık. İsmail Hakkı tam yol ileri emrini verdi. Askerler kazanları körüklediler. İsmail Hakkı, kaptan köşküne fırlayıp dümeni, dümen subayından aldı. Bizi bu durumdan ancak kendisi kurtarabilirdi. İsmail Hakkı, Nusret'i sağlı sollu zikzaklarla hızla kullanıyordu. Açıklara doğru uzaklaşıyorduk. Şafak sökmek üzereydi.

Bir ara gemi ani manevralar sonucu yalpaladı. Yana yatacak gibi oldu. Güverte su içinde kaldı. Devrilip sulara gömüleceğimizi sandım. İsmail Hakkı nasıl yaptı bilmiyorum, geminin kontrolünü yeniden sağladı. Çok şükür sağ salim atlatmıştık bu badireyi. Bizim gemilerimizin olduğu sahaya yaklaşırken kaptan köşkünde dümen subayının sesini duydum:

"Komutanım yetiiiş! İsmail Hakkı Yüzbaşı elden gidiyor!"

Kaptan köşküne koştum. Aman ya Rabbi! Ne göreyim!.. İsmail Hakkı bir eliyle göğsünü tutmuş, dizlerinin üzerine çökmüştü. Aydınlanan sabahta yüzünü seçebiliyordum. Yüzü kireç gibi bembeyazdı. Gözleri kapandı. Birden yana düştü. (…)

Onu sırtüstü yere yatırdım. Tamamen kendinden geçmişti. Gömleğinin yakasını gevşetip kulağımı göğsüne dayadım. Hiç ses yoktu. Kalp atışını duyamıyordum. Dümen subayına haykırdım:

"Yetiştir bizi!.. Gözünü seveyim, yetiştir Çanakkale Merkez Hastanesine."

Dümen subayı askerlere haykırdı: "Tam yol ileriii!"

Askerler görev yerlerine koşuşturdular. Nusret'i olanca hızıyla çalıştırmaya başladılar. Bir şeyler yapmalıydım. (…) Aniden aklıma kalp masajı yapmak geldi. Okulda öğrendiğimiz gibi kalp masajı yapmaya başladım.

Bir yandan "İsmail Hakkı duyuyor musun? Kalk Tophaneli, ne olur, kalk!" diyordum. Kalp masajını bırakıp nefesini dinledim. "Oh! Çok şükür. Nefes alıyor!" diye bağırdım. Askerler sevinçten birbirlerine sarılmaya, ellerini havaya kaldırıp dua etmeye başladılar.

Onu hastaneye yetiştirmeyi başardık. Yaralılar için her zaman limanda bekleyen sıhhiye askerleri, onu bizden aldılar. Ben de peşlerinden hastaneye koştum. Hastaneye yetiştiğimde Tabip Binbaşı Ahmet onu muayene ediyordu. Son derece endişeliydi.

"Kalp krizi…" dedi. "Kalbi bir süre durmuş olmalı. Nasıl olmuşsa tekrar çalışmış."

"Kalp masajı yaptım."

"İyi yapmışsın Yüzbaşı. Yoksa…"

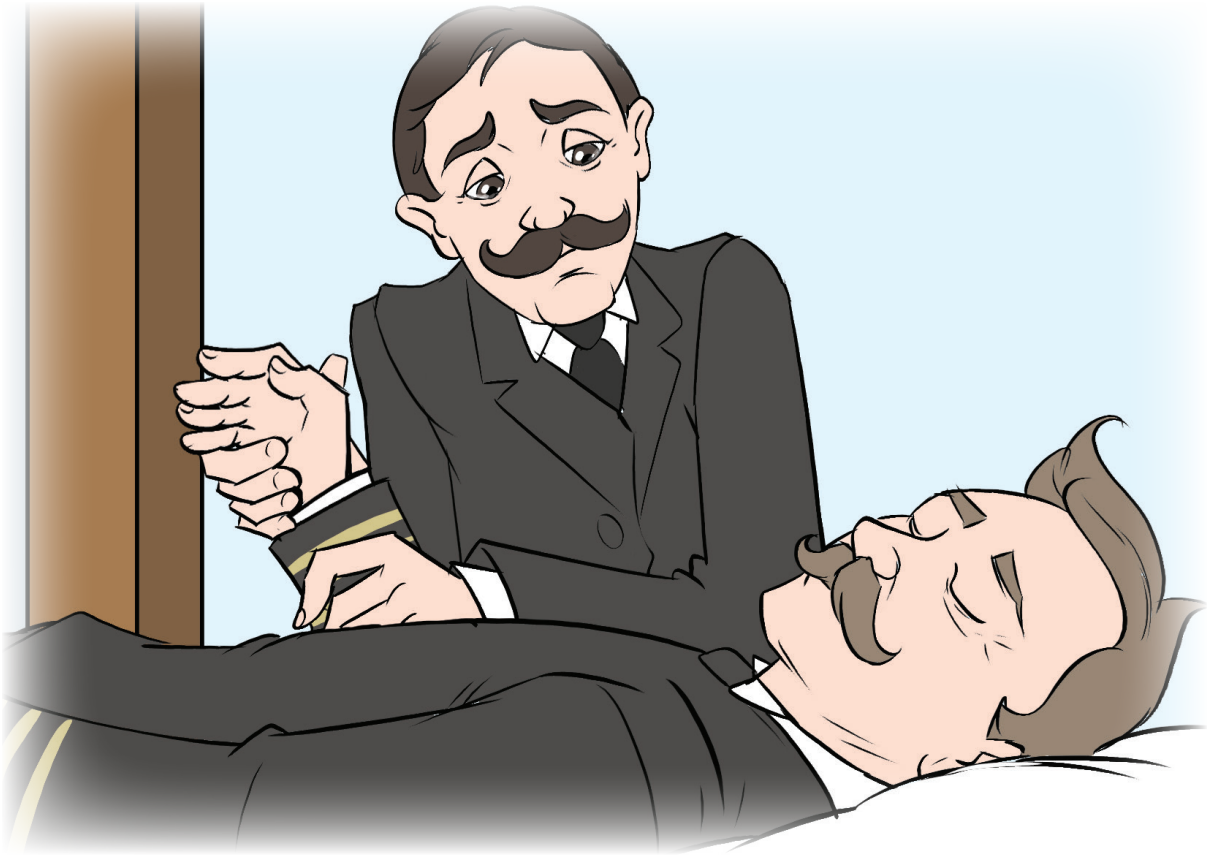

Muayenesi bitince "Allah korumuş Yüzbaşı'yı. Yalnız bir daha böyle bir kriz geçirmemesi gerekiyor. İkinci kriz, ilkinden daha tehlikeli olacaktır. Heyecan ve üzüntüden kesinlikle uzak durmalı. Siz şimdi gidin Yüzbaşı, yapacak bir şeyiniz yok. Görev yerinize dönün. Kendine gelir mi bilmiyorum. Onu kaybedebiliriz de. Gerisi Allah'a kalmış. Biz elimizden geleni yapacağız." dedi.

İsmail Hakkı'ya son bir defa baktım. O, benim aslan yürekli arkadaşımdı. İyi olacaktı. İçimden iyi şeyler geçiriyordum ama sedyesinin yanından bir türlü ayrılamıyordum. Alnı ter içindeydi, yüzü çökmüştü. İyi görünmüyordu. Yanında olduğumu hissettirmeliydim ona. Tanıştığımız ilk gün nasıl tokalaşmıştık? İşte o günkü gibi sertçe elini sıktım.

Kulağına fısıldadım: "Beni duyduğunu biliyorum Tophaneli. İyileşeceksin…" Gözlerim dolu dolu ayrıldım yanından.

Hastaneden çıkarken öyle sarsılmıştım ki nereye gittiğimi bilmeden yürüyordum. Limana nasıl geldiğimi hatırlamıyorum. Nusret'e varınca askerler ve subaylar beni soru yağmuruna tuttu:

"İsmail Hakkı Yüzbaşı nasıl?"

"Yaşıyor mu?"

Hepsi çok üzgündü. Cesur, şefkatli, kahraman komutanları için korkuyorlardı.

"Üzülmeyin." dedim. "Üzülmeyin, Yüzbaşı Tophaneli İsmail Hakkı dayanıklı bir subaydır. İyileşip en yakın zamanda aramıza dönecek."(2) (…)

Işık OKÇU

Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey/Karanlık Liman'ın Martısı

(Kısaltılmıştır.)

(2) Bu metin, romanın düğüm bölümünden alınmıştır.

1. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz. Öğrendiğiniz yeni kelime ve kelime gruplarını sözlüğünüze eklemeyi unutmayınız.

Kelimeler	Tahminim
badire	..... .
devriye	..... .
dümen	..... .
harp	..... .
kamara	..... .
kaptan köşkü	..... .
manevra	..... .
projektör	..... .
siren	..... .
tabip	..... .

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Cevat Paşa'nın Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey ve Yüzbaşı Nazmi Bey'e verdiği görev nedir?

2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey'in rahatsızlığı nedir?

3. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey'in çok hasta olmasına rağmen tehlikeli bir görevi üstlenmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

4. Cevat Paşa'nın, Yüzbaşı Nazmi'nin ve Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey'in Çanakkale Deniz Savaşı'nın kazanılmasındaki rolleri nelerdir?

5. Metnin, sizi en çok etkileyen bölümü hangisidir? Açıklayınız.

3. Etkinlik

Metnin konusunu noktalı alana yazınız.

.....

.....

4. Etkinlik

Aşağıdaki tabloyu metne göre doldurunuz.

Şahıs ve Varlık Kadrosu	....
Zaman	....
Mekân	....
Olay Örgüsü	....

5. Etkinlik

Yaptığınız araştırmadan hareketle Cevat Paşa'nın Çanakkale Deniz Savaşı'nda gösterdiği başarıları özetleyiniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Cevat Paşa (1870 - 1938)

6. Etkinlik

a) Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde deyimler koyu yazılmıştır. Bu deyimlerle cümleler kurunuz.

Çok şükür **sağ salim** atlatmıştık bu badireyi. → .....
.....

Düşman bize **göz açtırmayacak** gibiydi. → .....
.....

Gözünü seveyim, yetiştir Çanakkale Merkez Hastanesine. → .....
.....

Biz **elimizden geleni yapacağız**. → .....
.....

b) Cümle içinde kullandığınız deyimleri inceleyerek aşağıdaki ifadelerin doğru mu yoksa yanlış mı olduğuna karar veriniz.

	Doğru	Yanlış
1. Deyimler en az iki sözcükten oluşur.	☐	☐
2. Deyimler öğüt verme amacı taşır.	☐	☐
3. Deyimler bir durumu anlatır.	☐	☐
4. Deyimleri oluşturan kelimelerin tamamı isim soyludur.	☐	☐
5. Deyimleri oluşturan kelimeler başka bir kelime ile değiştirilebilir.	☐	☐
6. Deyimlerin çoğu mecaz anlamlıdır.	☐	☐

7. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış fiillerin hangi kip ve şahısla çekimlendiğini bulup örnekteki gibi yazınız.

1. Mayın istasyonu, mayın indirmeye **hazır ol!**

emir kipi/2. tekil şahıs

2. Bu ne **yapıyor** Nazmi?

..... .

3. **Bilmem**.

..... .

4. **Baksana** hâline.

..... .

5. Nerede **kaldınız**?

..... .

6. Heyecan ve üzüntüden kesinlikle **uzak durmalı**.

..... .

7. **Gözünü seveyim**.

..... .

8. Askerler kazanları **körüklediler**.

..... .

9. **Yetiştir** bizi!

..... .

10. İyileşip en yakın zamanda aramıza **dönecek**.

..... .

8. Etkinlik

Çanakkale Savaşları'na alınan askerlerin yarısına yakını okula devam eden öğrenci ve öğretmenlerden oluşmaktaydı. Bu kişiler, yetiştirilmek için önce Harp Mektebine alınmaktaydı. Harp Mektebine alınan subaylar çeşitli sınıflara ayrılarak bir eğitim görüyorlardı. Aşağıdaki tabloda subayların eğitim aldıkları sınıflar ve bu sınıfların toplam subay sayısına oranları verilmektedir:(3)

Yüzdelik Gösterimi	Sınıf
%75	Piyade
%5	Süvari
%12,5	Sahra topçu
%5	Ağır topçu
%2,5	Kıtaat-ı Fenniye (Askerlik İlmi)

Tabloyu dikkatle inceleyiniz.Tabloya göre aşağıdaki bilgilerin doğru mu yoksa yanlış mı olduklarını belirleyiniz.

	Doğru	Yanlış
1. Eğitime alınan askerler altı sınıfa ayrılmaktadır.	☐	☐
2. Yetiştirilen askerlerin büyük çoğunluğunu piyade sınıfı oluşturmaktadır.	☐	☐
3. Eğitime alınanların yüzde beşi sahra topçusu olarak yetiştirilmektedir.	☐	☐
4. Askerlerin çok az bir kısmı kıtaat-ı fenniye alanında yetiştirilmektedir.	☐	☐
5. Ağır topçu ve süvari olarak yetiştirilen asker oranı birbirine eşittir.	☐	☐
6. Piyade dışındaki sınıfların oranlarının toplamı %50'yi bulmaktadır.	☐	☐
7. Sahra topçusu olarak eğitilen subay sayısı, ağır topçu olarak eğitilen subay sayısından fazladır.	☐	☐
8. Çanakkale Savaşı'nda sahra topçu sınıfından sonra en etkin sınıf süvari birliğidir.	☐	☐

(3) Bu tablo İsmail Sabah'ın "Çanakkale'nin Şehit Kalemleri" adlı eserinden alınmıştır.

9. Etkinlik

Aşağıdaki paragrafta "açıklayıcı, öyküleyici, betimleyici, tartışmacı" anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır? Gerekçesiyle birlikte aşağıya yazınız.

"Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ile Ege Denizi'ni birbirine bağlayan su yoludur. Avrupa ile Asya'yı birbirinden ayıran iki boğazdan biridir. Adını 15. yüzyılda kurulan Çanakkale şehrinden almıştır. Avrupa yakasında Gelibolu Yarımadası, Asya yakasında Biga Yarımadası bulunur. Milattan önce dört bin yılından itibaren Çanakkale kıyılarına yerleşen insanlar, bu bölgede üst üste dokuz şehir kurmuşlardır. Antik Çağ'da Troya adıyla bilinen bu bölge daha sonra Hellespontos adıyla anılmıştır. Bölge 13. yüzyıl sonlarında Türklerin eline geçmiştir. Fatih Sultan Mehmet zamanında Çanakkale adını almıştır."

Orhan DÜNDAR

Çanakkale Destanı

.....

.....

.....

10. Etkinlik

Çanakkale Savaşları hakkında yaptığınız araştırmadan hareketle;

- Çanakkale Savaşı kimler arasında gerçekleşti?
- Bu savaşlar hangi tarihler arasında gerçekleşti?
- Bu savaşlar nasıl kazanıldı?
- Bu savaşları kazanmanın bizim için önemi neydi?

Sorularına cevap veren bir yazıyı defterinize yazınız.

Yazmaya başlamadan önce giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde nelerden bahsedeceğinizi planlayınız.

Gelecek Derse Hazırlık

Atatürk'ün okuma sevgisini yansıtan anılarından birini öğreniniz.

Hazırlık Çalışmaları

Atatürk'ün okuma sevgisini yansıtan anılarından birini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, önemli gördüğünüz yerleri işaretleyerek okuyunuz.

ATATÜRK NELER OKUDU, NASIL OKURDU?

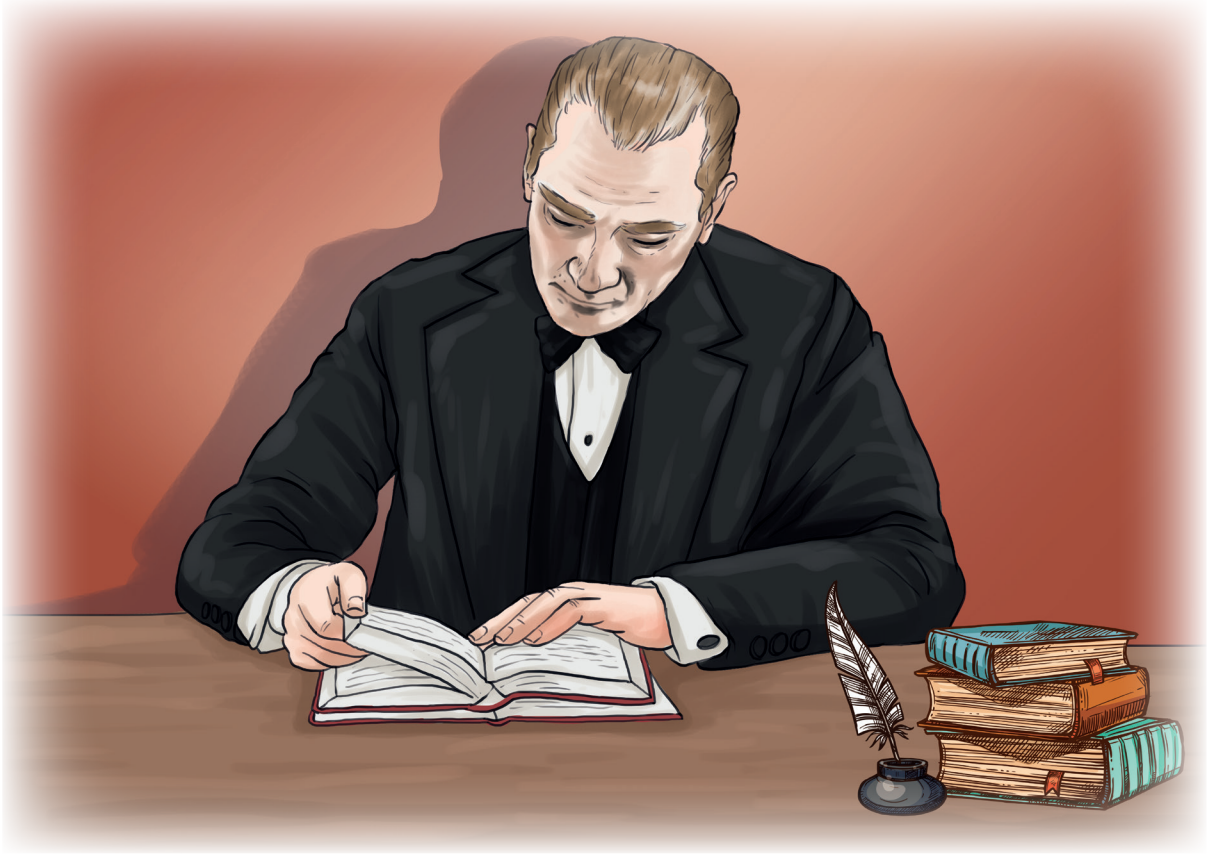

Atatürk, vatanı düşman saldırısından kurtardıktan, Türkiye Cumhuriyetini kurup Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra yoğun bir biçimde okumaya koyulmuştur.

O, artık savaş alanlarında kazandığı zaferleri kültür, sosyal, ekonomi alanlarında yapacağı devrimler konusunda ilkin kendisinin yeterli bilgilerle donatılmasının gerekliliğine inanıyordu. Bu nedenle de türlü konuları içeren eserleri okumak, kaçınılmaz bir uğraş, bir tutkuydu, Atatürk için. Yurt içinde bulunmayan kitapları yurt dışından getirtiyor, bilmediği dilde olanları da kısa sürede yapılan Türkçe çevirisinden okuyordu. (…)

O'nun okuma sevgisine ilişkin bilgi veren O'nun yakınında bulunma onurunu yaşayan Afet İnan, Atatürk'ü "O kitap seven bir fikir adamıydı" diye tanımlayarak şu bilgileri (…) veriyor:

"Atatürk'ün bildiğime göre, bir entelektüel hayatı daima mevcut olmuştur. Zevk için okumuş, bilgi edinmek için okumuş ve nihayet siyasi nutuklarına ve yazılarına kaynak olması için okumuştur."

Onda daha askeri lisede iken başlayan tarihe olan merak ve ilgi giderek artmıştır. Özellikle Türk ve İslam konularında tanınmış ve yabancı yazarların yanı sıra Mustafa Celalettin, Aşıkpaşazade, Peçevi, Sadettin Ahmet, Ahmet Refik, Rıza Nur vb. (…) Türk yazarlarının eserlerini de ilgiyle okumuştur.

Kendisinin anlatımıyla; tüm öğrenim dönemlerindeki derslerinde tarih okumasını sevmiş, askeri meslekte olduğu gibi siyasi yaşamının her döneminde de çeşitli tarih kitapları ve meseleleri ile meşgul olmuştur.

Yine Afet İnan Atatürk'teki okuma sevgisine değinerek diyor ki:

"Atatürk çalışma hayatında yorulmaz bir kudrete malikti. Onun için okumak, en büyük bir ihtiyaçtı. En çok okumasını sevdiği mevzular: tarih, coğrafya, dil, hukuk, sosyoloji, ekonomi ve sanat meseleleri idi. Roman az okurdu, fakat şiirden hoşlanır ve onları asıl şairlerinden ve güzel okuyan edip arkadaşlarından dinlemesini severdi."

Tarihçi Enver Ziya Karal ise Atatürk'ün tarihle ilgili çalışma ve okumalarına daha geniş bir yorum yaparak şöyle diyor:

"Atatürk tarih tetkiklerini büyük devlet işleri arasına alınca, belli bir vaktini bu işe hasretmeyi kararlaştırdı. İlkin tarih sahasında çıkmış en yeni kitaplarla bir kitaplık kurdu. Sonra Türkiye'de tarih yazan ve tarih ile uğraşabilecek kimselerle bu kitapları incelemeye koyuldu." (…)

Atatürk'ün yoğun okuma ve ilgi alanlarından biri de Türk dili üzerindedir. Tarih çalışmalarının başladığı dönemde Türk dili ile ilgili çeşitli yayınları okumaya büyük önem vermiştir.

Hikmet Bayur O'nun Türk dili ile ilgili olarak yerli ve yabancı yayınları okumasını bir eserinde şöyle dile getirmiştir:

"Onun çalışma ve hele bir soru üzerinde düşünce uğraşmaları toplama gücü olağanüstü idi. 1932 yazında Birinci Türk Tarih Kongresi ve yine Birinci Türk Dil Kurultayı arasında geçen üç aya yakın zaman içinde Atatürk hemen hemen geceli gündüzlü dil üzerine çalışmıştır. Vaktini biteviye dil üzerine yazılmış Türkçe ve Fransızca eserleri okumak, Şeyh Süleyman Efendi'nin sözlüğünden, Fransızca etimolojik ve kelimelerin teşekkül ve tarih boyunca seyirlerini gösteren sözlüklere kadar giden bir sürü eser üzerinde inceleme ve karşılaştırmalar yapmakla geçirdi." (…)

Atatürk'ün sosyoloji ve ekonomi konularında da çeşitli yayınlar okuduğunu yakın çevresinde bulunan kişilerin anı ve gözlemlerinden öğreniyoruz. (…)

NASIL OKURDU?

Atatürk için okumak engin bir tutku ve vazgeçilmez bir gereksinimdir. O, çalışma saatlerinin çoğunu kütüphanesinde geçirmiştir. Burada saatlerce hatta günlerce kitap okuduğu yakınları tarafından gözlenmiştir. O'nun kitap okumada da belirgin özelliklerinin bulunduğu bilinmektedir. (…)

(…) Afet İnan; "O herhangi bir kitaba başladığı zaman hacmi ne olursa olsun, elinden bırakmamıştır. Bir insan için normal sayılan çalışma saatlerini çok aşan bir zamana dayanma gücü daima olmuştur." derken Falih Rıfkı Atay da bu konuda şunları belirtmiştir: "Bir kitabı merak edince koca bir cilt de olsa bitirmeden uyumaz veya pek az uyku aralaması ile okumaya devam ederdi."

Bu konuda genel sekreteri Hasan Rıza Soyak da anılarında diyor ki:

"Okumayı çok severdi, genel bilgisini sürekli olarak artırmaya çalışırdı. Zengin bir kütüphanesi vardı. Okuması da, çalışması gibiydi; eline aldığı kitabı, eğer ilginç buldu ise bitirmeden bırakmazdı.

Okuduğu kitaplarda, ileri sürülen temel fikirlerle güdülen hedefleri açıklık ve isabetle tespit ve gayet iyi özetlerdi.

Bir geziden Ankara'ya dönüyordum. Sabahleyin trenden iner inmez doğru Köşke gittim, özel hizmetine bakanlara ne durumda olduğunu sormuştum; "İki gün, iki gecedir ki durmadan kitap okuyor; yalnız birkaç kere banyo yaptı ve koltuğunda dinlendi" dediler.

İzin alıp yatak odasına girdim; beyaz keten gecelik entarisi ile geniş koltuğuna bağdaş kurmuş, dinleniyordu; elinde bitirmek üzere bulunduğu kitabı vardı, bana;

– Hoş geldin, otur bakalım… Elime bir tarih kitabı geçti… bilmem ne zamandan beri okuyorum, dedi; hayretle sordum;

– Yorulmadınız mı Paşam?

– Hayır; yalnız gözlerim yaşarıyor, fakat onun da çaresini buldum. Birkaç metre tülbent aldırdım, işte gördüğün gibi parça parça kestirdim; arasıra bunlarla gözlerimi kuruluyorum. (…)

Atatürk'ün kütüphanesindeki kitaplardan birçoğunu elden geçirdiğini belirten Uluğ İğdemir ise şunları belirtiyor:

"Atatürk bu kitapları bir süs olsun diye toplamamıştır. Çoğunu okumuş ve kenarlarına çeşitli işaretler koymuştur. Atatürk (…) çok çabuk okuyan, okuduğu üzerinde düşünen bir insandı. (…)"

Atatürk'ün kitap okurken bir diğer özelliği de; okuduğu bir kitabın önemli yerlerine kendine özgü işaretler koyması, satır altlarını kırmızı ya da mavi kalemle çizmesi, sayfa kenarlarına notlar almasıdır.

Bu konuda Falih Rıfkı Atay;

"Atatürk kitapları mutlaka masa başında okumuş, elinde kırmızı mavi uçlu kalemle, bazen kitap üzerine çizgi ve işaretler bazen de kurşun kalemle kağıtlara notlar almıştır." derken Afet İnan ise şunları belirtmiştir.

"O'nun dikkatle okuduğunu siz okuyacak olsanız işaretlemiş olduğu şekilleri bilmiş olsanız, kitabın bütün ilginç yönlerinin belirtildiği meydana çıkar."

Cemil SÖNMEZ
Atatürk ve Okuma Sevgisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde geçen aşağıdaki kelimeleri anlamları ile eşleştiriniz.

Kültürlü, okumuş, görgülü, ileri düşünceli (kimse); aydın.	
Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kulllanabilen kimse, sahip.	nutuk
Bir dildeki kelimelerin kaynağını gösteren, ne zaman ortaya çıktıklarını, nereden geldiklerini araştıran, kelimelerin hem biçim hem anlam tarihini ele alan dil bilimi dalı.	malik
Bir topluluğa düşünceler, duygular aşılamak amacıyla söylenen uzunca, coşkulu ve güzel söz, hitabe.	hasretmek
Bir şeyin bütününü birine, bir şeye ayırmak, vermek.	etimoloji
İncelemek işi.	entelektüel

b) Yukarıdaki kelimeleri, anlamlarına uygun kullanarak Atatürk'ün okuma sevgisiyle ilgili bir haber metni hazırlayınız. A4 kâğıdına hazırlayacağınız haberin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz. Yazdığınız haberi sınıf panosunda arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduktan sonra okumalarını niçin artırmıştır?

2. Kitap okurken hangi amaçları gütmektesiniz? Atatürk hangi amaçlar doğrultusunda kitap okumuştur? Karşılaştırınız.

3. Atatürk hangi içerikteki eserleri daha çok tercih etmiştir?

4. Atatürk kitap okurken nasıl bir yöntem uygulamıştır?

3. Etkinlik

Afet İnan'ın "O'nun dikkatle okuduğunu siz okuyacak olsanız işaretlemiş olduğu şekilleri bilmiş olsanız, kitabın bütün ilginç yönlerinin belirtildiği meydana çıkar." cümlesinden yola çıkarak Atatürk'ün bir kitabı okurken kitapta nereleri işaretlediğini açıklayınız.

Not tutarak ya da işaretleme yaparak okumanın kişiye neler kazandıracağını arkadaşlarınızla konuşunuz.

4. Etkinlik

Etkileşimli İçerik

Aşağıdaki metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

Birkaç gün sonra, evimize yanaşan at arabalarına eşyalarımızı yükledik. Ruslar görmesin diye geceleri yaptık bunu. Annem, bir iki tahta bavula yolda lazım olacak şeyleri koydu. Ben de defterimle kalemimi yerleştirdim. Bu defter benim için çok değerliydi. Çüçün kuşlarının resmini çizmiştim çünkü.

Yusuf DURSUN

Ali Faik Bey/Elveda Kuşlar

Hilal eve dönerken sürekli Melek Hanım'ı düşünmüştü. Acaba kimdi, nasıl biriydi? Çanakkale Zaferi'nde neler yapmıştı da adı bugünlere kadar ulaşmıştı? Ne güzel bir ismi vardı! Kafasında onlarca soruyla eve geldi. Sorulara öyle çok dalmıştı ki sabah evden çıkarken annesinin bahsettiği sürprizi bile unutmuştu.

Fatma AYDAR

Melek Hanım'ın Çiftliği/Merhamet Kanatları

Hangi yazarın metninde fiiller birinci tekil ve birinci çoğul şahıs eki almıştır? Bu metinde anlatım, kaçıncı kişi ağzından yapılmıştır?

.....

Hangi yazarın metninde fiiller üçüncü tekil şahıs eki almıştır? Bu metinde anlatım, kaçıncı kişi ağzından yapılmıştır?

.....

Bu metinlerde "açıklayıcı, öyküleyici, betimleyici, tartışmacı" anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki dörtlüklerde hangi söz sanatlarının kullanıldığını bularak gerekçesiyle birlikte yazınız.

"Yerleri yırtan sel olup taşmalı,
Dağ demeyip taş demeyip aşmalı,
Sendeki coşkunluğa el şaşmalı,
Haydi git evladım, uğurlar ola."

Mehmet Âkif ERSOY
Cenk Şarkısı

→ .....
.....
.....
.....
.....

Ak gömlekle gözyaşımı silerim,
Kara taşla bıçağımı bilerim,
Vatanımçin yücelikler dilerim.
Bu dünyada kimse kalmaz, giderim.

Mehmet Emin YURDAKUL
Cenge Giderken

→ .....
.....
.....
.....
.....

Küçük bir çeşmeyim yurdumun
Unutulmuş, bir dağında.
Hiç eksilmeyecek suyum
Yıldızların aydınlığında,
Boyuna akar dururum.

Cahit KÜLEBİ
Küçük Çeşme

→ .....
.....
.....
.....
.....

Karlar da uyur
Uzanıp yeryüzüne.
Yastığı dağlar,
Yorganı bulut,
Gökyüzü penceresi,
El sallar güneşe ve aya.

Selami ŞİMŞEK
Karlar da Uyur

→ .....
.....
.....
.....
.....

6. Etkinlik

Tabloda yer alan fiilleri, belirtilen kip ve kişi ile örnekteki gibi çekimleyip yazınız.

1. dökmek	şimdiki zaman kipi	2. tekil kişi	döküyorsun
2. kullanmak	duyulan geçmiş zaman kipi	3. çoğul kişi	..... .
3. hayale kapılmak	görülen geçmiş zaman kipi	1. tekil kişi	..... .
4. sevinmek	gelecek zaman kipi	3. tekil kişi	..... .
5. çağırmak	geniş zaman kipi	1. çoğul kişi	..... .
6. kaçıvermek	gereklilik kipi	2. çoğul kişi	..... .
7. düşünmek	emir kipi	2. çoğul kişi	..... .
8. tadını çıkarmak	şart kipi	2. çoğul kişi	..... .
9. şaşırmak	istek kipi	1. çoğul kişi	..... .
10. bulmak	görülen geçmiş zaman kipi	2. çoğul kişi	..... .
11. götürmek	geniş zaman kipinin olumsuzu	3. çoğul kişi	..... .
12. taşınmak	emir kipi	2. tekil kişi	..... .

Gelecek Derse Hazırlık

Mustafa Kemal Atatürk'ün "Çocuklar geleceğimizin güvencesi, yaşama sevincimizdir. Bugünün çocuğunu, yarının büyüğü olarak yetiştirmek hepimizin insanlık görevidir." ifadesinden yola çıkarak Atatürk'ün çocuklara yüklediği mana ve değeri arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hazırlık Çalışmaları

Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklarla ilgili anılarından bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Atatürk; çocukluk ve gençlik yıllarını Osmanlı Devleti'nin son ve en buhranlı, en çalkantılı dönemlerinde yaşamıştır. Üstelik o; bir kazan gibi kaynayan Balkanlardan sonra İstanbul ve ülkenin çeşitli yerlerinde ömrünü geçirmiş, yıkılıp dağılmakta olan devletin çöküş sebeplerini ve kurtarılma yollarını düşünme fırsatı bulmuştur.

O; her şeyden önemlisi Millî Mücadele'yi başlatarak Türk milletinin yok olmasını önlemiş, yeni bir devlet kurmuştur. (…)

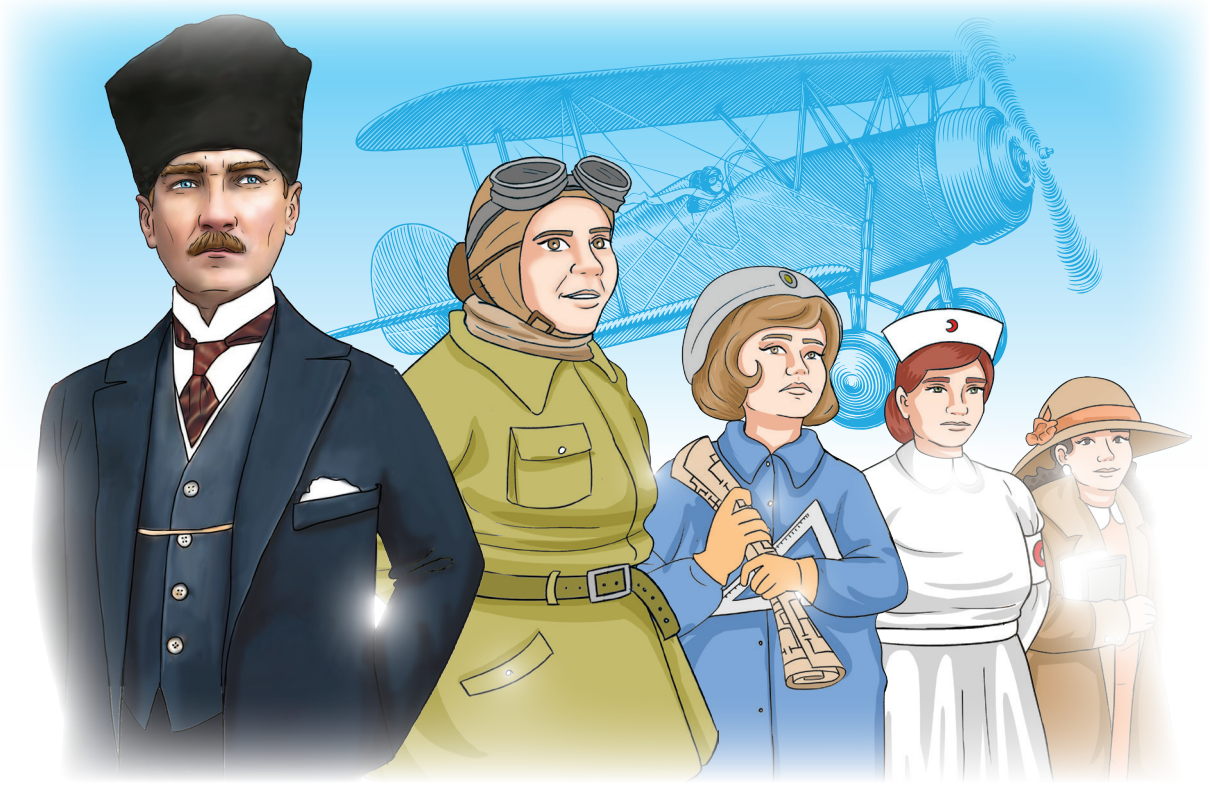

Atatürk (...) özellikle çocuklara karşı gerçek bir samimiyetle yaklaşmış ve onlara sevgi ve ilgi göstermiştir. 20'nin üzerinde çocuğu manevi evlat edinmesi çocuklara duyduğu sevginin en önemli ispatıdır. Bu çocuklar arasında dünyanın ilk kadın savaş pilotu olan Sabiha Gökçen de vardır. Atatürk'ün son zamanlarında adına sıkça rastladığımız Ülkü adındaki çocuğa gösterdiği yakın ilgi, sevgi ve şefkat âdeta bir semboldür.

Mustafa Kemal Atatürk, Çocuk Esirgeme Kurumunun kurulması için de aynı hassasiyeti göstermiştir. Şimdi bu kurumlar ülkenin her tarafında en çağdaş biçimde kimsesiz, yetim, öksüz, çaresiz çocukları kucaklayıp bağrına basmaktadır. Ayrıca Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde büyük bir coşkuyla kutlanan 23 Nisan Çocuk Bayramı'nın düzenlenmesine öncülük etmiştir.

Atatürk'ün sadece Türk çocuklarına karşı olmayan evrensel çocuk sevgisini anlatmak için şu üç anlamlı örnek hatıra yeterlidir: (…)

"Bir yaz günü, Atatürk Florya Köşkü'ne giderken bir aksilik yüzünden otomobili Kumkapı semtlerinde birdenbire duruverdi. Şoförü dışarıya fırlayıp aksiliği düzeltmekle meşgul iken yakında oynayan bir çocuk grubu arabanın etrafını merakla sardı. Aralarında sekiz on yaşlarında bir yavrucuk, Atatürk'ün yüzünü hemen tanıdı ve sevinçle ilerleyerek, asker selamı durumunda kıpırdamadan bütün ciddiyetiyle Ata'nın karşısına dikildi. Bunu gören Atatürk, küçüğü yanına çağırdı ve 'Niçin bana asker selamı veriyorsun, beni tanır mısın?' diye sordu. Çocuk bütün saflığı ile düşünmeden 'Elbette tanırım ya, sen hepimizin babası Atatürk değil misin?' karşılığını verdi. 'Peki, sen beni daha önce hiç görmüş müydün?' 'Hayır, annem benim yatağımın başucuna senin resmini yerleştirmiştir. Benim gibi küçük çocukların babası olduğunu bize her zaman anlatır. İşte seni o fotoğraftan tanırım, ondan selam veririm. (…)'

Çocuğun sözlerinden duygulanan Atatürk onu kucağına alıp sevdi ve cömertçe ödüllendirdi. Onun geleceği ile de yakından ilgilendi."

Atatürk'ün engin çocuk sevgisine ilişkin ikinci anı da aynen şöyle:

"Sıcak bir yaz günüydü. Amerika'nın ticaret ataşesi ve eşi, dört yaşındaki sevimli kızı ile tıpkı bir İstanbullu gibi Florya plajına koşmuşlardı. Küçük, bebeği ile kendi başına oynuyordu. Birden onun haykırışlarla ağlayışı duyuldu. Annesi, babası ona doğru koştu. Tam bu sırada o tarafa bir grup insanın yöneldiği görüldü. Çevresindekiler gelenleri ayakta alkışlarla karşılıyordu. Ortalarında golf pantolonlu, açık yakalı biri vardı. Sarı saçlı idi. Ataşe ve eşi onun Gazi Paşa olduğunu anlamakta gecikmediler. Ağlamakta olan çocuklarına yetişemeden saygıyla kenara çekildiler. Çocuğun hâlini gören Gazi Paşa derhâl yönünü değiştirdi. Sevimli kızın önünde çömeldi. Okşayarak ona neden ağladığını sordu. Çocuk hıçkırıklarını sürdürüyor ve bebeğini gösteriyordu. Bebeğin bir kolu kopmuştu. Gazi Paşa, arkasında bekleyenleri umursamadan bebeği ve kopuk kolu yerden aldı. İnceledikten sonra kolu, içindeki lastik fitil ile bedene bağladı, çocuğa uzattı. Bebeğin eskisi gibi sağlam olduğunu gören çocuk sustu. Yüzünde gözyaşları yerine tatlı bir gülümseme belirdi. Birden Gazi Paşa'nın kucağına atıldı, minicik dudaklarıyla onu öptü. Gazi Paşa ve çocuk birbirlerine bir şeyler söylüyorlardı. Ne var ki birbirlerini anlayamıyorlardı ama ne önemi vardı, onlar birbirlerini sevmişti! Sevgiden daha açık bir dil olur muydu?

Birkaç gün sonra sevimli küçüğün evine çeşitli oyuncaklar, bebekler geldi. Gazi Paşa'nın armağanıydı bunlar. Onarılmış bebeğinin adı da artık 'Paşa Bebek' olmuştu.

Aradan yıllar geçti. Amerikalı ataşe ailesiyle ülkesine döndü. Sevimli küçük kız büyüdü, okudu ve evlendi. Bir yıl sonra gerçek bir bebeği oldu. Sevimli bir erkek çocuk, ailece bu bebeğe bir ad koymak için konuşmalar yapılıyordu. Bu arada genç annenin gözleri parladı, çevresindekilere 'Yorulmanıza gerek yok, onun adı Paşa olacak. Bu ad on beş yıl önce İstanbul'da konuldu.' dedi. Amerikalılar için yabancı olan bu adı ailesi de direnmeden benimsedi. İstanbul'daki anı o derece içten ve derindi.

Paşa büyüdü, adının nereden geldiğini öğrenince Gazi'ye, Türkiye'ye ilgi duymaya başladı. Gazi'nin Atatürk olduğunu öğrendi. Onu artık görmeliydi ama Türkiye'ye giderse onu Anıtkabir'de ziyaret edebilecekti. Ailesi bu isteği yerine getirmek üzere Türkiye'ye bir gezi düzenledi. Paşa İstanbul'a, Florya'ya geldi. Annesinin anılarının geçtiği yerleri gördü. Sonra Ankara'ya geldiler ve Anıtkabir'i ziyaret ettiler."

Bir başka örnek ise on yaşında Curtis La France adında bir Amerikalı çocuğun 28 Ekim 1923 tarihinde New York'tan Atatürk'e bir mektup yazarak fotoğraf istemesi üzerine Atatürk'ün, mutlu olması için bu çocuğa yazdığı şu satırlardır:

"*Mr. Curtis La France (Mistır Körtis La Frans),*

Mektubunuzu aldım. Türkiye hakkında ilgi ve dileğinize teşekkür ederim. İsteğiniz üzerine bir fotoğrafımı ilişikte gönderiyorum. Amerika'nın zeki ve çalışkan çocuklarına biricik tavsiyem, Türklere dair her işittiklerine gerçek gözüyle bakmasınlar. Kesin olarak bilimsel ve esaslı incelemeye önem versinler. Hayatta başarıya ve mutluluğa ulaşmanızı dilerim."

Atatürk, Amerikalı bu çocuğun şahsında bütün çocuklara hatta bütün insanlığa ancak bir öğretmenin verebileceği bir nasihatte bulunmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihi olan 29 Ekim 1923'ten 10 Kasım 1938'e kadar cumhurbaşkanlığı görevinde bulunmuştur. O, çocuklarla olduğu kadar halkıyla da dolu dolu yaşamıştır. O, Türk milletinin yedisinden yetmişine kadar gönlünde taht kurmuştur. Onun adına şiirler, kitaplar, destanlar yazılmıştır. (...)

Ramazan Seyfi YURDAKUL

Türk Kültüründe Çocuk ve Çocuk Bayramı

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerin harfleri aşağıda karışık olarak verilmiştir. Bu kelimeleri, anlamlarından hareketle bularak yazınız.

Orduda görev yapan erden generale kadar herkes.

1. ksaer → ..... .

Para ve malını esirgemeden veren, eli açık.

2. ertömc → ..... .

Bir elçiliğe bağlı uzman, elçilik uzmanı.

3. ştaae → ..... .

Duyarlı olma durumu, duygunluk.

4. sasteyisah → ..... .

Bütün insanlığı ilgilendiren, âlemşümul, cihanşümul.

5. renlesve → ..... .

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk, çocukluk ve gençlik yıllarını nasıl bir ülkede geçirmiştir?

2. Metinde Atatürk'ün ülkemiz için yaptığı hangi işlerden bahsedilmektedir?

3. Atatürk'ün yaptığı hangi işler çocukları çok önemsediğini göstermektedir?

4. Atatürk'ün yalnızca Türk çocuklarına değil, yabancı çocuklara da sevgi ve şefkat göstermesi onun hangi yönünü ortaya koymaktadır?

3. Etkinlik

Mr. Curtis La France,

Mektubunuzu aldım. Türkiye hakkında ilgi ve dileğinize teşekkür ederim. İsteğiniz üzerine bir fotoğrafımı ilişikte gönderiyorum. Amerika'nın zeki ve çalışkan çocuklarına biricik tavsiyem, Türklere dair her işittiklerine gerçek gözüyle bakmasınlar. Kesin olarak bilimsel ve esaslı incelemeye önem versinler. Hayatta başarıya ve mutluluğa ulaşmanızı dilerim.

Mustafa Kemal ATATÜRK

Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki mektubun ana fikrini yazınız.

.....

.....

4. Etkinlik

Çocuklarımızı düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, buna karşılık da başkalarının samimi düşüncelerine saygı beslemeye alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışılmalıdır.

Mustafa Kemal ATATÜRK

Atatürk, yukarıdaki sözüyle sahip olmamız gereken hangi erdemlerden bahsetmektedir? Aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gelecek Derse Hazırlık

"Malgaç Baskını" ve "Yörük Ali Efe" hakkında bir araştırma yapınız. Araştırma yaptığınız kaynakların güvenilir olup olmadığına dikkat ediniz. "edu" ve "gov" uzantılı sitelerden araştırma yapmaya çalışınız.

Hazırlık Çalışmaları

"Malgaç Baskını" ve "Yörük Ali Efe" hakkında yaptığınız araştırmada öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

DİNLEME METNİ

DÜŞMAN ASKERİ NEDEN AĞLIYORDU?

Öyküyü 3 dakika 51. saniyede durdurunuz. 69. sayfada yer alan 1. etkinliği yaptıktan sonra öyküyü dinlemeye devam ediniz.

Dinleme Metni

1. Etkinlik

Mustafa'nın patlamanın olduğu yerden koşarak gelmesinin sebebi ne olabilir? Metnin görselinden faydalanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaştıktan sonra öyküyü dinlemeye devam ediniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Malgaç Baskını kimlere karşı düzenlenmiştir?

2. Dinlediğiniz metinde yer alan türküde kimden bahsedilmektedir? Bu kişinin Malgaç Baskını'ndaki rolü nedir?

3. Malgaç Baskını'nı başarıyla tamamlayan zeybeklere, halk nasıl teşekkür etmiştir?

4. Zeybeklerin, köylülerin ve askerlerin Yunan baskınında birlikte hareket etmeleri bize hangi mesajı vermektedir?

5. Yunan askeri köyden ayrılırken neden ağlamıştır?

3. Etkinlik

Metni, olayların akış sırasına bağlı kalarak aşağıya özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Aşağıdaki basamakları izleyerek sınıfınızın dijital panosunu oluşturunuz.

1. Atatürk'e ya da seçtiğiniz bir Millî Mücadele kahramanına bir mektup yazınız. Mektubunuzu görsellerle destekleyebilirsiniz.

2. Mektubunuzu öğretmeninizin size vereceği bir e-mail adresine yollayınız.

3. Öğretmeninizle birlikte ücretsiz hizmet veren sitelerin birinden yararlanarak dijital pano oluşturunuz.

4. Mektuplarınızı yapıştıracağınız dijital pano için sınıfça bir başlık belirleyiniz.

5. Mektuplarınızı dijital panoya yükleyiniz.

Sınıfça saklamak istediğiniz farklı etkinlikler için de dijital pano oluşturabilirsiniz.

5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde çekimli fiiller koyu yazılmıştır. Bu fiillerin çekimlendiği kip ve kişiyi örnekteki gibi belirtiniz.

Cümleler	Kip	Kişi
1. Çok geçmeden efeler, zeybekler marşlar, türküler söyleyerek köye **girdiler**.	haber kipi/görülen geçmiş zaman	3. çoğul kişi
2. Sanki **yer yerinden oynamış.**		
3. Bahçe yolunda, yanıklıkların içinde, ölmemiş yaralı bir düşman askeri **yatıyor!**		
4. Bizim gibi birileri ilgilenip yaralarını **saraydı**.		
5. Söylediklerinin hiçbirini **anlamaz**.		
6. Yaralı askere **imzalattılar**.		
7. Büyük **kayıp vermişler**.		
8. Urumca sorular **sordular**.		
9. Milletinizin efendiliğine hayranlığımdan **ağlıyorum!**		

SERBEST OKUMA METNİ

MEHMET ÂKİF ERSOY'A MEKTUP

Saygıdeğer Mehmet Âkif Ersoy,

Siz ilim öğrenmeye çok kıymet verdiniz. Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızcada birinciydiniz. Baytar mektebini de birincilikle bitirdiniz. Tahsil-i âlîyi bitirdikten sonra hâfız oldunuz. Hayatınız boyunca çok çeşitli görevlerde bulundunuz: Baytariye Mektebinde müdür muavinliği, Halkalı Mektebinde ve Darülfünun'da muallimlik, milletvekilliği, başyazarlık, şairlik… Sadece ilme ve öğrenime değil, spor faaliyetlerine de çok meraklıydınız. Kispet giyerek, zeytinyağı kullanarak güreştiniz. Bunun dışında atıcılık, binicilik, yüzme, atlama, koşma gibi bedenî aktivitelerle de meşgul oldunuz. Birinci Dünya Harbi bittiği zaman düşman işgali bütün kasvetiyle memleketin üzerine çökmüştü. Bu kara günlerin sizi ne kadar çok incittiğini, yazdığınız eserlerden anlıyoruz. Bu nedenle Millî Mücadele'ye camilerde verdiğiniz vaazlar ile tam destek verdiniz. Bir fikir ve aksiyon adamı olarak hayatınızın her karesi ile bizlere örnek oldunuz.

(...) Şiirlerinizi yazarken, "Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek." düsturuyla hareket ettiniz. Sizi; bazen halkın çilelerine mütercim (...) bazen nasihatleriyle bizlere hayat dersi veren bir mürşit ve bazen de en içten, en vurucu söyleyişlerle ruhumuzu ağlatan bir şair olarak bulduk. Çağınızın en vahim sorunu olan cehalet, sizin yüreğinizi her defasında yakıp kavurdu. Siz asırlık ilim boşluklarının neticesi olan cehaleti milletin yenmesi gerektiğini haykırdınız şiirlerinizde. Hülâsa size göre hakikatin hatırı her şeyden âli idi, siz şiirden pek hoşlanırdınız ve insanlara eğriyi doğruyu anlatmak için şiiri kullandınız.

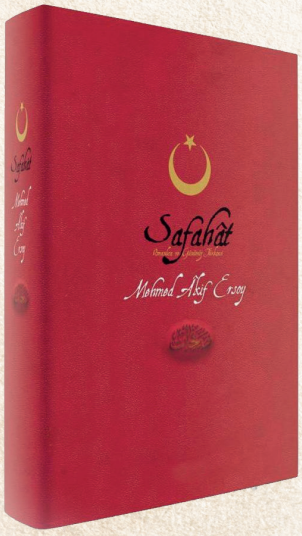

Zulme ve zalime meyletmemeyi, ölüm veya ona yakın bir felaket olmadıkça sözümüzde durmayı öğrettiniz bize. Bıçağın kemiğe dayandığı zorlu günlerde, "Âlemde ziya kalmasa halk etmelisin, halk! / Ey elleri böğründe yatan şaşkın adam, kalk!" mısralarınız vatan semasında yankılandı. Ümidinizi hiç yitirmediniz. Sizden geriye elbise, tüfek, birkaç lira, saat ve İstiklal Madalyası dışında hiçbir şey kalmamıştı. Buna neden şaşırmalı ki… Siz İstiklal Marşı'nı yazdığınız için verilen ödülü almayacak kadar kanaatkâr bir insandınız. Bizlere ahlaklı bir insan olmanın yollarını gösterdiniz.

Biz Türk gençlerine mütemadiyen öğütlediğiniz (...) ümidi, en imkânsız anlarda bile yaşadınız. İstiklal Marşı bu ümit çağlayanının edebiyat dünyamıza tezahür etmiş bir vesikasıdır. İstiklal Marşı, milletimizin en kara günlerinde imanın ve ümidin simgesi olarak dudaklarda ve yüreklerin en derinlerinde yer edinmiş; milletimizin ruhunu, şan ve azametini tek vücut hâlinde haykıran ve zaferini müjdeleyen en kuvvetli seslerinden biri olmuştu. Vatan sevgisinin imandan geldiği inancı, sizde bu sevgiye mukaddes bir çehre kazandırdı ve İstiklal Marşı ile bizlere bu toprakların enbiya yurdu, bu diyarların binlerce şehidin makamı olduğunu öğrettiniz. Bu duygular içinde yazdığınız, âdeta yüreğinizden taşıp çağlayan İstiklal Marşı, sağlam ve derin mısralarıyla yediden yetmişe bu yüce ulusu daima ayakta tutacaktır; hiç şüphesiz ki ilelebet ufuklarımızda çınlayacaktır!

Safahat'ınızda "Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem; / Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım." diyerek içinizdeki acıyı tam olarak izah edemediğinizi dile getirdiniz lakin bizler, sizin satırlarınızı her okuduğumuzda hicranla, özlemle, ıstırapla iki büklüm oluşunuzu duyduk. Yurdumuzda vatan ve millet için yanıp tutuşan yüreğinizin haykırışları yankılandı. Sizin gönlünüzde yıllarca yanmış o koru şimdi biz devraldık. Size olan sevgimizi ve saygımızı tam olarak anlatamamış olmanın hüznüyle satırlarımıza veda ederken milletimiz, (...) mukaddesatımız için çalışıp sizin bıraktığınız kaleme sahip çıkacağımıza, (...) söz veriyoruz!

Melis CAN, Özge Selin CAN,
Eymen Efe GEZMİŞ, Âdem BÜBER
Bilim Sanat Bülteni dergisi
(Kısaltılmıştır.)

İstiklâl Marşı

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

---

baytar mektebi: veterinerlik okulu, **müdür muavini:** müdür yardımcısı, **muallim:** öğretmen, **mütercim:** tercüme eden, **mürşit:** rehber, kılavuz; **vahim:** çok tehlikeli, **hülasa:** sonuç olarak, **enbiya:** peygamberler, **mukaddesat:** kutsal şeyler.

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

KUVAYI MİLLİYE DESTANI'NDAN

Dağlarda tek
tek
ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
güzel, rahat günlere inanıyordu.
Ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında
birdenbire beş adım sağında onu gördü.
Paşalar onun arkasındaydılar,
O, saati sordu.
Paşalar: "Üç." dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar,
eğildi, durdu.
Bıraksalar
İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı.

Nazım Hikmet RAN
Şiirimizde Atatürk

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Aşağıda, şiirde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin neler olduğunu tahmin ederek onları uygun boşluklara yazınız.

Kaba dokunmuş, dayanıklı bir çeşit yün kumaş. ……

Kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlık. ……

Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan ve orduda kullanılan bir tüfek tipi. ……

"Dağlarda tek
tek
ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
güzel, rahat günlere inanıyordu."

2. Şiirden alınan yukarıdaki bölümde Atatürk'ün hangi duygu içerisinde olduğu söylenebilir?

A) Cesaretli
B) Kaygılı
C) Mutlu
D) Ümitli

3. Atatürk, şiirde sırasıyla hangi varlıklara benzetilmiştir?

A) Bulut-Dağ
B) Gökyüzü-Dağ
C) Kurt-Bulut
D) Kurt-Yıldız

(1) Birdenbire beş adım sağında onu gördü.
(2) Paşalar onun arkasındaydılar,
(3) O, saati sordu.
(4) Paşalar: "Üç." dediler.
(5) Sarışın bir kurda benziyordu.

4. **a)** Şiirden alınan yukarıdaki dizelerden hangisi nesnel veya öznel oluşuna göre diğerlerinden farklıdır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

b) Şiirin kaçıncı dizesinde çekimli fill kullanılmamıştır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

"Bıraksalar
İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı."

5. Şair bu dizelerde, Atatürk'ün heyecanını, vatanı kurtarma azmini anlatmak için gerçekte olamayacak bir durumdan bahsetmiş ve bu durumu bir benzetme ile pekiştirmiştir. Buna göre şair hangi sanatı kullanmıştır?

A) İntak (Konuşturma)
B) Mübalağa (Abartma)
C) Teşhis (Kişileştirme)
D) Tezat (Karşıtlık)

6. Tablodaki fiilleri belirtilen kip, şahıs ve işaretlemeler doğrultusunda çekimleyiniz.

Fiil	Kip	Şahıs	Olumlu	Olumsuz	Soru	Sonuç
uyumak	şimdiki zaman kipi	2. tekil şahıs	✔	✘	✔	uyuyor musun
kalmak	istek kipi	1. çoğul şahıs	✘	✔	✘	
solumak	bilinen geçmiş zaman kipi	3. tekil şahıs	✔	✘	✔	
büyümek	şart kipi	1. tekil şahıs	✘	✔	✘	
anımsamak	gereklilik kipi	2. çoğul şahıs	✔	✘	✘	
atlatmak	emir kipi	2. tekil şahıs	✔	✘	✘	
bozmak	duyulan geçmiş zaman kipi	3. çoğul şahıs	✘	✔	✔	
ayrılmak	geniş zaman kipi	1. çoğul şahıs	✘	✔	✘	
açıklanmak	gelecek zaman kipi	3. tekil şahıs	✔	✘	✘	
şaşırtmak	emir kipi	3. çoğul şahıs	✔	✘	✘	
aralamak	istek kipi	2. tekil şahıs	✔	✘	✘	

7. Aşağıda verilen metinlerde anlatımın kaçıncı kişi ağzından yapıldığını ve hangi anlatım biçiminin kullanıldığını bularak boş bırakılan alanlara yazınız.

1. metin:

"Biraz soluklanıp etrafına bakınırken bir köpek sesi duydu uzaktan. Sesin şiddetine bakılırsa çoban köpeği olmalıydı bu. Demek ki yakınlarda bir çoban vardı. Çoban demek; içilecek su, bölüşülecek ekmek demekti. Azığı vardı ama suya hayır diyemezdi. Sesin geldiği tarafa yöneldi. Yanılmamıştı. İhtiyar bir çoban, köpeği susturmuş, dikkatli gözlerle kendisine bakıyordu."

Yusuf DURSUN

Kınalı Hasan/Vatan Sana Emanet Oğul

2. metin:

"Eşekten düşmeyeyim diye bir yandan anneme sımsıkı sarılıyor bir yandan dönüp dönüp arkama bakıyordum. Babamla, kardeşim Emine'yi arıyordu gözlerim. Hâlbuki onların gelmeyeceğini biliyordum. Babam böyle istemişti çünkü. Ona göre henüz üç yaşında olan kardeşim bu çetin yolculuğa dayanamazdı."

Yusuf DURSUN

Ali Faik Bey/Elveda Kuşlar

Birinci metinde anlatım ..... kişi ağzından yapılmıştır.
İkinci metinde ise anlatım ..... kişi ağzından yapılmıştır.
Her iki paragrafta da ..... anlatım biçimi kullanılmıştır.

"Bu âdem dedikleri; el, ayakla baş değil
Âdem ruha denilir, suret ile kaş değil."

Kaygusuz Abdal

8. Bu şiire göre aşağıda verilen cümlelerin doğru mu, yanlış mı olduklarına karar veriniz.

- ☐ **1.** Şiirde "âdem" sözcüğü "insan" anlamında kullanılmıştır.
- ☐ **2.** Şiirde iç güzelliğin, dış güzellikten önemli olduğu vurgulanmıştır.
- ☐ **3.** Şiirde teşhis (kişileştirme) sanatına başvurulmuştur.
- ☐ **4.** Şiirde âdemin, kendisiyle tanımlanamayacağı beş unsur dile getirilmiştir.

Ek Sorular

OKUMA KÜLTÜRÜ

TEMADAKİ METİNLER

OKUMAK

ŞİİR

GÜZEL KİTAP

E-KİTAPLAR (DİNLEME METNİ)

LÜTFEN SÜLEYMAN'IN YANAĞINDAN MAKAS ALMAYIN!

(SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme | Konuşma | Okuma | Yazma | Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Neden kitap okumanız gerektiğini hiç düşündünüz mü? Bu sorunun cevabını defterinize kısaca not alınız.

Tema Özeti

Metni, türün özelliklerine göre okuyunuz.

OKUMAK

İnsanı insanlaştıran etkenler arasında okumanın büyük önemini kim yadsıyabilir? İyi ama ne anlayacağız okumak sözcüğünden? Harfleri belleyip kitap ya da gazete yapraklarına ister sesli ister sessiz, göz gezdirmeyi okuma sayacak mıyız? Makine gibi, papağan gibi okumaya okuma denebilir mi hiç?

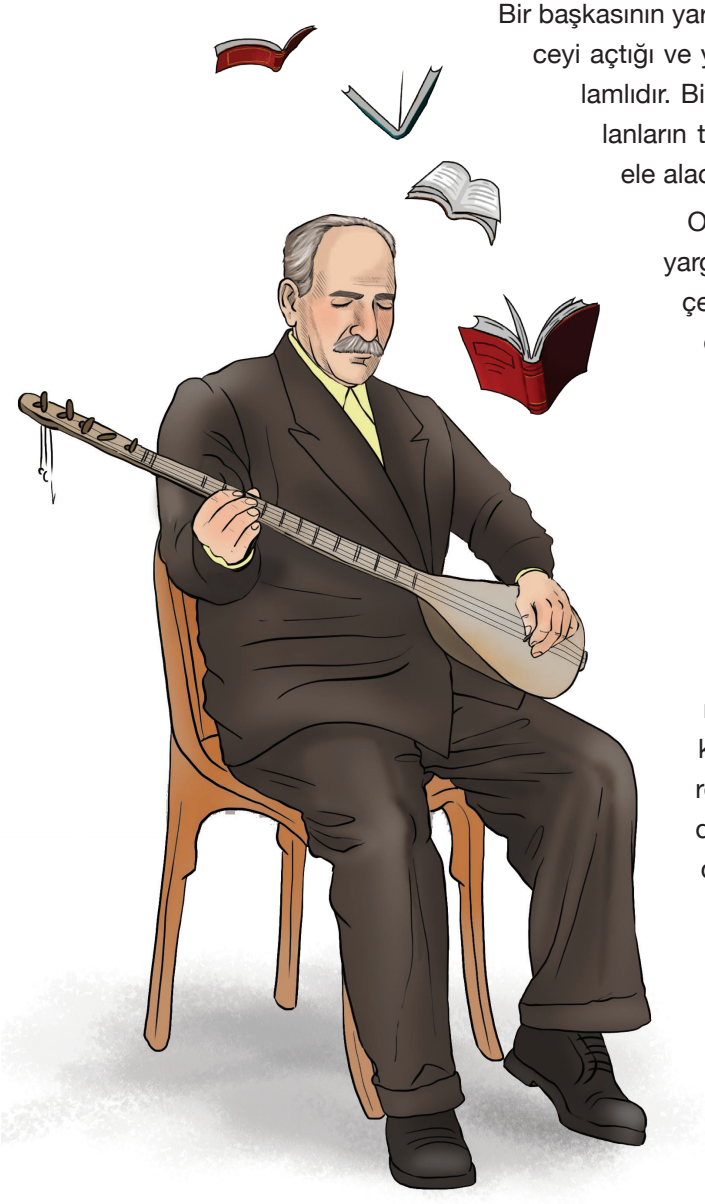

Bir başkasının yardımı ve desteği ile düşünmedir okumak. Düşünceyi açtığı ve yargı yeteneğini geliştirdiği ölçüde yararlıdır, anlamlıdır. Bir seçim işidir her şeyden önce. Hiç kimse yazılanların tümünü okuyamayacağına göre sınırlıdır insanın ele alacağı yapıtlar ve yayınlar.

Okumanın ereği bilgi depolama değil de kafanın yargı gücünü artırmak ise insanın belirli sayıda yapıt çerçevesini aşamayacağı kesin. Bildiğimiz üzere eskiden, daha doğrusu kitap basma makinasının ortaya çıkışından önce öğretim ve öğrenim yazılı değil, sözlü idi. Öğretmen anlatır, söyler, öğrenci dinler, bellerdi. Söyleşi yoluyla düşünülürdü o zamanlar. Sokrates yazarak değil konuşarak kafaları açardı. (...) Eflatun ile Aristo (Aristo) konuşa konuşa yaydı düşüncelerini.

Bizde âşık denen saz şairleri yazılı değil sözlü eğitimle yetişmemiş miydi? Büyük âşıkların sonuncusu Veysel Şatıroğlu küçük yaşta kaybetmişti gözlerini. Ama kulaktan duyarak öğrendikleri üzerinde öylesine kafa yormuştu ki sadece güzel şiirler söylemekle kalmamış, son demlerine doğru televizyonda kendisine sorulan sorulara (...) olgun (...) yanıtlar vermişti.

Montesquieu (Montesku) der ki: “İnceleme ve araştırma benim için yaşamın kötü yanlarına karşı en etkin ilaç oldu. Bir saat okumakla gideremediğim üzüntüyü anımsamıyorum hiçbir zaman.” Her okuma tiryakisi için geçerli mi bu tutum bilmem.

Bir başka yanı da var okumanın. Sadece eskiler, klasikler mi okunacak? Yeniler, çağdaş-

lar okunmayacak mı? Yalnız eskileri, klasikleri okuyarak çağımızdaki toplumların ve insanların sorunlarını kavrama olasılığı var mı? Sanmıyorum olduğunu. Ama unutmayalım ki çağdaş yazarın halisi yenilikler getiren yazardır. Yeniyi sezme, sezebilme ise ayrı bir yetenektir. Eskilerden, klasiklerden söz açmada üstün başarı gösteren nice ünlü eleştirici yaya kalmıştır yeniyi sezmede. Sainte-Beuve (Sent Böv) en ünlü örneğidir bu tür eleştirmenlerin. Charles Baudelaire (Çarls Bödler), Kötülük Çiçekleri üzerine bir övgü yazısı bekleye durduğu Sainte -Beuve'den aldığı, kısa ve kuru bir mektupta, sonradan büyük üne kavuşacak yapıtının yazın dünyası için Kamçatka'ya benzetildiğini görecekti. Çağdaşı Victor Hugo (Viktor Hügo) ise Baudelaire'e ilettiği birkaç satırda "Sanata yeni bir ürperiş getirdiniz." diyerek övüyordu Kötülük Çiçekleri şairini.

Peki insanoğlu yeni yazarları izleyebilir mi ömrünün sonuna dek. Yaşam uzunsa zorlaşıyor izlemek. Seksen sekiz yaşında gözlerini yuman André Gide (Anre Gid) son yıllarında şöyle yakınıyordu: "Artık yaşlandım galiba. Anlayamıyorum yeni yazarları." On dokuzuncu yüzyılda Fransız Akademisine girmek amacı ile destek sağlamak üzere ziyaretine gelen bir yazara "Bayım, benim yaşa gelince okumaz insan, tekrar okur sadece" yanıtını vermiştir Royer Collard (Royır Kalırd).

Bir başkasının yardımı ve desteği ile düşünmedir dedim okumak. Öğrenmek, bilgi edinmek, haber almak için okumayı da sayabilecek miyiz bu tür okumaya? Sokamayacağız herhalde. Bu nedenle bir başkasının yardımı ve desteği ile duygulanarak düşünmedir okumak dersek daha doğru olacak belki de. Böylesine okumak kuru bir dinleyicilik değil, ikili bir söyleşidir. Bir diyalogdur. Yazar ile okur arasında çift yönlü bir duygu ve düşünce köprüsüdür. Bu köprü de her insanda belirli ve sayılı yazarlar için kurulabilir. Her yazar herkese seslenemediği gibi, herkes her yazarın sesini duyamaz. Ve Mallarme'nin (Melırmi) Deniz Meltemi'nde düşlediği üzere kimse okuyamaz kitapların tümünü.

Hem önemli olan çok okumak, her şeyi okumak değil ki! Önemli olan seçkin ve belirli bazı yapıtları, üzerinde dura düşüne, kafamıza ve içimize sindire sindire, iliğini çıkara çıkara okumak.

İhsan AKAY
Kültür Anıları
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde bazı kelimeler koyu yazılmıştır. Bu kelimelerin eş anlamlılarını bularak örnekteki gibi yeni cümleler kurunuz.

~~inkâr etmek~~ | öğrenmek | eser | hayal etmek | amaç | sızlanmak | hedef

1. İnsanı insanlaştıran etkenler arasında okumanın büyük önemini kim **yadsıyabilir**?

Teyzemin üzerimdeki emeğini nasıl inkâr edebilirim? .....

2. Harfleri **belleyip** kitap ya da gazete yapraklarına ister sesli ister sessiz, göz gezdirmeyi okuma sayacak mıyız?

..... .

3. Hiç kimse yazılanların tümünü okuyamayacağına göre sınırlıdır insanın ele alacağı **yapıtlar** ve yayınlar.

..... .

4. Okumanın **ereği** bilgi depolama değil de kafanın yargı gücünü artırmak ise insanın belirli sayıda yapıt çerçevesini aşamayacağı kesin.

..... .

5. Mallarme'nin Deniz Meltemi'nde **düşlediği** üzere kimse okuyamaz kitapların tümünü.

..... .

6. Seksen sekiz yaşında gözlerini yuman André Gide son yıllarında şöyle **yakınıyordu**.

..... .

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Yazar, okuma eylemini nasıl tanımlamıştır?

2. Yazarın "Okumanın ereği bilgi depolama değil de kafanın yargı gücünü artırmak ise insanın belirli sayıda yapıt çerçevesini aşamayacağı kesin." cümlesinden hareketle okumanın temel amacını söyleyiniz.

3. Metinde yazar, kendi düşüncelerinin inandırıcılığını artırmak için kimlerin sözlerini öne sürmüştür?

4. Yazarın klasik ve çağdaş olarak nitelendirdiği eserler hangileridir?

5. Montesquieu'nun cümlesinde ne anlatılmak istenmektedir? Onun düşüncelerine katılıyor musunuz?

6. Metinden alınan "Her yazar herkese seslenemediği gibi, herkes her yazarın sesini duyamaz. Ve Mallarme'nin Deniz Meltemi'nde düşlediği üzere kimse okuyamaz kitapların tümünü." cümlelerinde ne anlatılmaktadır? Açıklayınız.

3. Etkinlik

Aşağıya metinle ilgili iki soru yazınız ve bu soruları arkadaşlarınıza yöneltiniz.

.....

.....

4. Etkinlik

Sohbet (söyleşi) türüyle ilgili aşağıda verilen ifadeler doğru ise yanındaki kutuya "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. Samimi bir anlatım kullanılır. ☐

2. Devrik cümleler kurulabilir. ☐

3. Yazar tüm fikirlerini kanıtlama yoluna gider. ☐

4. Sorulu cevaplı cümlelerle konuşma havası sezdirilir. ☐

5. Belirli bir konu üzerine yazılır. ☐

5. Etkinlik

Metnin konusunu, ana fikrini ve yardımcı fikirlerini aşağıya yazınız.

Konu	.....
Ana Fikir	.....
Yardımcı Fikir	.....
Yardımcı Fikir	.....
Yardımcı Fikir	.....
Yardımcı Fikir	.....

6. Etkinlik

Metne farklı başlıklar öneriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde hangi anlam ilişkisinin olduğunu tespit edip uygun kutucukla eşleştiriniz.

1. Okumak, düşünceyi açtığı ve yargı yeteneğini geliştirdiği ölçüde yararlıdır.
2. Hiç kimse yazılanların tümünü okuyamayacağına göre insanın ele alacağı yapıtlar sınırlı olmalıdır.
3. Haber almak için yapılan okuma, gerçek bir okuma mıdır?

..... Koşul Anlamı

..... Amaç-Sonuç İlişkisi

..... Sebep-Sonuç İlişkisi

..... Tahmin Anlamı

8. Etkinlik

Defterinize "Bir başkasının yardımı ve desteği ile düşünmedir okumak." cümlesini açıklayan bir yazı yazınız.

Yazınızın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde neler anlatacağınızı önceden planlayınız. Yazınızı bu plan doğrultusunda oluşturunuz.

Yazınızda öne süreceğiniz fikirleri metin, grafik, animasyon, ses, müzik, video gibi kaynaklardan herhangi biri ile destekleyiniz.

9. Etkinlik

Nasıl abur cubur yiyen, mide fesadına uğrarsa her eline geçen kitabı rastgele okuyan, sindirmeden okuyan kimse de giderek kafa fesadına uğrar. Uğraş dışındaki okumaktan beklenilen, usun işlemesi, duyguların incelip olgunlaşmasıdır. Okumaktan amaç; kendimizi, çevremizi, toplumumuzu ve evrendeki yerimizi kavramaktır.

Cevdet YALÇIN

a) Yukarıdaki paragraf, İhsan Akay'ın "Okumak" adlı metnindeki hangi paragrafla anlamca aynı doğrultudadır, açıklayarak iki yazarın "okumak" eylemine bakış açılarını karşılaştırınız.

b) İhsan Akay'ın "çok okumak değil özümseyerek okumak" fikrine katılıyor musunuz? Fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sınıfta eleştirel konuşma yöntemini uygulayınız (Bu yöntemde bir öğrencinin fikrini diğer bir öğrenci gerekçe sunarak eleştirmelidir.).

10. Etkinlik

Aşağıda kutucuklar içerisinde verilen çekimli fiillerin yanına, bu fiilin aldığı kipin numarasını yazınız.

Dökmeyiniz. 8	Tatsak.	Sevilelim.
Duydun mu?	Öğrenecekler.	Göndermelisin.
Biliyorum.	Sevinmişsiniz.	Yakmaz.
Gelelim.	Durun.	Baksanız.

1. gelecek zaman kipi	2. geniş zaman kipi	3. şimdiki zaman kipi
4. görülen geçmiş zaman kipi	5. duyulan geçmiş zaman kipi	6. şart kipi
7. istek kipi	8. emir kipi	9. gereklilik kipi

11. Etkinlik

a) Aşağıdaki duvar yazısını ve karikatürü inceleyiniz. Verdikleri mesajları altlarına yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

b) İncelediğiniz karikatürden yola çıkarak, karikatüristin iletisini nasıl sunduğunu, çiziminde nelere dikkat ettiğini belirleyip aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Gelecek Derse Hazırlık

Sizi çok etkileyen (mutlu eden, öfkelendiren, hüzünlendiren, şaşırtan…) bir olayı şiirle anlatınız.

Hazırlık Çalışmaları

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında yazdığınız şiiri, arkadaşlarınıza okuyunuz ve onlardan, şiirinizin ana duygusunu bulmasını isteyiniz. Yazdığınız şiiri sınıf ya da okul panosunda sergileyebilir ya da onu bir şiir yarışmasına gönderebilirsiniz.

Metni, önemli gördüğünüz yerlerin altınız çizerek okuyunuz.

ŞİİR

"Beni benden ayırmayın,
Ben bensiz yaşayamam.
Yarımım bir işe yaramaz.
Beni ben yapan,
İçimdeki benliğim..."

Altay TAŞKIN

Benliğimizi, karakterimizi şekillendirmek için yazı yazarız. En özel duygularımızı ölümsüzleştirmek içinse şiir yazarız çünkü şiir; dilin anlam, ses ve ritim öğelerini belli düzen içinde kullanarak, bir olayı ya da bir duygusal-düşünsel deneyimi yoğunlaşmış ve sıradanlıktan uzaklaşmış bir biçimde ifade etme sanatıdır.

Şiir, içimizde var olanların dışa yansımasıdır. Hissettiklerimizi, düşündüklerimizi, umut ettiklerimizi, hayallerimizi, hayatlarımızı şiir haline dönüştürerek yaşantımızı daha özel kılabiliriz. Nasılsa şiir her konuyu ele alır; sevgi, aşk, huzur, hüzün, nefret, umut, kahramanlık, ego, doğa, ölüm...

"Şiire yetmeyen zaman
Nasıl da yanılttı seni
Sen ki daha bir çocuktun
Bir yaşamı alıp gitti
Şiire yetmeyen zaman (...)
Soluk soluğa bir güzel
Yaşadın ya sen ona bak
Ardında kalan şiirler
Adını fısıldayacak
Soluk soluğa bir güzel..."

Ahmet UYSAL

Şiir, koskoca bir duygunun anlatımıdır. Kişiyi derinden etkiler çünkü şiir; hissetmektir, dünyaya başka gözle bakmaktır, kalbinle dokunmaktır-dokunabilmektir. Günümüzde şiiri anlayan, hissederek okuyan kişi sayısı azdır, oysa şiir farklı pencereden bakabilmeyi, yeni ufuklar perdelemeyi amaçlar. Yalnız kaldığınız zaman şiir yazmayı denediniz mi hiç? Ben denedim. İçimdeki beni buldum...

Duygusallığımı hissedebildim ve kalbimin o inleyen güzel seslerini duydum çünkü şiir tek kişilik bir zevktir, yalnızlığın sanatıdır. Kalbimizde hissettiklerimizi şiir halinde kâğıda dökebilmek, bir nevi huzura kavuşmamızı ve ruhen rahatlamamızı sağlar.

Evet, biz, hepimiz birer şairiz. En güzel şiirlere de sahibiz. Belki kalem alıp yazmıyoruz ama unutmayın ki şiir yüreğin bilimidir… Şiir ile kalın.

Zehra MUHAMMED
Güneysu dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıda, metinden alınan bazı kelimelere yer verilmiştir. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz.

1. benlik → .....

2. bilim → .....

3. deneyim → .....

4. karakter → .....

5. ritim → .....

6. sıradan → .....

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde geçen "Benliğimizi, karakterimizi şekillendirmek için yazı yazarız." cümlesinde ne anlatılmak istenmektedir? Bu cümleden yola çıkarak "düşünme ve yazma" arasında bir ilişki var mı? Açıklayınız.

2. Metne göre niçin şiir yazarız?

3. Şiir nedir? Şiir hangi konularda yazılır?

4. "Soluk soluğa bir güzel
Yaşadın ya sen ona bak
Ardında kalan şiirler
Adını fısıldayacak
Soluk soluğa bir güzel…"

Metinden alınan yukarıdaki bölümde şiirin hangi işlevi vurgulanmaktadır?

5. "Yalnız kaldığınız zaman şiir yazmayı denediniz mi hiç? Ben denedim. İçimdeki beni buldum…" cümlesinden yola çıkarak yazarın şiire yüklediği görevi söyleyiniz.

6. "Kalbimizde hissettiklerimizi şiir hâlinde kâğıda dökebilmek, bir nevi huzura kavuşmamızı ve ruhen rahatlamamızı sağlar." cümlesinde şiir yazmanın hangi faydası üzerinde durulmaktadır?

3. Etkinlik

"Benliğimizi, karakterimizi şekillendirmek için yazı yazarız. En özel duygularımızı ölümsüzleştirmek içinse şiir yazarız çünkü şiir; dilin anlam, ses ve ritim öğelerini belli düzen içinde kullanarak, bir olayı ya da bir duygusal-düşünsel deneyimi yoğunlaşmış ve sıradanlıktan uzaklaşmış bir biçimde ifade etme sanatıdır."

Metinden alınan yukarıdaki paragrafta hangi düşünceyi geliştirme yolları kullanılmıştır? Açıklayınız.

4. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümleleri, anlamca aynı doğrultuda olan cümlelerle eşleştiriniz.

Şiir, koskoca bir duygunun anlatımıdır.	Şiirde daha çok hissettiklerimizi, duygularımızı ifade ederiz.
Şiir, hissetmektir.	Şiir, adımızı sonsuza kadar yaşatır.
Şiir, yeni ufuklar perdelemeyi amaçlar.	Şiir devasa duyguları kelimelerle ifade etmektir.
Şiir, yüreğin bilimidir.	Şiir insana yeni bakış açıları kazandırır.
	Şiir, kalbimizi anlatan bir kitaptır.

5. Etkinlik

Tabloda mastar hâlinde verilen fiilleri, belirtilen kip ve kişiye göre çekimleyiniz.

Fiil	Kip	Kişi	Çekimli Fiil
söylemek	gelecek zaman kipi	2. tekil kişi	söyleyeceksin
yerleşmek	geniş zaman kipi	2. çoğul kişi	..... .
anlamak	bilinen geçmiş zaman kipi	3. tekil kişi	..... .
hatırlamak	istek kipi	1. tekil kişi	..... .
yazılmak	gereklilik kipi	1. çoğul kişi	..... .
ayrılmak	emir kipi	3. çoğul kişi	..... .
istemek	şart kipi	1. tekil kişi	..... .

Gelecek Derse Hazırlık

• Yahya Kemal Beyatlı'nın "Mehlika Sultan" adlı şiirini bulup okuyunuz. Şiirde anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını Türkçe Sözlük'ten bulup öğreniniz.

• "Mehlika Sultan" şiirinde geçen "kuyu, rüya, hayalet, hicran" sözcükleri üzerinden "kişileştirme (teşhis), konuşturma (intak), zıtlık (tezat) ve abartma (mübalağa)" sanatlarını nasıl oluşturabileceğinizi düşününüz.

Hazırlık Çalışmaları

Stehpen King (Sitefın King), kitap hakkında "Kitap, eşi benzeri olmayan, taşınabilir sihirdir." demektedir. Peki, kitap sizin için ne ifade etmektedir? Açıklayınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek türün özelliklerine göre okuyunuz. Şiirin en beğendiğiniz bölümünü ezberleyiniz.

GÜZEL KİTAP

Sende pınar, sende kaynak,
Sensin deniz, sensin ırmak,
Sende sabah, sende şafak,
Sensiz akıl, fikir çorak.
Güzel kitap, kutsal kitap!

Sensin hayat, sensin inan,
Sende olur bilgi harman,
Senden gelir ruha derman,
Sende kuvvet, sende ferman,
Güzel kitap, kutsal kitap!

Annem, babam, ustam sensin,
Tek güvencim, dostum sensin,
Ömrüm boyu öğretmensin,
Işık ver de çıram yansın,
Güzel kitap, kutsal kitap!

Senin için yoktur farklı,
Güçlü, güçsüz, haksız, haklı,
Sensin veren yüce aklı,
Bütün sırlar sende saklı
Güzel kitap, kutsal kitap!

İsmail Hakkı TALAS

Bütün Şiirlerim-1

İsmail Hakkı TALAS (1909-1978)
Türkçe öğretmenliği ve avukatlık yaptı. İlkokul öğrencileri için hazırladığı ders kitapları, yardımcı ders kitapları ve dergiler ile tanındı. Eserlerinden bazıları: *Armağan, Bahar, Pınar, Vatan, Günaydın, Saat, Güneş, Cumhuriyet, 10 Kasım, 23 Nisan-19 Mayıs Şiirleri, Bütün Şiirlerim-1*'dir.

1. Etkinlik

Aşağıdaki kelime müzesinde şiirde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin neler olduğunu bulup boş bırakılan yerlere yazınız.

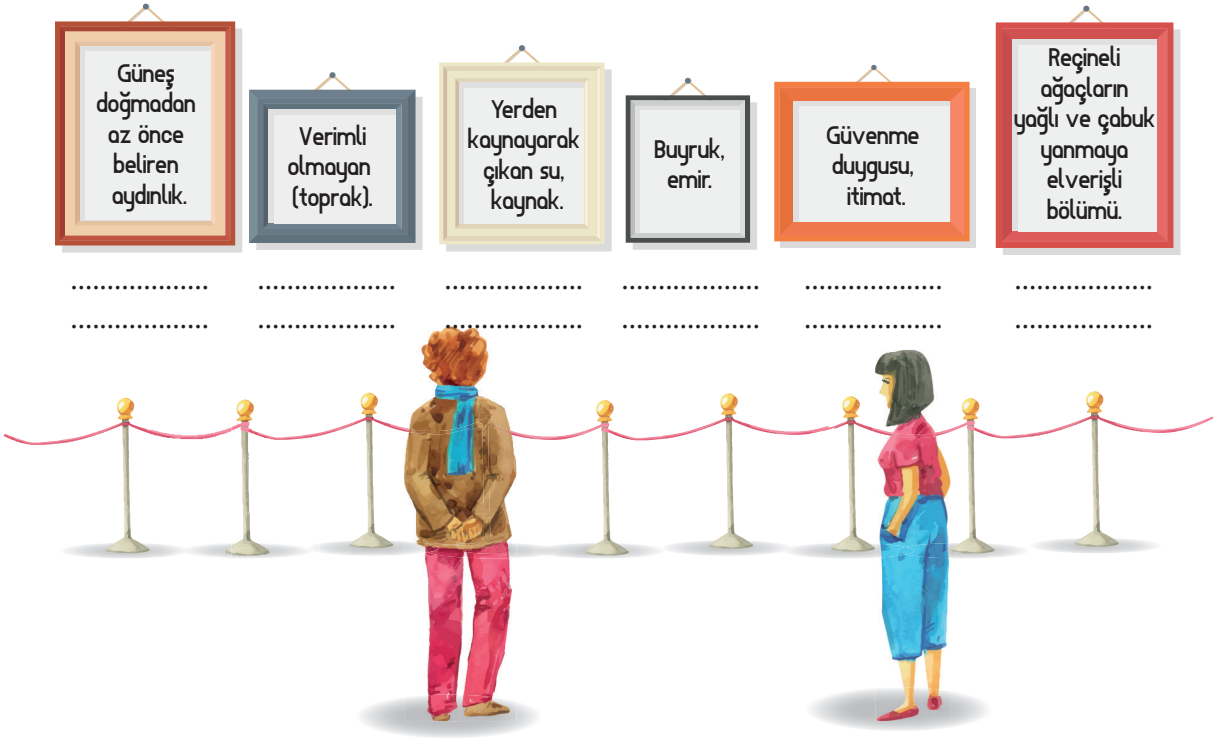

....

....

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirin birinci bölümünde kitabın hangi işlevi üzerinde durulmaktadır?

2. "Senden gelir ruha derman" dizesi ile ne anlatılmak istenmektedir?

3. "Işık ver de çıram yansın" dizesinde kitabın hangi özelliğine değinilmiştir?

4. "Senin için yoktur farklı / Güçlü, güçsüz, haksız, haklı" dizeleri ile şairin vurgulamak istediği nedir?

5. Kitabın sizin için önemi ile şaire göre önemini karşılaştırınız.

6. Kitapsız bir hayatın nasıl olacağı ile ilgili görüşlerinizi nedenleriyle anlatınız.

3. Etkinlik

Şiirin ana duygusunu yazınız.

.....

.....

4. Etkinlik

"Düşünce ve sanat adamları sözleri ve yazılarıyla dile değer kazandırırlar. Bu işi, dile yenilikler getirmekten çok onu bükmek, imkânlarını çoğaltmak, gücünü artırmak yoluyla yaparlar. Yeni kelimeler getirmezler. Onları zenginleştirir, anlamlarını ve kullanımlarını sağlamlaştırır, derinleştirirler; onlara alışılmamış bir çeşni verirler ama bunu da dört bir yanı düşünerek, ustalıkla yaparlar. Zamanımızın yazarlarına bakınca herkesin harcı olmadığı anlaşılıyor bu işin. Herkes gibi konuşmayı küçümseyerek cüretli işlere girişiyorlar. Ama hünersizlik ve zevksizlik yüzünden yaya kalıyorlar. Ortaya bir sürü zoraki tuhaflıklar, soğuk, anlamaz yapmacıklar çıkarıyor, bunlar anlatılmak istenen şeyi yükseltecek yerde alçaltıyor."

Michel de MONTAIGNE
(Mişel dö MONTEN)
çev.: Sabahattin Eyüboğlu

Yukarıdaki paragrafta "öyküleyici, tartışmacı, betimleyici, açıklayıcı" anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır? Aşağıya boş alana gerekçesiyle birlikte yazınız.

.....
.....

5. Etkinlik

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında okuduğunuz "Mehlika Sultan" adlı şiirde geçen "hayalet, rüya, hicran, kuyu" kelimelerinin her biri ile aşağıdaki örnekleri inceleyerek siz de sanatlı ifadeler oluşturunuz.

İçimdeki hicran bütün semayı kaplayacak kadar büyüktü. (Abartma)

.....

O viran kuyu bana "Yüzüğü at." diye haykırdı. (Konuşturma)

.....

Rüyalar benimle geçmişin sırlarını paylaştı. (Kişileştirme)

.....

Bir hayalet gibiydi, adı vardı ancak kendisi yoktu. (Zıtlık)

.....

6. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri ve bu cümlelere yöneltilen soruları inceleyiniz.

1. Elindeki çiçeği sevgiyle kokladı. ➙ Nasıl kokladı?

2. Durmadan dışarı çıkıp içeri giriyordu. ➙ Nereye çıkıp nereye giriyordu?

3. Eşyalarını dün gönderdim, bugün kargon gelir. ➙ Ne zaman gönderdim, ne zaman gelir?

4. Bu yıl çok yoruldu çocuklar. ➙ Ne kadar yoruldu?

5. Biz sizi orada nasıl bulacağız? ➙ Nasıl bulacağız?

Etkinlikte sorulan soruları cevaplayarak cümlelerdeki zarfların türünü belirleyiniz. Tabloya örnekteki gibi yazınız.

	Durum	Yer-Yön	Zaman	Miktar	Soru
1.					
2.		dışarı-içeri			
3.					
4.					
5.					

7. Etkinlik

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında okuduğunuz "Mehlika Sultan" adlı şiirden ve aşağıdaki görselden yola çıkarak defterinize bir hikâye yazınız.

Hikâyenizi yazmaya başlamadan önce zaman, mekân, şahıs ve varlık unsurlarını belirleyiniz. Serim, düğüm, çözüm bölümlerinde neler anlatacağınızı planlayınız. Hikâyenizde 5. etkinlikte oluşturduğunuz cümlelere yer verebilirsiniz.

Hikâyenizi yazarken yeni öğrendiğiniz kelimeleri kullanmaya çalışınız.

Yazımını karıştırdığınız kelimelere yazım kılavuzundan bakmayı unutmayınız.

Gelecek Derse Hazırlık

• MEB Kültür Yayınları'nın genel ağ adresinde (https://mebyayinlari.meb.gov.tr/#/) kayıtlı bulunan e-kitaplardan ilginizi çeken bir tanesini inceleyiniz. E-kitap okumanın okuyucuya sağladığı kolaylıkları defterinize not alınız.

• E-kitap kullanımının okuma alışkanlığı üzerine etkilerini araştırınız. Araştırmanız esnasında defterinize notlar alınız.

Hazırlık Çalışmaları

"E-kitap, e-kütüphane, e-posta, e-dergi, e-üyelik" gibi ifadelerdeki "e" harfinin hangi sözcüğün kısaltması olduğunu söyleyiniz.

DİNLEME METNİ

E-KİTAPLAR

Metni, önemli gördüğünüz yerleri not alarak dinleyiniz.

Dinleme Metni

1. Etkinlik

a) Aşağıda, dinlediğiniz metinden alınan bazı cümlelere yer verilmiştir. Bu cümlelerde dilimize yabancı dillerden girmiş bazı kelimeler koyu yazılmıştır. Türkçe Sözlük'ten bu kelimelerin Türkçe karşılıklarını bulup uygun yerlere yazınız.

E-kitapları, basılı kitapların **dijital** (.....) ortamlarda okunmasını sağlayan dijital nesneler olarak tanımlayabiliriz.

E-kitapların kullanımı ve eğitim ortamına **entegrasyonu** (.....) yeterli düzeyde sağlanamamıştır.

Son yıllarda **mobil** (.....) cihazların kullanımının artması ile birlikte eğitim ortamında hareketliliğe imkân tanıyan mobil öğrenme yaygınlaşmaya başlamıştır.

E-kitaplar sesli okuma **fonksiyonuna** (.....) sahiptir.

b) "Dijital, mobil, entegrasyon, fonksiyon" gibi dilimize yabancı dillerden girmiş sözcükleri kullanmanın anlamayı güçleştirdiği söylenilebilir mi? Gündelik hayattan vereceğiniz farklı örnekleri aşağıya yazarak açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. E-kitap nedir?

2. E-kitaplar hangi araçlar sayesinde okunabilmektedir?

3. E-kitapların eğitimde kullanılmasını gerekli görüyor musunuz? Açıklayınız.

4. E-kitapların basılı kitaplardan farkları nelerdir?

5. Eğitim öğretim ortamlarına e-kitaplar hangi sebeplerden dolayı yeterli düzeyde dâhil edilmemiştir?

3. Etkinlik

Dilimize henüz yerleşmemiş aşağıdaki yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını bularak eşleştiriniz.

start	hazır yemek
skor	bitme
part-time	sonuç
stres	asgari, en az
on-line	yarım gün
efor	çaba
check-up	yazıcı
defans	ruhsal gerilim
fast food	başlama
printer	savunma
minimum	asabiyet, sinirlilik
finiş	çevrim içi
	tam bakım

Etkileşimli İçerik

4. Etkinlik

Aşağıdaki şapkaların yanındaki açıklamalara dikkat ederek sınıfta 6 gruba ayrılınız. Her grup kendisine verilen konu hakkında sunum yaptktan sonra mavi şapka grubu sunulan bilgilerden yola çıkarak "E-kitaplar, okuma alışkanlığının kazanılmasında etkili midir?" sorusuna yönelik açıklamada bulunsun.

Yeşil şapka grubu: Bu grupta olan öğrenciler e-kitapların okuma alışkanlığının kazanılmasında nasıl kullanılabileceği yönünde yaratıcı fikirler öne sürmelidir.

Mavi şapka grubu: Bu grupta olan öğrenciler tartışma sürecini yönetme görevini üstlenecektir. Tartışmanın en başında tartışılacak konuyu açıklayan, sınırları belirleyen ve sırasıyla grupları konuşmaya davet eden grup, mavi şapka grubudur. Mavi şapka grubu tüm gruplar dinlendikten sonra ortaya çıkan sonuçları derleyip toplayarak sınıfa açıklamalıdır.

Kırmızı şapka grubu: Bu grupta olan öğrenciler, e-kitapları kullanmanın okuma alışkanlığına duygusal boyutta nasıl bir katkı sağlayacağı konusunda fikirler öne sürmelidir.

Siyah şapka: Bu grupta olan öğrenciler e-kitap kullanmanın olumsuz yönleri, riskleri üzerinde durmalıdır.

Sarı şapka grubu: Bu grupta olan öğrenciler e-kitap kullanmanın faydaları üzerinde durmalıdır.

Beyaz şapka grubu: Bu grupta olan öğrenciler bu konu üzerinde daha önceden yapılan çalışmalardan hareketle sınıfa çeşitli bilgiler sunmalıdır. Bu çalışmalardan hareketle siyah şapka grubunun bazı fikirlerine eleştiri de getirebilir.

5. Etkinlik

Aşağıdaki tabloda metin türleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin hangi türle ilgili olduğunu bularak işaretleyiniz.

İfadeler	Günlük	Biyografi	Otobiyografi	Sohbet
1. Yaşanılanlar günü gününe, tarih belirtilerek yazılır.				
2. Karşılıklı konuşma havası içinde yazılır. Yazarın bir şeyi kanıtlama amacı yoktur.				
3. Önemli kişilerin hayatının başkası tarafından kaleme alınmasıyla oluşturulmuş yazılardır.				
4. Bir kişinin, kendi hayatını yazdığı eserlerdir.				

6. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin türünü tablo üzerinde örnekteki gibi işaretleyiniz.

İfadeler	Zarf	Sıfat	İsim
1. Yağmur bulutları toplandı, haydi <u>içeri</u> girelim.	✔		
2. <u>Yukarıdan</u> gelen seslerin kaynağını hepimiz merak ettik.			
3. Masayı biraz <u>ileri</u> çekelim.			
4. <u>Aşağı</u> katta oturan komşumla iki saat sohbet ettik.			
5. Evlerinin biraz <u>ötesinde</u> derme çatma bir kulübe vardı.			
6. Bağına, bahçene, suyuna, toprağına veda ederek <u>geri</u> gidiyorum.			
7. Artık <u>geride</u> özleyeceğim hiçbir şey yok.			
8. Çamaşır, balkondan <u>aşağı</u> düşmüş.			

7. Etkinlik

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında incelediğiniz e-kitap için aşağıdaki adımları uygulayarak yeni bir kapak tasarlayınız.

Kitap kapağı tasarımını, ücretsiz sitelerden faydalanarak ya da karton üzerinde çalışarak yapabilirsiniz.

Kitap kapağı tasarımlarınızı sınıf panosunda sergileyebilirsiniz. Böylece herkese bu kitabı tanıtmış olursunuz.

ÖN KAPAK:

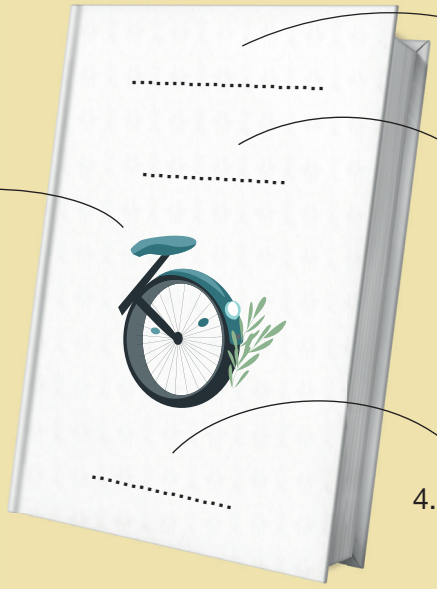

1. Kitabın içeriğine uygun bir görsel çiz.
2. Kitabın adını yaz.
3. Kitabın yazarını belirt.
4. Kitabı basan yayınevinin adını yaz.

ARKA KAPAK:

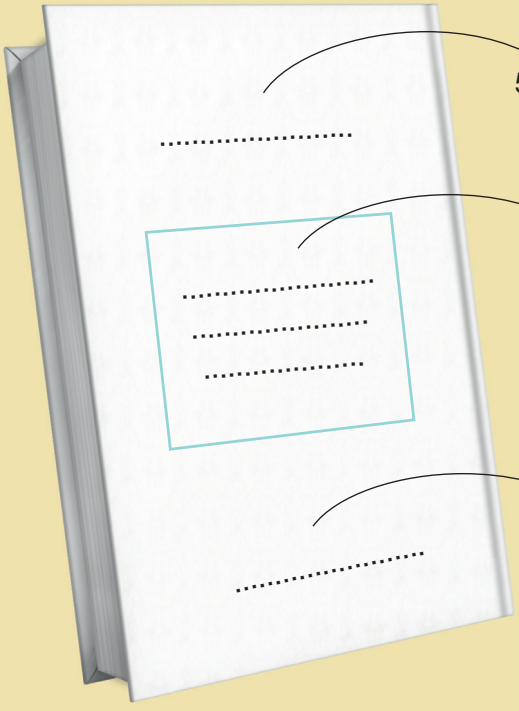

5. Kitabın adını yaz.
6. Okuduğun kitabı birkaç cümle ile tanıt ya da özetle.
7. Kitabı basan yayınevinin adını yaz.

SERBEST OKUMA METNİ

LÜTFEN SÜLEYMAN'IN YANAĞINDAN MAKAS ALMAYIN!

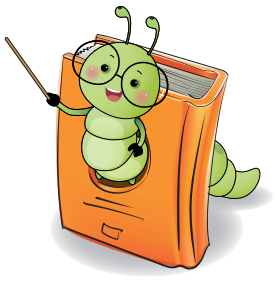

Ben kitap okumayı seviyorum. Hem de çok. Babam, benim bir kitap kurdu olduğumu söylüyor.

Gözlüklü bir kurt. Ben bugüne kadar hiç kitap kurdu görmedim. Nasıl olduklarını çok merak ediyorum. Hayvanlar ansiklopedisine baktım. Orada kitap kurdu diye bir şey yok. Arkadaşım Süleyman, bunu babamın uydurduğunu söylüyor. Çünkü o da bugüne kadar hiç kitap kurdu görmemiş. Süleyman da çok kitap okuyor. Belki kitap kurtları bizim okuduğumuz türde kitaplardan hoşlanmıyorlardır.

Ben bitirdikten sonra okuduğum bütün kitapları Süleyman'a ödünç veriyorum. Süleyman benden alır almaz kitapları önce tertemiz olduğuna inanana kadar siliyor, ondan sonra okuyor. Ama o kitaplarına bile dokundurtmuyor. Kitaplarından birinin resimlerine bakmak istediğimde uzaktan tutup gösteriyor. Süleyman, benim kitapları çok kötü okuduğumu söylüyor. Benim okuduğum kitapların sayfalarının uçları kıvrık kıvrık oluyormuş. Ciltleri ayrılıyormuş. Süleyman, kitaplarının hırpalanmasından nefret eder. O çok titizdir zaten. Birisi onun yanağından makas alsa, hemen koşup yüzünü yıkar. Elleri yıkanmaktan kıpkırmızıdır her zaman. Dışarıdan asla asla simit almaz, şişeden ya da kutudan kola içmez. (...)

Annesi, bu titizliğine bir çare bulsun diye onu doktora götüreceğini söylüyor ama Süleyman bunu kabul etmiyor. "Benimki titizlik değil, normal davranış. (...)" diyor. Bazen kafam karışıyor, neyin doğru olduğuna bir türlü karar veremiyorum. Süleyman'ın doğru olduğunu düşündüğüm zamanlarda ben de durmadan ellerimi yıkıyorum. Ama sonra bunu çok sıkıcı ve saçma buluyorum.

Sınıfta çocuklar Süleyman'ın bu huyunu bildikleri için durmadan ona şaka yapıyorlar. Biz sınıfta Süleyman'la yan yana oturuyoruz. Ders zili çaldığında herkes sırasına koşarken çocuklardan biri gelip Süleyman'ın yanağından makas alıveriyor. O zaman ben ne kadar engel olmaya çalışsam da o tuvalete yüzünü yıkamaya koşuyor. Bu yüzden derslere hep öğretmenden sonra giriyor. Buna önceleri öğretmen çok kızıyordu. Sebebini öğrendikten sonra, Süleyman'a değil ona bu şakayı yapanlara kızıyor artık. Söylendiğine göre o da biraz titizmiş. Titiz insan bir başka titizin hâlinden anlarmış.

(...)

Süleyman'la hemen hemen her konuda iyi anlaşıyoruz. Ama en iyi anlaştığımız konu kitaplar. Kitaplarımızı Enver Amca'nın dükkânından alıyoruz. Enver Amcanın kocaman bir dükkânı var. İçi de tıklım tıklım eski ve yeni kitaplarla dolu. Süleyman eski kitapların yanına pek sokulmuyor. "Kim bilir onlara kaç kişinin eli değmiştir." diyor. "Bakalım bu kitaplara dokunmadan önce ellerini yıkadılar mı?"

Benim için eski fark etmiyor. Hepsini karıştırıyorum. Enver Amca (...) bana, "Çocuk, o kitapları deşip durma." diyor. "Senin arkadan dağıttığın kitapları toplayacağım diye canım çıkıyor. Her kitap alışımızda, "Artık çocuklar kitap okumuyor, başıma da dert olmuyor derken, siz nereden çıktınız bilmem," diye söyleniyor, önceleri onun çatık kaşlarından ve söylenmelerinden çok korkardık ama artık alıştık, korkmuyoruz.

Süleyman'ın aylardır istediği bir kitabı Enver Amca sonunda bulmuş. Kitabı basan yayınevi birkaç yıl önce kapandığı için kitabı bulmak çok zormuş. Enver Amca, dükkâna gittiğimizde kitabı masanın çekmecesinden çıkartıp, "Sonunda buldum işte," diyerek Süleyman'a uzattı. "Bir daha piyasada kolay-

ca bulunan kitapları oku, beni böyle yorma. Sana bu kitabı bulmak için harcadığım zamanda en az beş yüz sayfa okurdum." Enver Amca çok kitap okuyor.

Süleyman'a vermeden önce kitabı bir bezle sildi. Enver Amca verdiği bütün kitapları önce temiz bezle siliyor. Bunu sanki bütün müşterilerine yapıyormuş gibi davranıyor ama ben yapmadığını biliyorum. Çünkü yanımda Süleyman olmadığı zamanlarda bana verdiği kitapları hiç silmiyor. Süleyman, kitabın temizliğine emin olduktan sonra kitabı eline aldı. Çok sevinmişti. Dükkândaki bütün diğer kitapları unutup, elindeki kitabı karıştırmaya başladı. Tam o sırada kapı açıldı ve içeri küçük bir kız girdi. Enver Amca, "Başımdaki iki tanesi yetmezmiş gibi bir de bu üçüncüsü çıktı," diye homurdandı. Kız buna hiç aldırmadı. Dün Enver Amca'dan aldığı kitap bitmiş, bir yenisini arıyormuş. Enver Amca o kitabın çok kalın olduğunu söyledi. "Bu kadar çabuk bitirebilmek için atlayarak okumuş olmalısın." Kız, atlamadığını söyledi. O çok hızlı okuyormuş. Enver Amca, "O zaman okuduklarından hiçbir şey anlamıyorsundur. Okuduğunu anlamazsan da okumuş sayılmazsın," dedi bu sefer de. Kız itiraz etti. Hem çok hızlı okuyup okuduğunun da her kelimesini anlıyormuş. Bunu bize göstermek için yanında duran Süleyman'ın elinden kitabı kaptığı gibi okumaya başladı. Süleyman kitabının hiç beklemediği bir anda elinden alınmasına çok şaşırdı. O kadar şaşırdı ki hiçbir şey yapamadı.

Kız gerçekten çok hızlı okuyordu. Bir sayfayı çok kısa bir süre okuduktan sonra birden okumasını kesip, heyecanla kitabın kapağını çevirip ismine baktı. Nefesini tutarak, "Bitmeyecek Öykü," dedi. "Ben de bunu arayıp duruyordum. Küçükten okumuştum. Sonra onu bir arkadaşıma ödünç verdim. O da kaybetti. O günden beri de onu arıyorum." Süleyman, (..), "O kitap benim," dedi. Kız, böylesine kaba bir davranıştan hiç etkilenmemiş görünüyordu. Okuduktan sonra bu kitabı kendisine ödünç verip, ver-

meyeceğini sordu. Süleyman, "Hayır, vermem," dedi. Sonra da bana dönüp kitabı kızın elinden almamı söyledi. Anlamıştım, kitabı ben alıp bir bezle tertemiz yapana kadar silmeden Süleyman ona dokunmayacaktı. Ama kız Süleyman'ın titizliğini bilmediği için, "Neden sen almıyorsun? Kitap senin değil mi?" diye sordu saf saf. Süleyman, "Ben başkasının dokunduğu bir kitabı ellemem," dedi. Sesinde herkesin de böyle yapması gerekiyormuş gibi bir hava vardı. (...) Kız, Süleyman'ın bu tersliğine aldırmadı. Ayaklarının ucuna kalkarak ellerini Süleyman'ın burnunun hizasına yükseltti. "Bak ellerim temiz. (...)." Sonra da Süleyman'ın yanıtını beklemeden kitabı Süleyman'ın eline tutuşturdu. "Şimdi al kitabını." Süleyman, elindeki kitabı yere bırakmakla, bana vermek arasında bir süre bocalayarak öylece kaldı. Kız "Ne oldu? Değişen bir şey var mı? Kitap, aynı kitap." dedi. "Ona matbaacısı, dağıtımcısı, satıcısı, daha bilmediğimiz kaç kişi dokunuyor. Bir de ben dokunmuşum ne fark eder?"

Süleyman, ona cevap vermedi ama kitabı da elinden bırakmadı. Kız raftan kendine bir kitap bularak, parasını ödedi ve çıktı. Çıkarken de Süleyman'a dönüp, "Çabuk oku. Birkaç gün sonra o kitabı senden ödünç alacağım." dedi. Eve dönerken Süleyman benimle hiç konuşmadı.

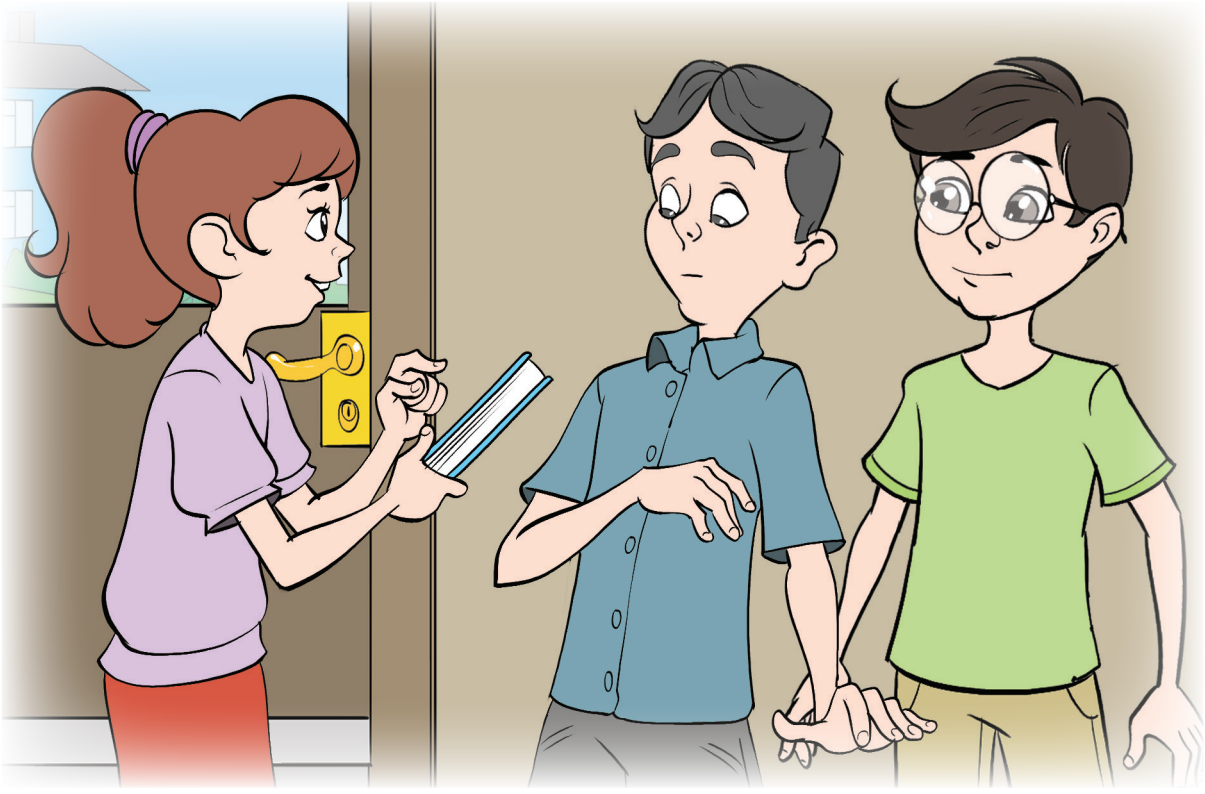

"Bitmeyecek Öykü"yü ben de okudum. Çünkü artık Süleyman bana kitaplarını ödünç veriyor. Tabii cildini bozmamamı ve dikkatli okumamı belki on kere söyledikten sonra. Ama hâlâ yanağından makas alındığında gidip yüzünü yıkamaktan vazgeçmiyor.

Elvan PEKTAŞ DENİZ

Cumhuriyet Dönemi Çocuk ve Gençlik Öyküleri Seçkisi 1

(Kısaltılmıştır.)

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

HOKKA İLE KALEM

Bugün hokka kullanılmıyor artık. Tarihsel bir araç oldu hokka. Ama gene de biçim değiştirmiş olarak var. "Tükenmez"de macunlaştırılmış mürekkeptir hokka. Taşlaşmış olarak girmiştir kurşunkalemin içine. Küçüldü, kalemlerin içine girdi hokka çağımızda. Hiçbir zaman başını alıp gitmedi aramızdan. Gitmez de. Aslında hiçbir araç başını alıp gitmez. Bir kalorifer radyatörü, bugün, mangalın, sobanın biçim değiştirmişi değil midir? İlk kez, kendi ağırlığını bir hayvana yüklemeyi düşünen insan, bugün "Boing 747"leri (boing 747), "Concorde"ları (konkord), "Air-craft"leri (eyır kıreft) yaratmıştır. İnsanoğlu, birini yaratırken, öbürünü (daha gelişmişini) tasarlayan bir yaratıktır. Yani varla yetinmeyip daha gelişmişini yaratan yaratık… Doğaya üstünlüğü de buradan geliyor.

Ama insanın bu evrensel yaratımlarının içinde "hokka" ve "kalem"in ayrı bir yeri vardır. Sözgelimi, hokka ve kalemi ilk kullanan insanoğlu bugün, mürekkep kokulu bir basının dünyayı saracağını, dünyanın bir ucundan bir ucuna yarım günde varıveren kitapları düşünebilmiş midir? İnsanı insana yaklaştıran en yüce gücü, gene hokka ile kalem sağlıyor. Önemli olan da budur. Her çağ birbirini aşıyor durmadan; makine çağı keşifler çağını, atom çağı makine çağını, uzay çağı atom çağını… Aşılmayan tek çağ, hokka ve kalem çağıdır. İnsanoğlu da bu çağın en sahip çıkanıdır. Aslında bütün çağların doğması, kalemin ucundaki bir damla mürekkebe bağlıdır da ondan. Hokka ile kalemin, düşünce ile insanın dirsek vermesi, her çağda yeni yengiler yaratacaktır. (…)

Adnan BİNYAZAR

Ağıt Toplumu

(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Aşağıda, metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamlarından hareketle bu kelimeleri tahmin ederek karşılarına yazınız.

Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep vb. şeyler konulan küçük kap.	.....
Hava, su ve buharı ısıtmak veya soğutmak suretiyle meydana gelen sıcaklığı veya soğukluğu yayan, böylece ısıtma ve soğutmada kullanılan cihaz.	.....
Birçok emek ve tehlikeli uğraşma pahasına erişilen mutlu sonuç, galibiyet, galebe, zafer.	.....
Tükenmez kalem.	.....
Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem, devir.	.....
Bütün varlıkların içinde bulunduğu sonsuz boşluk, feza, mekân.	.....

2. Birinci paragrafta geçen "hiçbir aracın başını alıp aramızdan gitmemesi" ifadesinden ne anlaşılmaktadır? Yazınız.

.....

3. İnsanoğlunun doğaya üstünlüğü, onun hangi yönünden anlaşılmaktadır? Yazınız.

.....

4. Her çağın mutlaka bitmesi ancak "hokka ve kalem" çağının asla bitmemesinin sebebi nedir? Yazınız.

.....

5. Metinde "hokka ve kalem" nelerin sembolü olarak kullanılmıştır?

A) Düşünmenin ve düşüncenin yazıya geçirilmesinin

B) Doğayı sevmenin ve bu sevginin yazıya geçirilmesinin

C) İnsanoğlunun teknolojiyi çok sevmesinin

D) İnsanoğlunun doymak bilmeyen hırsının

6.

Evvel sen de yücelerden uçardın
Şimdi enginlere indin mi gönül
Derya, deniz, dağ, taş demez geçerdin
Karadan menzilin aldın mı gönül

Yiğitliğim elden gitti yel gibi
Damağımda dadı kaldı da bal gibi
Hoyrat eli değmiş gonca gül gibi
Bozulmuş bağlara döndün mü gönül

Karacaoğlan
Gönül

Şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Birinci dörtlükte tezat (zıtlık) sanatına başvurulmuştur.

B) Birinci dörtlükte gönlün, kuşa benzetildiği söylenilebilir.

C) İkinci dörtlükte yiğitlik hem rüzgâra hem bala benzetilmiştir.

D) İkinci dörtlükte gönül konuşturularak intak sanatı yapılmıştır.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde zarf, farklı türde bir kelimeyi nitelemektedir?

A) Okula neden geç kaldın?

B) Tabağını hızlıca bitirip yola koyul.

C) Çocuk, dedesine çok benziyor.

D) Selamına dostça karşılık verdi.

"Benim bir kuşum var,
Ben yiyince yiyor,
Yemeyince yemiyor.
Ninem dedi ki
Kuşlar da böyle sever
Onu seven çocukları."

Selami Şimşek

Kuş Orucu

8. Şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Şiirde üç adet zarf vardır.

B) Şiirde dört adet zarf vardır.

C) Zarflardan iki tanesi zaman zarfıdır.

D) Şiirde durum zarfı vardır.

"İnanmayacaksınız ama
Kafesteki papağan,
Bana gülümsedi bu sabah…
Ve göz kırptı yem verirken
Akvaryumdaki Japon balıkları."

İsmail Güçtaş

Ekmek Elden Su Gölden

9. Şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İki yerde teşhis sanatına başvurulmuştur.

B) Şiirde üç adet zarf bulunmaktadır.

C) Zarfların tamamı zaman zarfıdır.

D) Zarfların hepsi çekimli fiilleri nitelemektedir.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde "uzun" sözcüğü zarf görevinde kullanılmıştır?

A) Uzun ince bir yoldayım / Gidiyorum gündüz gece.

B) Uzun zaman önce bir çay içmiştik.

C) Uzun düşünüp kısa konuşan biriydi.

D) Uzun lafın kısası okura faydalı bir yazardır.

Ek Sorular

ERDEMLER

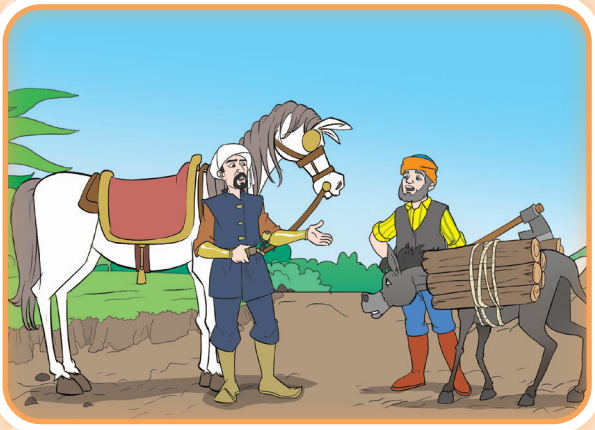

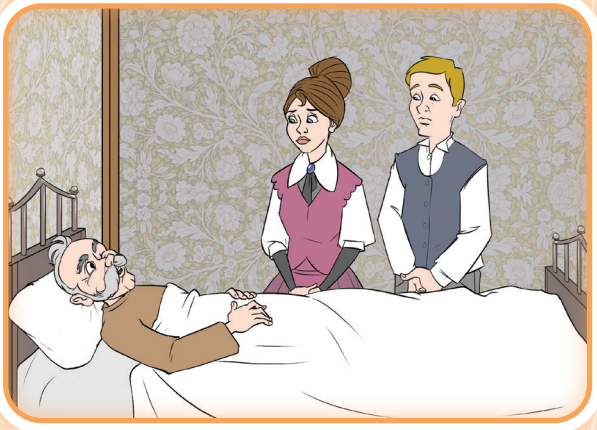

TEMADAKİ METİNLER

ADALET HEYBESİ

ÇERÇİ BEKİR

ODUNCUNUN EŞEĞİ

TUHAF BİR ŞAKA (DİNLEME METNİ)

DÜRÜSTLÜK VE KONFÜÇYÜS (SERBEST OKUMA METNİ)

EBA Dinleme/İzleme | EBA Konuşma | EBA Okuma | EBA Yazma | EBA Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

"Adil olmak" ifadesinden ne anlıyorsunuz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tema Özeti

Metni, türün özelliklerine göre okuyunuz.

ADALET HEYBESİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde… Herkes hakkını almalı, samanlıktaki çöp bile. Dinlersen ahalinin derdini, memnun edersin her ferdini. Dişi yoksa nasıl yesin yemeği? Altın versen keseyle doyar mı midesi? Denizi çorba ettik, gemiyi kepçe… Yedik, yedik, doymadık. Hakk'ın adaletini soranlara şu masalı anlattık:

Çok eski diyarların birinde, geniş toprakları olan bir ülkede yaşayan bir padişah varmış. Padişah; halkını adaletle yöneten, onların rızasını kazanmış, bu sayede gönlü huzura doymuş, çok sevilen biriymiş. Sadece insanları değil doğadaki tüm canlıları hatta eşyaları bile incitmezmiş. Gün gelmiş, padişah yaşlanmış. Üç oğlundan hangisinin halkını memnun edeceğini, adaletle yöneteceğini, yaşarken görmek istemiş. Çağırmış vezirini yanına:

— Haber verin tellallara, oğullarım sıra ile bir gün benim yerime ülkeyi yönetecek. Günün sonunda evlatlarım halkımdan her kimi memnun etti ise o kişi, şehrin meydanına asılan heybeye bir avuç buğday bıraksın, demiş.

Padişah vezirini de sıkı sıkı tembihlemiş:

— Sakın ha oğullarımın eksiğini, yanlışını düzeltme. Gönülleri ne kadar büyükse o kadar göstersinler ülkemi yönetmedeki maharetlerini, demiş.

Önce büyük oğlu çıkmış vezirle birlikte yola. Heybelerini yiyeceklerle doldurmuş ve tam kırk atla köy köy dolaşmış. Askerlerine de emir vermiş:

— Girmediğiniz, ulaşmadığınız köy kalmasın. Her haneye bir çuval yiyecek bırakın, demiş.

Vezir, padişahtan aldığı emirle tek bir söz bile etmeden padişahın büyük oğlu ne istediyse uygulatmış. Dönmüşler birlikte saraya. Hemen arkalarından askerler, şehir meydanından aldıkları yarısı bile buğday dolmamış heybe ile dönmüşler saraya. Büyük oğlan çok şaşırmış:

— Nasıl olur! Herkese eşit bir şekilde bir çuval yiyecek bıraktım. Nasıl memnun olmazlar, demiş.

Ertesi gün olmuş, ortanca oğul vezirle çıkmış yola. Heybeleri altınlarla dolu tam kırk atla köy köy dolaşmış. Askerlerine de emir vermiş:

— Her haneye bir kese altın bırakın. Girmediğiniz köy, ulaşmadığınız ev kalmasın!

Var varanın, sür sürenin derken şehir şehir dolaşmış. Akşam olmuş, vezirle birlikte saraya dönmüşler. Vezir, olanı biteni sessizce izlemekteymiş. Askerler şehir meydanına asılan, sadece yarısı buğday dolmuş heybe ile dönmüşler saraya. Ortanca oğlan da şaşırmış:

— Nasıl olur! Her haneye eşit bir şekilde bir kese altın bıraktım. Nasıl memnun olmazlar, demiş.

Bir sonraki gün padişahın küçük oğlu yanına hiçbir şey almadan, atının üstünde vezirle ayrılmış saraydan.

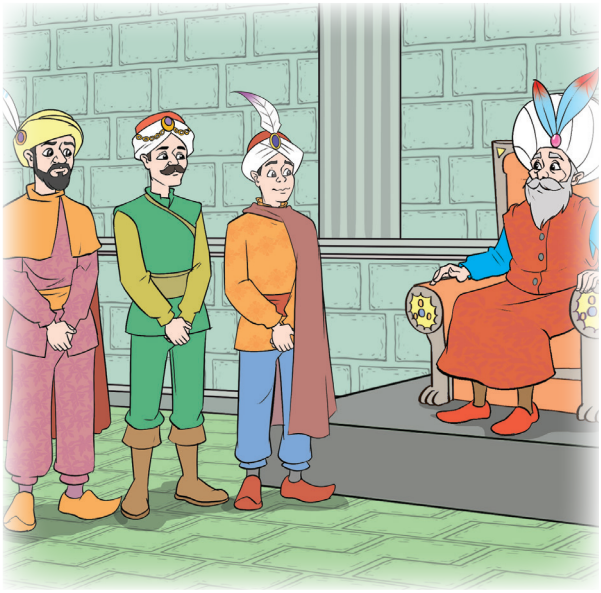

Kardeşleri “Biz onca altın ve yiyecekle memnun edemedik halkımızı. Acaba bizim küçük kardeşimiz nasıl memnun etmeyi düşünüyor halkımızı?” demişler içlerinden.

Akşam olmuş, vezir ile küçük oğlan dönmüşler saraya. Hemen arkalarından askerler gelmiş. Şehir meydanına asılan ve ağzına kadar buğday ile dolmuş heybe ile birlikte çıkmışlar padişahın huzuruna. Padişah da kardeşleri de heybenin ağzına kadar dolu olduğunu görünce şaşırmışlar ve bu işteki hikmeti merak etmişler. Nasıl oldu da heybeyi de halkın gönlünü de doldurmuştu küçük oğlan?

Padişah sormuş vezire:

— Üç gün oğullarımın yanında onlarla birlikteydin. Neler gördün? Anlat bakalım, demiş.

Vezir başlamış anlatmaya:

— Padişahım, üç oğlunuz da sizin güzel hazinelerinizden halkınıza ikramlarda bulundu. Onları memnun etmek için köy köy şehir şehir dolaştı. Hiçbir haneyi atlamadı, hiçbir gönlü boş bırakmadı, demiş.

Padişah:

— Peki, nasıl oldu da heybeleri eşit dolmadı, deyince vezir sessizce başını öne eğip:

— Padişahım, büyük ve ortanca oğullarınız halkın ihtiyacı olduğunu düşündüğü yardımları yaptı. En küçük oğlunuz ise halkımıza kendi istediği nimetleri sunmak yerine, onların ihtiyaçlarını sordu. Halkınızdan biri “Padişahımız sağ olsun, evlatları var olsun. Bir evladı altınlar, bir evladı yiyecekler bıraktı ancak ‘İhtiyacım nedir?’ diye sormadılar. Ben baba mesleğini yapan eski bir avcıyım. Babadan kalma eski bir av tüfeğim vardı. Komşum yıllar önce ödünç aldı. Kapısına kaç kez gittim ama bir bahane ile oyaladı hâlâ tüfeğimi geri vermedi. Komşumun hâli vakti yerinde, benim ona gücüm yetmez. Ama baba yadigârı o tüfek benim için çok kıymetli.” dedi. Küçük oğlunuz askerlerini gönderdi ve baba yadigârı av tüfeğini geri verdi adama. Adamcağızın mutluluktan size ve oğlunuza etmediği dua kalmadı. Küçük oğlunuz başka bir adama da ihtiyacını sordu. Adam “Padişahımız da evlatları da var olsun ancak benim yiyecekle de altınla da işim olmaz. Ben yıllarca medresede talebe yetiştirdim. Ne zamanki bir hastalık geldi, gözlerim görmez oldu. Beni medreseden çıkardılar. Oysa ben gözümle değil, kalbimle görürdüm. Talebelerim olmadan hayatımın da bir anlamı kalmadı.” deyince oğlunuz, köydeki tüm gençleri toplayıp talebe olarak adamcağızın eğitimine verdi.

Kardeşleri küçük oğlanın halkın gönlünü nasıl kazandığını anlamışlar. Küçük oğlan ise vezirin anlattıklarını sessizce dinledikten sonra şöyle demiş:

— Benim güzel kardeşlerim, babamız yıllarca halkımızın sıkıntılarını giderdi. Onların dertlerini dinledi, ihtiyaçlarını sordu. Onları adaletle yönetti. Gönüllerini doldurdu. Kiminin güneşe ihtiyacı vardır, kiminin gölge bir ağaç altına. Kulak vermeli her insanın muradına.

Gökten üç elma düşmüş; biri anlatanın, biri dinleyenin, biri de heybesini adaletle dolduran herkesin başına…

Mehtap TEKER
Kutup Yıldızı Masalları

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu kelimelerin neler olduğunu tahmin ederek onları bulmacaya yerleştiriniz.

1. Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa ünvanını taşıyan kimse.

2. Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen gizli sebep.

3. Öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse.

4. Herhangi bir işi yapmada ustalık.

5. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe.

6. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

7. Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağıran kimse, çağırtmaç.

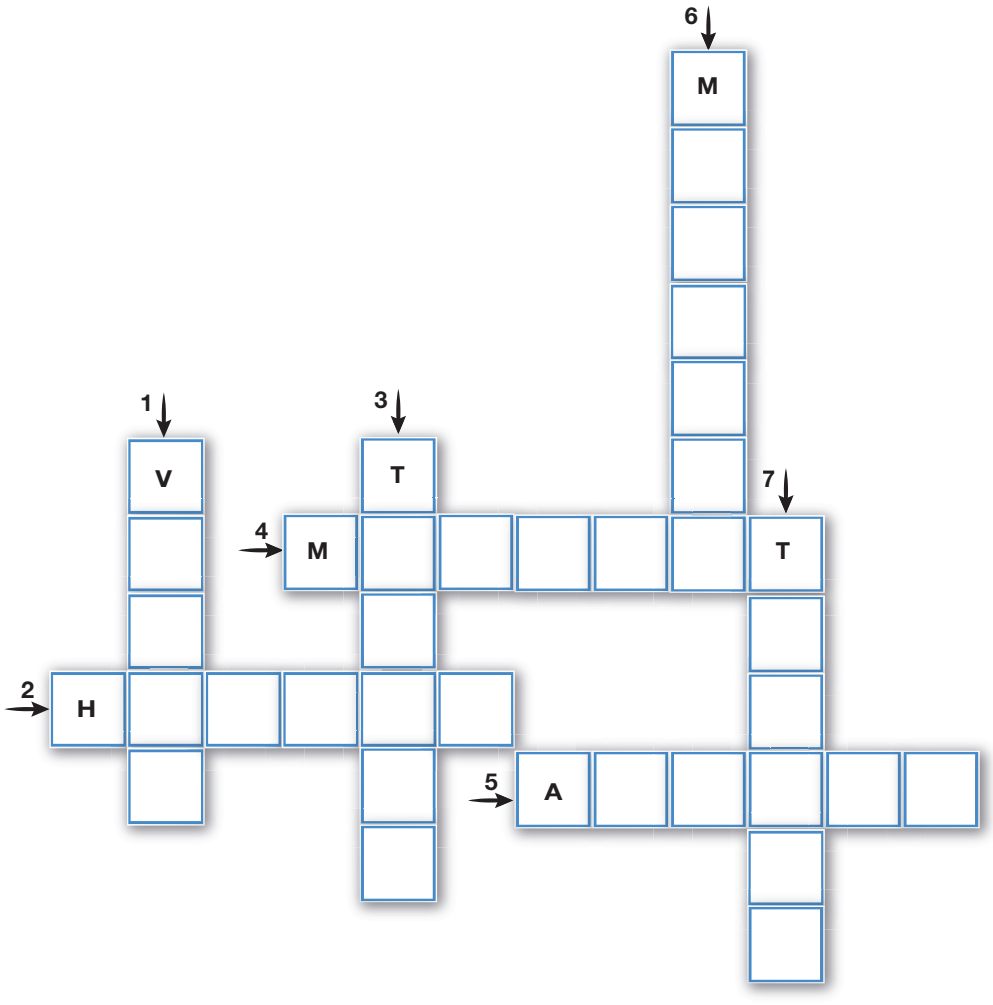

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, metne göre cevaplayınız?

1. Padişah üç oğlunun sırayla ülkeyi yönetmelerini neden istemiştir?

2. Padişah, oğullarından hangisinin daha iyi bir veliaht olduğunu anlamak için nasıl bir yola başvurmuştur?

3. Padişahın büyük ve ortanca oğlu halkı memnun etmek için neler yapmışlardır? Heybelerini doldurmayı başarmışlar mıdır?

4. Padişahın küçük oğlu halkı memnun etmek için ne yapmıştır? Heybesini ağzına kadar doldurabilmiş midir?

5. Metinden hareketle bir toplumda adaletin nasıl sağlanabileceğini açıklayınız.

3. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerin "öznel" mi "nesnel" mi olduklarını örnekteki gibi belirleyiniz.

	Öznel	Nesnel
1. Küçük oğlunuz bir adama ihtiyacını sordu.		✔
2. Heybelerini yiyeceklerle doldurmuş ve tam kırk atla köy köy dolaşmış.		
3. Askerler şehir meydanına asılan, sadece yarısı buğday dolmuş heybe ile dönmüşler saraya.		
4. Babadan kalma eski bir av tüfeğim vardı.		
5. Babamız insanların gönüllerini doldurdu.		
6. Küçük oğlunuz askerlerini gönderdi.		
7. Ama baba yadigârı o tüfek benim için çok kıymetli.		
8. Oysa ben gözümle değil, kalbimle görürdüm.		
9. Talebelerim olmadan hayatımın da bir anlamı kalmadı.		
10. Padişahım, üç oğlunuz da sizin güzel hazinelerinizden halkınıza ikramlarda bulundu.		
11. Komşumun hâli vakti yerinde, benim ona gücüm yetmez.		

4. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin konusu: ..... .

Metnin ana fikri: ..... .

5. Etkinlik

a) Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde deyimleri bulup altlarını çiziniz. Deyimleri bulurken deyimler sözlüğünden faydalanınız.

Ertesi gün olmuş, ortanca oğul vezirle çıkmış yola.

Komşumun hâli vakti yerinde, benim ona gücüm yetmez.

Padişahımız da evlatları da var olsun ancak benim yiyecekle de altınla da işim olmaz.

Kulak vermeli her insanın muradına, demiş.

Küçük oğlunuz askerlerini gönderdi ve baba yadigârı av tüfeğini geri verdi adama.

b) Bulduğunuz deyimlerin metne kattığı anlamları aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Etkinlik

Çevrenizde yaşanan olaylardan yola çıkarak adil bir kişinin sahip olması gereken özellikleri sınıfça konuşunuz. Bu özelliklerden hangilerinin metindeki padişahın küçük oğlunun adalet algısıyla ilişkilendirilebileceğini belirleyiniz.

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde geçen zarfları belirleyiniz ve bu zarfların cümlenin anlamına olan katkısını örnekte olduğu gibi açıklayınız.

1. Padişah, vezirini de sıkı sıkı tembihlemiş. → "Sıkı sıkı" ifadesinin cümlede kullanılmasının nedeni "tembihlemiş" fiilinin nasıl gerçekleştiğini söylemektir. Bu nedenle "sıkı sıkı" ifadesi, durum zarfıdır.

2. Padişah, halkını adaletle yöneten biriymiş. → .....

3. Büyük oğlan çok şaşırmış. → .....

4. Dişi yoksa nasıl yesin yemeğini? → .....

5. Vezir, olanı biteni sessizce izlemekteymiş. → .....

6. Komşum yıllar önce ödünç aldı. → .....

7. Bir sonraki gün padişahın küçük oğlu yanına hiçbir şey almadan ayrılmış saraydan. → .....

.....

.....

.....

..... .

8. Kardeşleri, küçük oğlanın halkın gönlünü nasıl kazandığını anlamışlar. → .....

.....

..... .

9. Vezir, tek bir söz bile etmeden padişahın büyük oğlu ne istediyse uygulatmış. → .....

.....

..... .

10. Her haneye eşit bir şekilde bir kese altın bıraktım. → .....

.....

..... .

11. Benim için çok kıymetli bir av tüfeği. → .....

.....

..... .

12. Vezir çok mutlu ayrıldı saraydan. → .....

.....

..... .

8. Etkinlik

Metindeki padişahın bir sorunu vardır: Çocuklarından hangisinin daha iyi bir yönetici adayı olduğunu bilmek ister. Bu padişahın veziri olduğunuzu hayal ediniz. Padişahın merakını gidermek için ona farklı bir çözüm yolu sununuz. Padişaha sunduğunuz çözüm yolunu işlem basamaklarına uygun şekilde aşağıya yazınız.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

6. .....

7. .....

8. .....

9. .....

10. .....

Gelecek Derse Hazırlık

Harçlıklarınızı biriktirir misiniz? Biriktirdiğiniz harçlıklarla neler alırsınız? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hazırlık Çalışmaları

Görsellerinden ve başlığından hareketle okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ÇERÇİ BEKİR

Bir cumartesi günüydü. Her zaman olduğu gibi Çerçi Bekir'in yeri göğü inleten sesiyle uyandım, "Akide şekeri!.. Kuru üzüm!.. Leblebi!.. Mantar tabancaları!.. Düdükleeer!.. Çatapatlar!.." diye bağırıyordu. Gözlerimi ovuşturarak yatağımdan fırladım. Ceketimi yatağın yanı başındaki sandalyeye asmıştım. Bal rengi gömleğim ve çoraplarım da katladığım gibi duruyordu. Oldum olası böyle yapardım. Akşam yatarken giysilerimi dağınık hâlde bırakmak âdetim değildi. Ninem kazandırmıştı bu alışkanlığı... Daha küçücük bir çocukken, pijama ve çoraplarımı tekmeleye tekmeleye ayağımdan çıkartıp bir kenara fırlattığımı gören ninem, beni bir güzel payladıktan sonra,

— Topla şu giysilerini ve güzelce katla, diye çıkışırdı. (…)

Çoraplarımı giyerken Çerçi Bekir'in sesi yeniden yankılandı: "Akide şekeri!.. Kuru Üzüüüm!..

Elimi pantolonumun cebine sokup babamın verdiği madenî paraları yokladım. Hepsi de yerinde duruyordu. Tamı tamına yüz yirmi kuruş... İki tane ellilik, iki tane de onluk.

Annemin, “Kahvaltı yapmayacak mısın?” sorusuna aldırmadan, köy kahvesinin bulunduğu yere doğru koştum. Kahveye yaklaşınca paraları avucuma alıp şıkır şıkır sallamaya başladım. Çerçi Bekir, her zaman olduğu gibi, sergisini naylon bir örtünün üzerine yaymıştı. Topu topu üç beş çeşidi geçmeyen yiyecek maddelerinin üzerini, toz konmasın diye, ince bir tülbentle örtmüştü. Ama benim asıl ilgimi çeken şeyler, cam kapaklı tahta kutunun içerisindeydi. Örneğin mantar tabancaları, çatapatlar, renkli balonlar, kamış kavallar, bir üfleyişte dokuz ses çıkartan plastik mızıkalar...

Çerçi Bekir, eşeğini kahvenin arkasındaki demir halkaya bağlamaya çalışırken köyün çocukları serginin çevresini sarmaya başladılar. Paraları olsun veya olmasın, cam kapaklı kutunun içini her çocuk görmek isterdi. Ama Çerçi Bekir’i asıl ilgilendiren şey paraydı. Öyle kurnaz bir bakışı vardı ki hangimizin gerçek alıcı, hangimizin meraklı olduğunu şıp diye anlardı. (…)

Benim cebimde param vardı ama ne alacağıma bir türlü karar veremiyordum. Ayrıca öğretmenimizin hafta içerisinde söylediği sözler hep aklıma takılıyordu: “Yok düdükmüş, mantar tabancasıymış. Başka şey bilmez misiniz siz? Bunlar hep para tuzağı. Harçlığınızı biriktirip güzel kitaplar alsanız olmaz mı?”

Hem bunları düşünüyor hem de elimdeki paraları havaya atıp tutuyordum. Çerçi’nin gözü hep bendeydi. Bir ara, avucumdaki bozuk paralardan biri yere düştü. Üstelik yuvarlana yuvarlana adamın önüne kadar gitti. Çerçi Bekir’in hâlini bir görmeliydiniz... Hemen kaptı parayı, sonra bana dönüp:

— Ne istiyorsun? dedi. Akide şekeri mi, leblebi mi?

— Hayır, ikisini de istemiyorum.

— Öyleyse kuru üzüm.

— Hayır, kuru üzüm de istemiyorum.

—Anlaşıldı, senin derdin mantar tabancası. O zaman daha para vereceksin.

"Adama bak." diye geçirdim içimden. "(…) İlle de bir şey satacak." Sonra bütün cesaretimi toplayıp:

— Ben hiçbir şey almak istemiyorum, dedim. Paranın elimden düştüğünü sen de biliyorsun. Ver onu geri.

Çerçi Bekir, arsız arsız sırıttıktan sonra parayı geri vermek zorunda kaldı.

— Bundan sonra paralarımı biriktirip kitap alacağım, diyerek geri geri çekildim. Çerçi Bekir, yine kurnaz kurnaz güldü:

— Onun da kolayına bakarız evlat!

Söylediğinden pek bir şey anlamamıştım. Babamın verdiği para, hafta boyunca yine cebimde kaldı. Fakat öbür cumartesi ilginç bir şey oldu. Belki inanmayacaksınız ama Çerçi Bekir'in sergisinde bir yığın öykü kitabı gördüm. Gerçi eski püskü şeylerdi ama yine de sevdim. Öğretmenimi çağırıp gösterdim. Bana tam altı tane kitap seçti. Paramın hepsini seve seve verdim. Çerçi'nin yanından ayrılırken öğretmenim kulağıma eğilip şöyle fısıldadı:

"Aferin sana, bu gidişle Çerçi Bekir'i kitapçı Bekir yapacaksın. Hiç düşündün mü? Alışveriş dünyası hep böyledir. Bütün satıcıları alıcılar yönlendirir... Kötülük isteyenler çoğaldıkça kötülük satıcıları, iyilik isteyenler çoğaldıkça da iyilik satıcıları artar."

Öğretmenim çok haklıydı. Onu bugün daha iyi anlıyorum.

Üzeyir GÜNDÜZ
Bayram Şenliği
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Sonra bu kelimelerin anlamını sozluk.gov.tr adresinden bulup yazınız. Tahminlerinizle sözlük anlamlarını karşılaştırınız.

	Tahminim	Sözlük Anlamı
akide	....	....
çerçi	....	....
mantar tabancası	....	....
çatapat	....	....
âdet	....	....
çıkışmak	....	....
kaval	....	....
mızıka	....	....
kurnaz	....	....
aklına takmak	....	....
sergi	....	....

2. Etkinlik

a) Aşağıda metinde geçen bazı cümlelere yer verilmiştir. Bu cümleleri metne bakarak tamamlayınız.

Her zaman olduğu gibi Çerçi Bekir'in ..... sesiyle uyandım.

Öyle kurnaz bir bakışı vardı ki hangimizin gerçek alıcı, hangimizin meraklı olduğunu ..... anlardı.

Ayrıca öğretmenimizin hafta içerisinde söylediği sözler hep ..... .

Başka şey bilmez misiniz siz? Bunlar hep ..... .

Sonra bütün ..... .
— Ben hiçbir şey almak istemiyorum, dedim.

b) Bu cümlelerdeki deyimleri kullanarak aşağıya yeni cümleler yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde bahsi geçen çocuk, cumartesi günleri nasıl uyanmaktadır?

2. Çerçi Bekir'in sergisinde hangi ürünler vardır?

3. Metnin başkahramanının olumlu hangi yönlerine değinilmektedir?

4. Çerçi Bekir'in metinde hangi özelliklerinden bahsedilmektedir?

5. Öykünün başkahramanı, Çerçi Bekir'den neden bir şeyler alamamıştır?

6. Çerçi Bekir'in haftaya cumartesi köye kitaplarla gelmesini alıcı-satıcı ilişkisi üzerinden değerlendiriniz.

4. Etkinlik

Harçlık biriktirmenin faydaları hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz. Bu faydaları aşağıdaki kavram haritasına yerleştiriniz.

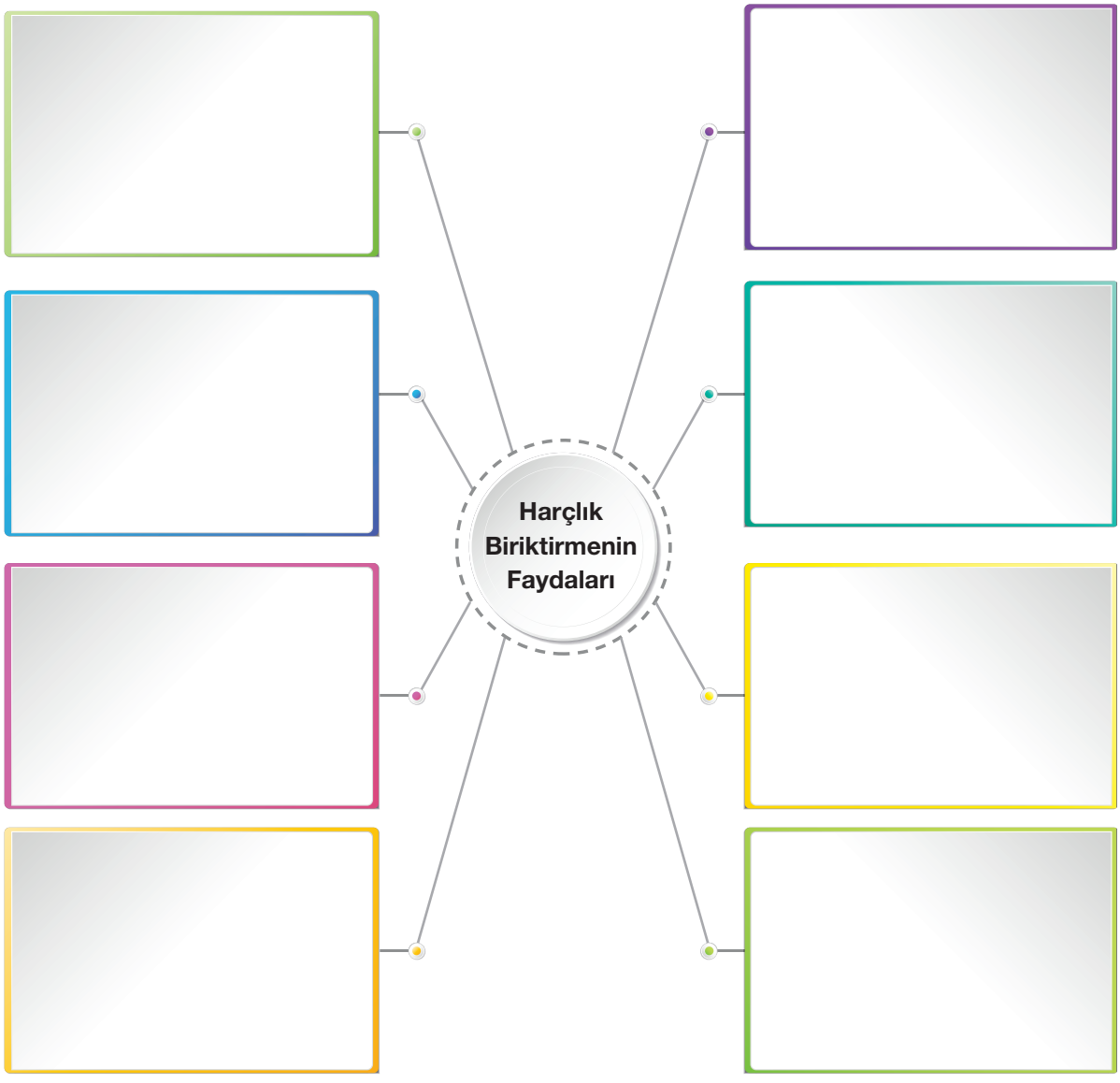

5. Etkinlik

"Bütün satıcıları alıcılar yönlendirir... Kötülük isteyenler çoğaldıkça kötülük satıcıları, iyilik isteyenler çoğaldıkça da iyilik satıcıları artar."

Okuduğunuz öyküde geçen öğretmenin söylediği söz hakkında bir yazı yazınız. Yazınızda günlük hayattan örneklere yer veriniz.

6. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılan fiillerin yapısını belirleyerek örnekteki gibi işaretleyiniz.

Etkileşimli İçerik

Cümleler	Basit fiil	Türemiş fiil	Birleşik fiil
1. Hasan, nerede kanadı kırık bir kuş, hasta bir hayvan bulsa evine getirip **tedavi eder**.			✔
2. Doğu Anadolu'da Karasu-Aras, Munzur dağları heybetli bir duvar gibi doğudan batıya **uzanır**.			
3. Bunun törelerinin gereği olduğunu **söyler**.			
4. Bir gün yanına tuz almayı **unutmuş**.			
5. Domates de tuzsuz **yenmez**.			
6. Önce Fidan'ı **görememiş**.			
7. Mehmet, sürüsü ile bu mezarların yanından her geçişte yabani otları **koparır**.			
8. Hiç kimse **boş dönmez** kapısından.			
9. Karabaş keskin dişlerini gösterip bir adım bile **attırmamış**.			
10. Ovalarına gelen ziyaretçilerine bu efsaneyi bir dua gibi tekrarlayarak Horasan erenlerinin torunları olduklarını söylemekten **gurur duyarlar**.			
11. Gidip **alayım**.			

Gelecek Derse Hazırlık

"Kanaat" kelimesinin anlamını araştırınız. Kanaat ile ilgili atasözü, deyim ve özdeyişlerden birkaçını bulup defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışmaları

Kanaat hakkında söylenmiş atasözü, deyim ve özdeyişleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

ODUNCUNUN EŞEĞİ

Bir oduncunun çelimsiz mi çelimsiz bir eşeği vardı. Oduncu yoksul olduğundan eşeği de doğru dürüst beslenemiyor, gün geçtikçe zayıflıyordu. Üstelik hiç dinlenemiyor, ormandan şehre odun taşımaktan yorgun düşüyordu. Kendi karnını güçlükle doyuran sahibi, eşeğin hâline hiç aldırmıyordu.

Bir gün eşeğiyle oduna giderken padişahın seyisine rastladı. Seyis, padişahın sarayında atların bakımından sorumluydu. Oduncu seyisi tanıyordu. Selamlaştılar. Seyis, eşeğin hâline acımıştı.

– Bu zavallının hâli nedir böyle, diye sordu.

– Tek nedeni benim yoksulluğum, dedi oduncu. Ben karnımı zor doyuruyorum zaten.

Seyis, hem oduncuya yardım etmek hem de eşeği bu durumdan kurtarmak istiyordu.

– Sen onu birkaç günlüğüne bana ver de padişahın ahırında beslenip biraz kendine gelsin, dedi.

Oduncu bu teklife sevinmişti. “Hem eşek biraz güçlenir hem de belki padişahtan bana biraz yardım gelir.” diye düşünüp eşeği seyise teslim etti.

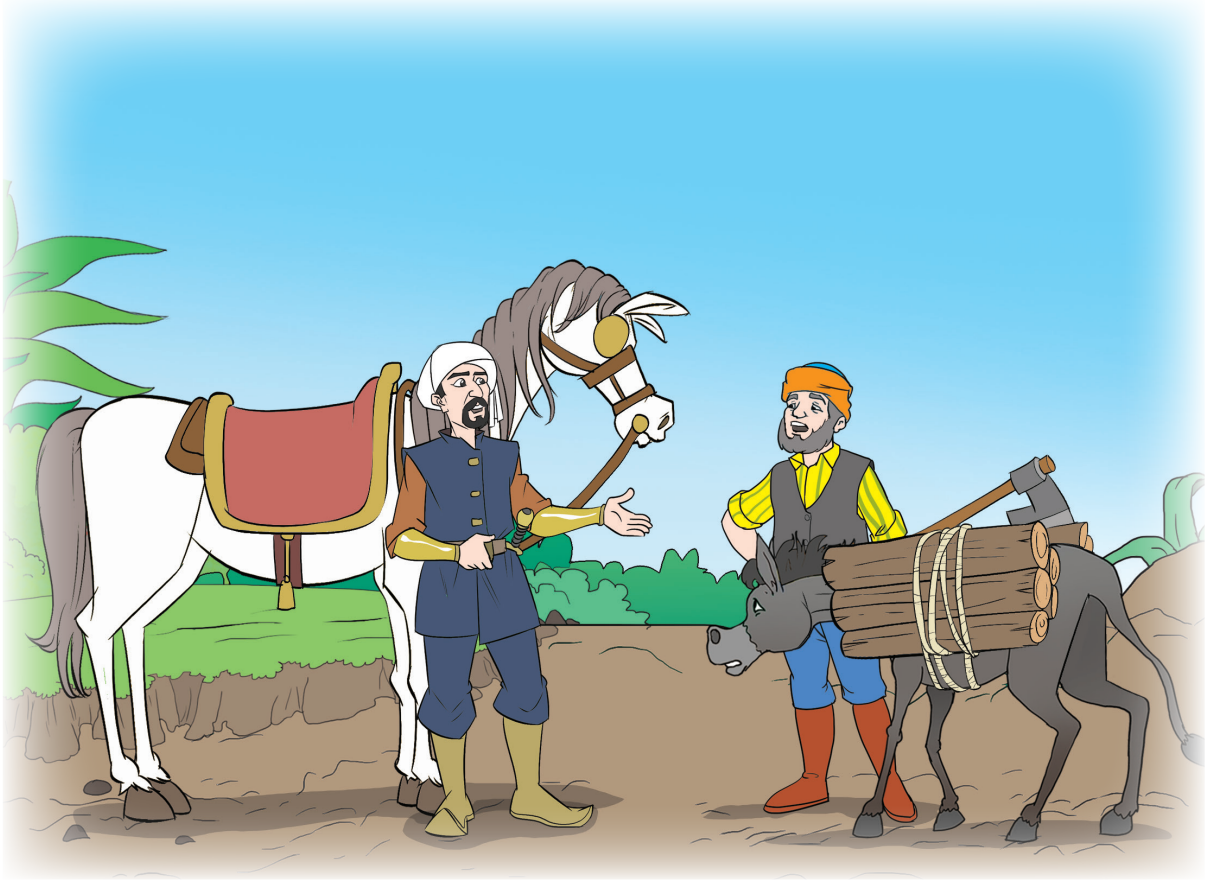

Seyis, eşeği padişahın ahırına götürdü. Temiz ve bakımlı ahıra giren eşek çevresine bakındı. Çevresinde bir sürü bakımlı, semiz ve genç görünümlü atlar vardı. Yemleri ve suları zamanında geliyordu.

Onların hâline imrendi.

Çelimsiz eşek bir onların bakımlı hâline, bir de kendinin zavallı hâline bakarak iç geçirdi. Sonra da başını yukarı kaldırıp şöyle dua etti: “Yüce Rabbim, eşeğim eşek olmasına ama ben de senin kulunum. Böyle çelimsiz ve güçsüz oluşum niçin?”

O gece eşeğin gözüne uyku girmedi. Böyle bir yere geldiği için şükretmek yerine, kendini atlarla karşılaştırıp şimdiye kadarki durumundan kendi kendine dert yanıyordu. “Bu atlar hiç yük taşımıyorlar. Yiyip içip yatıyorlar. Üstelik biz eşeklerden daha güçlüler. (...)”

Ertesi gün ahırda bir hareketlilik başladı. Savaş zamanı gelmişti. Eşeğin, savaşın ne olduğundan haberi yoktu. Şaşkınlık içinde olan bitenleri izliyordu. Atlar eyerlendi ve birer birer ahırdan çıkarıldı. Sonunda eşek ahırda yalnız kalmıştı.

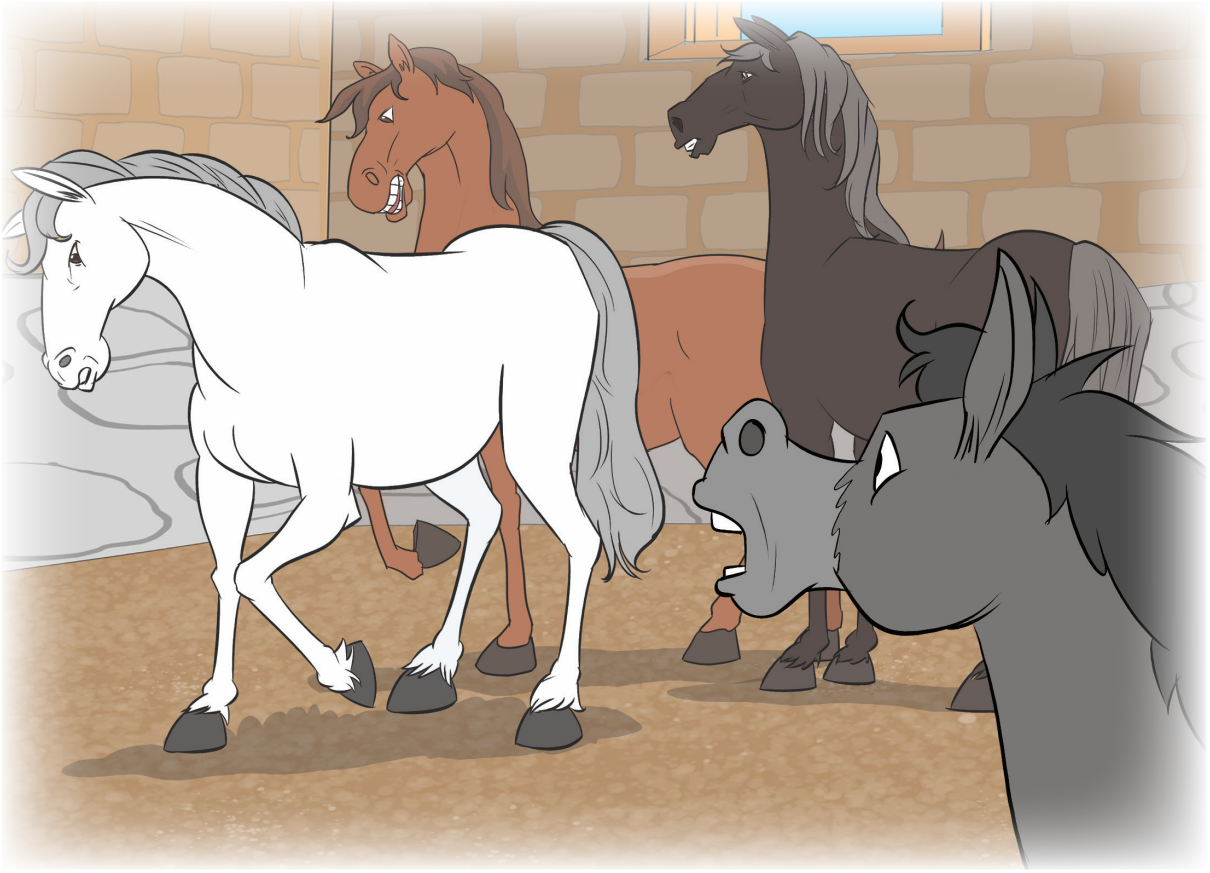

Aradan uzun bir zaman geçti. Savaş bitmişti. Atlar yorgun argın geri döndüler. Her yanları yara bere içindeydi. Atların ayakları sıkıca bağlandı. Nalbantlar sıra sıra dizilip atların yaralarını temizlemeye başladılar. Neşterlerle atların yaralarını yarıp savaşta saplanan ok uçlarını çıkarıyorlardı. Eşek, savaşın ne olduğunu o zaman anlamıştı. “Rabbim!” dedi. “Ben bu yoksulluk ve güçsüzlüğe razıyım. Yeter ki savaş ve huzursuzluktan uzak kalayım!”

İnsanlar, başkalarının yaşantılarının iyi yanlarını görüp onlara imrenirler. Oysa her insanın yaşantısının güzel yanları olduğu gibi, zor ve kötü yanları da olabilir. Önemli olan yaşantımızdaki güzellikleri iyi değerlendirmektir.

Hicabi KIRLANGIÇ
Mesnevi’den Öyküler
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıya metnin hikâye unsurlarını yazınız.

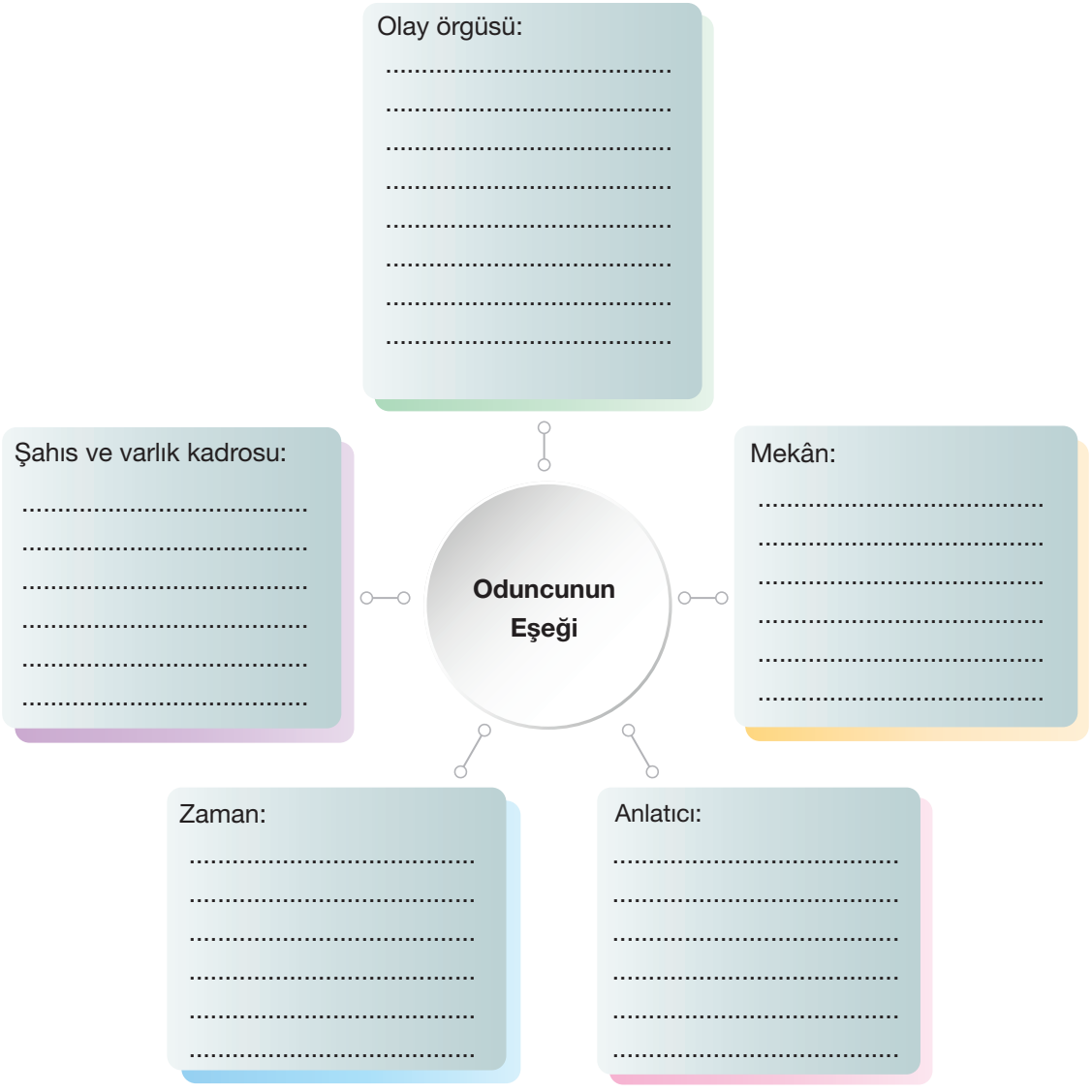

2. Etkinlik

Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Paragrafta geçen hangi kelimeler kanaat kelimesiyle karşıt çağrışımlar içermektedir? İşaretleyiniz.

Kanaat, kişinin elindekine razı olması, başkasının elinde olan şeylere göz dikmemesi şeklinde tanımlanabilir. Kanaatkâr olma, insanın huzurlu olmasını sağlayan bir erdemdir. Tamah sahibi birinin mutlu olduğu görülmüş müdür? Ancak bir konuya açıklık getirelim: Elimizdekilerle yetinmek, tembellik edebileceğimiz, yerimizde sayabileceğimiz anlamına gelmesin. İnsan çok çalışmalı, yücelmeli, başarmalı ancak kendisinden üstün birini gördüğünde ya da çalışmasına rağmen bir şeyi elde edemediğinde kıskançlığa, hırsa, öfkeye kapılmamalı! İşte kanaatli olmaktan maksat budur.

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, metne göre cevaplayınız.

1. Oduncunun eşeği neden çelimsiz ve güçsüzdür?

2. Seyis, oduncunun eşeğini neden sarayın ahırına götürmek istemiştir?

3. Eşek, padişahın ahırındaki atlara niçin imrenmiştir?

4. Padişahın ahırından atların birer birer eyerlenip çıkarılmasının sebebi nedir?

5. Eşek, atların hangi durumunu görünce onlara özenmekten vazgeçmiştir?

6. Eşeğin "Ben bu yoksulluk ve güçsüzlüğe razıyım. Yeter ki savaş ve huzursuzluktan uzak kalayım!" cümlesi ile okura hangi mesaj verilmek istenmektedir?

4. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümleleri gerçek ve kurgusal oluşlarına göre örnekteki gibi değerlendiriniz.

	Gerçek	Kurgusal
1. Bir oduncunun çelimsiz mi çelimsiz bir eşeği vardı.	✔	
2. Bir gün eşeğiyle oduna giderken padişahın seyisine rastladı.		
3. Seyis, eşeğin hâline acımıştı.		
4. Seyis, eşeği padişahın ahırına götürdü.		
5. Çelimsiz eşek bir onların bakımlı hâline, bir de kendinin zavallı hâline bakarak iç geçirdi.		
6. O gece eşeğin gözüne uyku girmedi.		
7. Eşek, böyle bir yere geldiği için şükretmek yerine, kendini atlarla karşılaştırıp şimdiye kadarki durumundan kendi kendine dert yanıyordu.		
8. Atlar eyerlendi ve birer birer ahırdan çıkarıldı.		
9. Savaş bitmişti.		
10. Eşek "Rabbim! Ben bu yoksulluk ve güçsüzlüğe razıyım. Yeter ki savaş ve huzursuzluktan uzak kalayım!" dedi.		
11. İnsanlar, başkalarının yaşantılarının iyi yanlarını görüp onlara imrenirler.		

5. Etkinlik

Aşağıda karışık bir şekilde verilen olayları okuduğunuz metnin mantık akışına göre sıralayınız.

1. (.....) Eşek; ahırdaki bakımlı, güçlü, heybetli atları görünce onların bu hâline gıpta etti.

2. (.....) Padişahın seyisi oduncunun eşeğini görünce ona çok acıdı.

3. (.....) Çünkü eşek orada iyi bakılıp, beslenip kendine getirilebilirdi.

4. (...1...) Oduncunun eşeği çok çelimsiz ve güçsüzdü.

5. (.....) Atlar yara bere içinde ve yorgun döndüler.

6. (.....) Çünkü oduncu, eşeğin karnını doğru dürüst doyuramayacak kadar fakirdi.

7. (.....) Bu atlar ne güzel besleniyorlar, onlara nasıl güzel bakılıyor, diyerek Allah'a sitem etti.

8. (.....) Eşeği alıp sarayın ahırına götürdü.

9. (.....) Ertesi gün atların hepsi savaş için ahırdan alındı.

10. (.....) Eşek "Her yaşamın kendine has zorlukları var." diyerek hâline şükretti.

6. Etkinlik

Çelimsiz eşek bir onların bakımlı hâline, bir de kendinin zavallı hâline bakarak iç geçirdi. Sonra da başını yukarı kaldırıp şöyle dua etti: "Yüce Rabbim, eşeğim eşek olmasına ama ben de senin kulunum. Böyle çelimsiz ve güçsüz oluşum niçin?"

Metinden alınan yukarıdaki paragrafta hangi söz sanatlarının kullanıldığını belirleyip bu söz sanatlarını açıklayınız.

7. Etkinlik

"En büyük hazine kanaatkâr olmaktır, sonra sağlık ve çalışkanlık oldu mu, yaşamak için yeter bunlar."

Goethe (Gote)

Goethe'nin yukarıdaki sözünü açıklayan bir yazı yazınız. Yazınızda anlatım biçimlerinden yararlanınız. Kanaat ile ilgili bulduğunuz atasözü, deyim ve özdeyişlerden yararlanarak anlatımınızı zenginleştirebilirsiniz.

8. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış fiilleri yapılarına göre inceleyip uygun çuvallara yerleştiriniz.

1. Oduncu yoksul olduğundan doğru dürüst **beslenemiyor**.
2. Bir gün eşeğiyle oduna giderken padişahın seyisine **rastladı**.
3. Bu zavallının hâli nedir böyle, diye **sordu**.
4. Ben karnımı zor **doyuruyorum** zaten.
5. Hem eşek biraz **güçlenir**.
6. Eşeği seyise **teslim etti**.
7. Sen onu birkaç günlüğüne bana **ver**.
8. Temiz ve bakımlı ahıra giren eşek çevresine **bakındı**.
9. Ormandan şehre odun taşımaktan **yorgun düşüyor**.

Gelecek Derse Hazırlık

Aşağıdaki metin, Agatha Christie'nin (Agata Kıristi) "Tuhaf Bir Şaka" adlı dedektif öyküsünün özetidir. Bir dedektif olduğunuzu hayal ediniz. Özetteki ipuçlarını takip ederek Mathew (Metyuv) amcanın mirasının nerede olduğunu bulmaya çalışınız. Cevaplarınızı bir kâğıda yazarak önceden hazırlanmış bir kutunun içerisine atınız.

Charmian Stroud (Şarmıyın Sitroud) ve Edward Rossiter (Edvırd Rösitır) evlenmek isteyen ancak maddi durumları buna yetmeyen iki gençtir. Bu gençler Mathew amcanın yanında kalırlar ve onun işlerini yaparlar. Mathew amca çok zengin, şakacı ve yaşlı bir adamdır. Gençlere mirasını bırakacağını söyler. Mathew amca, sizler artık çok iyi durumda olacaksınız, deyip göz kırparak ölür. İki gence mirasının nerede olduğunu söylemez. İki genç yaşlı adamın parasını bulmak için şunları yapar:

İki dönümlük bir yer kazılır.

Her önemli ağacın dibi kazılır.

Eski tahta valizlere ve sandıklara bakılır.

Taşlar yerlerinden sökülerek yerlere bakılır.

Bodruma bakılır.

Duvarda gizli bölme var mı diye duvar incelenir.

Gizli çekmecesi olma ihtimali olan antikalara bakılır.

Mutfaktaki bir yığın kâğıtlar ve faturalar incelenir.

Kütüphanedeki tüm kitaplar karıştırılır.

Charmian Stroud ve Edward Rossiter, Mathew amcanın mirasını bulmak için Miss Marple (Mis Marpıl) adlı dedektifi tutarlar. Dedektif evde bir incelemeye girişir:

Masanın gizli bölmesinin içinde bir gizli bölme daha bulur.

Bu bölmeden aşk mektupları ve yemek tarifi çıkar.

Aşk mektuplarının zarfları çok eski olmasına rağmen mektuptaki yazılar çok yenidir. Zarftaki pullar da çok eski tarihlidir. (Örneğin bir pul 1851 senesine aittir.)

Yemek tarifi ıspanaklı jambon tarifidir.

Mathew amcanın mirası bu sayılan yerlerden hangisindedir? Tahmin ediniz.

Hazırlık Çalışmaları

"Tuhaf Bir Şaka" adlı metni dinlemeden önce kutuya yazıp bıraktığınız tahmininizi ve sizi o tahmine götüren ipucunuzu arkadaşlarınızla paylaşınız.

DİNLEME METNİ

TUHAF BİR ŞAKA

Metni, anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alarak dinleyiniz.

Dinleme Metni

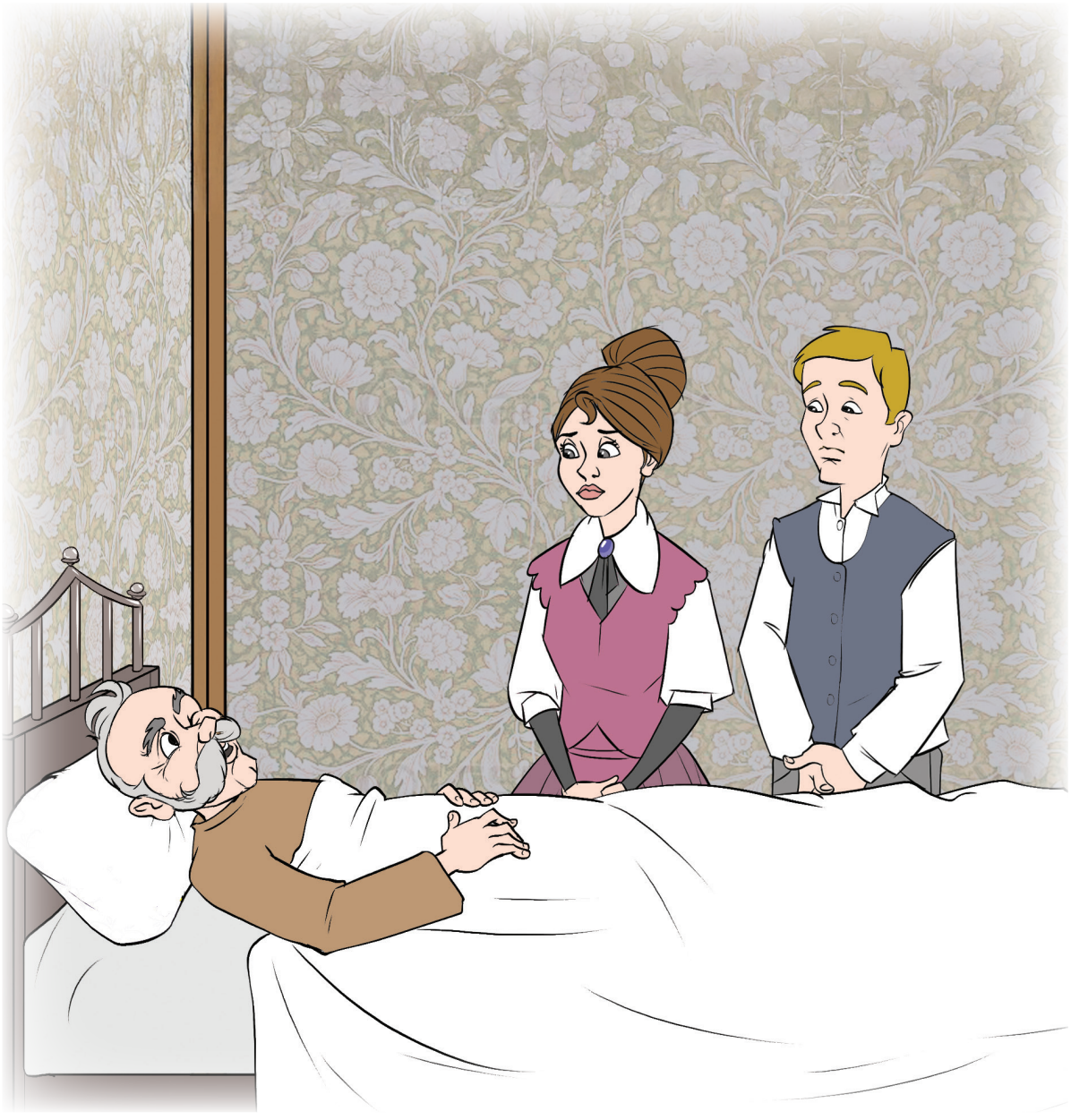

1. Etkinlik

a) Metni dinlerken not aldığınız beş kelimenin anlamını tahmin ediniz. Bu kelimelerin anlamlarını Türkçe Sözlük'ten bulunuz. Tahminlerinizi sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız.

.....	**Tahminim:** ..... **Sözlük anlamı:** .....
.....	**Tahminim:** ..... **Sözlük anlamı:** .....
.....	**Tahminim:** ..... **Sözlük anlamı:** .....
.....	**Tahminim:** ..... **Sözlük anlamı:** .....
.....	**Tahminim:** ..... **Sözlük anlamı:** .....

b) Bu kelimelerle birer cümle de siz kurunuz.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusu nedir? Yazınız.

.....

.....

3. Etkinlik

Mathew amcanın, mirası nereye sakladığını söyleyiniz. Mirasın nerede olduğuna yönelik tahminlerin bulunduğu kutuyu açınız. Kutuya göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Mirasın nerede olduğu sorusuna kaç kişi yanıt vermiştir? .....

b) Mirasın nerede olduğunu kaç kişi doğru tahmin etmiştir? .....

c) Mirasın nerede olduğunu kaç kişi bulamamıştır? .....

ç) Aşağıdaki alana cevabı doğru tahmin eden ve edemeyen öğrencilerin sayısını grafik ya da tablo ile gösteriniz.

4. Etkinlik

Mathew amcanın tüm parası ile değerli pulları satın alması ve mirasını pul olarak bırakması hakkındaki görüşlerinizi defterinize yazınız.

5. Etkinlik

"Ekmek yerine güneş olsa sofrasında
Güneş yüzü göremezdi kimse kıyamete dek cihanda."

Sâdi-i Şirâzî
çev.: Mehmet KANAR

Yukarıdaki dizelerde şair hangi tip insandan bahsetmektedir? Bulduğunuz tip ile Mathew amcanın kişiliğini karşılaştırınız.

6. Etkinlik

"Tuhaf Bir Şaka" adlı öyküyü canlandırınız.

7. Etkinlik

Dinlediğiniz metni, aşağıda verilen üç unsuru göz önünde bulundurarak sorgulayınız. Buna göre metinde olayların tutarlı bir biçimde verildiği söylenebilir mi? Açıklayınız.

Charmian Stroud ve Edward Rossiter'ın problemi → ..... .

..... .

Problemin çözümü için gerekli olan eylem → ..... .

..... .

Problem durumunun ortadan kalkıp kalkmaması → ..... .

..... .

8. Etkinlik

Aşağıdaki talimatnameyi okuyarak boş bırakılan alana canlandırdığınız öyküye yönelik bir afiş tasarlayınız.

TİYATRO AFİŞİ YAPIMININ İŞLEM BASAMAKLARI

- Tiyatro afişinde oyunun adı yer almalıdır.
- Tiyatro afişine oyunun içeriğine uygun bir slogan yerleştirilebilir.
- Tiyatro afişinde başlık, görsel ile desteklenebilir.
- Tiyatro afişinde tiyatronun nerede, hangi saatte ve tarihte sahneleneceği belirtilmelidir.
- Tiyatro afişi dikkat çekici ve merak uyandırıcı olmalıdır.

10. Etkinlik

a) Aşağıdaki çarkta verilen fiilleri inceleyiniz. Fiillerin basit mi, türemiş mi yoksa birleşik mi olduğuna karar veriniz. Basit fiillerin olduğu dilimleri sarı, türemiş fiillerin olduğu dilimleri pembe, birleşik fiillerin olduğu dilimleri mavi ile boyayınız.

b) Boyadığınız fiil çarkı, aşağıdaki çarklardan hangisi ile renk bakımından özdeştir? İşaretleyiniz.

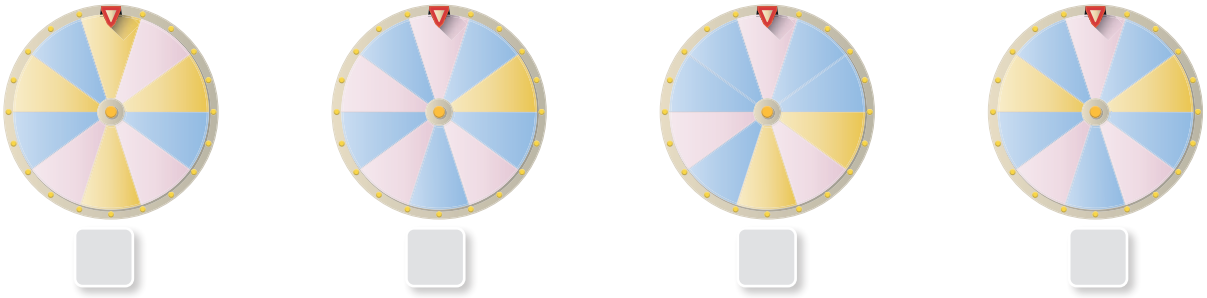

c) Çarktaki fiillerle ilgili aşağıda verilen ifadeler doğru ise yanındaki kutuya "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. Yapı bakımından basit olan fiillerin tamamı dilek kipi ile çekimlenmiştir. ☐

2. Yapı bakımından türemiş olan fiillerin her biri fiilden fiil yapan yapım eki almıştır. ☐

3. Yapı bakımından birleşik olan fiillerin hepsi deyim şeklindedir. ☐

4. Yapı bakımından birleşik olan fiiller, görülen ve duyulan geçmiş zaman kipi ile çekimlenmiştir. ☐

SERBEST OKUMA METNİ

DÜRÜSTLÜK VE KONFÜÇYÜS

(…)

14 yaşıma bastığım gün annem bana, bir meslek seçme zamanımın geldiğini söyledi. Artık benim için zor günler başlamıştı. Hangi mesleği seçeceğime bir türlü karar veremiyordum. Acaba ben hangi meslekte başarılı olabilirdim?

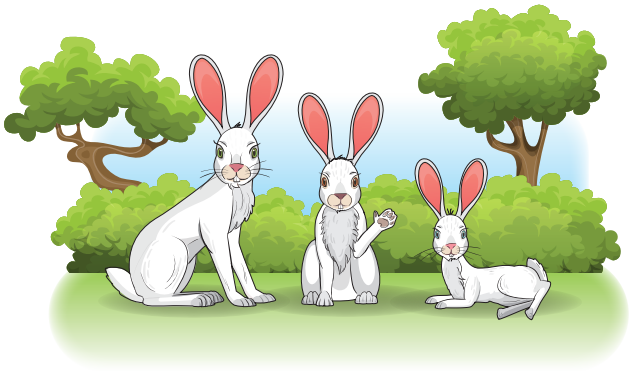

Yine böyle düşünceli olduğum bir gün, evimizin yakınındaki ormanda dolaşmaya çıktım. Evden oldukça uzaklaşmışım. Çevre bana çok yabancı geliyordu. Buraları daha önce hiç görmemiştim.

Bir ağacın altına oturdum. Kuşların cıvıltısını, derenin şırıltısını dinlerken uyuyakalmışım. Bir çıtırtı duyarak uyandım. Karşımda bana bakan üç beyaz tavşan vardı! Tavşanların üçü de farklı boydaydı. Onlar beni izliyor, ben de şaşkınlıkla onlara bakıyordum. Derken en büyük tavşan bana,

– Merhaba Konfüçyüs, çok şaşırdığını biliyorum ama lütfen bizi dinle, dedi.

Gerçekten de o kadar şaşırmıştım ki istesem bile bir şey söyleyemez ya da yapamazdım.

Tavşan konuşuyordu.

– Benim adım Ho. Bunlar da benim kardeşlerim Li ve Po. Sen sihirli bir ormandasın ve bizim misafirimizsin. Ben ve kardeşlerim, bu sihirli ormana gelen insanlara nasıl mutlu olacaklarını öğretiriz.

Şaşkınlığım yerini merak duygusuna bırakmıştı. Ona, bunu nasıl yapacaklarını sordum. Bu kez ortanca kardeş Li konuşmaya başladı ve bana,

– Seni üzen şey nedir Konfüçyüs, diye sordu.

Ben de ona, meslek seçme yaşımın geldiğini ancak mesleğime henüz karar veremediğimi ve bunun beni çok üzdüğünü söyledim. Küçük tavşan Po,

– Üzülme Konfüçyüs, dedi. Biz sana yardım edeceğiz. Yapman gereken tek şey ormandan çıkıncaya kadar bizim sözlerimizi unutmamaktır.

Sonra sırayla konuştular. Önce büyük kardeş Ho:

– Kendine yapılmasını istemediğin bir şeyi, başkasına yapma!

Ortanca kardeş Li:

– Dünyadaki en iyi şey çalışmaktır.

Son olarak da küçük kardeş Po,

– İnsanlarla konuşmazsan onları tanıyamazsın, dedi.

Daha sonra tavşan kardeşler benim onlara soru sormama fırsat vermeden zıplayarak uzaklaştılar. Arkalarından seslendim:

– Hoooo, Liiii, Pooooo, lütfen söyleyin, bu sözler bana nasıl yardımcı olacak?

Oysa onlar çoktan uzaklaşmışlardı. Sadece en küçükleri Po bana göz kırptı ve birden hepsi kayboldu. Arkalarından bakakaldım.

Ayağa kalktım. Artık eve dönmeliydim. Yürürken kendi kendime söyleniyordum:

– Çok saçma! Bu sözler ne işe yarar ki? Hâlâ bir karar veremedim. Üstelik kafam daha çok karıştı.

Yürürken yolun ileride ikiye ayrılmış olduğunu fark ettim. Oysa böyle bir yoldan geldiğimi hiç hatırlamıyordum. Oraya doğru yaklaştıkça kocaman bir karaltının bu ikiye ayrılan yolun tamamını kaplamış olduğunu gördüm. Birden bu karaltının ne olduğunu anladım. Horlaya horlaya uyuyan kocaman bir aslan! Öyle büyüktü ki uyanacak olursa beni bir lokmada yutabilirdi. Ne yapacaktım şimdi?

Bir taş alıp, aslanı ürkütüp belki oradan kaçmasını sağlayabilirdim. Bunu düşünüp yerden büyükçe bir taş aldım, bir ağacın arkasına saklanarak taşı nişanlayıp atmaya hazırlandığım o sırada, aklıma tavşan Ho'nun söylediği söz geldi.

Bana "Kendine yapılmasını istemediğin şeyi bir başkasına yapma!" demişti. Düşünmeye başladım. Ben uyurken biri bana saldırsa ne yapardım? Bu çok kötü bir durumdu. Ben böyle bir şeyin bana yapılmasını asla istemezdim. En iyisi aslanın uyanmasını beklemekti. Belki de uyandığında beni görmeden gidecek, ben de yoluma devam edecektim. Taşı cebime koydum ve ufak bir kayanın arkasına saklanıp aslanın uyanmasını beklemeye başladım.

Tam o sırada, o kocaman aslan birden minicik bir peri kızına dönüştü. Peri kızı o kadar güzeldi ki… Harika kanatları, kocaman simsiyah gözleri (...) vardı. Bana,

– Merhaba Konfüçyüs. Ben, bu ormanın perisi Yin'im. Bir canlıya zarar vermek çok kötü bir şeydir. Sen kötülük yapmadın, aklını kullandın. Başkasına kendine davranılmasını istediğin gibi davrandın. Aklını kullanmanın karşılığında ben sana yardım edeceğim. Gördüğün gibi burada iki yol var. Anlıyorum ki sen hangisinden gideceğini bilmiyorsun, dedi. Ben de ona,

– Evet, haklısın Yin, dedim. Lütfen bana yardım et.

Güzel peri gülümsedi ve konuşmaya devam etti:

– Şimdi ben sana yolları anlatacağım. Hangi yoldan gideceğine sen karar vereceksin. Taşlı yoldan gidersen çok çabuk zengin olacaksın ama çevrendeki herkesi üzeceksin. Çok paran olacak ama sen hiç mutlu olmayacaksın. Seçtiğin meslek insanlara zarar verecek! Toprak yoldan gidersen çok zengin olmayacaksın ama iyi ve mutlu bir yaşam süreceksin. İnsanlar seni çok sevecek, kendilerine örnek alacak ve senin gibi olmak isteyecekler. Seçtiğin meslekle insanlara mutluluk vereceksin. Şimdi söyle bakalım, hangi yoldan gitmek istersin?

Ona, toprak yoldan gitmek istediğimi söyledim. Çünkü ben insanları seviyordum. Onların da beni sevmesi gerçekten çok güzel olurdu. Üstelik iyi bir mesleğim de olacaktı. En çok istediğim buydu işte. Peri Yin uçarak yanıma geldi. Beni alnımdan öptü ve "Bol şans Konfüçyüs!" dedikten sonra yine uçarak uzaklaştı. Neşem yerine gelmişti. Toprak yoldan yürümeye başladım. Bu yolun sonunda düşlerim gerçekleşecek diye düşünüyor, seviniyordum.

Birden önüme çok yüksek bir duvar çıktı. O kadar yüksekti ki geçmem olanaksızdı. Sağım, solum, arkam… Her yanım yüksek duvarlarla çevrilmişti. Aklıma ormanın perisi Yin geldi. Onu çağırırsam hemen gelir ve beni buradan çıkarırdı. Böylece yorulmadan buradan kurtulurdum. Bağırarak Yin'i çağırmaya başladım:

– Yin, Yiiiin, Yiiiiiiiiin! Sesimi duyuyor musun? Lütfen bana yardım et!

Çok uzun bir süre bağırmış olmalıyım. Hava kararmış, akşam olmuştu. Yin, bana yanıt vermiyordu. Ağlamaya başladım. Yin, beni kandırmıştı demek. Keşke taşlı yoldan gitseydim. Ama Yin bana neden kötülük yapmıştı ki? Bütün gece hiç uyumadan bunları düşündüm.

Sabah olduğunda ne kuşların cıvıltıları ne de güneşin sıcaklığı beni mutlu etti.

Hâlen buradan çıkmak için bir yol bulamamıştım. Ailemi özlemiştim. Beni ne kadar merak etmişlerdi, kim bilir? Üstelik acıkmıştım da. Acaba tavşanlar burada olsalar ne derlerdi? Belki de onlar bana yardım ederlerdi diye düşünürken, birden tavşanlardan Li'nin söylediği sözü hatırladım. "Dünyadaki en güzel şey çalışmaktır!"

Birden bu sözlerin anlamını düşündüm. Buradan kurtulmak için çalışmam gerekiyordu. İçim mutluluk ve umutla doldu. Yapmam gereken toprağı kazarak duvarın altından geçebileceğim bir tünel açmaktı. Hemen işe koyuldum. Toprağı kazmaya başladım.

Çalıştıkça mutlu oluyor, sonuca ulaştığımı hissediyordum. En sonunda duvarın altından geçmemi sağlayacak bir tünel açmayı başardım. Tünelden sevinçle geçtim. Artık özgürdüm ve tekrar yoldaydım. Ormanın perisi Yin'in ve tavşanların bana ne kadar büyük bir iyilik yaptıklarını anlamıştım. Bana iyi bir ders vermişler, çalışmanın verdiği mutluluğu öğretmişlerdi. Çalışarak başarılı olmayı öğrenmiştim. Kendi kendime söz verdim. Bu öğrendiklerimi asla unutmayacak, bir daha asla tembellik yapmayacak, başkalarından yardım ummak yerine kendi işimi kendim yapacaktım.

O sırada bir ağlama sesi duydum. Üstü başı kirli ve elbiseleri yamalı yaşlı bir adam, yolun kenarına oturmuş ağlıyordu. Yaşlı adamın önünden hızla geçtim. Yoluma devam ederken aklıma küçük tavşan Po'nun söylediği söz geldi. "İnsanlarla konuşmadan onları tanıyamazsın!"

Birden içim acıyla doldu. Yaşlı adamın ne derdi vardı, hasta mıydı acaba? Ona yardım edebilir miydim? Hemen geri döndüm. Adam hâlen yolun kenarında ağlamaktaydı.

– Size nasıl yardım edebilirim, diye sordum.

Bana, yanında duran çuvalı göstererek,

– Bu çuvalın içinde pirinç var, dedi. Ben onu tam iki gündür sırtımda taşıyorum. Torunlarım aç ve beni bekliyorlar ama artık benim bu çuvalı taşıyacak gücüm kalmadı, dedi ve çuvalı taşımama yardım edebilir misin, diye sordu.

Yaşlı adama üzülmemesini söyledim. Çuvalı ben taşıyabilirdim. Eve biraz daha geç gidecektim ama küçük çocuklar daha fazla aç kalmayacaklardı. Çuvalı sırtıma aldım, yürümeye başladım. Birden çuval kayboldu. Telaşla yaşlı adama döndüm. O da kaybolmuştu. Yaşlı adamın yerinde ormanın perisi Yin duruyordu ve bana gülümsüyordu.

– Sevgili Konfüçyüs, sen artık mutluluğu hak ettin. Yaşadığın bu üç olay senin mutluluğu hak etmen için yapılmış sınavlardı. Üçünü de başardın ve yalnız dürüst değil; aynı zamanda iyi, çalışkan ve akıllı bir insan olduğunu bize kanıtladın. Tüm bunların karşılığını alacaksın. Şimdi gözlerini kapa, dedi. Ben de gözlerimi kapayıp beklemeye başladım.

Birden en küçük kardeşim Chan'ın sesini duydum. Beni uyandırmaya çalışıyordu. Gözlerimi açtım. Daha önce uyuduğum ağacın altında olduğumu gördüm. Sevinçle Chan'a ve ortanca kardeşim Shu'ya sarıldım. Benim bu yaşadıklarım, tatlı bir rüyaydı. Rüyamda tavşan kardeşler ve ormanın perisi Yin, bana güzel bir ders vermişlerdi.

(…)

Nilüfer KAHVECİ & Sonnur IŞITAN
Dürüstlük ve Konfüçyüs
(Kısaltılmıştır.)

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

HASBİHÂL

Ooh, yavrular! Seyrederken
Sizi her gün penceremden
Hatırıma neler gelir…
"Mazi, o bir definedir;
Onu biraz açsan fırlar
Birçok zehir hatıralar;
O mezarın çıyanları,
Akrepleri, yılanları!
Fakat sakın korkma, ara!
Göreceksin, o medfenin
Biraz kuytu, biraz derin
Yerlerinde neler, neler,
Ne tükenmez hazineler
Saklanmıştır… Vaktiyle biz
Ne sıkıntılar çekmişiz
Okumak, öğrenmek için;
Düşündüm de güldüm demin."
Size ne mutlu çocuklar!
Güzel kitaplarınız var;
Hocalarınız da iyi,
Öğretiyorlar her şeyi;
Tahta, rahle hep mükemmel;
Hiçbirisi yoktu evvel.
(…)
Bize nispet bugün birer
Küçük âlimsiniz sizler.
Okuyunuz. Okuyanlar
Çok şey bilir, çok şey yapar;
Muradına onlar erer,
Cennete de onlar girer,
Onlar cidden mesut olur.
Bu geçit pek korkuludur:
Öğrenmezsek yolu, izi;
Yolda kurtlar kapar bizi!
Okumalı, oynamalı,
Hiç işsiz oturmamalı.
İşledikçe bu makine,
Çarklarına, dişlerine
Kuvvet gelir. Boş duranın,
Tembel tembel oturanın,
Bu asırda ekmeği yok. (…)

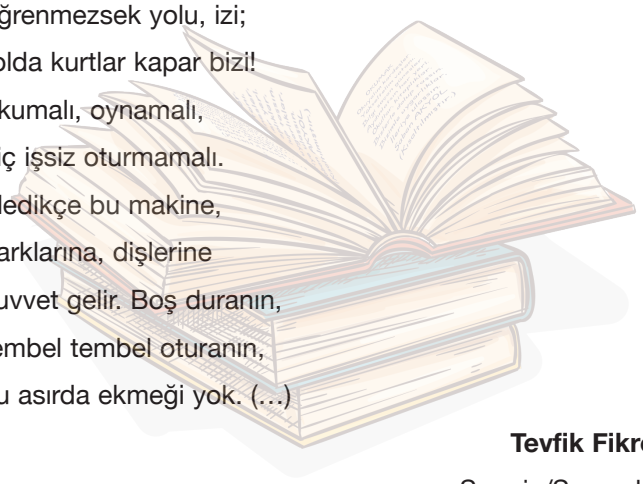

Tevfik Fikret
Şermin/Seçmeler
(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Tevfik Fikret, geçmişle yaşadığı dönemi hangi bakımdan kıyaslamıştır?

.....

2. Tevfik Fikret şiirinde mutlu olmayı hangi şarta bağlamıştır?

.....

3. Şiirde geçen aşağıdaki kelimeleri eş ya da yakın anlamlıları ile eşleştiriniz.

mazi	gömü
define	raf
metfen	bilgin
kuytu	geçmiş
âlim	mezar
	tenha

4. Şiirden yola çıkılarak aşağıdaki özdeyişlerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

1. "Halkı eğitmenin üç yolu vardır: Okul, okul ve yine okul."
Tolstoy ☐

2. "Tanrı'm, bana kitap dolu bir evle, çiçek dolu bir bahçe ver."
Konfüçyüs ☐

3. "Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguları paylaşanlar anlaşabilir."
Mevlâna ☐

4. "Hayatın nimetlerinin değerini bize öğreten ancak hayatın zahmetleridir."
Goethe ☐

5. "Bir konunun geçmişi, bize nereden geldiğimizi, şu anda nerede olduğumuzu ve nereye gittiğimizi anlatır." **Edward Shlesinger (Edvırd Şilızınga)** ☐

5. Şiirden alınan aşağıdaki ifadelerde yer alan zarfların altını çiziniz.

Onu biraz açsan fırlar.

Vaktiyle biz ne sıkıntılar çekmişiz…

Düşündüm de güldüm demin.

Hiç işsiz oturmamalı.

Tembel tembel oturanın, bu asırda ekmeği yok.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilin yapısı diğerlerinden farklıdır?

A) Bu asırda insan boş durmamalı.
B) Pencereden kuzenlerini seyrediyordu.
C) Ovanın tam ortasına yerleşilmiş.
D) Üç dört ağaç da bizim payımıza düştü.

7. Aşağıdakilerden hangisinde "Makine buhar kaçırıyor." cümlesindeki altı çizili fiille yapıca özdeş bir fiil kullanılmıştır?

A) İnsanlarla konuşmadan onları tanıyamazsın.
B) Çuvalı taşımama yardım edebilir misin?
C) Arkadaşına sıkıca sarıldı.
D) Kardeşlerim bana iyi bir ders vermişlerdi.

"Evimizin çim adamının
İçi sığmaz oldu içine,
Koca ev ona dar geldi.
Çıktı dışarıya bir bahar günü,
Uzandı yemyeşil çimenlerin üzerine,
Ilık nisan yağmurunda çimdi."

İsmail GÜÇTAŞ
Çim Adam

8. Yukarıdaki şiirde geçen fiillerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Şiirde iki adet yapı bakımından basit fiil vardır.
B) Şiirde iki adet yapı bakımından türemiş fiil vardır.
C) Şiirde iki adet yapı bakımından birleşik fiil vardır.
D) Fiillerin tamamı görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisi koşul bildirmektedir?

A) Güneş yakmasın diye kolunu siper ediyordu.
B) Uçakta telefon kullandığı için uyarıldı.
C) Giydiğin palto eskirse yenisini alabiliriz.
D) Hediye ettiğin kazağı beğenerek giyiyorum.

Ek Sorular

KİŞİSEL GELİŞİM

TEMADAKİ METİNLER

HASAN LÂTİF SARIYÜCE

DİNLEYEN İNSAN OLABİLMEK

AĞAÇ VE SEN

FİNLANDİYA'DAN (DİNLEME METNİ)

ERİK AĞACI (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme

Konuşma

Okuma

Yazma

Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Herhangi bir alanda başarılı olan bir büyüğünüzle onun, bu yolda ne tür zorluklarla karşılaştığını konuşunuz. Sohbetiniz sırasında defterinize notlar alınız.

Tema Özeti

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

HASAN LÂTİF SARIYÜCE

(…)

1929 yılında Sungurlu ilçesine bağlı Evci adlı bir dağ köyünde doğdum. Köy kentlere uzaktı, ülkede ve yeryüzünde olanları en geç biz öğreniyorduk. Köy halkı yoksuldu, evlerin üstü toprakla örtülüydü. Gene de güzel bir köydü. Güzel bir dağın eteğindeydi. Aygar adını taşıyan bu dağ Hititlerin dağıdır. Hitit İmparatorluğu bu dağın koynunda doğdu. Hattuşa (Şimdiki adı Boğazkale-Boğazköy) doğduğum köye beş kilometre uzaklıktadır.

Yoksul fakat mutlu bir çocukluk dönemi geçirdiğimi söyleyebilirim. Yaşamımız güzel bir doğanın içinde geçiyordu. Sabahleyin köyün batısında yükselen tepelerde kekliklerin sesleriyle uyanıyorduk. Köyü çevreleyen kırlar ve meşe ormanıyla kaplı tepeler keklik sürüleriyle doluydu. Tilkiler, tavşanlar, yaban domuzları, sansarlar, gelincikler her gün karşılaştığımız hayvanlardı. Bu güzel doğa benim yazılarıma hâlâ kaynaklık etmektedir. Şiirli bulunan anlatımımın özsuyu oradan gelmelidir.

Köyün ortasında tek dershaneli, kırmızı kiremitli, beyaz badanalı bir okulumuz vardı. Ara sıra vekil öğretmenler geliyor, okulu açıyorlardı. Ben okuma çağına erdiğimde okul kapandı, tam dört yıl bir daha açılmadı. On yaşına erişmiştim. Artık okumaktan ümidimi kesmiştim. Bu okul olayını mutlaka anlatmalıyım. İlk gün şirin okulumuzun tek dershanesini doldurduğumuzda şaşırıp kalmıştık. Sınıf bomboştu. Ne bir sıra ne bir masa… Öğretmenin oturacağı sandalye bile yoktu. İlk günler evlerden minderler, postakiler getirip üstüne oturduk. Paydos olunca okulun önünde minder ve postaki kavgası yapıyorduk. Bir köylü kendi yaptığı kaba saba bir döven sandalyesini getirdi. Öğretmen yoruldukça ona oturuyordu. (…) Köyde Deli Musa diye birisi vardı. “Ben sıra yapayım,” dedi. Ve bir günde elli çocuğun oturacağı sıraları yapıp tamamladı. Sıralarımız kerpiç ayaklar üzerine konulmuş kağnıların yan tahtalarından yapılmıştı. Tahtalar daracıktı ve yamrı yumruydu. Çok da yüksek yapılmıştı. Ben on yaşımda olduğum halde zor tırmanıyordum. Bir sıraya altı çocuk tünüyorduk. Hafif kımıldasak tahta altımızdan kayıyor, hepimiz birden yere paldır küldür yuvarlanıyorduk.

Elimizde tek alfabemiz vardı. Bir ay içinde okumayı yazmayı sökmüştüm. Alfabemle o kadar haşır neşir olmuştum ki iki ay içinde tutar tarafı kalmamıştı. Okul tatil olmuştu. Komşu köyden bir çocuk gelmişti köye. “Biz alfabeden başka okuma kitabı da okuduk.” dedi. Bu sözü işitince eksik öğretim gördüğümüz kuşkusu düştü içime. Çocuk köyüne dönerken yanına takıldım. Çocuk okuma kitabını bana yirmi beş kuruşa sattı. Yarısını yolda okudum. Çok sevdim o kitabı. İçinde yalnız okuma parçaları vardı. Bu yazıların ikisinden çok etkilendim: **Yaralı Ardıç Kuşu ile Çam Ağacı** başlıklı masal ile avcıların vurduğu annelerini yuvada bekleyen kuş yavrularının hikâyesi… Bunları birçok defa okudum.

İkinci sınıfta okuyordum. Bir kış günüydü. Elime **Kerem ile Aslı** diye bir kitap geçti. Akşam yer yatağına uzandım. Önümde saç soba gürültüyle yanıyordu. Soba tahtasına idare kandilini koydum. Kitabı okumaya başladım. Hiç uyumadan sabaha kadar okuyup bitirdim. Ağlamaktan gözlerim şiş şiş olmuştu. Bu kitap bana okuma alışkanlığı kazandırdı. Başka kitaplar aramaya başladım. Ama kitap nerede? Değil köyde, ilçe merkezinde bile kitapçı dükkânı yoktu. Kitapçı dükkânları yoktu ama çerçiler vardı. Gezginci satıcılara çerçi denirdi. Malatya'nın Darende ilçesinden gelen çerçiler vardı ki bunlar yaya dolaşırlardı. Ellerinde kat kat açılan esans kutuları, omuzlarında kilim heybeleri vardı. Esans ve kitap satarlardı. Bunları keşfedince kitap almaya başladım.

Aldığım her kitabı bir günde okuyup bitiriyordum. Çerçilerin gelmesi gecikince atla ya da yaya olarak Sungurlu'ya gidiyordum. Orada Perşembe günleri bir hanın önünde kitap sergisi açılıyordu. Sergiden kitap alıp geri dönüyordum. Bir keresinde omzumda heybe ile yayan gittim. Gidiş-dönüş on iki saat çekiyordu. Cebimde bir liram vardı. Sergiden dört kitap aldım. Yolda heybeyi boynumdan geçirdim. İki elim de boş kalmıştı. Ferhat ile Şirin kitabını köye gelinceye kadar okuyup bitirdim.

Köyde orman koruyuculuğu yapan askerlerin karakolları vardı. Askerlerin birinden ödünç **Karacaoğlan** diye bir kitap aldım. Kitabı hazırlayan Fuat Köprülü adında birisiydi. O zaman Köprülü'nün kim olduğunu bilmiyordum. Bu kitap halen Karacaoğlan hakkında hazırlanmış en değerli kitaplardan biridir. Kitabı defalarca okudum. Dördüncü sınıftaydım. İlk şiirimi yazdım. Şiir yazmayı bu kitaptan öğrendim. İlk yazdığım şiirin adı "Kahraman Türkler"di. Tabii çocukça bir şiirdi ama ölçü yönünden kusursuzdu. (...)

İlkokulu bitirmiştim. Benim için okul yaşamı noktalanmıştı. Kendime bir kitaplık kurmuştum. Yüz elliye yakın kitabım vardı. Bunları bir tahta bavulda saklıyordum. Bir taraftan da âşık tarzı şiirler yazıyordum. **Bekir ile Selvi** adlı bir kitaba başladım. İki ayda yazıp bitirdim. Okuduğum kitaplara benzer bir aşk ve yoksulluk öyküsüydü. (…) Roman yazdığımı kimselere söyleyemiyordum. Bağ bozumu başlamıştı. Komşu köyden evimize bi dolu kadın gelmişti. Akşam aralarında masal anlattılar. Ben de cesaretimi toplayıp, "Size bir hikâye okuyayım mı?" dedim. "Oku! Oku!" diye çığrıştılar. Kitabımı okudum. Bitirdiğimde bazı kadınların yaşmaklarının ucuyla gözlerini sildiklerini gördüm. Bu şah eserim (!) ve hazinemi teşkil eden kitaplarım ben okumaya gidince köyde kaldı, kaybolup gitti. Bunlar, kimin yazdığı (…) bilinmeyen halk kitaplarıydı. Ama güzel kitaplardı, yalın bir anlatımları vardı. Her biri tertemiz bir aşkı anlatıyordu. Artık bu kitaplar basılmıyor. Kitap satan o kutsal çerçiler artık köyleri dolaşmıyorlar. Şimdi hiçbir köyde kitap satan, gazete satan bir yer yok.

Hiçbir kitabı küçümsememek gerekir. En yavan bir kitap bile kişiliğimiz, algılamamız üzerinde olumlu etkiler bırakır. Sözü fazla uzattım. On yedi yaşında köyden ayrıldım, Ankara yakınındaki Hasanoğlan Köy Enstitüsüne gittim. Okula ancak karanlık bastıktan sonra ulaşmıştım. Ertesi gün öğle paydosunda yemekhaneden dönerken bir binaya öğrencilerin girip çıktıklarını gördüm. Ben de açık kapıdan içeri daldım. Bir kitaplıktı burası. Raflarda çok sayıda kitap vardı. Öğrenciler serbestçe kitap alıp bir masaya geçerek okuyorlardı. Ben de siyah ciltli kalın bir kitabı gözüme kestirdim. Üstünde **Fransız Edebiyatı Antolojisi** yazıyordu. Hazırlayan Reşat Nuri Güntekin'di. Bu adı ilk defa görüyordum. Aldım, bir masaya oturacaktım ki içeriye yaşlı bir öğretmen girdi. Yanımdan geçerken elimdeki kitabı aldı. "Sen kaçıncı sınıftasın?" dedi. "Birinci sınıfa bugün başladım," dedim. "Sen bu kitaptan bir şey anlayamazsın, başka bir kitap seç," dedi. Kitabı rafa koyacaktım ki öğretmenin kapıdan çıkıp gittiğini gördüm. Geri döndüm, sanki bir suç işliyor gibi masaya oturarak kitabı karıştırmaya başladım. Kitapta çok sayıda yazı ve şiir vardı. At başlıklı bir yazı dikkatimi çekti. Atları çok severdim. (…) Bu yazıdan çok hoşlandım. Yazar atları çok güzel anlatıyordu. (…) Nasıl olmuş da okuduğumu anlayabilmiş, ondan zevk duyabilmiştim? Çünkü ben o güne kadar yüz elliden fazla kitap okumuştum. Farkında olmadan okuduğum o sevimli halk kitapları, benim anlama, kavrama yeteneğimi geliştirmişti. Kitapların güzelliği buradadır işte. Bizi zenginleştirirler. Anlayışımızı keskinleştirirler. Duygularımızı inceltirler. (…)

İnsanın hayali yaşadığı coğrafya ile sınırlıdır. İlkokulda okurken askerde çavuş, köyde ise muhtar olmak isterdim. Bunların ikisini de aştım. Çavuş yerine yedek subay oldum. Muhtarlık yerine ilimizin milletvekilliğini yaptım. (…)

Ben daha çok masal yazarı olarak tanınıyorum. 26 yıl süren öğretmenliğim süresince öğrencilerimle birlikte masal derlemesi yaptım. Yalnız masallarımızı değil, çok sayıda bilmecelerimizi, ders veren küçük masallarımızı, tekerlemelerimizi, efsanelerimizi de derledim. Kökeni Anadolu halk kültürüne dayalı bir çocuk edebiyatı yaratmaya çalıştım. Bunda da muvaffak olduğumu sanıyorum. Masallarım için İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü devlet töreniyle bana verildi. Yazdığım masallar derlemeydi ama ben bunları yeniden kurguladım, yeni yeni motifler ekleyerek yeni masallara dönüştürdüm. Masal yazmak benim için hiç de zor bir iş değildi. Çocukluğum masal analarının dizi dibinde geçmişti. (…) Evimize yakın bir komşunun kızı vardı. Benden epeyce büyüktü. (…) Adı Fadili idi. (…) Fadili ocak başında oturur, bize masal anlatırdı. Bir masal anasının ağzından masal dinlememiş olanlar Türk masal dilinin ne olduğunu bilmezler. Bu dil, akıcı, şiirli, uyaklı, deyimli, bunca süslerine karşın son derece yalın bir dildir. (…)[4]

Vural KAYA

Ben Çocukken

(Kısaltılmıştır.)

(4) Metinde geçen "posteki", "yamrı", "bi" kelimelerinin yazımı dönemsel farklılıktır.

1. Etkinlik

Aşağıda, metinde geçen bazı kelime ve kelime grupları, harfleri eksik olarak verilmiştir. Anlamlarından yola çıkarak bu kelimeleri ve kelime gruplarını tahmin edip eksik bırakılan harfleri tamamlayınız.

1. Bir dilin harflerini tanıtarak okuma öğrenmeyi sağlayan kitap.
a_f_b_

2. Bağda ürünün toplanması.
b_ ğ b_z_m_

3. Köy, pazar vb. yerlerde dolaşarak ufak tefek tuhafiye eşyası satan kimse.
ç_r_i

4. Bitkilerden türlü yollarla çıkarılan veya kimyasal yöntemlerle yapılan, kokulu ve uçucu sıvı.
e_an_

5. Masal anlatıcılarına verilen ad.
m_s_l a_as_

6. Koyun ya da keçi postu.
p_st_k_

7. Gösterişsiz, süssüz, sade.
y_l_n

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Hasan Lâtif Sarıyüce'yi çocukken mutlu eden şeyler nelerdir?

2. Metinde geçen "Bu güzel doğa benim yazılarıma hâlâ kaynaklık etmektedir. Şiirli bulunan anlatımımın özsuyu oradan gelmelidir." ifadesinden yola çıkarak Hasan Lâtif Sarıyüce'nin başarılı bir yazar olmasının altında ne yatmaktadır? Açıklayınız.

3. Yazarın gittiği ilkokulu ve eğitim imkânlarını kendi okulunuz ve imkânlarınız ile karşılaştırınız.

4. Yazarın çocukluğunda okuduğu ilk kitaplar hangileridir?

5. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin yazdığı ilk romanın adı nedir? Bu romanı kaç yaşında ve ne kadar sürede yazmıştır?

6. Hasan Lâtif Sarıyüce, yetişkinliğinde hangi mesleklerle uğraşmıştır?

3. Etkinlik

Birinci temada yer alan “Albert Einstein” başlıklı serbest okuma metni ile “Hasan Lâtif Sarıyüce” başlıklı metni tür ve anlatıcıları bakımından karşılaştırınız.

“Hasan Lâtif Sarıyüce” başlıklı metnin türü ..... dir.
Bu metinde ..... kişili anlatım kullanılmaktadır.

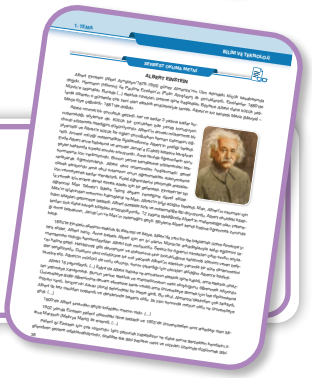

“Albert Einstein” başlıklı metnin türü .....dir.
Bu metinde ..... kişili anlatım kullanılmaktadır.

4. Etkinlik

Aşağıdaki fiilleri yapılarına göre inceleyerek uygun kutulara yerleştiriniz.

Yapayım. | Duyabilmiştim. | İnceltirler. | Anlayamazsın. | Aldın mı? | Etkilendim. | Gözden kaçırdılar. | Ekleyelim. | Çözdürüvermiş.

Basit Fiiller	Türemiş Fiiller	Birleşik Fiiller
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

5. Etkinlik

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin otobiyografisinden hareketle başarılı olmanın çalışmaya mı yoksa yeteneğe mi bağlı olduğunu sınıf arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmanızda tartışma ve güdümlü konuşma tekniklerinden faydalanınız.

6. Etkinlik

"Raflarda çok sayıda kitap vardı. Öğrenciler serbestçe kitap alıp bir masaya geçerek okuyorlardı. Ben de siyah ciltli kalın bir kitabı gözüme kestirdim. Üstünde Fransız Edebiyatı Antolojisi yazıyordu. Hazırlayan Reşat Nuri Güntekin'di. Bu adı ilk defa görüyordum. Aldım, bir masaya oturacaktım ki içeriye yaşlı bir öğretmen girdi. Yanımdan geçerken elimdeki kitabı aldı. "Sen kaçıncı sınıftasın?" dedi. "Birinci sınıfa bugün başladım." dedim. "Sen bu kitaptan bir şey anlayamazsın, başka bir kitap seç." dedi. Kitabı rafa koyacaktım ki öğretmenin kapıdan çıkıp gittiğini gördüm. Geri döndüm, sanki bir suç işliyor gibi masaya oturarak kitabı karıştırmaya başladım. Kitapta çok sayıda yazı ve şiir vardı. At başlıklı bir yazı dikkatimi çekti. Atları çok severdim. (…) Bu yazıdan çok hoşlandım. Yazar atları çok güzel anlatıyordu. (…) Nasıl olmuş da okuduğumu anlayabilmiş, ondan zevk duyabilmiştim? Çünkü ben o güne kadar yüz elliden fazla kitap okumuştum. Farkında olmadan okuduğum o sevimli halk kitapları, benim anlama, kavrama yeteneğimi geliştirmişti. Kitapların güzelliği buradadır işte. Bizi zenginleştirirler. Anlayışımızı keskinleştirirler. Duygularımızı inceltirler."

Yukarıdaki metnin verdiği mesaj, hangi özdeyişlerle ilişkilendirilebilir? İşaretleyiniz.

- ( ) Başarı, belirli bir konu üzerinde her gün hiç bıkmadan atılan küçük adımların toplamıdır.
  (Robert Collier)
  (Rabırt Kolyır)
- ( ) Yapabildiğimiz her şeyi yapsaydık, buna kendimiz bile şaşardık.
  (Thomas Edison)
  (Tomıs Edisın)
- ( ) Başarı, istenmediği yere gelmez.
  (Arnold Palmer)
  (Arnıld Pamir)
- ( ) Bütün büyük işler, küçük başlangıçlarla olur.
  (Cicero)
  (Sisiro)
- ( ) Güçlükler başarının değerini artıran süslerdir.
  (Moliere)
  (Moliyır)

7. Etkinlik

"Balmumundan inançlara sahip olduğunuz müddetçe güneşten uzaklaşın." Epiktetos (Epiktetos)

Yukarıdaki özdeyişten yola çıkarak kararlı olmanın hedefe ulaşmada ne kadar önemli olduğunu anlatan bir yazı kaleme alınız. Yazınızda günlük hayattan örneklere yer veriniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Karşımızdaki kişiyi bir konuda ikna edebilmenin yöntemleri neler olabilir? Defterinize notlar alınız.

Hazırlık Çalışmaları

Ailenizle ya da arkadaşlarınızla yaşadığınız problemleri çözmek için hangi adımları atıyorsunuz? Bu adımları defterinize not ediniz.

Metni, anahtar kavramlarını belirlemeye çalışarak okuyunuz.

DİNLEYEN İNSAN OLABİLMEK

Sevgili kızlarım, canlarım benim,

Sizlerle yaptığımız kısa telefon konuşmaları bende müthiş bir tatminsizlik yaratıyor. Sanki sorunlarınızı yeterince anlatmadığınızı düşünüyorum.(…)
En önemlisi, insan telefonda rahat bir sohbet havası içinde olamadığı için, sizleri yeterince dinleyemediğimi, sorunlarınızı, duygu ve düşüncelerinizi yeterince paylaşamadığımı hissediyorum.
"Keşke," diyorum, "Şimdi karşımda olsalardı da, rahat bir ortam içinde doya doya sohbet edebilseydik, onları büyük bir keyifle doya doya dinleyebilseydim."
*Size bu mektubu, biraz da kendimi eleştirerek, sizler için **yeterince iyi bir baba, yeterince iyi bir dost olamamış** olduğumu düşünerek, buruk duygularla yazıyorum.*
*"Neden?" diye sorarsanız, çünkü "kendi ayaklarınızın üzerine basarak", yurtdışında doktora yapmaya gittiğiniz, yani evden koptuğunuz ve "kendi kanatlarınızla uçmaya başladığınız" âna kadar, sizi **dinlemek için** yeterince zaman ayıramamış olduğumu fark etmeye başladım yeni yeni.*
Babalık, (tabii annelik de) zor iş.(…)
*Masum ve saf bir bebeğin, bu dünyaya uyum sağlaması o denli zor ki, anne-baba, bu bakma-besleme-büyütme-eğitme sürecinde o denli büyük bir baskı altında ki, zaman zaman evlatlarının da kendileri gibi bağımsız, özgür ve özerk bir birey haline geldiğini fark edemiyor ve sürekli olarak onları korumaya, eğitmeye, bilgi ve değer aktarmaya devam ediyorlar ve **onları dinlemeyi ihmal ediyorlar.***
İşte ben de şu anda bu mektubu yazarken aynı hatayı yapmış olduğumu düşünüyorum.
Sizi bir kuyumcunun değerli bir taşı işlemekteki özeni ve dikkatiyle yetiştirmeye çalıştık annenizle birlikte. (…)
*Size sürekli olarak **bir şeyler vermeye, bir şeyler öğretmeye çalıştık.** (...)*
Size neler öğretebildiğimizi bilmiyorum ama bir şeyden eminim:
Size bütün sevgimizi verdik, hâlâ da sizi canımızdan çok seviyoruz.

*Annenizin ne düşündüğünü bilemem ama ben, sizin artık evden uçup gitmiş olduğunuz bir dönemde yazdığım bu mektupta, **keşke onları daha fazla dinleyebilseydim,** diyorum.*
Keşke**, diyorum, **onları daha fazla dinleyebilseydim ve daha iyi tanıyabilseydim!
Ayrıca biliyorum ki, insanlar karşılarındakini kendini anlatarak değil, asıl onu dinleyerek etkiler. (…)
Ama henüz çok geç değil.

Bundan sonra, her görüştüğümüzde size neler yaptığımı anlatmak yerine, neler yaptığınızı sormaya kararlıyım.
*Benimle paylaştığınız olayları ve sorunları da bir baba gibi **eleştirel gözle değil**,*

*bir arkadaş gibi **onaylayan ve duygusal destek veren** bir tutum ve davranış içinde dinlemeye kararlıyım.*
Ancak sorarsanız ya da isterseniz yorum yapmaya niyetliyim.(…)

Arkadaşlığın en önemli ögesi (...) dinlemektir.
Söz veriyorum, bundan sonra sizin için çok iyi bir dinleyici olacağım, tabii eğer sizin için artık çok geç değilse.
İşte bu mektup ilişkilerimizde yeni bir aşamaya geçmemize yardımcı olursa çok sevineceğim sevgili kızlarım.
Sevgili kızlarım,
Dinlemek ayrıca hayattaki başarının en önemli sırlarından biridir.
Aslında size bu mektubu bir yandan bir baba olarak kendi eksikliğimi vurgulamak, öte yandan da gençler arasında genel olarak paylaşılan ve yanlış olan bir kanıyı düzeltmek için yazıyorum.
Yanlış olan kanı, insanın karşısındakini konuşarak ikna edebileceği.
İşin doğrusu ise bambaşka:
***İnsan karşısındakini konuşarak değil, dinleyerek ikna eder.**(…)*

Bu kural, yani insanların konuşularak değil, dinlenilerek daha çabuk ve daha kolay ikna edildiği ilkesi, çok basit bir psikolojik gerçeğe dayanıyor:
İnsanlar kendilerini, dinledikleri değil, konuştukları kişilere daha yakın hissederler.
*Bu da tamamen, **paylaşma** duygusundan kaynaklanan bir sonuçtur:*
*Bir konuşma sırasında **anlatan, dinleyenden** daha fazla şey paylaşmaktadır, çünkü kendini (düşüncelerini, görüşlerini, yaşadıklarını, çevresini ya da duygularını) açıklamaktadır.*
*Daha çok şey paylaştığı için de bir konuşma sırasında **anlatan**, kendisini karşısındakine, **dinleyenden** çok daha yakın hisseder.(…)*
Aile içinde bir sorun olduğu zaman, hiç kuşkusuz, siz de o sorunun bir parçasısınızdır.
Ya o sorun doğrudan sizden kaynaklanmaktadır ya da en azından sizi de etkiler.
*Her iki durumda da **sorunu paylaştığınız kişi ya da kişilerle**, onları dinleyerek **bir iletişim kurduğunuzda, ortak sorununuzun çözümü çok daha kolaylaşacaktır.**(…)*

Birisiyle bir sorun yaşadığınızda, kendinizi anlatmadan önce dinlemeyi deneyin.
Bakın yaşam çok daha kolay ve güzel olacak, sorunlar çok daha kolay çözülecektir.
*Artık evden uzak yaşadığınız şu dönemde, bu mektubumu bitirirken, "**Keşke, ben daha az konuşsaydım ve onları daha çok dinleseydim.**" diyorum sevgili kızlarım.*
Eksiklerim için beni bağışlayın ve bu eksikliğimi telafi etmek için bana bir fırsat daha tanıyın.
Gözlerinizden öpüyorum.
Çok konuşabilmek için, başkalarını daha çok dinlemenin gerektiğini öğrenmeye çalışan babanız.

Emre KONGAR
Kızlarıma Mektuplar/Yaşamdan Satırbaşları
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı sözcüklerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu sözcüklerin neler olduğunu bularak bulmacada işaretleyiniz.

1. Düşünce.

2. Eleştiri niteliği taşıyan.

3. Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmek, tasdik etmek, tasdiklemek.

4. Duygularla ilgili, duygulara dayanan, hissî.

5. İnandırmak.

6. Araştırılıp öğrenilmesi, düşünülüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum; sıkıntı, mesele.

7. Varılması istenen bir amaca doğru geçilmesi gerekli dönemlerden her biri, basamak, merhale.

8. Davranışlarımıza yön veren, uyulması gereken ilke.

9. Kendine özgü nitelikleri yitirmeden bölünemeyen tek varlık, fert.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Baba, kızlarına neden mektup yazma gereği duymuştur?

2. Metne göre arkadaşlığın en önemli şartı nedir?

3. Metne göre dinlemenin faydaları nelerdir?

4. İnsanlar konuştukları kişileri niçin kendilerine daha yakın hissederler?

5. Sorunların çözümünde en önemli unsur nedir?

3. Etkinlik

Aşağıda, metinden alınan bazı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde hangi anlam ilişkilerinin olduğunu eşleştirerek belirtiniz.

Telefonda rahat bir sohbet havası içinde olamadığım için sorunlarınızı, duygu ve düşüncelerinizi yeterince paylaşamadığımı hissediyorum.	Örneklendirme
Ancak sorarsanız ya da isterseniz yorum yapmaya niyetliyim.	Duygu belirten ifade
Size bu mektubu gençler arasında genel olarak paylaşılan ve yanlış olan bir kanıyı düzeltmek için yazıyorum.	Neden-sonuç
Keşke, diyorum, onları daha fazla dinleyebilseydim ve daha iyi tanıyabilseydim!	Benzetme
Sizi bir kuyumcunun değerli bir taşı işlemekteki özeni ve dikkatiyle yetiştirmeye çalıştık annenizle birlikte.	Amaç-sonuç
	Koşul

4. Etkinlik

Okuduğunuz mektupta yazarın bazı ifadeleri niçin koyu yazılmış olabilir? Bu ifadelerin, sizin belirlediğiniz anahtar kavramlarla ilişkisinin olup olmadığını açıklayınız.

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Yaşadığınız bir problemi çözmek adına attığınız adımları arkadaşlarınıza anlatınız. Bu adımları, metinden alınan aşağıdaki çözüm önerisi ile karşılaştırınız.

> *Birisiyle bir sorun yaşadığınızda kendinizi anlatmadan önce dinlemeyi deneyin. Bakın yaşam çok daha kolay ve güzel olacak, sorunlar çok daha kolay çözülecektir.*

Etkileşimli İçerik

6. Etkinlik

Kendinizi bir satıcı ya da bir işletmeci olarak hayal ediniz. "İnsan karşısındakini konuşarak değil, dinleyerek ikna eder." sözünden hareketle müşterilerinizi ve çalışanlarınızı memnun etmek için neler yapabileceğinizi anlatan bir yazı yazınız. Yazınızda örneklendirme, karşılaştırma, benzetme ve tanık gösterme gibi düşünceyi geliştirme yollarını kullanınız.

Gelecek Derse Hazırlık

Kendinizi hangi durumlarda mutlu hissettiğinizi defterinize alt alta yazınız. Size mutluluk veren durumlardan hangileri çok çalışmayı gerektirmektedir? İşaretleyiniz.

Hazırlık Çalışmaları

Mutlu bir birey nasıl olunur? Arkadaşlarınızla beyin fırtınası yapınız.

Metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okuyunuz.

AĞAÇ VE SEN

Bir ağaç altındasın, her dalı binbir çiçek,
Gün gelip bu çiçekler sana yemiş verecek.

En yüksek dallarında, bunların olgunları;
Gözünü onlara dik, alçaklarından el çek.

İstiyorsan erişmek yüksekteki dallara
Vücutça kuvvetli ol, zekâca büyüyerek.

Yavrum, bunun çaresi okuyup öğrenmektir,
Yoksa hep boşa gider çektiğin bunca emek!

Bilgi en büyük kuvvet, yaşayıp yaşatmakta;
Fakat faydasız kalır temiz olmazsa yürek!

Sevmeğe başla yavrum, ananın kucağında;
Vatana sevgin, her şeyden üstün gerek.

Kafanda bilgi dolu, yürekte sevgilerin,
Yürü, engel tanıma yolundan döndürecek.

Gözün yukarda olsun, gönlün yüceliklerde.
Başın dimdik, yüzün ak, alnın açık, gözün pek,

Yere düşen, kirlenen hiçbir şeye eğilme,
Şahin ol, yılan olma; sürünmektir eğilmek!

Her ülküye emekle, çalışmakla erilir.
Bahtiyarlık istersen ömür sür didinerek.

Yücel yavrum, Türklüğün her ümidi sendedir.
Vatan demek sen demek, sen demek vatan demek.

Hasan Âli YÜCEL
Sizin İçin

Hasan Âli YÜCEL (1897-1961)
Cumhuriyet dönemi yazarlarındandır. Üç dönem millî eğitim bakanlığı yapmıştır. Bakanlığı döneminde dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesini gerçekleştirmiştir. Birçok üniversitenin kurulmasında, eğitim kitaplarının oluşturulmasında, Türk Dil Kurumunun geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Eserlerinden bazıları: *Sizin İçin, Çocuklara Şiirlerim, Kültür Üzerine Düşünceler, Dinle Benden*'dir.

1. Etkinlik

Aşağıdaki kelime ağacında metinde geçen bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ederek onları boş bırakılan yerlere yazınız.

1. .....: Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.

2. .....: Mutlu olma durumu; mut, ongunluk, kut, devlet, saadet.

3. .....: Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ.

4. .....: Varılması zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak.

5. .....: Amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey; dava, ideal.

6. .....: Kartalgillerden, Avrupa ve Asya'nın dağ, orman ve çalılıklarında yaşayan, 50-55 santimetre uzunluğunda yırtıcı bir kuş.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiirden hareketle cevaplayınız.

1. Şairin dile getirdiği "yüksekteki olgun yemişler" ile kastedilen nedir?

2. Büyük işleri başarabilmek için hangi özelliklere sahip olunmalıdır?

3. Bilginin kişiyi başarıya götürebilmesi için ona ne eşlik etmelidir?

4. "Yürü, engel tanıma yolundan döndürecek." dizesinde şair neyi vurgulamaktadır?

5. "Yere düşen, kirlenen hiçbir şeye eğilme." dizesi ile okura hangi mesaj verilmektedir?

6. Şair mutlu olmayı hangi şarta bağlamaktadır?

3. Etkinlik

Aşağıdaki sorulardan, okuduğunuz şiire yöneltilebilecek olanların yanına "✔" işareti koyunuz.

- ( ) En üstün sevgi, hangi sevgidir?
- ( ) Bilgiyi paylaşmak kişiyi yüceltir mi?
- ( ) Bilgi insanoğluna neler kazandırır?

4. Etkinlik

"Çeşmelerden bardağın doldurmadan kor isen
Kırk yıl orda dursa kendi dolası değil"

Yunus EMRE

Yukarıdaki iki dizeyi okuduğunuz metinde geçen "Her ülkeye emekle, çalışmakla erilir. / Bahtiyarlık istersen ömür sür didinerek." dizeleri ile içerik yönünden karşılaştırınız.

5. Etkinlik

Bir ağaç altındasın, her dalı binbir çiçek,
Gün gelip bu çiçekler sana yemiş verecek.

En yüksek dallarında, bunların olgunları;
Gözünü onlara dik, alçaklarından el çek.

Yavrum, bunun çaresi okuyup öğrenmektir,
Yoksa boşa gider çektiğin bunca emek!

Yukarıdaki dizelerde yer alan çekimli fiilleri yuvarlak içine alınız.
Örnekte olduğu gibi fiillerin çekimlendiği kip ve kişiyi belirtiniz.

dik → dilek kipi-emir kipi → 2. tekil kişi

6. Etkinlik

Aşağıda verilen öyküye bir ya da birkaç paragraf ekleyerek özgüvenin ve kendini tanımanın başarı için ne kadar önemli olduğunu anlatan bir yazı yazınız. Yazınıza uygun bir başlık koymayı unutmayınız.

.....

Rivayete göre bir çiftçi, yerde bulduğu bir kartal yumurtasını tavuk yumurtası sanarak çiftliğine götürmüş. Kuluçkaya yatan tavuğun altına koymuş. Tavuk, kartal yumurtasını da kendi yumurtası sanarak kuluçka döneminde koruyucu kanatları altında tutmuş. Civcivler ve kartal yavrusu yumurtadan çıkmış. Kartal yavrusu, tavukların ve civcivlerin davranışlarını taklit ederek kanat çırpmış, eşinmiş, darı tanelerini ve solucanları yemiş. Kendisinin bir tavuk olmadığını düşünmek aklına bile gelmemiş.

Bir gün küçük kartal gökyüzünde uçan kocaman bir kuş görmüş. Bu olağanüstü yaratığa hayranlıkla bakmış. En yakınındaki tavuğa bu kuşun ne olduğunu sormuş.

"Ona kartal derler." yanıtını almış.

"Ben de kartal olmak istiyorum." demiş küçük kartal.

"Saçmalama." demiş tavuk. "Haddini bil. Sen asla kartal olamazsın. Sen bir tavuksun. Bunu kabul et."

Küçük kartal boynunu eğerek toprağı eşelemiş. "Galiba haklısın." demiş.

Küçük kartal, yaşamı boyunca tavukların arasında yaşamış. Kartal olmanın imkânsız olduğuna inanmış ve bir tavuk olarak ölmüş.(1)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Gelecek Derse Hazırlık

Bir gezgin mi yoksa bir bilgin mi olmak istersiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

(1) Bu hikâye, Ahmet Yıldız'ın *Üşenme Erteleme Vazgeçme/Başarılı Öğrencinin Motivasyon Kitabı* adlı kitabından alınmıştır.

Hazırlık Çalışmaları

En son gezdiğiniz yere ait gözlemlerinizi maddeler hâlinde defterinize not alınız.

DİNLEME METNİ

Dinleme Metni

FİNLANDİYA'DAN

1. etkinlikte metinde geçen bazı sözcüklerin anlamları verilmiştir. Metni dinlemeden önce bu anlamları okuyunuz ve metni dinlerken bu sözcükleri tahmin etmeye çalışınız.

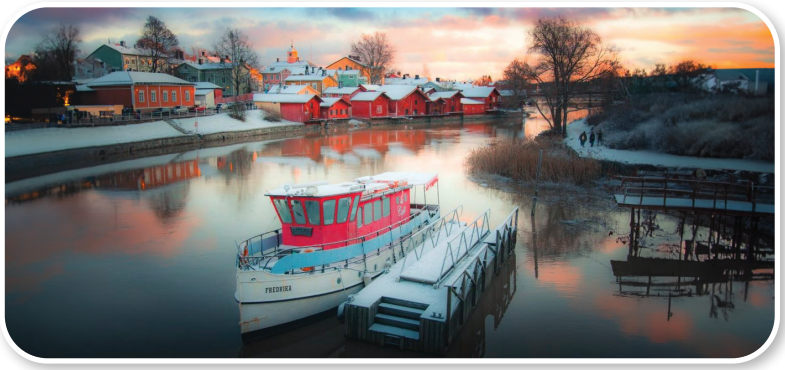

Şükûfe Nihal BAŞAR (1896-1973)
Uzun süre coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Şiir, roman, öykü yazarıdır. Eserlerinden bazıları: *Şükûfe Nihal/Şiirler, Çöl Güneşi, Yalnız Dönüyorum, Domaniç Dağlarının Yolcusu, Çölde Sabah Oluyor, Finlandiya*'dır.

1. Etkinlik

Aşağıda, metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının harfleri eksik verilmiştir. Bunların neler olduğunu verilen anlamlarından yola çıkarak tahmin ediniz.

1. Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen.
d _ k _ r

2. Kaba işlenmiş, bağsız, konçsuz ayakkabı.
k _ n _ _ r _

3. Fikir, sanat ve endüstri alanlarında çok büyük bir gelişme göstermiş olan; uygar.
m _ d _ _ _

4. Eğlenceli, hafif konulu, içinde bestesiz konuşmalar bulunan sahne eseri.
o _ _ r _ _

5. Çeşitli dans ve oyunlardan oluşmuş, zengin görünümlü sahne gösterisi.
r e _ _

6. Eğitim, görgü.
t _ _ _ _ y _

7. Milletle ilgili.
u _ _ s _ _

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Yazar Helsinki'nin hangi yönlerini beğenmektedir?

2. Yazar, kundura boyacısına neden şaşırmaktadır?

3. Yazarın yollarda karşılaştığı öğrencilere imrenmesinin nedeni nedir?

4. Yazar, Finlandiya'da gördüğü kimselerin, mekânların ve şehirlerin hangi ortak yönüne vurgu yapmaktadır? Yazar bu yolla okura hangi dersi vermeyi amaçlamaktadır?

3. Etkinlik

Yazarın Finlandiya'da gezdiği yerlerin ve bulunduğu mekânların yanına ✓ işareti koyunuz.

Helsinki	Bürünzpark	Otel	Kasaba
Tramvay	Kuaför	Ada	İskandinavya
Taksi	Lokanta	Abo Limanı	Vapur

4. Etkinlik

Aşağıda, dinlediğiniz metinden alınan bazı cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerde düşünceyi geliştirme yollarından hangisinin kullanıldığını eşleştirerek belirtiniz.

Buralarda iş gören genç kızlar öyle şık, temiz; öyle terbiyeli ki en iyi yetişmiş ev kızları da bu kadar olabilir.	Karşılaştırma
Bindiğimiz vapur beyaz bir martı gibi…	Tanımlama
Helsinki'yi dolaşıyoruz. Burası bir şehir değil, bir çiçek bahçesi...	Benzetme
	Örneklendirme

5. Etkinlik

Dinlediğiniz metinden alınan aşağıda yer alan cümlelerdeki örtülü (gizlenmiş) anlamları tespit edip noktalı yerlere yazınız.

Bunlar da terbiyeli birer ev kızı.

.....

Oraları da düzgün, temiz…

.....

Orayı bir daha görebilmek içimde en büyük istek oldu.

.....

Önlerine taktıkları şık, pırıl pırıl keten önlükler bile insanı kendisine çekiyor.

.....

İskandinavya'ya geçmek üzere yine o temiz trenlerle Abo Limanı'na gittik.

.....

6. Etkinlik

"Tramvay bizi uzak yollardan dolaştırdı; Helsinki'nin arka, geri yerlerinden geçtik. Oraları da düzgün, temiz… Az derin, kayalık bir suyun üzerine kurulmuş uzun, tahta köprüden geçerek bir adaya çıktık. Yeşil taze dallardan henüz dinmiş bir yağmurun son damlaları serpiliyor. Dört yanda uzayıp giden ağaçlık yolların bitiminde beyazlar giyinmiş gençler görünüyor. Bahçelerden dağılan kuş sesleri adaya bir musiki rüyası yaşatıyor. En yüksek bir yapı zevkiyle kurulmuş köşklerin balkonlarından renk renk çiçekler uzanmış. Çiçek, toprak kokusundan; renkten ve sesten başım döndü; şiirin, güzelliğin en gerçek ülkesine varmış gibi ürperdim. Ruhum sanki göklerden boşalan temiz bir suyla yıkandı; bu toprak, göğsünde yaşayan herkesin toprağı! Bu yollar, bu parklar, her Finlinin kendi yolu, kendi bahçesi… Adayı en kimsesiz köşelerine, kıyılarına kadar gezdik, dolaştık…"

Dinlediğiniz metinden alınan yukarıdaki bölümde anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?

Bulduğunuz anlatım biçimlerine paragraftaki hangi cümleleri dayanak olarak gösterebiliriz? Açıklayınız.

7. Etkinlik

En son gezdiğiniz yere ait gözlemlerinizi anlatan bir gezi yazısı yazınız.

8. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiillerin aldığı kipi ve anlam olarak kastettiği kipi bulunuz.

Cümle	Anlam olarak kastedilen kip	Biçim olarak kullanılan kip
1. Gelecek yıl yedinci sınıfa başlıyorum.	Gelecek zaman	Şimdiki zaman
2. Ah, şimdiki aklım olacak!	.....	.....
3. Keloğlan bir gün sultanın yanına varır.	.....	.....
4. Kalan ödevlerimi misafir gittikten sonra yaparım.	.....	.....
5. Önümüzdeki hafta bütün otel boşalır.	.....	.....
6. Yaz aylarında bu tatil köyüne komşu ülkelerden turistler geliyor.	.....	.....
7. Ülkenin gençleri her zaman bize ümit veriyor.	.....	.....
8. Dedemler yıllar önce Aydın tarafına göç eder.	.....	.....
9. Her gün düzenli spor yapıyor.	.....	.....
10. Birazdan vapur limana yanaşır.	.....	.....

10. Etkinlik

Yukarıda, bir fotoğraftan yola çıkılarak yazılmış iki dize yer almaktadır. Siz de beğendiğiniz bir anın fotoğrafını çekip onu anlatan iki dizelik bir şiir yazınız.

Fotoğraf ve şiirinizi sınıf panonuzda paylaşabilirsiniz.

SERBEST OKUMA METNİ

ERİK AĞACI

Yılda iki kez çiçek açıyordu
ama meyve vermiyordu
erik ağacım.
Dediler ki bana:
— Al baltayı eline,
Yürü üzerine, korkut onu.

Artık çiçek açmıyor erik ağacım.

Yılda iki kez çiçek açıyordu
ama artık çiçek açmıyor
erik ağacım.
Dediler ki bana:
— Şarkılar söyle ona, sev,
Sevgi sözleriyle yüreğini doldur.

Bahar erken dayandı bu yıl kapıya.

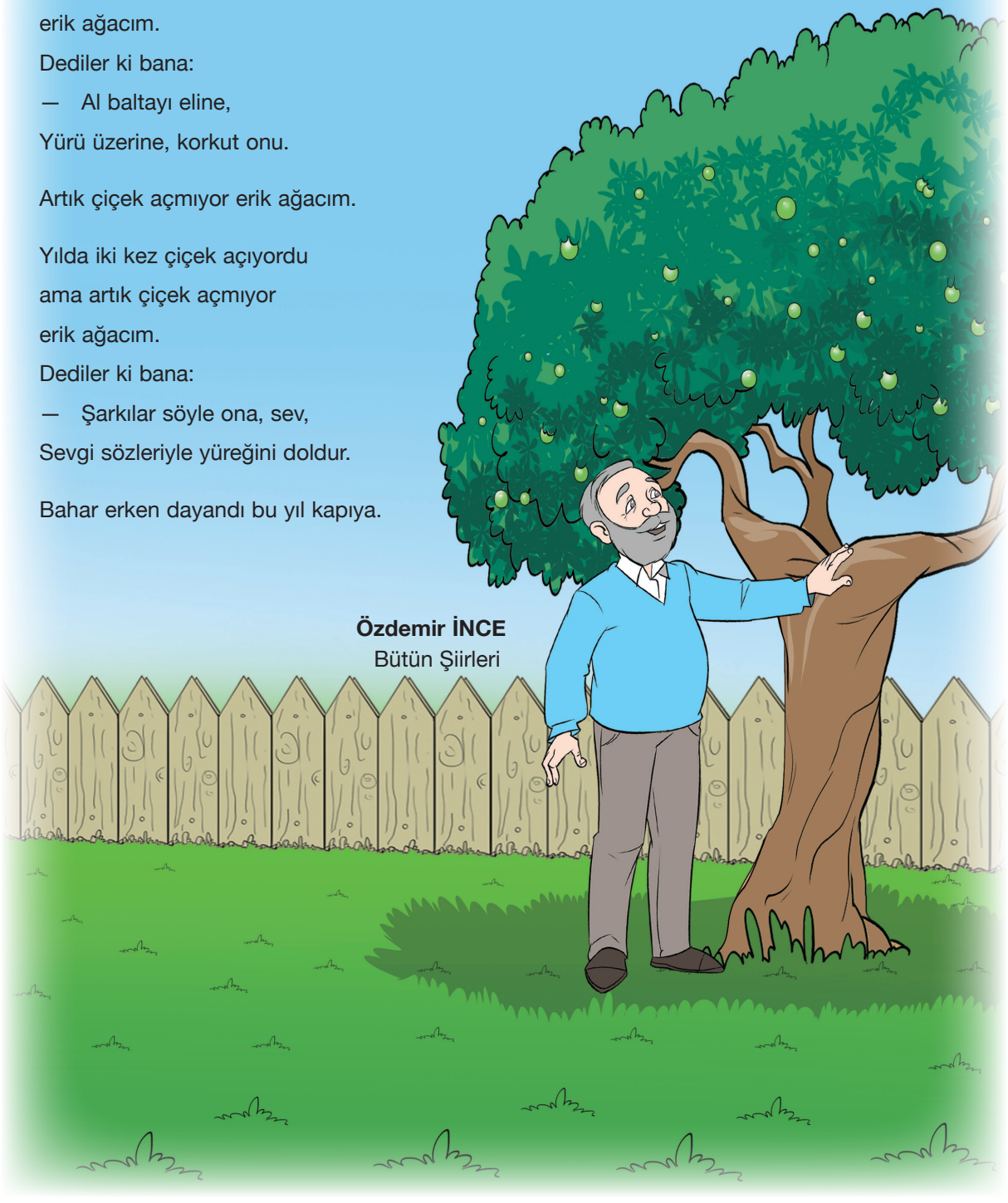

Özdemir İNCE
Bütün Şiirleri

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

OLUMLU DÜŞÜNCE

Bir kadın evinden çıktı, evinin önünde beyaz, uzun sakalları olan üç yaşlı adam gördü. Onlara "(…) Lütfen evime buyurun ve bir şeyler yiyin." dedi. (…) "Biz bir eve beraber giremeyiz." dediler. Kadın "Neden?" dedi. Yaşlı adamlardan biri cevap verdi: "Onun adı Zenginlik'tir." dedi arkadaşlarından birini göstererek ve bir diğerini göstererek "Onun da adı Başarı, ben de Sevgi'yim." Sonra ekledi: "Şimdi eşinle konuş ve hangimizi evinize davet edeceğinize karar verin." dedi.

Kadın eve girdi ve olanları kocasına anlattı. Kocası çok sevindi. "Ne kadar harika." dedi. "Zenginliği davet edelim, gelsin ve evimizi zenginlikle doldursun." dedi.

Kadın "Neden Başarı'yı davet etmiyoruz?" dedi.

O sırada onları dinlemekte olan kızları "Sevgi'yi davet etsek daha iyi olmaz mı?" diye sordu. "O zaman evimiz sevgiyle dolar."

Adam "Bence kızımızın tavsiyesine uyalım." dedi. "Dışarıya çık ve Sevgi'yi davet et. Sevgi bizim misafirimiz olsun." dedi.

Kadın dışarıya çıktı, Sevgi'yi seçtiklerini söyledi ve Sevgi'yi evlerine davet etti.

Sevgi kalktı ve eve doğru yürümeye başladı. Diğer iki arkadaşı da kalktı ve onu takip etti. Kadın büyük şaşkınlıkla "Ben sadece Sevgi'yi davet ettim, siz neden geliyorsunuz?" diye sordu. Yaşlı adam cevap verdi: "Eğer siz Zenginlik veya Başarı'yı davet etmiş olsaydınız diğer ikimiz kalacaktık ama siz beni (Sevgi'yi) davet ettiğiniz için ben nereye gidersem Başarı ve Zenginlik de benimle birlikte gelir." Her nerede sevgi varsa başarı ve zenginlik vardır.

Siz de hayatınıza olumlu düşünceyi davet edin.

Ahmet Şerif İZGÖREN

Avcunuzdaki Kelebek

(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Metinde bahsi geçen yaşlı adamların isimleri nelerdir?

.....

2. Ev halkı, yaşlı adamlardan hangisini evlerine davet etmeye karar verdi?

.....

3. Yaşlıların hepsinin eve girmesinin nedeni nedir?

.....

4. Yazar metinde "Sevgi" karakterini aşağıdaki kavramlardan hangisi ile özdeşleştirmiştir?

A) Başarı
B) Olumlu düşünce
C) Öz eleştiri
D) Sağlık

5. Okuduğunuz metni aşağıdaki cümlelerden hangisi ile tamamlamak daha uygun olur?

A) Çünkü olumlu düşünce, "sevgi"nin ikiz kardeşidir.
B) Çünkü olumlu düşünce, "sevgi" gibi tüm güzelliklerin anahtarıdır.
C) Çünkü olumlu düşünce, "zenginlik" ve "başarı"yı takip eder.
D) Çünkü olumlu düşünce, gücünü "sevgi"den alır.

6. Ali, Ceren ve Melis'in kasım, aralık ve ocak aylarında okudukları kitapların sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir. Grafiğe göre tabloda verilen bilgiler doğru ise yanındaki kutuya "D", yanlış ise "Y" yazınız.

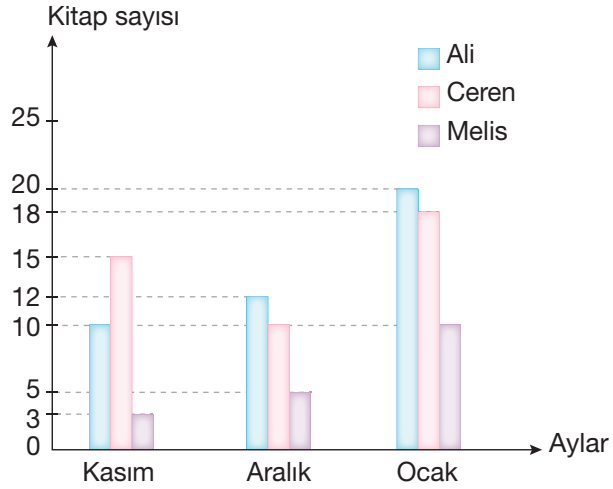

1. Ali, Ceren ve Melis'in en çok kitap okudukları ay ocaktır. ☐

2. Üç ayda en çok kitap okuyan kişi Ali'dir. ☐

3. Üç ayda en az kitap okuyan kişi Melis'tir. ☐

4. Melis okuduğu kitap sayısını sürekli artırmıştır. ☐

5. Ceren'in en az kitap okuduğu ay kasımdır. ☐

7. Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlam kaymalarını örnekteki gibi yazınız.

1. Her ay tiyatroya gidiyor.	-yor eki, geniş zaman yerine kullanılmıştır.
2. Seneye yurt dışına doktora yapmak üzere gidiyor.	
3. Yahya Kemal Beyatlı, 1884 yılında doğar.	
4. Çanakkale Savaşı 9 Ocak 1916 tarihinde sona erer.	
5. Genç dediğin çalışkan olacak.	
6. Çanakkale Savaşı'nda Cevat Paşa, mayınları Boğaz'a paralel dizdirir.	
7. Haftaya arabanızı satın alırlar.	
8. Bundan sonra çok fazla televizyon izlemeyeceksin.	
9. Osmaniye'de yaz geldi mi herkes yaylaya çıkıyor.	
10. Her gün bu çileyi çekiyoruz.	

8.

"Ey rüzgâr
Ellerimi al
Bir kuşun kalbine koy
Uçur dünyanın
Bütün acılarını.

Gün gelir
Gökyüzü kuşlarla dolar
Gülümser bir çocuk
Deniz, hatırlar
Şarkılarını…"

Gökhan AKÇİÇEK
Gökyüzüne Şarkı

Yukarıda verilen şiirle ilgili hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Şiirde yedi adet çekimli fiil vardır.
B) Şiirdeki çekimli fiillerin üçü, yapıca türemiştir.
C) Fiillerin dördü emir kipi ile çekimlenmiştir.
D) Fiillerin dördünde anlam kayması vardır.

9. "Durumu, doğruluğu ve niteliği kanıtlanamayan; kişiden kişiye değişen yargılara öznel yargılar denir. Bir cümlede mecazlı söyleyiş varsa cümle, öznel bir yargıdır."

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yukarıda verilen bilgiye örnek gösterilemez?

A) Akşam hüzünle gelir gönül köşkümüze.
B) Bir saat önce kırmızı bir arabaya binip gitti.
C) Karamürsel sepeti gibi ufak tefek bir çocuktu.
D) Ortadirek, Yaşar Kemal'in anıt romanlarından biridir.

10. "Fırtınalar, insanın denizi sevmesine engel olamaz."
Yukarıdaki cümle ile ilgili yapılan yorumlardan hangisi yanlıştır?

A) Bu cümlede mecazlı bir söyleyiş vardır.

Nurgül

C) Bu cümlede zorlukların, hayatı sevmeye engel olmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Hasan

B) Cümlede hayat, denize benzetilmiştir.

Efe

D) Cümle, nesnel bir cümledir.

Pınar

11.
"Göğün kovanlarına
Kış, çomak sokmuş;
O da salmış dünyaya
Beyaz arılarını...

Batırmışlar art arda
Ayazın iğnesini;
Şişirmişler dünyanın
Başını, ensesini...

Hasan AKAY
Beyaz Arılar

a) Şiirin birinci dörtlüğünde geçen "beyaz arılar" ile kastedilen nedir?

A) Çiçekler
B) Gün ışığı
C) Kar
D) Sevgi

b) Şiirin birinci bölümüyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Benzetme sanatına başvurulmuştur.
B) Kişileştirme sanatına başvurulmuştur.
C) Yargıların tamamı kurgusaldır.
D) Yargılardan biri öznel, diğeri nesneldir.

c) Şiirin ikinci bölümüyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Fiiller yapı bakımından türemiştir.
B) Zarf görevinde iki adet sözcük vardır.
C) "Ayaz" sözcüğü "soğuk hava" anlamında kullanılmıştır.
D) Fiiller duyulan geçmiş zaman kipi ile çekimlenmiştir.

"Duyduğum yoktu ne vakittir — Nedir bu yosun kokusu,
Güvercin sesi, kumru sesi, pencerede; — Martıların gürültüsü havalarda:
İçime gene — Nedir?
Yolculuk mu düştü, nedir — Yolculuk olmalı, yolculuk."

Orhan Veli KANIK
Kumrulu Şiir

12. Yukarıdaki şiir için yapılan yorumlardan hangisi yanlıştır?

A) Şiirde üç adet iş, oluş, hareket bildiren kelime vardır.
B) Şiirde geçen "gene", "ne vakittir", "havalarda" ifadeleri birer zarftır.
C) Şiirde tahmin anlamı vardır.
D) Şiirde geçen "düştü", "olmalı" kelimeleri birer çekimli fiildir.

Ek Sorular

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

TEMADAKİ METİNLER

TEL İLE ÖRÜLEN DANTEL: TELKÂRİ

TAŞTIN YİNE DELİ GÖNÜL

BİR SICAK ÇORBADA ANADOLU

İNŞALLAH (DİNLEME METNİ)

BİNLERCE YILLIK BİR SANAT MİNYATÜR (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme

Konuşma

Okuma

Yazma

Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Üniversitelerin "Geleneksel Türk Sanatları" adlı bölümünde hangi sanat dallarının eğitimi verilmektedir? Araştırınız. Bu dallardan ilginizi çeken bir tanesiyle ilgili görseller bularak sınıfınıza getiriniz. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanınız.

Tema Özeti

Metni, görev dağılımı yaparak grup hâlinde okuyunuz.

TEL İLE ÖRÜLEN DANTEL: TELKÂRİ

Çarşıya çıktığımda sık sık karşılaştığım telkâri takılara baktıkça hep nasıl yapıldığını merak etmişimdir. Bir gün bu merakımdan babama da bahsettim. O da telkâri ustası bir arkadaşı olduğunu, istersem beni götürebileceğini söyledi. Ertelemeden hemen o hafta sonu beraber ustanın yanına gittik. Merak ettiğim tüm soruları sordum, o da bana adım adım telkâri sanatını anlattı.

Usta, çok merak ediyorum ben bu telkâriyi. Mesela ismi neden bu kadar zor? Tel-kâri, telkâri… Söylemekte zorlanıyorum…

İsmi telkâri çünkü tamamen tellerden yapılıyor. Telkâri de telden yapılan anlamına geliyor. Ayrıca "vav işi" de denir. Arap alfabesindeki vav harfi motif olarak çok sık kullanıldığı için bu ismi almıştır. Biz ustalar aramızda "çift işi" de deriz.

Ne demek çift işi?

Hani incecik tellerden yapılıyor ya, işte bu ince telleri tutmak için kullandığımız bir alet var adı çift, oradan alıyor adını.

Ne tür teller bunlar?

Bu önemli. Her telden olmuyor. Saç teli kadar ince gümüş teller olması lazım. Bu tamamen el ile eğilip bükülerek örülür ve telkâri olur. Tamamı el işçiliğidir.

Peki, ne zamandır var bu sanat?

Başlangıcı milattan öncesine kadar dayanıyor. Arkeologlar yaptıkları çalışmalar sonucunda telkâri tekniğinin MÖ 3000 yılından beri Mezopotamya'da, MÖ 2500 yılından bu yana da Anadolu'da kullanıldığını bulmuşlar. Bu sanatın asıl merkezi aslında Musul'dur. Daha 12. yüzyılda insanlar incecik telleri işliyorlarmış. Sonraları bu sanat Suriye'ye, oradan da Anadolu'ya geçmiş.

Peki, ülkemizde daha çok nerelerde yapılıyor?

Mardin'de.

Başka yerlerde yapılmıyor mu?

Yapılıyor elbet. Ankara'nın Beypazarı diye bir ilçesi var, orada da bu sanat gelişmiştir. Trabzon'u da unutmamak gerekir. Ama ilk akla gelen Mardin'dir.

Neler yapılıyor bu telkâri tekniği ile?

Öncelikle süs ve süsleme eşyaları diyelim. Takılar; kolye, bileklik, yaka iğnesi… Bazen de dekoratif objeler yapıyoruz.

Bu sanatı nasıl öğrendiniz?

Uzun yıllarımı aldı öğrenmek.

Neden, sınıfta mı kaldınız?

Bir okulu olsaydı da keşke gitseydim. Ama pek çok sanatta olduğu gibi bu sanatı da öğrenmek için işi ustasından öğrenmen gerekiyor. Yani ben de çıraklıktan başladım öğrenmeye. Benim okulum ustamın atölyesiydi.

Çırak ne demek?

Bir işi öğrenmek üzere işin ustasının yanında çalışan kişiye denir. Bu öğrenme süreci yıllarını alır. Küçük bir çocukken başladım ben de. Önce yaz tatillerinde gidiyordum ustamın yanına, sonra devamlı gitmeye başladım. Ustamın yanında gide gele yıllar sonra ben de bir usta oldum.

Teşekkür ederim Usta. Senden bir ricam daha var. Bugünlük senin çırağın olsam, bana bu sanatın nasıl yapıldığını kısaca gösterir misin?

Hay hay memnun olurum. E hadi o zaman çırak, tak bakalım şu önlüğü.

10 Adımda Telkâri Sanatı

1. Usta önce hayalimdeki yüzüğü yapmak için kalın bir telden çiçek yaptı.

2. Çiçeğin yapraklarını penseyle şekillendirdi.

3. Sonra ucundan ateş çıkan bir boruyla çiçeği ısıttı. Bu işleme "Tavlama" deniyormuş. Tel ısınınca daha kolay şekil alıyormuş. (…)

4. Isınan tel kolayca şekil aldı. Artık yüzüğümün dış kısmı hazırdı. Bu haliyle bile çok güzel görünüyordu. (…)

5. Usta çiçeğini bozulmaması için "kaynak" yapması gerektiğini söyledi. Toz halinde gümüş çıkarttı. Ben gümüşü ilk kez bu halde gördüğüm için şaşırdım. Yine ısıtarak gümüşü eritti, çiçeğin birleşen yerleri açılmasın diye de iyice yapıştırdı.

6. Usta, penseyi yeniden eline aldı. Çiçeği iyice düzeltti.

7. Yüzüğün daha iyi olması için incecik bir telle boş kısımlarını doldurmaya başladı.

8. Toz gümüşü yeniden eline alan usta, çiçeğin üzerine döküp yine ısıtmaya başladı. Böylece daha sağlam ve parlak oluyormuş.

9. Tamamladıktan sonra, yüzüğü asit dolu bir kavanoza atıp çıkarttı.

10. Çok heyecanlıyım, asitten çıkartılan yüzük fırçalandı, temizlendi ve pırıl pırıl yüzüğüm artık hazır.

Zülal ORAL & Kerim ARSLAN (Telkâri Ustası)
Sevgi Bir Kuş dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Telkâri ne demektir?

2. Metinde bahsi geçen sanatın geçmişi hangi yıllara dayanır?

3. Telkâri ülkemizde nerelerde yapılan bir sanattır?

4. Telkâri hangi alanlarda kullanılır?

2. Etkinlik

Aşağıdaki ifadelerden hangileri bu metin için uygun bir başlık olabilir? İşaretleyiniz.

☐ Gümüşün Zarafeti

☐ İp Bükme Sanatı

☐ Vav İşi

☐ Çift İşi

☐ Renklerin Büyüsü

3. Etkinlik

Metinde verilen yüzük yapımının iş ve işlem basamaklarını tekrar okuyunuz.
Buna göre aşağıdaki maddeleri geçiş ve bağlantı ifadelerine dikkat ederek sıraya koyunuz.

☐ Kaynaktan sonra çiçek, pense ile yeniden düzeltildi.

☐ Kalın telden yapılan çiçeğe “tavlama” işlemi uygulandı ve şekil verildi.

☐ Süslemeden sonra toz gümüş yeniden kullanılarak çiçek, daha sağlam ve parlak hâle getirildi.

☐ Daha sonra yüzüğün boş kalan kısımları incecik tellerle süslendi.

☐ Dış kısmı hazır olan çiçeğe toz halindeki gümüş kullanılarak kaynak yapıldı.

☐ İlk önce kalın bir telden çiçek yapıldı ve bu çiçek pense ile düzeltildi.

☐ Yüzük, asit dolu bir kavanoza atıldı.

☐ Son olarak asitten çıkarılan yüzük fırçalanıp temizlendi. İşte yüzüğüm hazır!

4. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde koyu yazılan kelimeler yüklemdir. Bu kelimelerin yüklem olarak görev almasını sağlayan ek, kısa çizgi ile ayrılarak gösterilmiştir. Sizler de bu ekleri kullanarak isim soylu sözcüklerle yüklemler oluşturunuz. Bu yüklemleri cümle içinde kullanınız.

Etkileşimli İçerik

1. Tamamı **el işçiliğidir**. → el işçiliği-dir

.....

2. Bu sanatın asıl merkezi aslında **Musul'dur**. → Musul-dur

.....

3. Benim okulum **ustamın atölyesiydi**. → ustamın atölyesi-(y)di

.....

4. Bu işlemin adı **kaynakmış**. → kaynak-mış

.....

5. Artık yüzüğümün dış kısmı **hazırdı**. → hazır-dı

.....

6. Pırıl pırıl yüzüğüm artık **hazır**. → hazır-dır

.....

7. Çok **heyecanlıyım**. → heyecanlı-(y)ım(dır)

.....

8. Mesela ismi neden bu kadar **zor?** → zor-dur

.....

9. Telkârinin diğer adı **vav işiymiş**. → vav işi(y)-miş

.....

5. Etkinlik

Geleneksel Türk sanatları hakkında "Hazırlık Çalışması" kapsamında yapmış olduğunuz araştırma sonuçlarını yazılı hâle getiriniz. Yazınızı görsellerle destekleyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

• Yunus Emre'yi ve onun Türk diline katkılarını araştırınız. Araştırmanız esnasında defterinize notlar alınız.

• Yunus Emre'nin herhangi bir şiirinin tamamını ya da bir bölümünü ezberleyiniz.

• Yunus Emre'nin "Taştın Yine Deli Gönül" adlı şiirinin bestesini genel ağda dinleyiniz ve şairin bu şiirdeki ruh hâlini yorumlamaya çalışınız.

Hazırlık Çalışmaları

Yunus Emre hakkında yaptığınız araştırmaları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, uygun bir ses tonuyla okuyunuz.

TAŞTIN YİNE DELİ GÖNÜL

Taştın yine deli gönül sular gibi çağlar mısın
Aktın yine kanlı yaşım yollarımı bağlar mısın

N'idem elim ermez yâre bulunmaz derdime çare
Oldum ilimden âvâre beni bunda eğler misin

Yavı kıldım ben yoldaşı onulmaz bağrımın başı
Gözlerimin kanlı yaşı ırmak olup çağlar mısın

Ben toprak oldum yoluna sen aşırı gözetirsin
Şu karşıma göğüs geren taş bağırlı dağlar mısın

Harâmî gibi yoluma aykırı inen karlı dağ
Ben yârimden ayrı düştüm sen yolumu bağlar mısın

Karlı dağların başında salkım salkım olan bulut
Saçın çözüp benim içün yaşın yaşın ağlar mısın

Esridi Yunus'un canı yoldayım illerim hanı
Yunus düşte gördü seni sayru mısın sağlar mısın(5)

haz.: Abdülbâki GÖLPINARLI
Yunus Emre Hayatı ve Bütün Eserleri

Yunus Emre (1240?-1320?)
Daha çok Allah, insan sevgisi ve hoşgörü temalarını işleyen büyük Türk şairi ve mutasavvıfıdır. Eserlerinin sade bir dili vardır. Eserleri *Divan ve Risaletü'n-Nushiyye*'dir.

(5) Şiirde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının anlamları şunlardır: **n'idem:** ne yapayım, **il:** memleket, **âvâre**: yersiz yurtsuz, **yavı kılmak**: yitirmek, kaybetmek; **aşırı:** ötesi, **harami**: eşkıya, **taş bağırlı**: katı yürekli, **yaşın yaşın**: gizlice, sessizce; **esrimek**: coşup kendinden geçmek, vecde gelmek; **hanı:** hani, **sayru:** hasta, **sağlar**: sağlıklı.

1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Şair ilk iki dizede kimlere seslenmektedir?

2. Üçüncü ve dördüncü dizelere göre şair, nerede ve nasıl bir durumdadır?

3. Beşinci ve altıncı dizelere göre şairin mutsuz olmasının sebebi nedir?

4. Sekizinci ve dokuzuncu dizelerde şair, dağı kimlere benzetmektedir?

5. Dokuzuncu ve onuncu dizelerde şairin oluşturduğu çelişkili durum nedir? Böyle bir çelişkiye düşmesinin sebebi ne olabilir? Tahmin ediniz.

6. On birinci ve on ikinci dizelerde şair, bulutu hangi varlıklara benzetmektedir?

2. Etkinlik

Okuduğunuz şiirle ilgili bir soru yazınız. Kitabınızı sıra arkadaşınıza vererek ondan soruyu cevaplamasını isteyiniz.

Soru: .....

Cevap: ..... .

3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

4. Etkinlik

a) Aşağıda belirtilen söz sanatları, Göktürk alfabesindeki bazı damgalarla eşleştirilmiştir. Okuduğunuz şiirden alınan ifadelerdeki söz sanatlarını bulup uygun damgayı, ifadenin yanına çiziniz.

Abartma → 𐰋 Zıtlık → 𐰍 Kişileştirme → 𐰆 Benzetme → 𐰇

1. Yunus düşte gördü seni sayru mısın sağlar mısın: .....

2. Şu karşıma göğüs geren taş bağırlı dağlar mısın: .....

3. Gözlerimin kanlı yaşı ırmak olup çağlar mısın: .....

4. Karlı dağların başında salkım salkım olan bulut: .....

b) Göktürk alfabesinden alınan yukarıdaki damgalar alfabemizde şu harflere karşılık gelmektedir:

𐰋: S 𐰍: D 𐰆: O 𐰇: T

Şiirden alınan ifadelerin karşısında yer alan damgaları yan yana dizdiğimizde hangi kelime ortaya çıkmaktadır? Yazınız.

..... .

5. Etkinlik

Aşağıdaki şiire "Beni unutmayacaktır…" şeklinde başlayan bir bölüm ekleyiniz. Yazdığınız bölümde öğrendiğiniz söz sanatlarından faydalanınız.

BENİ UNUTMAYACAKTIR

Beni unutmayacaktır yüzümü okşayan yel
Buğday başaklarının ekmeğe kokan soluğu
O geçmiş bahar çocukluğum kadar güzel.

Beni unutmayacaktır evimin odası
Fotoğraflarda yaşayan ilkyazlar,
Okuma kitabım, defterlerim, okulumun kapısı. (6)

Beni unutmayacaktır ……..
……..
……

(6) Arif Bozacı, Yugoslavya Türk Çocuk Şiirlerinden Seçmeler

6. Etkinlik

Ezberlediğiniz Yunus Emre şiirlerini sırayla okuyarak bir şiir dinletisi yapınız. Şiirleri noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz. Sunum esnasında şiirinizin içeriğine uygun bir ses tonu kullanınız. Dilerseniz şiirinizi müzik eşliğinde seslendirebilirsiniz.

7. Etkinlik

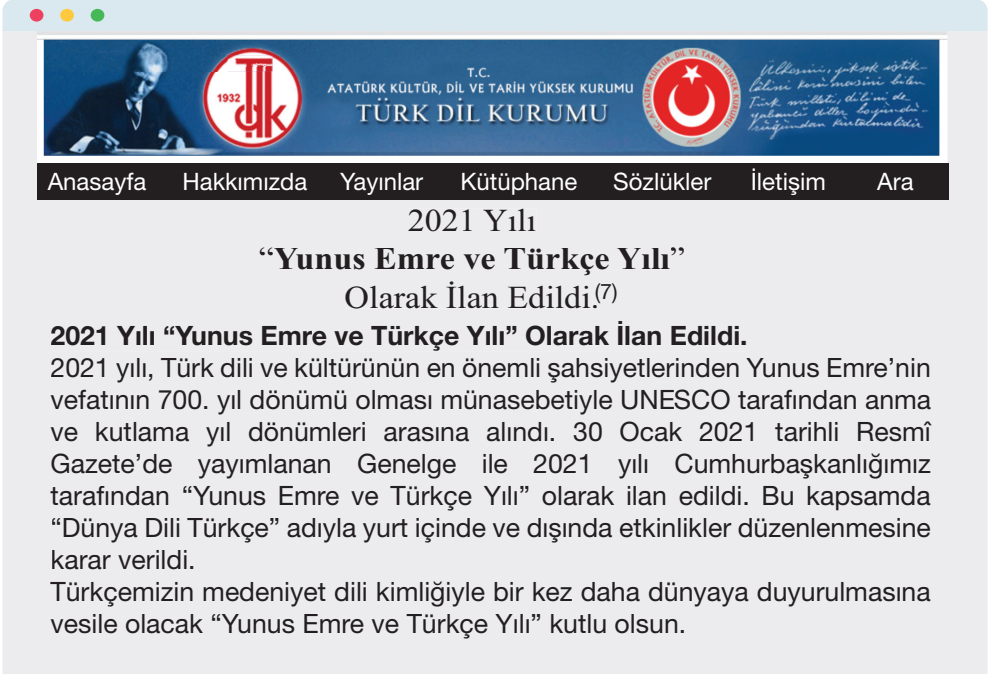

2021 Yılı
"Yunus Emre ve Türkçe Yılı"
Olarak İlan Edildi.(7)

2021 Yılı "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" Olarak İlan Edildi.
2021 yılı, Türk dili ve kültürünün en önemli şahsiyetlerinden Yunus Emre'nin vefatının 700. yıl dönümü olması münasebetiyle UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındı. 30 Ocak 2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Genelge ile 2021 yılı Cumhurbaşkanlığımız tarafından "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" olarak ilan edildi. Bu kapsamda "Dünya Dili Türkçe" adıyla yurt içinde ve dışında etkinlikler düzenlenmesine karar verildi.
Türkçemizin medeniyet dili kimliğiyle bir kez daha dünyaya duyurulmasına vesile olacak "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" kutlu olsun.

Yukarıdaki haber metninin iletilerini değerlendiriniz.

Bu metnin içeriğinden ve "Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında yaptığınız araştırmadan yola çıkarak bir "Yunus Emre tanıtım broşürü" hazırlayınız. Broşürünüzde "Yunus Emre Şiir Dinletisi" etkinliğinizden de bahsedebilir, bu dinletide paylaşılan şiirleri görsellerle destekleyerek kullanabilirsiniz.

Tasarımınızı A4 kâğıdı ya da karton kullanarak yapabilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Türk mutfağının yöresel çorbalarıyla ilgili bir araştırma yapınız. İlginizi çeken bir çorbanın nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi toplayınız.

(7) Bu haber metni, Türk Dil Kurumunun sitesinden kısaltılarak alınmıştır.

Hazırlık Çalışmaları

Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtmeye tarif, tarifin anlatıldığı yazılara da "tarifname" denir. "Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında araştırdığınız çorbanın tarifini görsellerle destekleyerek A4 kâğıdına bir tarifname hazırlayınız. Tarifnamenizi sınıf panonuzda arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

BİR SICAK ÇORBADA ANADOLU

"Bir sıcak çorbamızı içiniz." diyerek sizi evine davet eden Anadolu insanı, geleneksel konukseverliğini önce çorbada başlatır. Çorba, Anadolu sofrasının buram buram tüten ilk ikram kâsesidir. Çorbanın bedene güç, dertlere derman olduğunu söyleyen şair, şiirini şu dörtlükle tamamlar:

Kana kuvvet, göze fer, batna ciladır çorba,
İllet-i cû'ya deva, mağz-ı gıdadır çorba.
Âlemin sevgilisi dense sezadır çorba,
Ağnıya dostu, muhibb-i fukaradır çorba.[8]

(8) Bu dörtlüğün günümüz Türkçesine aktarımı şu şekildedir: Çorba; kana kuvvet, göze ışık, mideye ciladır. Çorba; açlık derdine çare, akla gıdadır. Çorbaya âlemin sevgilisi dense yeridir. Çorba, zenginin dostu ve fakirin sevgilisidir.

"Çorbada bizim de bir kaşık tuzumuz bulunsun." sözü, Anadolu'da birlikte yapılan bir işe, bir yardıma katkıda bulunmayı ifade eder. "İşin kıyısı, çorbanın koyusu" tekerlemesi, az iş yapan, yemeğe gelince çok yiyen tembel kişiler için söylenir. "Çorbanın yağı yüzünde, insanın merdi sözünde durur." atasözü de yine Anadolu'da çok söylenir.

Yoğurtlu çorba, düğün çorbası, yayla çorbası, tavuklusu, soğanlısı, sütlüsü, unlusu derken tarhanaya kadar çeşitleri içinde Anadolu, çorbalarda bulur ağız tadını. Tarhana çorbasının bir de hikâyesi vardır. İsterseniz anlatalım:

Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim, bir ramazan ayını Edirne'de geçirir. Bilirsiniz, ramazan ayında herkes evine konuk davet eder, iftar açmak için. Bu gelenek Edirne'de de vardır.

Bir gün Yavuz Sultan Selim, yanından hiç ayırmadığı yakın dostu Hasan Can'la kıyafet değiştirir, birlikte Edirne'yi gezmeye çıkarlar. İftara yakın saatlerde sokak sokak dolaşırlar. Yavuz Sultan Selim, Hasan Can'a şöyle der:

— Bak Hasan, iftar topu atılır atılmaz hangi evin önündeysek o eve konuk olalım, iftarı o evde açalım.

Her evin önünde ev sahibi ya da evden bir genç, kapısını açmış, konuk beklemektedir. Yavuz Sultan Selim'i ve Hasan Can'ı kimse tanımamakta; fakat herkes evine çağırmaktadır. Bu sırada iftar topu atılır. Yavuz Selim ve Hasan Can o anda tek katlı, kerpiç bir evin kapısı önündedirler. Ev sahibi, hiç görmediği bu konukları içeriye buyur eder. Girerler. Ortada bir tahta sini, üzerinde buram buram tüten, tüttükçe iştah açan bir kâse çorba. Kenarında sıcak sıcak pideler. Tüm yiyecek bu. Sofraya otururlar. Ev sahibi, sevinçlidir, önce tuzla iftarı açar, sonra çorbaya başlarlar. Bir ara Yavuz Sultan Selim, konuşmaya başlar. Hasan Can da dalgınlık ve dil alışkanlığı ile:

— Evet Sultanım, öyledir Hünkârım... deyince, ev sahibi şaşırır. Padişahın sofrasında olduğunu anlar. Ne var ki, fazla bir şey ikram edemeyeceği için üzgündür. Padişah, üzüntüsünü gidermek için:

— Bu akşamki kısmetimiz ne güzel, ne lezzetli çorba bu, diye iltifat eder. Ev sahibi, elinden bu kadar geldiğini anlatmak için:

— Darhane çorbasıdır, kusura bakma Sultanım, der.

Yani fakirane çorbası demek ister. O günden sonra, bu çorbanın adı "darhane çorbası" olarak kalır. Bugün "tarhana" dediğimiz çorba.

Sofraların da, çorbanın da baş tacı olur tarhanamız.

Anadolu'da eski bir söz vardır: "İyilik kapısını aç, kötülük kapısını kapa. Açtığın kapıdan bir gün ola ki Sultan girer." derler. Bunun gibi, Edirne'de Yavuz Sultan Selim'e açılan kapıdan "darhane çorbası" girer, o evi geniş ve mutlu bir ev yapar.

Anadolu'da "bir kaşık sıcak çorba" üzerine söylenmiş nice tekerlemeler ve öyküler vardır. Çorbaya sormuşlar:

— Neden önden gidersin, diye.

— Ardımdan gelecek etliyle, tatlının yolunu açarım, cevabını vermiş. Onun gibi çorba, Anadolu sofrasının kapı yoldaşıdır, sonradan gelecekleri buyur eder.

Anadolu'daki bir söylentiye göre, Lokman Hekim'e sormuşlar:

— Hastaya ne verelim? diye.

— Çorba, demiş.

— Peki, demişler, çok yaşamak için ne yiyelim?

— Ekşili çorba, diye karşılık vermiş.

Mehmet ÖNDER
Aldı Sözü Anadolu

1. Etkinlik

Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını açıklayan ifadeleri bulunuz. Açıklamaların yanında yer alan yoncayı, eşleştiği yoncanın renginde boyayınız.

ikram | Lokman Hekim | iftar | Hasan Can | hünkâr

Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir ünvan.

Rivayetlere göre bir yandan hastalıkları tedavi ederken bir yandan da hikmetli sözler söyleyerek insanlara doğruyu gösteren ve Kur'an'da da adı geçen kişi.

Konuğu ağırlama.

Oruç açma, oruç bozma; iftar yemeği.

Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.

İsfahanlı Türk mûsiki bestekârı ve Yavuz Sultan Selim'in yakın arkadaşı.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metinde çorbanın hangi faydalarından bahsedilmektedir?

2. Metinde çorbanın geçtiği edebî ürünlerden hangilerine yer verilmiştir?

3. Metinde Anadolu insanının hangi geleneklerine atıf yapılmıştır?

4. Günümüzde kullanılan "tarhana" kelimesi hangi ifadenin biçim değiştirmesiyle oluşmuştur?

3. Etkinlik

Okuduğunuz metinde yer alan öyküyü olayların oluş sırasına bağlı kalarak özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Okuduğunuz metni aşağıdaki formda yer alan maddelere göre değerlendiriniz.

Maddeler	Evet	Hayır
1. Metinde konu ile ilgili şiir, atasözü, tekerleme ve öyküye yer verilmiştir.		
2. Metinde düşünceyi geliştirme yollarından yalnızca "tanımlama" ve "örneklendirme" kullanılmıştır.		
3. Metinde gerçek ve kurgusal cümleler yer almaktadır.		
4. Metne, içeriğe uygun bir başlık verilmiştir.		
5. Metinde farklı yazı karakterleri ile yazılmış ifadeler vardır.		
6. Metnin görseli içerik ile uyumludur.		
7. Metinde öyküleyici, açıklayıcı, tartışmacı ve betimleyici anlatım biçimlerinin tamamı kullanılmıştır.		
8. Metinde hem öznel hem de nesnel cümleler yer almaktadır.		

6. Etkinlik

a) Aşağıdaki metni oluşturan cümlelerde hangi anlam ilişkileri vardır? İşaretleyiniz.

Tirşik çorbasını, diğer adıyla yılanotu çorbasını hiç duydunuz mu? Maraş'ta ondan "Andırın Doktoru" diye de bahsederler. Tirşik çorbasının bu namı alması gayet normaldir çünkü faydaları saymakla bitmez: Grip, nezle gibi soğuk algınlıklarına karşı vücudun direncini artırır. Kansere karşı vücut hücrelerini korur ve kanserli hücrenin yayılmasını engeller. Sindirim ve boşaltım sistemini düzenler. Fayda konusunda bizim meşhur tarhana çorbasının tirşik çorbasından kalır yanı yoktur. Onun da vücuttan toksinleri attığı, bağışıklığı güçlendirdiği, sindirim sistemine iyi geldiği bilinir. Tarhananın faydaları bunlarla da bitmez: Tarhana; beyni güçlendirir, vücuttaki fazla tuzu atar, yorgunluğu alır… Galiba bizim fukara çorbası, tirşik çorbasını alt mı etti ne? Dünya kadar faydası var! Bu karşılaştırmayı bir kenara bırakarak Anadolu insanının sözüne kulak verelim. Onlar çorba için "Çorba, bir yürek yağmurudur." diyerek çorbaya yapılabilecek en büyük iltifatı yapmışlar. Çorba ikram edeniniz bol olsun efendim!

- ☐ Neden-sonuç
- ☐ Abartma
- ☐ Karşılaştırma
- ☐ Amaç-sonuç
- ☐ Örneklendirme
- ☐ Koşul

b) Metinde kullanılan "Çorba, bir yürek yağmurudur." atasözünün metne olan katkısını yazınız.

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ek fiilleri işaretleyiniz ve bu ek fiilleri örnekteki gibi olumsuz çekimleyiniz.

1. Çorba, Anadolu sofrasının ilk ikram kâsesidir.

Çorba, Anadolu sofrasının ilk ikram kâsesi değildir. .....

2. Tüm yiyecek bu.

..... .

3. Yavuz Sultan Selim'in yakın arkadaşı Hasan'mış.

..... .

4. İstediği çorbaysa hemen anlarım.

..... .

5. Yavuz Sultan Selim ve Hasan Can o anda kerpiç bir evin kapısı önündedirler.

..... .

Gelecek Derse Hazırlık

• Size en yakın kütüphanelerden birine giderek Nasrettin Hoca fıkralarına yer veren bir kitap bulunuz. Kitaptaki fıkralardan beğendiğiniz bir tanesini seçiniz. Fıkrayı küçük bir kartonun üzerine yazınız. Bu fıkradan yola çıkarak bir slogan oluşturunuz. Kartonun arka yüzüne, oluşturduğunuz sloganı yazınız.

• Arkadaşlarınızla görev dağılımı yaparak Nasrettin Hoca, Nasrettin Hoca'nın karısı ve bir askerin maskelerini hazırlayınız.

Hazırlık Çalışmaları

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında oluşturduğunuz sloganı arkadaşlarınıza okuyunuz ve onlardan, sloganınızı hangi fıkradan yola çıkarak yazdığınızı tahmin etmelerini isteyiniz. Doğru tahminde bulunulmazsa fıkranızı arkadaşlarınıza anlatınız.

DİNLEME METNİ

Dinleme Metni

İNŞALLAH

Metni dinlemeden önce 1. etkinliği okuyunuz.

Metni dinlerken 1. etkinlikte yer alan tablonun ilgili bölümlerini doldurmaya çalışınız.

1. Etkinlik

Metni dinlerken aşağıdaki tablonun ilgili bölümlerine metnin hikâye unsurlarını yazınız.

	İNŞALLAH	İNŞALLAH BEN GELDİM KARICIM!
Şahıs ve varlık kadrosu		
Mekân		
Zaman		
Olay		

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki fıkrayı okuyunuz ve 1. etkinlikte yer alan tablonun ilgili bölümlerini bu fıkraya göre doldurunuz.

İNŞALLAH BEN GELDİM KARICIM!

Ertesi gün hava yağmurlu olmuş. O da ormana gitmek üzere erkenden evinden çıkmış. Biraz sonra atlı bir askere rastlamış.

Hoca istemeye istemeye yolunu değiştirip adamı epey uzaktaki köye götürmüş. Evine de akşama dönebilmiş.

haz: **Hayri Selim BAYRAKTAR**

(Kısaltılmıştır.)

b) Dinlediğiniz ve okuduğunuz metinler arasındaki olay, kahraman, zaman, mekân ortaklıkları ile farklılıklarına dikkat çekiniz. Karşılaştırmayı yaparken tabloyu kullanınız.

3. Etkinlik

Çizgi roman şeklinde verilen fıkradaki rolleri paylaşarak metni sınıfınızda canlandırınız. Canlandırmanızda hazırladığınız maskeleri kullanınız.

4. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde Nasrettin Hoca evine çok geç dönebilmiş ve üstelik eşeğini de kaybetmiştir. Nasrettin Hoca'yla karşılaşsanız bu durumda ona neler söylemek isterdiniz? İşaretleyiniz.

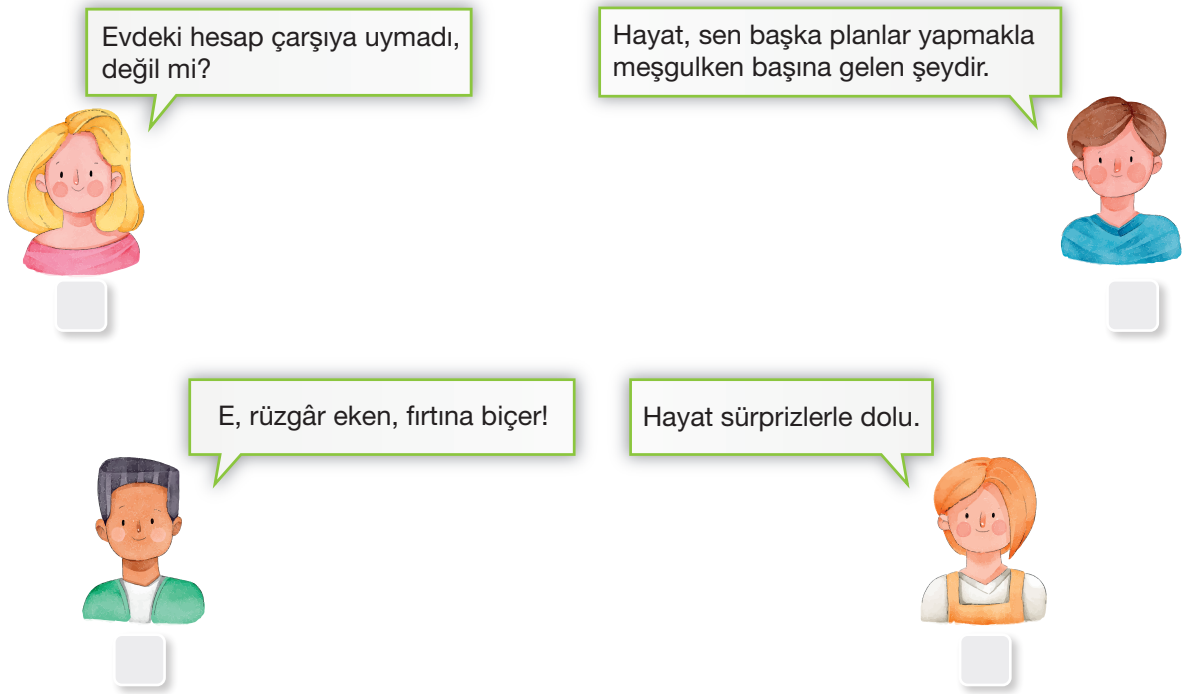

5. Etkinlik

Nasrettin Hoca'nın fıkraları sahip olmamız gereken erdemleri fısıldar kulağımıza. Ayrıca hayata dair dersler de verir. Nasrettin Hoca'nın fıkraları bize ilk olarak her işin bir hikmeti olduğunu öğretir. Çeşmenin kurnasındaki tıkacı zar zor çıkarıp sonra da ıslandığında "Tevekkeli, ağzını böyle tıkamışlar." diyerek bize her işin gizli bir sebebi olduğunu söylemez mi? Örneğin ümitli olmayı öğretir Hoca bize. "Hoca, göl hiç maya tutar mı?" sorusuna verdiği cevapla en kötü anlarda bile umuda sarılmamız gerektiğini fısıldar. Özellikle "Parayı veren düdüğü çalar." adlı fıkrası, herhangi bir konuda başarılı olmanın emeğe ve alın terine bağlı olduğunu göstermesi bakımından önemli değil midir? Oysaki biz onun fıkralarını çoğu zaman sadece gülmece unsuru olarak algılıyoruz. Son olarak Hoca'nın "Bilenler, bilmeyenlere öğretsin." sözünü örnek vermek istiyorum. Bu söz, eğitimin temel dinamiklerinden başka bir deyişle yapı taşlarından biri değil de nedir?

Yukarıdaki paragrafta kullanılan geçiş ve bağlantı ifadelerini bulup altlarını çiziniz. Bu ifadelerin metnin anlamına olan katkılarını açıklayınız.

6. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ek-fiillerin hangi kipin üzerine geldiğini bulunuz ve örnekteki gibi ifade ediniz.

1. Yağmur yağarsa trafik sıkışır.

yağ-ar-sa (geniş zamanın şartı) .....

2. Güneşten gözlerim kamaşmıştı.

..... .

3. İyi bir puan alsaydım hayvanat bahçesine gidecektik.

..... .

4. Zayıflamak için çok spor yapmışmış.

..... .

5. Boş zamanlarında bol bol kitap okumalıydın.

..... .

6. Eskiden her sabah spor yapardım.

..... .

7. Geceleri gizlice kitap okurmuş.

..... .

8. Her gün kırk dakika yürüyüş yapacakmış.

..... .

9. Teyzem çok güzel börek açardı.

..... .

7. Etkinlik

Osmanlı devrinde gösteri yapan sanatçılardan bazıları şunlardı: Kılıçlarla gösteri yapanlara "**şem-şîr-bâz**" denmiştir. Bunların arasında, keskin kenarları sırtlarına gelecek şekilde kılıçlara yatanlar, kılıçların üzerinde yürüyenler (...) vardır. "**Tas-bâz"**, taslarla gösteri yapanlar hakkında kullanılan bir tabirdir. "**Kâ-sebâz**"**lar**, kâseleri uzun sopaların ucuna takıp döndürerek havaya atan ve kırmadan tekrardan yakalayan (...) kişilerdir. **Cambazları**n; ip üzerinde bağdaş kurma, (...) minareler arasına gerili iplerle hüner gösterme, ayağında bıçaklarla ipte yürüme, sırtına insan ya da hayvan alarak ipte yürüme, ip üzerinde çeşitli aletler vasıtasıyla numaralar yapma, ip üzerine kazan koyarak içine girme, nalınla ipte yürüme, dikili taşlara veya yağlı direklere tırmanma, ayaklarına uzun (üç metre civarında) ağaçlar takarak yürüme gibi enteresan, çemberden geçme gibi hayranlık ve korku uyandıran gösteriler yaptıkları belirtilmiştir. "**Hayâl-bâz"**, perde arkasından gölge oyunu oynatan kişidir. (...) Karagöz ve kukla oyunları bu çerçevede değerlendirilmiştir.

Neslihan KOÇ KESKİN

(9)

Yukarıda Osmanlı Dönemi'ndeki bir şenliğin minyatürü yer almaktadır. Bu minyatürde paragrafta anlatılan sanat dallarından hangilerinin resmedildiğini aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(9) Minyatür, Esin Atıl'ın "Levni ve Surnâme/Bir Osmanlı Şenliğinin Öyküsü" adlı eserinden alınmıştır.

8. Etkinlik

Aşağıda bir metnin gelişme bölümü verilmiştir. Giriş ve sonuç bölümlerini ekleyerek metni tamamlayınız.

Metne uygun bir başlık koymayı unutmayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İmam Ebu Yusuf kadı iken bir adam onu ziyaret ederek ona bir meselesi olduğunu söyler ve bir sual sorar. İmam'dan "Bilmiyorum." cevabını alınca adam hiddetlenir ve

— Nasıl olur da bilmezsin? Bir de devlet hazinesinden maaş alıyorsun, der.

Bunun üzerine Ebu Yusuf,

— Bak kardeşim, bize bildiğimiz şeyler için ücret veriyorlar. Eğer bilmediklerimiz için de ücret alsaydık devletin hazinesi buna yetmezdi, diye karşılık verir.

"Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğim." diyen Sokrates de Ebu Yusuf gibi bilgisi ile şımarmayanlardan. Zaten "Ben artık oldum." deselerdi birer ilim güneşi olamazlardı.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Etkinlik

a) Aşağıdaki alana 8. etkinlikte tamamladığınız metnin anahtar kavramlarından yola çıkarak bir kelime etkinliği (bulmaca, eşleştirme, kelimeyi verip anlamını tahmin etme...) tasarlayınız. Sıra arkadaşlarınızdan etkinliği çözmesini isteyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Yazdığınız bu metinle ilgili üç soru hazırlayınız. Sıra arkadaşınızdan soruları cevaplamasını isteyiniz.

1. Soru : ..... ?

Cevap: ..... .

2. Soru : ..... ?

Cevap: ..... .

3. Soru: ..... ?

Cevap: ..... .

SERBEST OKUMA METNİ

BİNLERCE YILLIK BİR SANAT MİNYATÜR

Minyatür günümüzden binlerce yıl öncesinde yapılmaya başlanmış bir resim sanatı. Hem Doğu hem de Batı toplumlarında yer edinmiş bu sanatın kendine özgü pek çok belirleyici özelliği var. Gelin bu yazımızda minyatür sanatını daha yakından tanıyalım.

Ortaçağ'da elyazması kitap metinlerinde ilk harflere Latincede "minimum" denilen kırmızı süslemeler yapılırdı. Bu süslemelereyse "miniare" denirdi. Minyatür sözcüğü de buradan türemiştir.

Minyatür hem Doğu hem Batı toplumlarında rastlanan bir resim sanatı. Bilinen en eski örnekleri Antik Mısır döneminden kalma papirüs kâğıdına yapılmış eserler. Doğu'da İran, Hint, Çin ve Osmanlı, Batı'da Yunan ve Roma minyatür örneklerine rastlamak mümkün. Doğu ve Batı minyatürleri büyük benzerlik gösterse de figürlerde, kullanılan renklerde ve işlenen konularda bazı farklılıklar bulunur. Minyatürler Batı toplumlarında genellikle elyazması kitaplarda bölüm başlarında yer alan ilk harfin çevresine süsleme yapmak için kullanılıyordu.

Eskiden minyatüre nakış, minyatür sanatçılarınaysa nakkaş adı verilirdi.

Minyatürde Osmanlı padişahları her zaman resimdeki diğer figürlerden daha büyük çizilirdi. Bu, padişahın makamının büyüklüğünü gösterirdi.

Minyatür, Osmanlı İmparatorluğu döneminde sıklıkla kullanılan bir resim sanatıydı. Bu dönemde minyatürler, bilimsel, tarihi ve edebi elyazması kitapları resimlemek amacıyla yapılıyordu. Kitaplardaki metinlerin anlaşılmasını kolaylaştırıyor ve metne zenginlik katıyordu. Geçmişte yapılmış minyatürler bir sanat eseri olmanın yanı sıra o dönemdeki saray yaşamını, günlük yaşamı, örf ve adetleri, giyim ve kuşamı, eşyaları resmetmesi nedeniyle tarihi belge özelliği taşır.

Minyatür eserlerin bir diğer özelliğiyse perspektif kullanımının sınırlı olmasıdır. Bir minyatür eserde yakındaki ve uzaktaki figürler yaklaşık olarak aynı boyuttadır. Minyatür eserlerde boyutları aynı olan iki figür arasından kâğıdın alt kısmındaki yakında, üst kısmındakiyse uzakta sayılır. Minyatürdeki figürler birbirinin üstüne gelmeyecek şekilde sayfaya yerleştirilir. Ayrıca bir minyatürdeki figürlerin bir kısmı belirli bir açıdan çizilmiş, bir kısmıysa farklı bir açıdan çizilmiş olabilir.

Resimlerde ışık ve gölge kullanılmaması minyatürlerin bir diğer özelliğidir. Minyatürlerde genellikle canlı ve parlak renkler kullanılır.

Osmanlı döneminde minyatürlerde saray hayatı, kaleler, saraylar, limanlar, kadın ya da erkek figürlerinin yanı sıra Osmanlı padişahlarının portreleri de yer almıştır.

Minyatür sanatının kendine özgü belirleyici bazı özellikleri bulunur. Bunlardan biri eski minyatürlerin boyutlarının çok küçük olmasıdır. Bunun nedeni minyatürlerin geçmişte elyazması kitaplarda süsleme amacıyla kullanılıyor olmasıydı. Günümüzdeyse minyatür eserler daha büyük boyutlarda yapılıyor.

Çok ince ve detaylı bir çalışmayla yapılan minyatürde pek çok malzeme kullanılır. Cetvel, gönye, pergel, açıölçer, çeşitli kalınlıkta fırçalar, boyalar gibi. Geçmişte minyatürde kullanılan boyalar madeni oksitlerden, renk verici taşlardan, kök ve toprak boyalardan hazırlanırdı. Bu boyaların dayanıklı ve parlak olması için içlerine yumurta sarısı karıştırıldığı da olurdu. Günümüzdeyse minyatürde kullanılan boyalar doğal malzemelerden üretilmiyor, sentetikler.

Minyatürde çok ince ayrıntıları yapmak için tüykalem adı verilen çok ince fırçalar kullanılır.

Eskiden minyatür sanatçıları üzerine resim yapacakları kâğıtları kendileri hazırlardı. Sanatçılar hazırladıkları özel bir karışımı kâğıda sürerek kağıdın yazı yazmaya elverişli olmasını sağlardı. Ancak günümüzde bu kâğıtlar hazır olarak satılıyor.

Minyatüre önce eskiz yapılarak başlanır. Yapılacak olan resmin konusuna göre en önemli figür belirlenir. Bu figür genellikle kâğıdın merkezine büyük boyutta çizilir. Resimdeki diğer figürlerse bu en önemli olarak belirlenen figürden daha küçük boyutta sayfaya yerleştirilir. Resimde yer alacak tüm figürler çizildikten sonra figürlerin dış hatları ince bir fırça yardımıyla uhra adı verilen kiremit rengi bir boyayla çizilir. Daha sonra tüm kâğıt zamklı üstübeç adı verilen bir malzeme ya da altın varakla kaplanır. Bu, yapılacak olan boyamanın daha parlak görünmesini sağlar. Bu işlemlerin ardından resimde yer alan figürler boyanarak eser tamamlanır.

Günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde minyatür yapan sanatçılar bulunuyor.

Kübra KARA
Bilim Çocuk dergisi

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

DEDE KORKUT

Adım Dede Korkut. Türklerin Bayat boyundan Kara Hoca'nın oğluyum. Babam, bilge bir kişiydi. Bilmem gereken ne varsa ondan öğrendim. Bu yüzden günü geldiğinde Oğuz Türkleri beni önder bildiler. Böylece Oğuz'un bilgesi oldum. Daha sonra Hükümdar Kayı İnal Han'ın ve sonraki hanların başdanışmanlığını yaptım. (…)

Sadece hanlar değil halk da beni bilir, **severdi**. Onlar da bana her konuda fikir **danışırlardı**. Onlara seve seve yol **gösterirdim**. Yine isterdim ki çocuklar, gençler milletimizin kahramanlığını, cömertliğini, geçmiş tarihini iyi bilsinler, töremizden haberdar olsunlar.

Bunun için onlara hikâyeler anlatırdım. Mesela bunlardan Deli Dumrul'u siz de biliyor **olmalısınız**. Hani eşini çok seven, onun için canını feda etmekten çekinmeyen o yiğidi bilmemek mümkün mü? (…) Ya boğayı dizginleyip yenen kahramanlar kahramanı Boğaç Han'ı? Tepegöz denilen canavarı ortadan kaldıran Basat'ı. İşte ben bunlar gibi pek çok hikâyenin anlatıcısıydım.

Nasıl mı anlatırdım? Hemen söyleyeyim. Bunları kendi icadım olan kopuz eşliğinde çalıp söyleyerek anlatırdım. Kopuzla söylediğim için bana "Türk ozanların başı" da derlerdi. Bu hikâyelerim masal ve destan özelliği de taşır. Bunlar önce sözlü olarak yayıldı. Daha sonra da kitaplaştı.

Neler mi söylerdim onlara? (…) Doğruluk, iyilik, yiğitlik, cömertlik gibi değerlerden söz ederdim onlara. Her hikâyem besmele yani Allah'ın adıyla **başlar** ve sonu da dua ve peygamberimize salavat (saygı ve övgü sözü) ile biterdi.

Altmış iki yıl ömür sürdüm. Dünyaya veda ettiğimde Siriderya Nehri'nin sağ kıyısına defnettiler. (…) Aradan hayli zaman geçti ama **unutulmadım**. Hikâyelerimle yaşamaya **devam ediyorum**. Hâlâ sizinleyim.

Mustafa ÖZÇELİK

Özel Eğitim Çocuk dergisi

(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3, 4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Dede Korkut, hangi işlerle meşgul olmuştur?

.....

2. Dede Korkut'a niçin "Türk ozanlarının başı" denilmiştir?

.....

3. Dede Korkut'un anlattığı hikâyelerin içeriği nedir?

.....

4. Metnin birinci paragrafında ek fiil almış sözcükleri aşağıya yazınız. Bu sözcüklerde ek fiillerin hangi görevde kullanıldığını belirtiniz.

Kelimeler	Ek Fiilin Görevleri

5. Metinde koyu yazılmış fiilleri zamanlarına göre inceleyerek aşağıdaki kutulardan uygun olanına yerleştiriniz.

Basit Zamanlı Fiiler	Birleşik Zamanlı Fiiler
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

- Kararsız kalan çocuk, bir aşağı bir de yukarı bakarak iç geçirdi.
- O gece Ayşe'nin gözüne uyku girmedi. Sınavdan yüksek bir puan aldığı için seviniyordu ancak istediği bölümü başka bir şehirde okuyabilecekti.
- Sıkıntılarını Şermin'e dert yanıyorlardı.
- Bu şapka başıma oluyor.

6. Yukarıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiiller yapılarına göre incelendiğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Fiillerden iki tanesi yapıca basittir.

B) Fiillerden üç tanesi yapıca türemiştir.

C) Birleşik fiiller, türemiş fiilden dört fazladır.

D) Fiillerden dört tanesi yapıca birleşiktir.

"Dalga dalga hücum edip pişmanlıklar
Unutuşun o tunç kapısını zorlar."

Ahmet Muhip Dıranas

Olvido

7. Yukarıda verilen şiirle ilgili hangisi söylenemez?

A) İkileme, zarf görevinde kullanılmıştır.

B) Şiirde bir tane çekimli fiil yer almaktadır.

C) Şiirde konuşturma sanatına başvurulmuştur.

D) Çekimli fiil, anlamca iş (kılış) fiilidir.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yorum içermektedir?

A) Dünkü Türkçe sınavında yirmi soru vardı.

B) Momo, romanın en renkli karakteridir.

C) Üniversiteyi yurt dışında okuyacakmış.

D) Karacaoğlan'ın şiirleri aşk ve doğa üzerine kuruludur.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam kayması yoktur?

A) Evden çıkmadan tüm ışıkları kapatırsın.

B) Bu adamı daha önce görmüştüm.

C) Ağır bir şey kaldırsam belim ağrıyor.

D) Sağlığınızı düşünüyorsanız sigarayı bırakacaksınız.

10. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi mecaz anlamlı değildir?

A) Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir.

B) Üzüm üzüme baka baka kararır.

C) Eskisi olmayanın yenisi olmaz.

D) Yel kayadan ne koparır.

(11, 12, 13 ve 14. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız..)

Çınar, çıktığı Karadeniz turunda Artvin, Trabzon, Rize, Sinop, Ordu, Düzce, Zonguldak illerini gezmiştir. Çınar'ın gezdiği illerle ilgili şunlar bilinmektedir:

-Rize'ye Trabzon'dan hemen sonra gitmiştir.

-Ordu'ya Sinop'tan hemen önce gitmiştir.

-İlk gittiği şehir Artvin değildir.

-Zonguldak'a Düzce'den önce gitmiştir.

-Düzce'ye dördüncü sırada gitmiştir.

-Son gittiği şehir Sinop'tur.

11. Buna göre Çınar, beşinci sırada hangi şehre gitmiştir?

A) Artvin

B) Düzce

C) Ordu

D) Sinop

12. Çınar'ın ziyaret ettiği ilk üç şehir arasında aşağıdakilerden hangisi yer alamaz?

A) Düzce

B) Rize

C) Trabzon

D) Zonguldak

13. Çınar'ın ikinci sırada Trabzon'u ziyaret ettiği biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Çınar'ın ilk ziyaret ettiği şehir Zonguldak'tır.

B) Çınar'ın ziyaret ettiği üçüncü şehir Zonguldak'tır.

C) Çınar'ın ziyaret ettiği üçüncü şehir Rize'dir.

D) Çınar'ın ziyaret ettiği dördüncü şehir Düzce'dir.

14. Çınar'ın ziyaret ettiği şehirlerden hangilerinin sırası kesin olarak bilinmektedir?

A) Rize-Düzce-Artvin-Sinop

B) Rize-Artvin-Ordu-Sinop

C) Düzce-Artvin-Ordu-Sinop

D) Trabzon-Artvin-Ordu-Sinop

Ek Sorular

7. TEMA

SAĞLIK VE SPOR

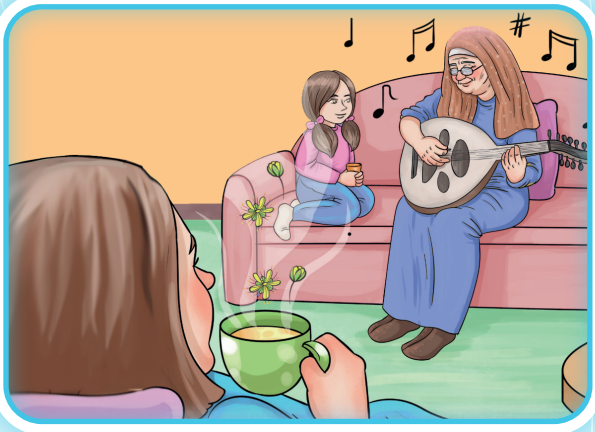

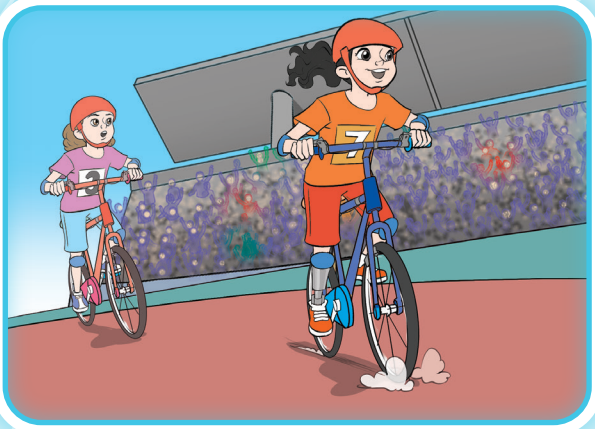

TEMADAKİ METİNLER

DENGELİ BESLENME

İKİZ KARDEŞ: MÜZİK VE ŞİFA

BİR HAYALİM VAR BENİM

KOCA YUSUF (DİNLEME METNİ)

SPOR HER YERDE (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme | Konuşma | Okuma | Yazma | Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Karagöz ve Hacivat'ın kişilik özelliklerini araştırınız. Araştırmanız esnasında defterinize notlar alınız.

DENGELİ BESLENME

Metni türün özelliklerine uygun şekilde okuyunuz.

Tema Özeti

Karagöz her zamanki gibi işsizdir. İş aramak üzere evden çıktığı bir gün kapıda Hacivat ile karşılaşır. Aşağıda iki arkadaşın sohbetlerinden bir bölüm yer almaktadır:

(…)

Hacivat: Bugünlerde gazetelerde, televizyonlarda, aile sohbetlerinde dengeli beslenme konuşuluyor. (…) Karagöz'üm ben senin arkadaşınım, bu konuda bilgisiz kalmanı istemiyorum.

Karagöz: Neydi o?..

Hacivat: Dengeli beslenme...

Karagöz: Biliyorum Hacı Cavcav!

Hacivat: Aferin! Nedir?..

Karagöz: Unuttum, neydi o?..

Hacivat: Dengeli beslenme! (…) Çocuklar bile biliyor, sen bilmezsen çok ayıplarlar.

Karagöz: Biliyorlar diye ben de onları ayıplarım.

Hacivat: Efendim, şakayı bırak! Mesela dengeli beslenmezsen çok hasta olursun.

Karagöz: Başka?..

Hacivat: Efendim başka... Çabuk hasta olursun!

Karagöz: Başka başka?..

Hacivat: Hasta olunca da işe gidemezsin, efendim ders çalışamazsın... İnsanın rahatı kaçar.

Karagöz: İhsan'ın kara atı mı kaçar?

Hacivat: Yine yanlış anladın!

Karagöz: Köftehor, sen de doğru anlat!

Hacivat: Sen dikkatli dinlemiyorsun ki... Kulaklarını bana ver!

Karagöz: Veremem!..

Hacivat: Allah Allah, neden?..

Karagöz: Köftehor, benimle alay mı ediyorsun? Kulaklarımı sana verirsem ben kulaksız ne yapacağım? Seni hiç duyamam ya…

Hacivat: Yine yanlış anladın!

Karagöz: Yanmış almayacaktım ama sağlamı kalmamıştı.

Hacivat: Ah ah, sinirlenmeye başlayacağım! Neyse efendim, dengeli beslenme yiyecek seçmemek demektir.

Karagöz: Yiyecekleri seçmeyince dengeli beslenme mi oluyor?

Hacivat: Aferin Karagöz'üm, aynen öyle oluyor.

Karagöz: Beni kandırma, bu iyi bir şey mi?

Hacivat: Elbette, elbette...

Karagöz: Pekâlâ, pazar alışverişinde yiyecekleri seçmezsem hep çürüklerini veriyorlar.

Hacivat: Allah iyiliğini versin, öylesi değil!

Karagöz: Nasıl olacak ya?..

Hacivat: Efendim pazarda değil, sofrada...

Karagöz: Hangi sofrada?

Hacivat: Mesela sizin ailenin önce kahvaltı sofrasını konuşalım.

Karagöz: Hay hay, sonra da sizin kahvaltı sofrasına koşalım.

Hacivat: Sözümü kesme de dinle! (...) Pekâlâ... Sofrada her şey var.

Karagöz: Pataklarım ha, duyan da inanacak!.. Bizim kahvaltı sofrasında her şey var mı?

Hacivat: Canım işte, öyle kabul edelim.

Karagöz: Dediğin gibi olsun Hacı Cavcav!

Hacivat: Aferin!.. Diyelim ki kahvaltı sofrasında yalnız sen varsın.

Karagöz: Aman, ağzım sulandı.

Hacivat: Ne yersin?..

Karagöz: Pataklarım ha, sofrada neler var bilmiyorum ki...

Hacivat: Efendim, her şey var.

Karagöz: Ben zaten sofrayı göremiyorum. Neler var?..

Hacivat: Pekâlâ... Efendim çay var, kızarmış ekmek var, bal var.

Karagöz: Bal yemem Hacı Cavcav!

Hacivat: Allah Allah, neden?..

Karagöz: Bizim soframızda hiç bal olmuyor da yersem dokunur.

Hacivat: Karagöz'üm, bal en yararlı yiyecektir. Neredeyse ilaçtır.

Karagöz: O zaman doktora sorup öyle yerim.

Hacivat: Neyse balı bırak!

Karagöz: Pataklarım ha, hem "Ye!.." diyorsun hem "Bırak!.." diyorsun.

Hacivat: Öyle bırakmak değil yani onu konuştuk, diğer yiyecekleri konuşalım.

Karagöz: Hay hay konuşalım, belki karnım doyar.

(...)

Hacivat: Şöyle sorayım. Kahvaltı sofrasında neler varsa hepsinden yer misin?

Karagöz: Hay hay!.. Artanları da cebime koyarım.

Hacivat: Bırak şakayı! İşte böyle yiyecek seçmemeye "dengeli beslenme" denir.

(...)

Karagöz: Bu yengeli aman dengeli beslenmeyi herkes bilir mi?

Hacivat: Evet herkes bilir, doktorlar böyle anlatır ama nedense birçok anne, baba bunu uygulamaz. Kendileri de yiyecek seçer, çocuklarını da öyle alıştırırlar. Sonra hepsi sık sık hastalanırlar, zaten yiyecek seçmek ayrıca günahtır. (…)

Karagöz: Şey, biz de seçecek yiyecek bulamıyoruz Hacı Cavcav! Bize de günah değil mi?

Hacivat: Efendim onu ayrıca konuşuruz! Evet, Allah her yiyeceğe vitaminleri paylaştırmıştır yani vitamin demek en iyi ilaç demektir. Sonra hepsinin tadı, kokusu ve yemesi görünüşü ayrı güzeldir.

Karagöz: Pataklarım Hacı Cavcav, yeter! Ağzım kurudu, gözlerim kararmaya, başım dönmeye başladı.

Hacivat: Pekâlâ Karagöz'üm, akşam yemeğine bize buyurun!

Karagöz: Hay sağ olasın! Şey, her akşam gelsek olmaz mı?

Hacivat: Neyse... Ben dükkâna geç kaldım, akşama hem iş bulmayı hem dengeli beslenmeyi konuşuruz. Haydi hoşça kal! *(Gider.)*

Karagöz : *(Seslenir.)* Güle güle Hacı Cavcav! Hayırlı işler!.. *(Söylenir.)* Hay köftehor, şakadan vuracaktım, çabuk kaçtı. Sen gidersin de beni perdeye pamuk ipliği ile bağlamazlar ya... Ben de giderim pazar yerine hem parktaki çocukları seyrederim hem de yerlere düşen dengeli yiyecekleri toplarım. Bakalım Karagöz perdesi daha neler gösterecek?

(Eve gider.)

Ünver ORAL

Karagöz Okula Başladı

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

"Dengeli Beslenme" başlıklı metni sınıfta canlandırınız.

2. Etkinlik

Karagöz ve Hacivat'ın kişilik özelliklerinden okuduğunuz metne yansıyanları belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. Etkinlik

Dengeli beslenmediği için hasta olan bir arkadaşınıza geçmiş olsun kartı yazınız.

4. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin konusu: .....
.....
.....

Metnin ana fikri: .....
.....
.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde hangi anlam ilişkisinin yer aldığını belirleyerek cümlelere verilen numaraları uygun kutucuğun başına yazınız.

☐ Kaşılaştırma ☐ Benzetme ☐ Örneklendirme

☐ Abartma ☐ Duygu belirten ifade

☐ Neden-sonuç ☐ Amaç-sonuç ☐ Koşul

1. Kendimi iyi hissetmediğim için yataktan kalkamıyorum.

2. Sana bin kere dengeli beslenmenin önemini anlattım ama sen yine bildiğini okudun.

3. Yemekleri ayırt etmeden yersen daha hızlı büyürsün ve boyun daha hızlı uzar.

4. Hastalıklara karşı dirençli olmak için et, buğday ve ceviz tüketiyor.

5. B vitamini sindirim sistemini düzene sokarken C vitamini yaraları iyileştirir ve dişleri güçlendirir. Her ikisi de mikroplarla savaşarak hastalanmamızı önler.

6. Bazı besinlerin, pişirilme sonrası besin değeri azalır. Özellikle C vitamini zengini olan besinlerin çiğ tüketilmesi tavsiye edilir. Mesela çilek C vitamini bakımından zengin olmasına karşın, çilek reçelindeki vitamin oranı daha düşüktür.

7. Sadece patates kızartması ve makarna yediğine inanamıyorum!

6. Etkinlik

Aşağıdaki paragraflarda anlatım biçimlerinden hangisinin kullanıldığını tespit ederek yazınız.

Ağır ağır kalktım ve birden denizde, hemen yanımızda, bir ışık gördüm. Haykırdım, cevap verdiler. Bu, bizi arayan bir kayıkçı. Otel sahibi tedbirsizliğimi anlamıştı. Kurtulmuştuk. Bizi salımızdan aldılar ve Saint-Martin'e götürdüler.

G. Maupassant (Mopasant)
Seçme Hikâyeler

.....

Makariç ufak tefek, zayıf ama pek canlı, hareketli, altmış beş yaşında, güler yüzlü, sarhoş bakışlı bir ihtiyarcıktı. Gündüz uşakların mutfağında yatardı. Gece oldu mu geniş kaputunu giyip konağın etrafında gezer, sopasıyla sesler çıkarırdı. Peşi sıra başları önünde ihtiyar Kaştanka ile Viyun gelirlerdi. Viyun'un tüyleri siyah, vücudu uzundu; pek terbiyeli ve uysal görünürdü. Herkese, yabancılara bile, aynı tatlılıkla baktığı hâlde pek sevilmezdi. Çünkü onun bu sakin, terbiyeli tavırları altında şeytanca bir sinsilik gizleniyordu.

Anton Çehov (Anton Çehov)
Seçme Hikâyeler

.....

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluğunun sebebini tespit edip örnekteki gibi işaretleyiniz. Sebeplerin altındaki heceleri, ilgili sayının kutucuğuna yazarak şifreyi çözünüz.

	Gereksiz sözcük kullanımı	Sözcüğün yanlış anlamda kullanımı	Birbiriyle karıştırılan sözcüklerin kullanımı
1. Mecburen erken kalkmak zorunda kaldım.	den ✔	sağ	bes
2. Bu tür çalışmalar öğrencilerimizin hayal gücünün zenginleşmesine neden olacak.	lık	ge	len
3. Yağmurun oluşumunda en büyük etki, buharlaşmadır.	me	lı	li
4. Tüm insanların sulh ve barış içinde yaşamasını diliyorum.	bes	ya	bes
5. Öğrencinin bunalıma girmesini sağlayan sözlerden kaçınmalıyız.	şam	len	yaş
6. Bunca çalışmaya karşılık istediği başarıyı elde edemedi.	çok	çok	me
7. Hava sıcaklığı sıfırın altında eksi dört derece imiş.	li	gü	gü
8. Başına bunların geleceğini hesap etmemişti.	yiz	zel	zel

Şifre:

1	2	3	4	5	6	7	8
den							

Etkileşimli İçerik

Gelecek Derse Hazırlık

"Biyolojik, sosyal, nöroloji, musiki, anksiyete, depresyon, kalori" terimlerinin anlamlarını araştırınız. Bu terimlerin anlamını sözlük defterinize ekleyiniz. Her bir terimi çağrıştıran bir görsel bulmaya çalışınız.

Hazırlık Çalışmaları

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında derlediğiniz görselleri sınıfta birbirinize göstererek bu görsellerin, araştırdığınız terimlerden hangisini temsil ettiğini bulmaya çalışınız.

Müziğin bedeninize ve ruhunuza ne tür faydalar sağladığını arkadaşlarınızla paylaşınız.

İKİZ KARDEŞ: MÜZİK VE ŞİFA

Metni, önemli gördüğünüz yerlerin altını çizerek okuyunuz.

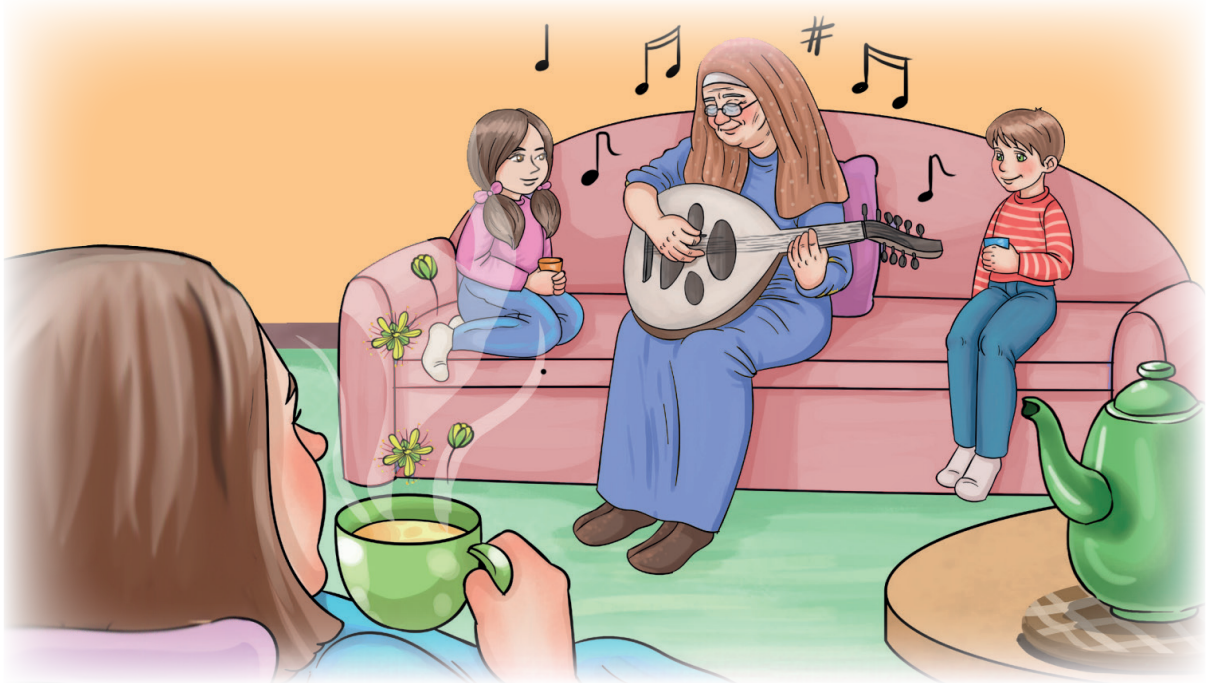

(...) Sağlığın tanımı "insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan tam bir iyilik ve bütünlük (...) hâlinde olması durumu" şeklinde yapılmıştır.

İnsan sağlığının çok boyutlu olması, bu durumu bozan nedenlerin de çok boyutlu olmasını gerektirir. Nitekim hastalıkların da sebep bakımından biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutlarının olduğu kabul edilmektedir.

Tıp pratiğinde, hastalıkların biyolojik sebeplerinin belirlenmesi, bu sebeplerin insan vücudunda yol açtığı değişiklikler, bu değişikliklere bağlı belirti ve bulgular ile bunların sağaltılması konusunda, son yüzyıl içinde, insanlık tarihi boyunca kaydedilen ilerlemenin çok üstünde gelişmeler olmuştur. Şöyle ki, başta enfeksiyon hastalıkları olmak üzere, tarih boyunca doğa üstü güçlere, kötü kokulara, kötü havaya vs. bağlanan birçok hastalığın etkenlerini, oluş mekanizmalarını ve tedavi yöntemlerini artık biliyoruz. (…) Bazı kronik ve/veya kesin tedavisi olmayan hastalıklarda da hastanın ve hastaya bakım verenlerin günlük yaşantılarını kolaylaştıran, hastalığın olumsuz etkileri ile baş etmede faydası olan, dolayısıyla, yukarıdaki tanıma göre, insanın biyo-psiko-sosyal iyilik halini sağlamak ve korumak adına faydalı birçok yardımcı yöntem bilinmekte ve uygulanmaktadır. Söz gelimi, günümüzde kesin (...) tedavisi olmayan birçok romatizmal hastalığın seyrinde, belli zaman aralıkları ile uygulanan egzersiz, kaplıca, masaj gibi fiziksel yöntemlerin, hastanın daha az yardıma muhtaç bir durumda olmasına, ailesi ve sosyal çevresi

ile daha uyumlu bir ilişki kurabilmesine imkân sağladığı bilinmektedir. İşte, hastalıkları kesin olarak tedavi etmemekle (sağaltmamakla) birlikte, hastalığın olumsuz ve yıkıcı etkilerini azaltan, insanın birey olarak temel ihtiyaçlarını karşılamada kendi kendine yeter durumda olmasına ve bunu sürdürmesine olanak sağlayan, belli kurallara bağlı olarak tanımlanmış ve bilimsel metodolojiye göre etkili olduğu gösterilmiş, rehabilitasyona yönelik uygulamalara genel anlamda "terapi" adı verilmektedir.

(…)

Terapi genel başlığı altında her şeyi tartışmak mümkün olmadığından, müzik kullanılarak yapılan terapiler (müzikoterapi) konusunda giriş mahiyetinde kısa bir açıklama ile yetineceğim:

(...) Tarihin her döneminde farklı isimlerle öne çıkan müziğin tedavi edici yanını Türk İslam kültüründe ilk olarak ortaya koyan isimlerden biri Ebubekir Razi olmuştur. Ona göre melankoli hastalarının (...) tedavisinde müzik önemli yer tutmaktadır. Razi "Melankolik hasta müzik öğrenmeli, öğretmeli özellikle güzel sesle okunan şarkılar dinlemelidir. (…)" der... Yine ünlü Türk bilim ve felsefe insanı olan, Farabi *Musikü'l-Kebir* adlı kitabında 12 Türk müziği makamının hangi hastalığa ne tür bir etkisinin olduğundan söz etmektedir... Türk müziği makamlarının ruha olan etkileri Farabi'ye göre şöyle sınıflandırılmıştır:

Rast makamı: İnsana sefa (neşe-huzur) verir.

Rehavi makamı: İnsana beka (sonsuzluk fikri) verir.

Kuçek makamı: İnsana hüzün ve elem verir.

Büzürk makamı: İnsana havf (korku) verir.

Isfahan makamı: İnsana hareket kabiliyeti, güven hissi verir.

Neva makamı: İnsana lezzet ve ferahlık verir.

Uşşak makamı: İnsana gülme hissi verir.

Zirgüle makamı: İnsana uyku verir.

Saba makamı: İnsana cesaret, kuvvet verir. (...)

Hüseyni makamı: İnsana sükunet, rahatlık verir.

Hicaz makamı: İnsana tevazu (alçakgönüllülük) verir.

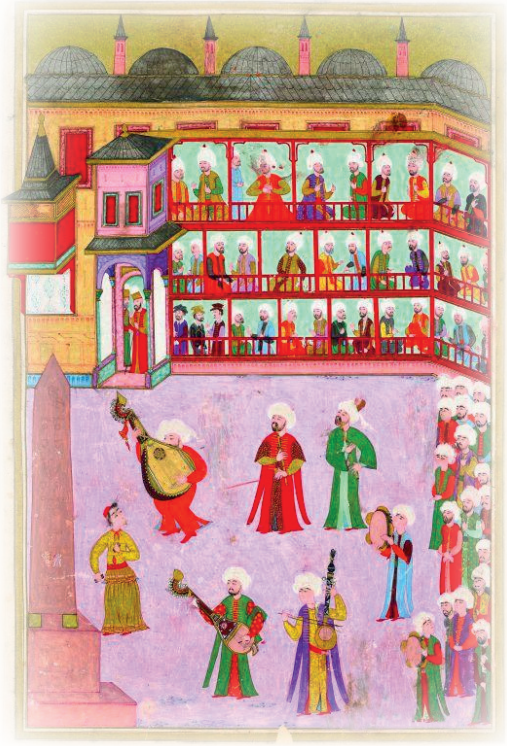

(…)

İbn Sina, Farabi, Zekeriya Er-Razi gibi İslam bilginlerinin eserlerinde (...) tedavide müzik ve makamların kullanımına dair bazı bilgiler şunlardır:

Rast makamı: Kemik ve beyne etkili. Fazla uyumayı engeller. Nabzın yükselmesine yardımcı olur.

(…)

Hüseyni makamı: Güzellik, iyilik, sessizlik, rahatlık verir ve ferahlatıcı özelliği vardır. Karaciğer ve kalbin iltihabını söndürür. Mide hararetini giderici özelliği vardır. Ateşli nöbetlerin giderilmesinde faydalıdır. (…) Sıtma hastalığına iyidir.

Neva makamı: Göğsün sağ tarafına, böbreklere, omurilik, kalça ve uyluk bölgelerine etkisi vardır. Üzüntüyü giderir ve lezzet verir. Gönül okşayan makam adıyla bilinir. (...)

Acemaşiran makamı: Kemiklere ve beyne etkilidir. Yaratıcılık duygusu ve ilham verir. Durgun düşünce ve duyguları canlandırır. (…)

Pentatonik melodiler: Pentatonik müzik, Asya kökenli Türk musikisinin en önemli ve karakteristik özelliğidir. Kendine güven ve kararlılık verir, rahatlık sağlar. Çocuklara 9-10 yaşına kadar sadece pentatonik müzik dinletilmesi öneriliyor. (…)

Dünyanın yakından tanıdığı isimlerden olan ve musikiyi inanç dünyası ve ibadetin ayrılmaz bir parçası olarak gören Hz. Mevlâna "Musiki Ruh'un gıdasıdır" der. (...) Evliya Çelebi Seyahatname'sinde Edirne Şifahanesi ile ilgili olarak "Müziğin insan ruhu üzerindeki olumlu etkisi konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip Darüşşifanın Hekimbaşısı, hastalarına önce çeşitli müzik makamlarını dinletiyor, kalp atışlarının hızlanıp ya da yavaşladığına bakıyor, yararlandıkları uygun melodiyi belirliyor, şikâyetleri ve benzer hastalıkları bir araya getiriyor, darüşşifanın müzik ekibine haftanın belirli günlerinde konserler tertipliyor ve bu şekilde tedaviye devam ediyordu" diyerek müzik terapi etkinliğini bizlere tariflemektedir.

Bizleri hüzünlendiren, mutlu eden, ağlatan, harekete geçiren, (...) nabzımızı ve kan değerlerimizi etkilediği klinik araştırmalarla ispatlanan müziğe bugünlerde galiba çok ihtiyacımız var. O halde hiç vakit kaybetmeden müziğe kulak verelim. (...) Birbirinden zengin kalorileri ile ruh ve beden sağlığını tehdit eden gıdalardan, bu gıdaların vücudumuzda ortaya koyacağı faydadan çok daha fazlasını (...), doğru müzikleri tercih ederek yapabiliriz. Bu vesile ile ruhun ihtiyacı olan gıdayı da pekala almış oluruz. Kanada'da McGill (Mekgiyl) Üniversitesinde yapılan araştırmaya göre; özellikle sevdiğimiz bir müziği dinlemek, duyguları, hareketleri, zevk ve acı algılarını etkileyen beyin kimyasalı; dopamin seviyesini artırıyor. Bir başka araştırmaya göre düzenli ve ölçülü seslerden oluşan ve ses şiddet sınırlarını aşmayan müzik türleri beyni olumlu etkiliyor. New York (Niv York) Üniversitesi Nordoff-Robbins (Nordaf Rabins) Müzik Tedavi Merkezinden Dr. Clive Robbins (Klayv Rabins) bu konuda şunları söylemiştir: İnsanın beynindeki sinir ve kas fonksiyonlarında müziğe ve ahenkli sese belirgin bir yatkınlık vardır. Sessiz bir ortamda müzik, aklımızı harekete geçirmeye, dikkatimizi toplamaya ve bazı beden fonksiyonlarımızın düzenlenmesine yardımcı olmaktadır. Nöro-müzikoloji araştırmacılarının çalışmaları da gösteriyor ki müzik ile ilgilenen bireylerin beyin loblarını ayrı ayrı çalıştırabildiği ve bu lobları birbirine bağlayan "corpus callosum" müzikle ilgilenmeyen bireylere göre daha büyük ve kuvvetli oluyor. Bütün bu sonuçlar bize gösteriyor ki, duygu ve düşüncelerin iyileştirilmesi, negatif enerjiden kurtulup pozitif bir hayata yönelmeyi, gerginlikten, anksiyeteden ve depresyondan kurtulmayı, bir an evvel verimliliği ve mutluluğu müzikle yakalamak mümkün… Hiç vakit kaybetmeden müziğinizi seçin ve onun sizi götürdüğü huzur iklimine doğru yola koyulun…

Ömer Faruk KESKİN
Gençlik ve Spor dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının anlamları aşağıda verilmiştir. Bunların neler olduğunu bularak sarmal bulmacada ilgili sayı aralığına yerleştiriniz.

1. Vücuttaki işlevsel bir bozukluğun veya hastalığın belirlenmesine yarayan, hekimin saptadığı işaret (1-5).
2. Sağlığa kavuşturmak, iyileştirmek, iyi etmek, tedavi etmek (6-14).
3. Organizmada hastalığa yol açan mikrop, virüs, parazit vb. etkenlerin genel veya yerel gelişmesi, yayılması (15-24).
4. Özellikle felsefe ve bilim alanında yöntem araştırmak ve yeni yöntemler yaratmak için ilkeler geliştiren bilim; yöntem bilimi (25-34).
5. İyileştirmek işi. (35-48).
6. Osmanlı Devleti'nde sarayda hekimlik görevini yürüten en kıdemli, yetkili ve padişahın özel doktoru olan kimse (49-57).
7. Osmanlı Devleti'nde hastane ve tıp okulu olarak kullanılan kurumun adı (58-66).
8. Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi (67-71).

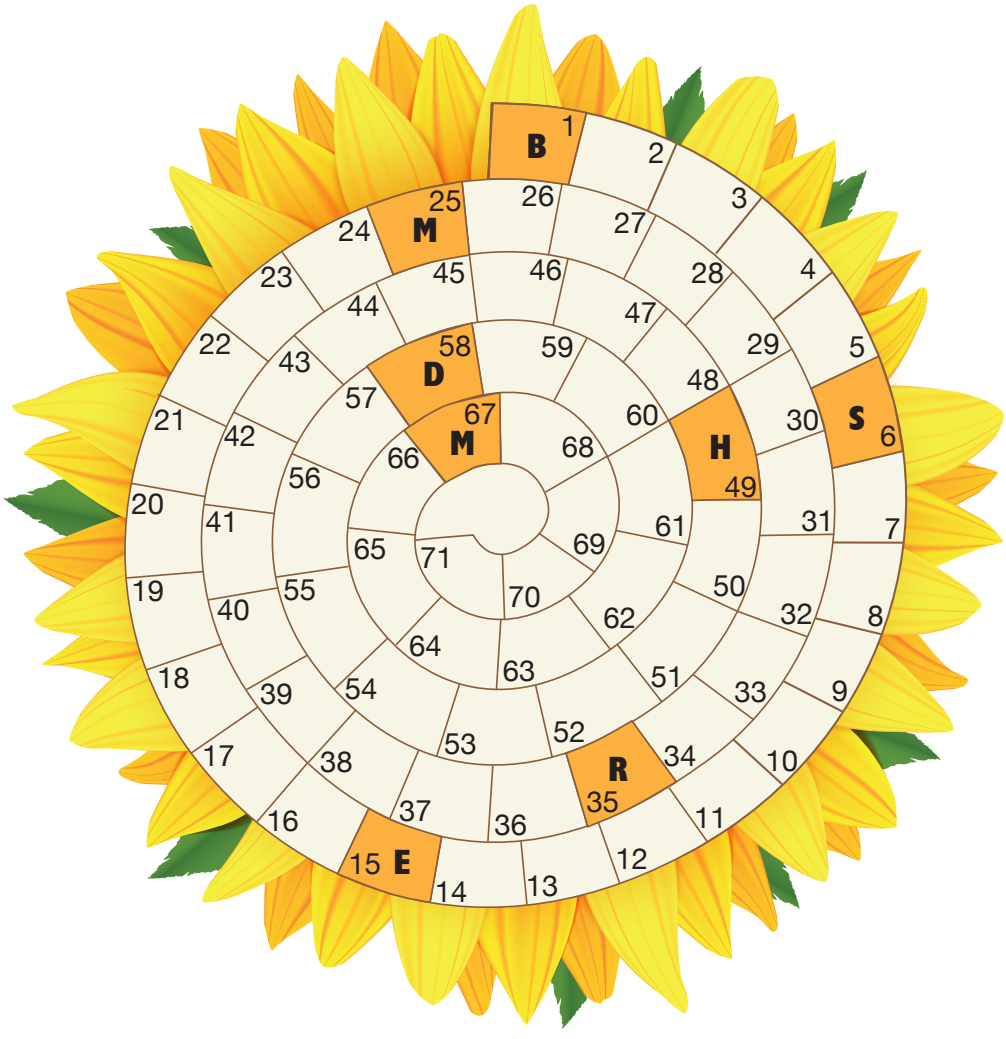

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde sağlığın tanımı nasıl yapılmıştır?

2. Terapi kimlere, hangi amaçla yapılmaktadır?

3. Müzikoterapi nedir? Açıklayınız.

4. Ebubekir Razi melankolik kişilere hangi tavsiyede bulunmaktadır?

5. Edirne Şifahanesinde müzikle terapi yapan hekimlerin izledikleri yolun bilimsel kriterlere uygun olduğu söylenebilir mi? Gerekçesiyle açıklayınız.

6. Dr. Clive Robbins müziğin hangi faydalarından bahsetmektedir?

3. Etkinlik

Metinden yola çıkarak Türk İslam bilginlerinin ve Batılı bilim insanlarının müzikle terapi konusundaki bakış açılarına yönelik bir konuşma yapınız. Konuşmanızda metinden bulduğunuz örneklere yer verip bu örneklerden bir senteze ulaşmaya çalışınız.

4. Etkinlik

a) Metinde geçen "nöromüzikoloji" ifadesinin anlamını tahmin ederek işaretleyiniz.

- Müziğin beyni nasıl etkilediğini, hangi merkezleri nasıl tetiklediğini araştıran; müziğin beyni nasıl iyileştirdiğini bulmaya çalışan bilim dalıdır.
- Müziğe dair her şeyi araştıran, yorumlayan ve bu alanın sorunlarını saptayarak bu sorunlara çözümler üreten bilim dalıdır.
- Beyin, beyin sapı, omurilik, periferik sinir sistemi ve kasların işleyişi ile ilgili sorunlarla ilgilenen bilim dalıdır.

b) Günümüzde nöromüzikoloji alanında çalışmalar yapan bir kişi İslam bilginlerinin tavsiyelerini dikkate aldığında hangi makamlarla icra edilen müzikler üzerine bir inceleme yapmalıdır? Metinden hareketle cevaplayınız.

.....

c) Öğretmeninizin sorduğu birkaç soruyu heyecanlandığı için yanıtlayamayan bir arkadaşınıza hangi makamlarda müzikleri dinlemeyi önerirsiniz? Metinde yer alan Fârâbî tasnifine göre cevaplayınız.

.....

ç) Metinde geçen "Düzenli ve ölçülü seslerden oluşan ve ses şiddet sınırını aşmayan müzik türleri beyni olumlu etkiliyor." cümlesinden ne anlaşılmaktadır? Yazınız.

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluklarının sebebini bulup cümlelerin başındaki harfleri örnekteki gibi uygun kutucuğa yerleştiriniz.

a. Bu oturumda çekinmeden görüşler dile getirilmelidir.

b. Eminim ki gazetede okudukları onu çok etkilemiş olsa gerek.

c. Öğrenciye daha fazla ulaşabilmek için e-posta gönderdi.

ç. Okulun önünde tamı tamına dört beş kişi vardı.

d. Ortalık çok karıştı, şimdi seç pirincin taşını!

e. Yabancı öğrenciyle konuşmaya devam ediyordu.

f. Sınav günü yaklaştıkça öğrencilerdeki heyecan gittikçe artıyor.

g. Bu denemeyi değil okumak, anlamak bile mümkün değil.

ğ. İşe sürekli geç kalması şüphesiz Ahmet Bey'in kulağına gitmiş olabilir.

h. Ahmet'in yazdığı şiiri beğenmemekle kalmadı, yerden yere çaldı.

ı. Bırakın soğan doğramayı, yemek bile yapamaz o.

i. Sporcu burnu havada, kendini beğenmiş biri.

j. Genç satıcıya bir şeyler sordu.

Kelimenin yanlış yerde kullanımı	Noktalama yanlışlığı	Deyimin yanlış kullanımı	Mantık hatası	Anlamca çelişen kelimelerin bir arada kullanımı	Gereksiz kelime kullanımı
a					

Gelecek Derse Hazırlık

Defterinizde boş bir sayfanın ortasına "engel-zorluk-hayal" kelimelerini yazınız. Bu kelimelerin sizde uyandırdıklarından yola çıkarak bir zihin haritası oluşturunuz.

Hazırlık Çalışmaları

"Gelecek Derse Hazırlık" kapsamında oluşturduğunuz zihin haritasını inceleyerek elde edilmesi sizin için zor olan hayallerinizi defterinize alt alta yazınız. Bu hayallerden dilediğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİR HAYALİM VAR BENİM

Metni türün özelliklerine uygun şekilde, sesli okuyunuz.

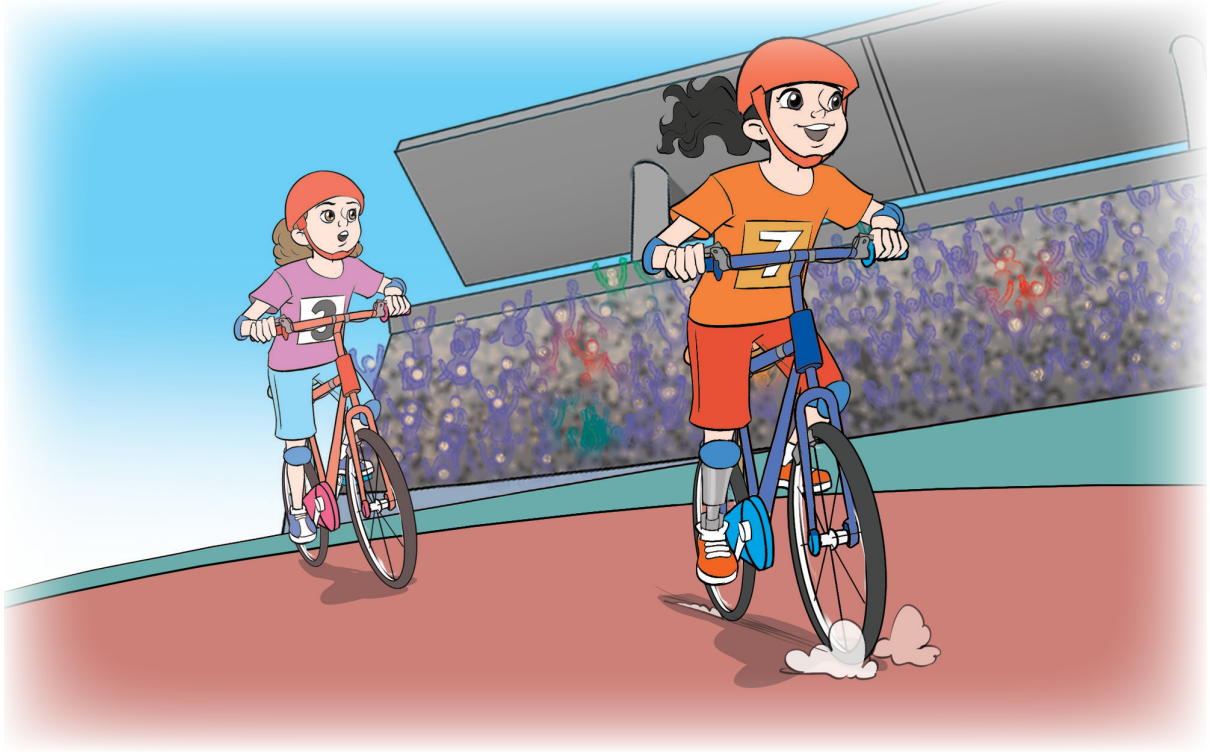

Çok heyecanlıydı o gün hem de çok,
Mutluydu, neşeliydi içinde hüzün yok.
Bisiklet yarışmasına katılacaktı,
Tüm gücüyle pedallara asılacaktı.
Yarış başladı büyük bir heyecanla,
Öne geçti hemen açık ara farkla.
Hızla sürerken bisikleti yolda,
Kayıverdi birden ani bir hızla.
Düşüp yaralanmıştı acı duyuyordu,
Canı çok yanmış ağlıyordu.
Götürdüler onu bir çırpıda hastaneye,
Başladılar hemen tedaviye.
Ameliyatı uzun sürdü, herkes endişeli,

Koydular önüne tekerlekli sandalyeyi.
Bacağı biraz kısaldı, artık engelliydi,
Tümden yok mu olacaktı büyük hayalleri?
Sandalyesi biraz ürkek:
“Beğenmedin mi yoksa beni?”.
Küçük kız dedi:
“Hayır ama üzdü bacağımın engeli!”.
Birlikte çıktılar hastaneden, artık dosttular;
Yeni bir hayata büyük bir adım attılar.
Küçük kız bisikletine şöyle bir baktı,
Bir daha süremeyeceğim, diye için için ağladı.
Bisikleti dedi: “Ağlama sil gözyaşını,
Asıl engel bu değil, kaldır artık başını!”,
Babası protez bacak aldı prensesine,
Küçük kız binebilecekti artık bisikletine.
Tüm dünyayı, insanlığı kuşatıp herkesi seven,
Umudum, hayallerim var, bitip tükenmek bilmeyen.
Sandalyesi dedi: “Bisiklet yarışması var,
Zamanımız fazla yok, vakit dar!”.
Birlikte hazırlandılar yarışmaya,
Sabır ve azimle ant içtiler kazanmaya.
Yarış başladı, herkes çok heyecanlı,
Küçük kız protez bacağıyla çevirdi pedalı.
Bisikletler çok yoruldu, küçük kız bitkin,
Dediler ona, “Yarışı sen kazandın, artık sevin!”,
Tekerlekli sandalyesi, bisikleti sevinçten coştu,
Küçük kız neşeyle havalara uçtu,
“Sizi seviyorum.” dedi küçük kız, “Hepiniz iyisiniz,
Protez bacağımla, sandalyemle beni çok sevdiniz;”
Engelleri aşan yüreğimle hayal ederim, umut ederim,
Sabrım ve azmimle her güçlüğü yenerim.
Sağlıkla kırlarda dolaşıp dostluklar kuracağız beraber,
Yakındır hem de çok yakın, gelecektir o günler.

Hüsna KOÇYİĞİT

Çocuklardan Ev Yapımı Öyküler

1. Etkinlik

Aşağıda, metindeki olaylar karışık bir şekilde verilmiştir. Bu olayları kronolojik olarak sıralayınız.

[ ] Daha sonra ona protez bacak takıldı.

[1] Küçük kız bisiklet yarışına katıldı.

[ ] Küçük kız, ameliyat edildi.

[ ] Küçük kız pes etmedi ve yarışa protez bacağıyla yeniden hazırlandı.

[ ] Yarışma esnasında kaza geçirdi.

[ ] Küçük kız yarışmayı kazanarak madalya aldı.

[ ] Artık bir bacağı diğerine göre daha kısaydı.

[ ] Bir müddet tekerlekli sandalye kullandı.

2. Etkinlik

a) Küçük kızın kaza geçirmesi ve protez bacakla yaşamına devam etmesi, hayallerinin önünde engel oldu mu? Bu öyküden kendimize hangi dersleri çıkarmalıyız? Bu konudaki düşüncelerinizi, hazırlıksız bir konuşma ile sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

b) Konuşmanızı aşağıdaki öz değerlendirme formunda yer alan maddelere göre değerlendiriniz.

Maddeler	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşmamda kelimeleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, başka bir deyişle, ilk olarak, son olarak…) kullandım.			
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış ve dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.			
Konuşmam esnasında dinleyicilerle göz teması kurdum.			
Konuşmam esnasında güler yüzlüydüm.			
Konuşmamda açık ve anlaşılır bir dil kullandım.			
Konuşmamda dinleyicilere söz hakkı tanıdım.			

3. Etkinlik

Harfleri saat yönünde veya tersi yönde okuduğunuzda bir kelime elde edebilecek şekilde tamamlayınız. Elde ettiğiniz kelimelerle boş bırakılan alana bir dörtlük yazınız.

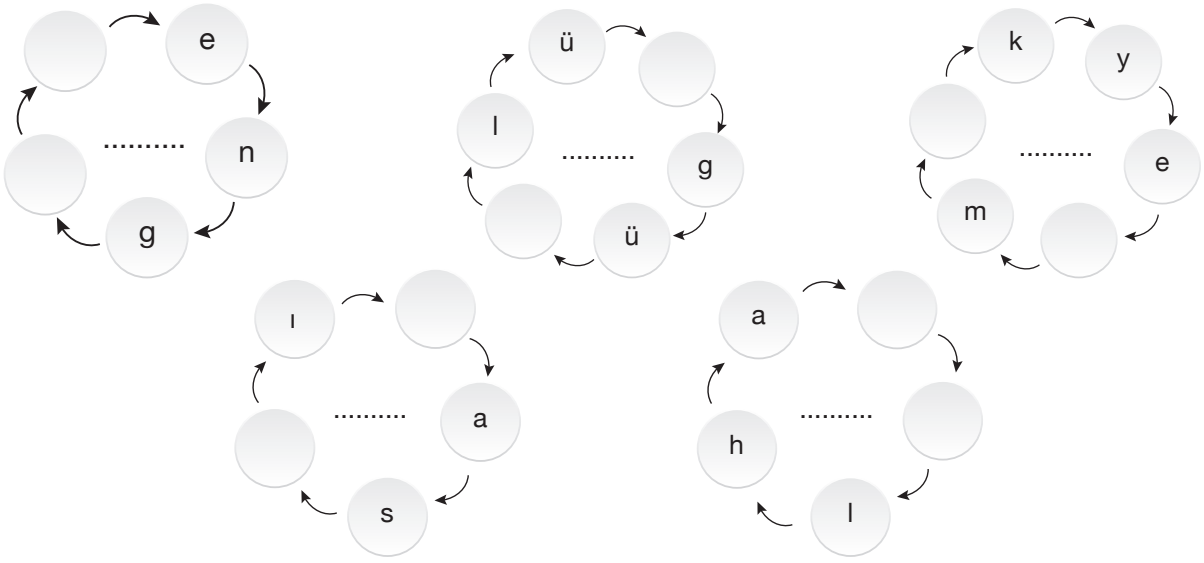

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Aşağıda bir ceviz reklamı yer almaktadır. Görsel okuryazarlık yaparak, bir reklamda bulunması gereken hususları sınıfça belirleyip tahtaya maddeler hâlinde yazınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluğunun sebebini bularak işaretleyiniz.

	Gereksiz kelime kullanımı	Deyimin yanlış kullanımı	Birbiriyle karıştırılan kelimelerin kullanımı	Kelimenin yanlış yerde kullanımı
1. Yatmadan önce dişlerinizi fırçalamayı unutmayın.				
2. Yeğenlerine çok bağımlı bir amcadır.				
3. Cansu, bitkin ve mutsuz sahil boyunca yürüdü.				
4. Takımın boyu en uzun oyuncusu Toprak'mış.				
5. Sınıftaki herkes kulak kabartmış, Yağmur'u dinliyordu.				
6. Sınavdan doksan alacağımı umut ediyordum.				
7. İki görsel arasındaki ayrıntıyı kimse fark edemedi.				
8. Fazla telefonla meşgul olmak gözü yorar.				
9. Bu iki görsel arasında hiçbir ayrıcalık yok.				
10. Acemi olan terziyle iş yapılır mı?				
11. Dün yaşananlarla ilgili kısaca bildiklerini anlattı.				

Gelecek Derse Hazırlık

Güreş sporunda başarılar kazanmış bir güreşçimizin yaşam öyküsünü araştırınız.

Hazırlık Çalışmaları

Araştırma yaptığınız güreşçi hakkında edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

DİNLEME METNİ

KOCA YUSUF

Metni, önemli gördüğünüz yerleri not alarak dinleyiniz.

Dinleme Metni

1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Koca Yusuf'un güreşe ilgisi ne zaman başlamıştır?

2. Yusuf, bedenini güçlendirmek için hangi idmanları yapmıştır?

3. Yusuf'un Kırkpınar'da güreştiği meşhur başpehlivan kimdir?

4. Yusuf'un kispet giyme töreninde hangi ritüeller uygulanmıştır?

5. "Türk gibi güçlü" deyimi dünyaya nasıl yayılmıştır?

2. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin hazırlanış amacını ve hedef kitlesini açıklayınız.

3. Etkinlik

Cazgırın duasından sonra Karalarlı Yusuf'la, Kel Aliço güreşe başladılar. Seyirciler Yusuf'un hemen yenileceğini beklerken güreş uzadıkça uzadı. Herkes hayretle ve dikkatle güreşi izliyordu. Güreş tam beş saat sürdü. Akşam olmuştu. Hakem Heyeti bunu sebep göstererek güreşi berabere bitirmek istedi fakat Aliço "Burası er meydanıdır. Güreşi yarım bırakmak olmaz. Yakın ateşleri, güreş devam etsin. Bu çocuk beni yenecekse varsın yensin." diye itiraz etti. Karalarlı Yusuf, hemen Aliço'nun elini öptü. "Ustaların ustası Aliço ağam. Ben yenildim sayalım." diye yalvardı. Yumuşayan Kel Aliço "Oğlum Başpehlivanlık da senin ödül de..." deyip onu alnından öptü. "Artık Kırkpınar'dan çekiliyorum. Çünkü bu meydanda senin gibi bir pehlivan var. Gözüm arkada kalmaz." dedi. Bu tarihten itibaren Karalarlı Yusuf, Kırkpınar'ın başpehlivanı oldu. Bundan sonra "Koca Yusuf" namıyla anılmaya başlandı. Karşısına çıkan hiç kimse bu unvanı ondan alamadı.

a) Dinlediğiniz metinden alınan yukarıdaki bölümde, Koca Yusuf'un Kel Aliço'ya takındığı tavır ile okura hangi mesaj verilmek istenmektedir? Açıklayınız.

b) Bu bölümü aşağıdaki konuşmacılardan hangisinin aktarması beklenir? Konuşmacıların sözlü olmayan mesajlarını yorumlayarak işaretleyiniz.

4. Etkinlik

a) Metinde geçen güreşle ilgili aşağıdaki terimleri anlamları ile eşleştiriniz.

er meydanı	Güreşecek olan pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimse.
pırpıt	Güreş meydanı.
kispet	Yağlı güreşte başpehlivanlık için güreşmek, en üstün sonucu almak için mücadele etmek.
cazgır	Güreşte rakibin iki omzunu yere değdirip en az üç saniye yere yapışık hâlde bekletme.
başa güreşmek	Yağlı güreşte pehlivanların giydikleri, belden baldıra kadar uzanan, dar paçalı meşin pantolon.
başpehlivan	Karakucak ve yağlı güreşte başa güreşerek diğer pehlivanları yenen güreşçi.
	Pehlivanların güreşte kispet yerine giydikleri, kalın bezden yapılmış veya keçi kılından örülmüş don.

b) Yukarıdaki terimleri anlamlarına uygun kullanarak beş cümle yazınız. Yazdığınız cümlelerin anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası içerip içermediğini kontrol ediniz. Tespit ettiğiniz hataları düzeltiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Aşağıda bir sosyal medya grubunun yazışması yer almaktadır. Bu yazışmada boş bırakılan yerleri emojilere uygun olarak tamamlayınız.

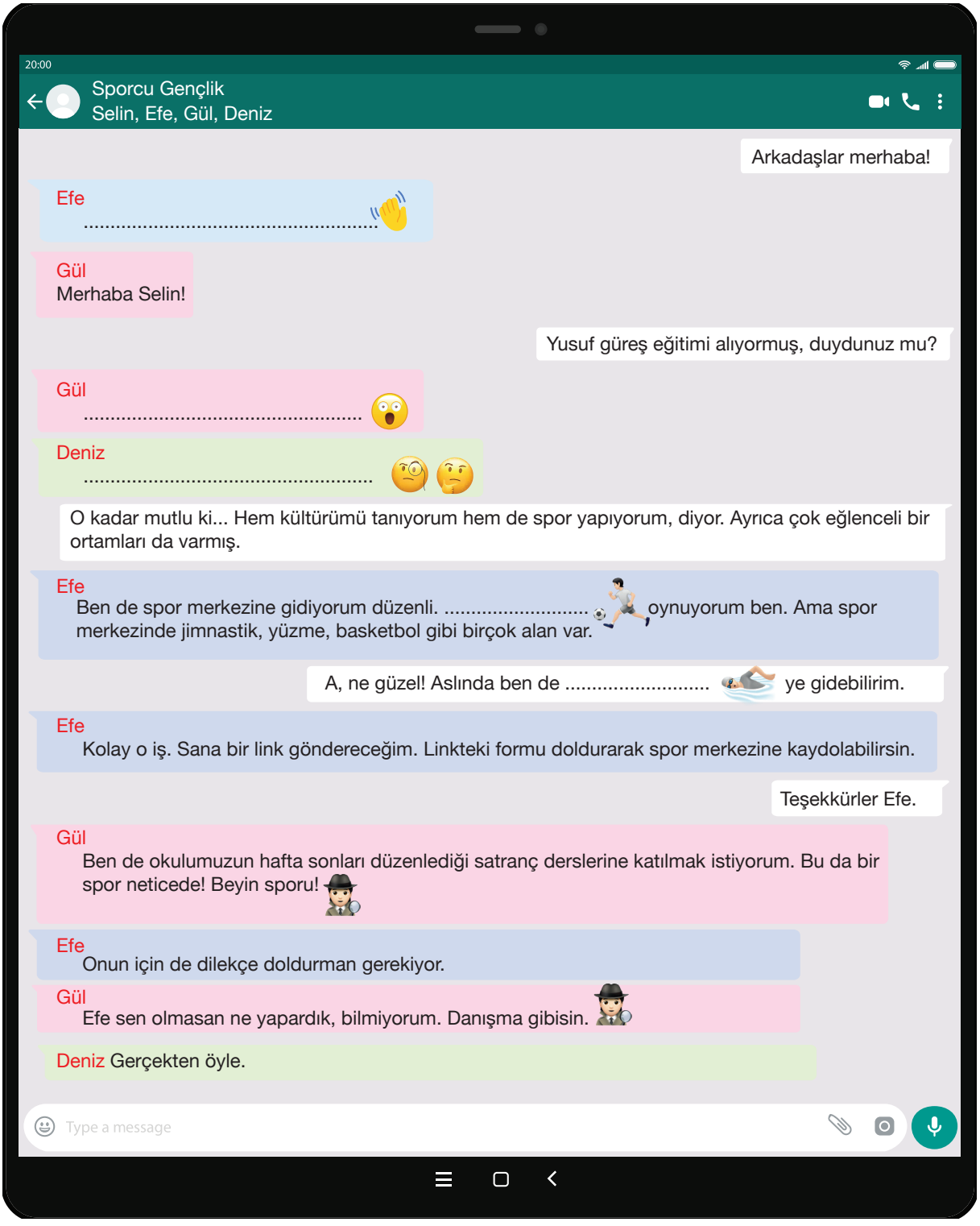

6. Etkinlik

Aşağıda verilen “Spor Merkezi Kayıt Formu”nu doldurunuz.

7. Etkinlik

Okulunuzun hafta sonları düzenlediği satranç derslerine katılabilmek için öğretmeninizin rehberliğinde A4 kâğıdına bir dilekçe yazınız. Dilekçenizi tamamladıktan sonra tablodaki maddelerin dilekçenizde yer alıp almadığını kontrol ediniz.

Dilekçede olması gerekenler	Var	Yok
Tarih		
Dilekçenin verileceği makam		
Metin		
Ad ve Soyadı		
İmza		
Adres		

SERBEST OKUMA METNİ

SPOR HER YERDE

Burak ve Emir iki sıkı dosttur. Birlikte ders çalışır ve oyun oynarlar. Herkesin bildiği oyunları oynamakla birlikte kendi yarattıkları oyunlarla da eğlenirler. Yaptıkları bu işe "oyun sporu" adını vermişlerdir. Çünkü oynadıkları oyunlar spor yapmak kadar faydalı ve bir oyun kadar da eğlencelidir. Her ikisi de yerinde duramayan iki arkadaştır. Maalesef bir gün Emir bir kaza geçirir ve bacağını kırar. Basit bir kırık değildir bu. Doktorların "parçalı" dedikleri, sorunlu bir kırıktır ve Emir'in bir dizi operasyon geçirmesi gerekmektedir. Burak ve annesi Emir'i hastanede ziyarete giderler. Burak, tam bir kitap kurdu olan arkadaşına birçok kitap ve film götürür. Ancak yerinde duramayan, kıpır kıpır arkadaşı çok mutsuzdur. Çünkü yatakta çok sıkılmaktadır. Odasını paylaştığı diğer beş hasta da sıkılmaktadırlar. Bu beş kişiden biri ameliyat olduğu birimde yer kalmadığı için çocuk kliniğine getirilen Nuriye teyzedir. Emir en çok arkadaşı ile oyun sporu yapmayı özlüyordur. Burak, arkadaşının ve diğer hastaların durumuna çok üzülmüştür.

(...)

Burak hastaneden eve döndükten sonra da arkadaşını düşünmeye devam etti. Odadaki diğer hastaları da aklından çıkaramıyordu bir türlü.

"Zorlanmadan, hatta ayağa kalkmalarına bile gerek kalmadan hareket edebilecekleri, aynı zamanda da eğlenip iyi vakit geçirecekleri bir yol olmalı. (…)" diye geçirdi içinden.

Şimdiye kadar buldukları oyunlar hep koşmalı, hoplamalı, zıplamalı oyunlardı. Çünkü sevdikleri sporlar da böyleydi. Hepsi de çok hızlı hareket etmeyi gerektiriyordu.

"Daha sakin sporlar yok mu peki?" diye düşünmeye devam etti.

Mesela satranç bir beyin sporuydu ve neredeyse hiç hareket etmeden oynanıyordu. Bunun gibi başka hangi sporlar vardı peki? (…)

"Ne yani, hasta insanların yapabileceği spor yok mudur? Spor yaparken mutlaka kan ter içinde mi kalmak gerekiyor?" diye söylendi kendi kendine.

"Madem yok, ben de kendim bulurum," diye karar verdi en sonunda. Hemen defteri kalemi çıkarıp aklına gelen ilginç fikirleri yazmaya başladı. Yazarken o kadar hızlı düşünüyordu ki eli düşüncelerine yetişemez olmuştu. (…)

Sonunda kalemini kenara koyup eserini inceledi. Ne kadar çok oyun yazmıştı böyle. Kendisi şaşırdı bir an. (…) Defterin en başına dönüp, en üst satıra "Oyun Sporu" yazdı.

"Spor her yerde ve her durumda yapılabilmeli." dedi içinden de. (…) Annesinden onu arkadaşının yanına, hastaneye tekrar götürmesini rica etmişti. Arabaya koca bir sırt çantasıyla bindiğini gören annesi,

"Yine neler götürüyorsun bakalım arkadaşına?" diye takıldı ona. (…)

Hastaneye vardıklarında ziyaret saati daha yeni başlamıştı. (…)

Emir, arkadaşını odadaki herkesle çabucak tanıştırdı. (…) Kısacık bir sohbetin ardından Emir heyecanla çantasını açtı:

"Şeyy…" diye söze başladı biraz utanarak. (…) "Geçen geldiğimde çok sıkıldığınızı fark etmiştim. İstediğiniz gibi hareket edemediğiniz için hepinizin suratı asıktı. Ben de biraz düşündüm ve…" dedi etrafına bakınarak. (…) "Birlikte spor yapabileceğimize karar verdim," diye ekledi.

"Ama bildiğiniz, hep yaptığınızdan farklı bir spor bu. Oyun sporu…" dedi hemen. (…)

Çantadan farklı renklerde beş tane kâğıt uçak çıkardı. Diğerlerinin şaşkın bakışları arasında uçakların her birini ellerine tutuşturdu. Karşıdaki duvarın dibine ise aralıklarla beş tane kese kâğıdı dizdi.

Kese kâğıtlarının üzerinde 10, 20, 30, 50, 100 gibi farklı sayılar yazıyordu. (…)

Burak heyecanın da verdiği etkiyle adeta bir maç spikeri gibi başladı anlatmaya:

"(…) Uçaklarınızı tam karşınızda duran kese kâğıtlarının içine isabet ettirmeye çalışacaksınız. Uçağınız hangi kese kâğıdına girerse onun üzerinde yazan puanı alırsınız. (…)" diye bitirdi açıklamasını. (…)

Oyun beş tur boyunca rekabet içinde oynandı. Bu arada kapıda birikenler içeri doluşuyor, yan oda-

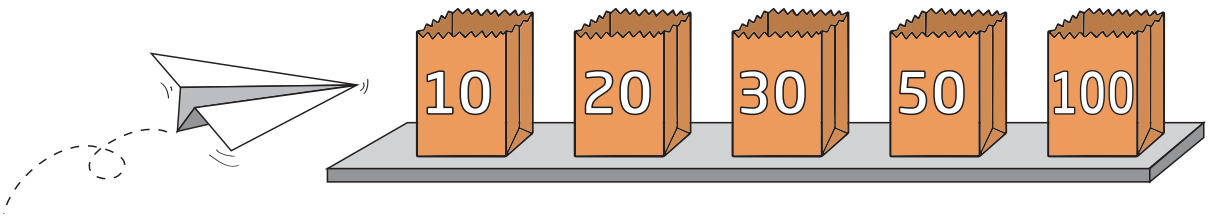

nın ziyaretçileri bile oyunu izlemeye geliyordu. Hatta bir ara doktor gelip,

"Ne oluyor burada? Böyle saçmalık olmaz!" diye bağırıp hepsinin ödünü koparmıştı. Ardından,

"Doktorları oyuna davet etmek yok mu? (…) " diye devam edince herkes rahatlamıştı ve kahkahalar birbirini kovalamaya başlamıştı. (…)

Burak o gün hastaneden çok mutlu ayrıldı. Hem arkadaşını hem de diğer hastaları mutlu etmişti. Üstelik mutlu etmekle kalmamış, onların yorulmadan ya da ağrı hissetmeden hareketli bir oyuna katılabilmelerini sağlamıştı. Annesi de onu tebrik etmiş ve istediği zaman hastaneye götürebileceğini söylemişti.

Burak'ın okulu olduğu için her gün gidemezlerdi elbette. Ama o, odadakilerin her gün oyun sporu yapabilmesi için farklı bir yol düşünmüştü. Hazırladığı farklı oyunları diğerlerine de öğretebilmesi için Emir'e kısaca anlatmış ve malzemelerin olduğu sırt çantasını da hastanede bırakmıştı. (…)

Sonraki hafta boyunca Burak, günlerin geçmesini âdeta sabırsızlıkla bekledi. Bir sonraki cumartesi hastaneye gittiklerinde çok heyecanlıydı. (…)

Burak (…) koşarak odaya daldı. Dalması ve gördükleri üzerine şaşkına dönmesi de aynı anda oldu zaten…

Emir'i ameliyat eden doktor ayakta ve Nuriye teyze ise yatağındaydı. Doktor elindeki sünger topu duvara tutturulmuş kâğıtlardan birine isabet ettirdi. Kâğıtta kocaman bir H harfi vardı. Emir yüksek sesle:

"H harfiyle başlayan bir eşya. Süre 5 saniye." diye verdi yönergesini. Doktor kekeleyerek, "Hyoid" dedi. Aynı anda Nuriye Teyze "Havan," diye seslendi yatağından.

"Emir" gülmesini tutamayarak; "Oyunu Nuriye Teyze kazandı," diye sonucu ilan etti. Ardından da doktora dönüp, "Hem Hyoid de ne demek," diye sordu gülerek.

Doktor da gülüyordu. "Boyunda bulunan bir kemiğin Latince adı. Tamam tamam, biliyorum, eşya değil. Aklıma o geldi işte," dedi daha çok gülerek.

"Ne güzel!" diye düşündü Burak onları seyrederken. "Geçen hafta asık olan bu yüzler bugün gülüyor. Herkes capcanlı ve neşeli görünüyor. Demek ki enerji, sporun olduğu yerde. O zaman spor her yerde!"

Nihan TEMİZ

Spor Her Yerde

(Kısaltılmıştır.)

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

SPORUN BEYNİMİZE OLUMLU ETKİLERİ

Spor, zihinsel fonksiyonlarımızı olumlu yönde etkileyen bir aktivitedir. Peki ama vücudu çalıştırmanın beyne ne gibi faydaları olabilir?

İşte sporun beyne birkaç faydası…

Spor, vücudu doğru ve bilinçli bir şekilde harekete geçirerek kan dolaşımını düzene sokar ve beynin ihtiyaç duyduğu oksijeni almasını sağlar.

Spor, insana sıkıntı veren ve düşünme gücünü azaltan stres hormonlarını etkisiz hâle getirir.

Spor, vücuttaki endorfin hormonunu aktif hâle getirerek kişinin kendisini daha mutlu ve enerjik hissetmesini sağlar.

Sinir hücrelerinin yeniden yapılanmasına yardımcı olur.

Beyindeki hücrelerin yaşlanmasını geciktirir.

Sinir hücreleri arasındaki ilişkiyi düzenler, hızlı tepki verme ve koordinasyon yeteneğini geliştirir.

Hareketli ve spor dolu bir yaşam tarzı insanoğlunun yaşam süresini uzatan bir faktör olarak görülmüştür. Günümüzde örneğin Kanadalı 30 yaşındaki bir kişinin fiziksel kondisyon durumu ile İsveçli 60 yaşındaki bir kişinin fiziksel kondisyon durumu eş değer gibidir. Kanada'da yapılan bir araştırmada halkın yüzde 40'ının haftada en az 15 saatin üzerinde televizyon izlediği, 10 kişiden sadece ikisinin düzenli spor yaptığı görülmüştür. İsveçliler için ise spor günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası gibidir. (…)

Aylin ATMACA
Sağlığımız ve Spor
(Kısaltılmıştır.)

(1, 2 ve 3. soruları metne göre cevaplayınız.)

1. Aşağıda verilen ifadelerin doğru mu yoksa yanlış mı olduğuna karar vererek uygun emojiyi boyayınız.

İfadeler	Doğru ☺	Yanlış ☹
a. Spor zihnin işlevlerini etkiler.	☺	☹
b. Spor beyni korur.	☺	☹
c. Spor beyni besler.	☺	☹
ç. Spor yapan biri ile yapmayan birinin duygu durumları özdeştir.	☺	☹
d. Spor yapan bir öğrencinin derste sorulan soruları cevaplama süresi kısalır.	☺	☹
e. Spor yapan biri ile yapmayan birinin fiziksel kondisyonları aynıdır.	☺	☹
f. Spor farklı disiplinler arasında bağlantı kurmamızı kolaylaştırır.	☺	☹

2. Metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

A) Açıklayıcı
B) Betimleyici
C) Öyküleyici
D) Tartışmacı

3. Yazar, son paragrafta aşağıdaki düşünceyi geliştirme yöntemlerinden hangilerini kullanmıştır?

A) Tanımlama-Örneklendirme
B) Örneklendirme-Sayısal Verilerden Yararlanma
C) Sayısal Verilerden Yararlanma-Tanık Gösterme
D) Tanık Gösterme-Tanımlama

4. Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluklarının sebebini tespit edip cümlelerin başındaki harfleri uygun kutulara yerleştiriniz.

a. Televizyonun ücretini duyunca çok şaşırdı.

b. Dengeli beslenmezsen hasta olursun.

c. Çalıştığın yerde iş güvencesinin olup olmadığını kontrol etmelisin.

ç. Okulu bitirince öğretmen olarak doğduğu köyde çalışmaya başladı.

d. Bundan aşağı yukarı beş yıl önceydi.

e. Çok sevinçliydi, âdeta etekleri tutuşmuştu.

f. Arkadaşıyla bütün teneffüs boyunca tartıştı.

g. Benim aileme veremeyeceğim bir hesabım yok, başım açık.

Gereksiz sözcük kullanımı	.....
Birbiriyle karıştırılan sözcüklerin kullanımı	.....
Deyimin yanlış kullanımı	.....
Anlamca çelişen sözcüklerin kullanımı	.....
Sözcüğün yanlış yerde kullanımı	.....

Ankara'da liselere geçiş sınavına girmiş Esma, Fatih, Gamze ve Hasan adlı öğrenciler sınav sonrasında sadece üçer tercih yapmışlardır. Öğrencilerin tercih ettikleri semtler arasında Abidinpaşa, Balgat, Dikmen, Çarşı semtleri vardır. Öğrencilerin tercih sıralarına ilişkin bazı bilgiler şu şekildedir:

- Her bir öğrenci üç farklı semti tercih etmiştir.
- Esma'nın 1., Hasan'ın 3. tercihi Abidinpaşa'dır.
- Abidinpaşa'yı tercih eden öğrenciler, Çarşı'yı tercih etmemiştir.
- Balgat sadece 2. sırada tercih edilmiştir.
- Çarşı'yı tercih eden tek öğrenci Fatih'tir.

5, 6, 7 ve 8. soruları bu bilgilere göre cevaplayınız.

5. I. Fatih
II. Gamze
III. Hasan

adlı öğrencilerden hangileri Dikmen'i 1. sırada tercih etmiş olabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I, II, III

6. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

A) Esma'nın 3. tercihi Dikmen'dir.
B) Fatih'in 2. tercihi Dikmen'dir.
C) Gamze'nin 1. tercihi Abidinpaşa'dır.
D) Fatih'in 1. tercihi Çarşı'dır.

7. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Abidinpaşa toplam 4 kişi tarafından tercih edilmiştir.
B) Abidinpaşa toplam 2 kişi tarafından tercih edilmiştir.
C) Balgat toplam 3 kişi tarafından tercih edilmiştir.
D) Dikmen toplam 4 kişi tarafından tercih edilmiştir.

8. Fatih ile Gamze'nin 1. tercihlerinin aynı olduğu biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Esma ve Fatih'in 2. tercihleri farklıdır.
B) Gamze ve Hasan'ın 3. tercihleri aynıdır.
C) Esma ve Gamze'nin 1. tercihleri aynıdır.
D) Esma ve Hasan'ın 2. tercihleri farklıdır.

Ek Sorular

DOĞA VE EVREN

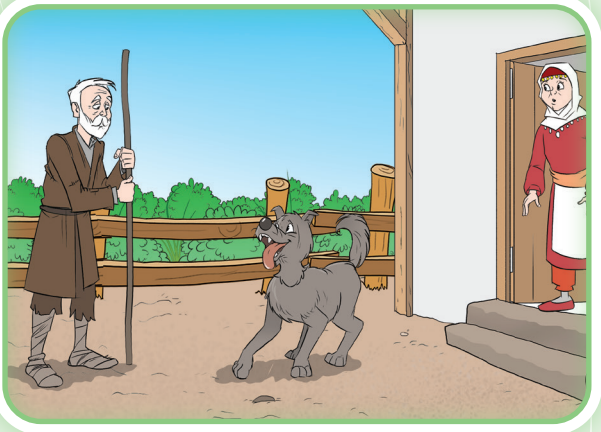

TEMADAKİ METİNLER

SEVGİ DÖNGÜSÜ

SAVAŞA GİDENİN KÖPEĞİ

BAHAR TÜRKÜSÜ

RÜZGÂR (DİNLEME METNİ)

UZAYDA YAŞAM (SERBEST OKUMA METNİ)

Dinleme/İzleme

Konuşma

Okuma

Yazma

Tema Tanıtım

Hazırlık Çalışmaları

Su, doğada kaybolur mu? Araştırınız. Araştırmanız esnasında defterinize notlar alınız.

Tema Özeti

SEVGİ DÖNGÜSÜ

Metni türün özelliklerine uygun okuyunuz.

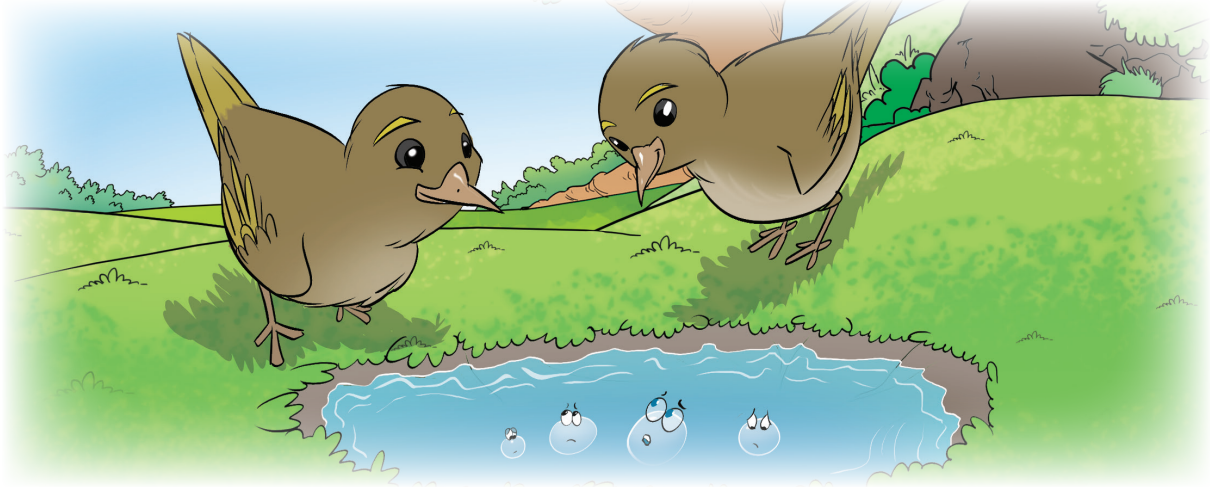

Bir zamanlar, uzak diyarlardan birinde bir orman varmış. Bu ormanda çeşit çeşit ağaçlar yaşarmış. Ağaçlar bu kadar çok olunca kuşlar hangi ağaca yuva yapacaklarını şaşırırlarmış. Kuşlar, ağızlarındaki çalı çırpı ile akşama kadar gezer, yuva bakarlarmış kendilerine. Yuvalarında birçok özellik ararlarmış. "Biraz yüksek olsun, komşuların sesi bizi uykuda rahatsız etmesin. Bol yapraklı olsun ki güneşe gölge etsin. Ağacın tepesine çıkınca tüm orman ayaklarımızın altında olsun ki her yeri görelim." isterlermiş.

Ha bir de suya yakın olması çok önemli tabii. "Kuşlar istediği yere uçabilir." diye düşünmeyin. Gecenin karanlığında yuvalarına yakın bir yerden su içip gelmeyi kim istemez?

Günlerden bir gün bu ormanda yaşayan bir çift sarı kaşlı çıvgın kuşu, kendilerine yuva yapmak için ağaç gezmeye çıkmışlar. Tam da istedikleri gibi bir ağaç bulmuşlar. Hemen kenarında yağmur sularıyla dolu bir su birikintisi de varmış. Yeni evin eksiği bitmez. Yuvaya ne kadar çalı çırpı taşısalar da aşağıdan bakınca güneş ışığı görünüyormuş.

— Yok, yok. Biz biraz daha çalı çırpı taşıyalım. Bizim yumurtalarımız buradan düşer, demişler.

Onlar orada yuvalarını yapadursunlar. Hemen yanlarındaki su birikintisi biraz hüzünlüymüş. Yağmur yağalı daha iki saat olmuş ama güneş, ağaçların yapraklarını terletmeye başlamış. Bizim sarı kaşlı çıvgın kuşları yuvalarını yapınca hem biraz soluklanalım hem de birkaç yudum su içelim diye su birikintisinin yanına gelmişler. Su damlaları üzerinde dans eden güneş ışıltılarına rağmen hüzünlü görünüyorlarmış. Nasıl görünmesinler? Hüzün, biz sussak da gözlerimizin söylediği neşesiz bir şarkıdır.

Sarı kaşlı çıvgın kuşları sormuşlar su damlalarına:

— Nedir bu hâliniz? Neden hüzünlüsünüz?

Su birikintisinin içindeki damlalardan biri konuşmuş:

— Yağmurla birlikte el ele tutuşup büyük bir heyecanla damla damla aktık yeryüzüne. Fakat arkadaşlarımızı teker teker kaybediyoruz.

Diğeri söze girmiş:

— Hep bu güneşin yüzünden! Ne yaptık da kızdırdık onu, bilmiyoruz. Kızdıkça gönderiyor ısısını,

kurutuyor bizi! Birkaç güne hepimiz kaybolacağız.

Sarı kaşlı çıvgın kuşları itiraz etmiş:

— Ama su doğada kaybolmaz ki sadece başka bir şekle bürünür. Tıpkı sevgi gibi… Bazen bir canlıya gösterdiğimiz sevgi, ondan da başka birine geçer. Ve bir de bakmışız ki tekrar bize dönmüş. Su da sevgi gibidir kaybolmaz, çoğalır, dönüşür ve bize döner.

Su damlaları şaşırmış. Şöyle bir dalgalandıktan sonra hep birlikte konuşmuşlar:

— Nasıl yani?

Sarı kaşlı çıvgın kuşları birbirine bakıp gülüştükten sonra konuşmaya devam etmişler:

— Bakın, biz şu ağacın tepesine yuva yaptık, bu ağacı unutmayın. Güneş, sizi buharlaştırınca bize gökyüzünden el sallayın. Tekrar yağmur yağdığında el ele tutuşup damla damla düşün buraya. Sizi bekliyor olacağız. Tabii, unutmadan bu küçük çukur kuruduğunda sizin için gagalarımızla kazıp düzleşmesini önleyeceğiz. Geldiğinizde yuvanız hazır olacak. Haydi bakalım, bir dahaki yağmurda görüşmek üzere! Sonra ağaçtaki yuvalarına kanatlarını çırpa çırpa yükselmişler.

Güneş, iyice düşünce yeryüzüne, suyun her bir damlasını buharlaştırmış. Bizim su damlaları korkuyla birbirine yaklaşmışlar. İçlerinden biri şöyle bağırmış:

— Sıkı tutunun! Yükseliyoruz.

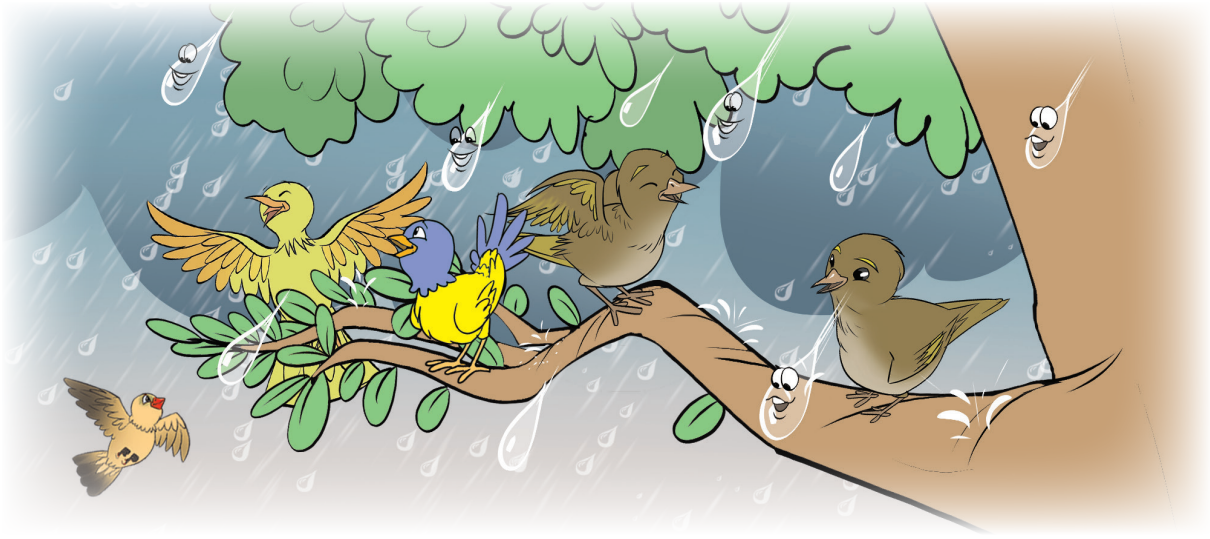

Aradan ne kadar zaman geçmiş bilinmez. Gökyüzü gri bulutlarını tokuşturmuş. Bulutlar yağmur damlalarını çırpmaya başlamış etrafa. Su damlaları bir bir dökülmüş yere. Bizim su damlaları el ele yere düşmeye başlamış. Düştükleri yerde sarı kaşlı çıvgın kuşları, yavruları ile onları bekliyormuş. Hep birden şöyle demişler:

— Hoş geldiniz! Bakın söylemiştik size kaybolmayacağınızı! Sadece değişeceksiniz. Hatta aranızda yeni su damlaları görüyoruz. Üstelik çoğalmışsınız bile.

Kuşlar şarkılar söylemiş. Su damlaları dans etmeye başlamış. Sevgi de su da kaybolmamış, dönüşmüş ve tekrar yeryüzüne inmiş.

Gökten üç elma düşmüş; biri anlatanın, biri dinleyenin, biri de su gibi dönüşen, çoğalan sevgilerin başına…

Mehtap TEKER
Özel Eğitim Çocuk dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Çıvgın kuşlarının gün boyu ormanda dolaşmalarının sebebi nedir?
2. Su birikintisi neden hüzünlüdür?
3. Çıvgın kuşları, su damlalarını nasıl teselli etmiştir?
4. Çıvgın kuşları, suyu neye benzetmiştir?

2. Etkinlik

"Su, doğada kaybolur mu?" konulu araştırmanızın sonuçlarını okuduğunuz masaldaki su damlalarının başından geçen öyküyle kıyaslayınız. İkisi arasında bir tutarlılıktan bahsedilebilir mi? Açıklayınız.

3. Etkinlik

a) A4 kağıdına, metinde geçen "Su da sevgi gibidir; kaybolmaz, çoğalır, dönüşür ve bize döner." cümlesi hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir yazı yazınız. Yazınızda anlatım biçimlerini kullanmaya çalışınız. Bu yazı ile bir kompozisyon yarışmasına katılabilirsiniz.

b) Arkadaşınızın yazısını, aşağıdaki akran değerlendirme formuna göre değerlendiriniz.

Maddeler	Evet	Kısmen	Hayır
Yazısında yabancı dillerden alınmış ve dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandı.			
Yazısında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak…) kullandı.			
Yazısında ek fiili işlevine uygun kullandı.			
Yazısının anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası içerip içermediğini kontrol etti ve tespit ettiği hataları düzeltti.			

4. Etkinlik

a) Aşağıdaki metni okuyunuz.

ÇİFTÇİ İLE KARTAL

Kartalın biri bir tuzağa yakalanmış. Kurtulmak için çırpınıp duruyormuş. Oradan geçen bir çiftçi kartalın çırpınışlarını görünce onu kurtarmış. Kuşun güzelliği, duruşundaki ve bakışındaki yücelik onu çok etkilemiş ve "Haydi bakalım, sen özgür göklere yakışırsın." diyerek doğaya salıvermiş.

Kartal, çiftçinin bu iyiliğini hiç unutmamış. Sürekli o çevrede dolaşıp avlanıyormuş.

Bir gün bakmış, kendini kurtaran çiftçi bir duvarın dibinde oturuyor. Duvarın çok çürük olduğunu fark etmiş. Hemen adamın üzerine doğru dalıp başından şapkasını kapıvermiş. Çiftçi, kalkıp arkasından koşmuş. Kartal biraz uzaklaştıktan sonra şapkayı bırakıvermiş. Adam şapkasına tekrar kavuşmanın sevinci ile geldiği yere döndüğünde bir de ne görsün, duvar çöküp yerle bir olmuş. Orada kalsaymış mutlaka ölecekmiş. Kendi kendine "Kartal şapkayı kapmasaydı orada kalacaktım, demek ki gördüğü iyiliğe karşı o kuş beni kurtarmak istemiş." diye şükretmiş.

Hasan Avni YÜKSEL
Ezop Masalları

b) Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle tamamlayarak "Sevgi Döngüsü" ve "Çiftçi ile Kartal" başlıklı metinleri tür, verdikleri mesaj ve yazarların konuya bakış açıları bakımından karşılaştırınız.

yardımın	suyun	sevginin
masal	fabl	ormanın

"Sevgi Döngüsü" başlıklı metinde ..... ve ..... kaybolmayacağı ve onların bize tekrar döneceği anlatılmıştır. "Çiftçi ile Kartal" başlıklı metinde ise birine karşı yapılan ..... kaybolmayacağı ve bize tekrar iyilik şeklinde döneceği vurgulanmıştır.

"Sevgi Döngüsü" başlıklı metnin türü .....dır. "Çiftçi ile Kartal" başlıklı metin ise bir ..... örneğidir.

c) Aşağıda verilen cümlelerdeki çekimli fiilleri bulunuz. Bu fiilleri tabloya göre örnekteki gibi inceleyiniz.

	Çekimli fiil	Anlam özelliğine göre	Yapısına göre	Zamanına göre
1. Kendini kurtaran çiftçi bir duvarın dibinde oturuyor.	Oturuyor.	durum fiili	basit fiil	basit zamanlı fiil
2. Sürekli o çevrede dolaşıp avlanıyormuş.				
3. Kartalın biri bir tuzağa yakalanmış.				
4. Kurtulmak için çırpınıp duruyormuş.				
5. Haydi bakalım!				
6. Hemen adamın üzerine doğru dalıp başından şapkasını kapıvermiş.				
7. Kartal şapkayı kapmasaydı orada kalacaktım.				
8. Duvarın çok çürük olduğunu fark etmiş.				

5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluklarını bulunuz. Cümleleri örnekteki gibi düzelterek yeniden yazınız.

Cümle	Düzeltilmiş hâl
1. Yolculukta kardeşine rastladım.	Yolculukta onun/senin kardeşine rastladım.
2. Ödevlerini dedesi ile birlikte yapar.	
3. Elma fidanlarını ekmek için en uygun zaman, sonbahar başlarıdır.	
4. Buraya başımı dinlendirmeye geldim.	
5. Bir hafta içinde Bursa'da üretilen kumaşlar dünya pazarına ulaştırılacak.	
6. İhtiyar köprüde tanıdık bir yüze rastladı.	
7. Su israfının önüne geçilmezse sadece canlılar değil tüm bitkiler yok olur.	
8. Sorunların çözümüne yönelik pek çok fikir mevcut bulunmaktadır.	
9. Mahallenin çocukları hep birlikte gülüştüler.	
10. Şişlerle kazak dokuyan genç kızlara selam verdik.	
11. Şiirlerinde yalın ve akıcı bir söylem yakalamasına karşı bir türlü tanınmış sanatçılar arasına giremedi.	
12. Akşama kadar bilgisayar başında sunum hazırlamaktan çok başım ağrıdı.	
13. Başarılı şairler tam anlamıyla ölümsüzlüğü elde etmiş gibidir.	
14. Yüzünden dökülen bin parçaydı, kötü bir şeyler olmuştu sanki.	

Gelecek Derse Hazırlık

- Hayvanlarla insanların dostluğunu konu alan hikâyeler araştırınız.
- Günlük hayatta hayvan haklarından hangilerinin ihlal edildiğini görüyorsunuz? Defterinize notlar alınız.

Hazırlık Çalışmaları

Hayvanların dostluğuyla ilgili araştırdığınız hikâyeleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

SAVAŞA GİDENİN KÖPEĞİ

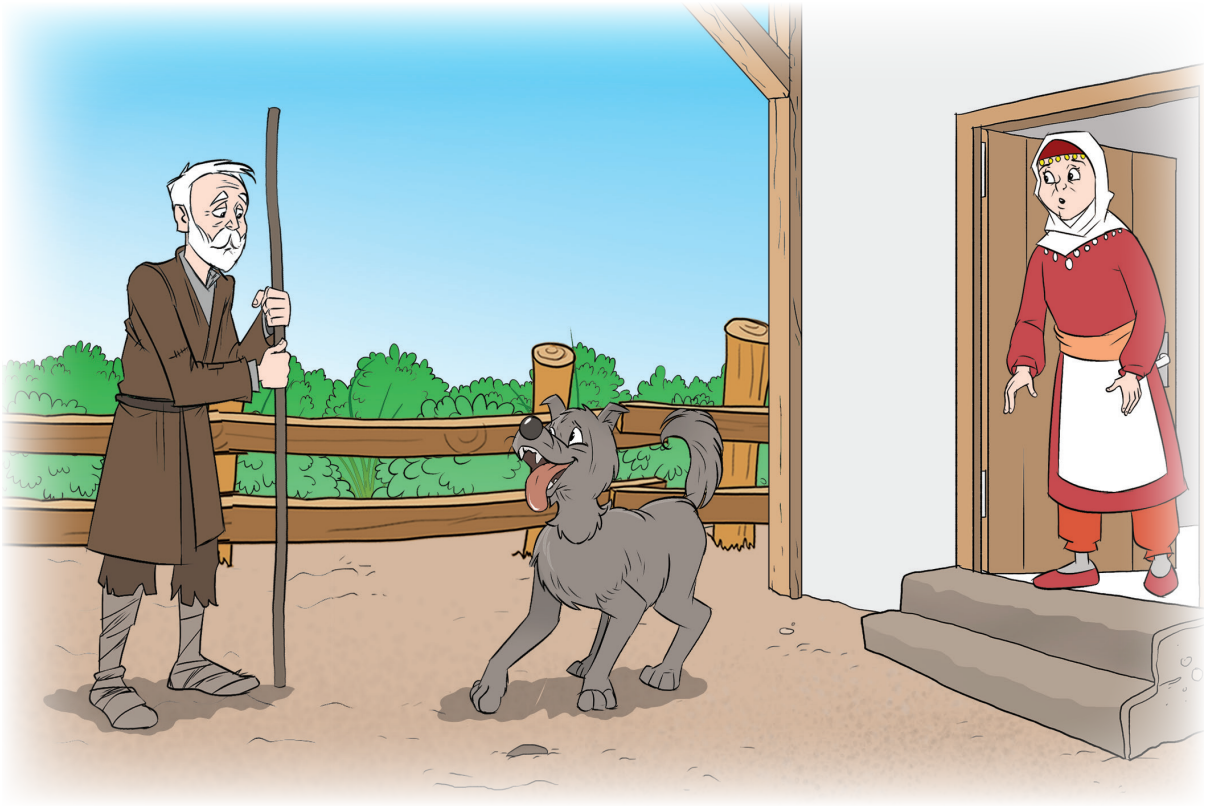

Hayvanlar da tıpkı insanlar gibi içinden geçtikleri dönemin olağan ya da olağanüstü koşullarını sezip biliyor, ona uyum gösteriyor çocuklar, inanın...

Ağzı dili olmadığı hâlde konuşabilen, istediğini yahut istemediğini anlatabilen hayvanların düşündüğünü biz insanlar neden düşünemiyoruz, hiç bilmem. Düşünüp karar bile alabilir onlar ve derin yazılanı, içlerine işleyeni hiç ama hiç unutmazlar. Tıpkı insanlar gibi huy sahibi bile olur, umulmadık zekâ çalımları da atabilirler. Hayvanlar bizim sanıp da fena yanıldığımız dünyamızın, bizim hayatlarımızın süslü değil, bu dünyada bizler kadar hak sahibi, doğadan alacağı olan canlılar.

Savaş döneminin kimi hayvan öykülerini bize anlatan büyüklerimizden aklımda kalanları sizlere anlatacağım. Bu öykü Adapazarı dolaylarından, aklıma ilk geliveren savaş öyküsü...

O bölgemizin türlü insan gruplarından oluşmuş, göç alan bir yapısı vardır. Birkaç insan grubu, ırkı, insanların güzelim kültür ve alışkanlıkları harmanlanmış, barış ve güzellik içinde yaşamaktadır, Adapazarı'nda.

Kurtuluş Savaşı yıllarında, tüm bölgelerimizde olduğu gibi burada da insanlar savaşa gidip çarpışmakta, yurtlarını özveriyle savunmaktayken, gidemeyenler de el ele verip cepheye türlü biçimlerde destek olmakta, ekip dikmekte, çocukları büyütmektedir. Gidenlerin pek azı geri dönmekte, onlar da ya yarım ya sakat olmakta, büyük bölümü de cephede kalmaktadır, geri dönmemesiye...

Size anlatacağım öykü, Süleyman Efendi'nin köpeğinin öyküsü... Öyle avcı yahut cins köpek değil bu, sıradan, irice, boz renkli herhangi bir köpek. Ama tüm köpekler gibi vefalı, duygulu... Süleyman Efendi'yi savaşa uğurladı, ev halkıyla birlikte. Ardından epey ağladı, uğundu, bekledi. Sandı ki savaş birkaç günlük bir iştir. Şehre tohum almaya yahut ürün satmaya gittiğinde olduğu gibi, birkaç gün içinde dönecektir Süleyman Efendi. Köpekcik savaşı ne bilsin? İnsanlar bilmiyor, değil ki köpek?

Aradan aylar geçti, yıl geçti... Günlerden bir gün eve künyesi geldi, Süleyman Efendi şehit düşmüştü. O zaman tüm evler bu acıyı yaşardı. Vatan kurtuluşu kolay değildi.(...) Künye yani askerin boynunda taşıdığı metal kimliği ve komutanların yazdığı şehadet beratı ile eve geldiği gün, köpek, olağan dışı bir şeyler olduğunu anladı ve sahibi gittiğinden bu yana, onun kapısı önünde yatarak uyuma huyundan, o günden sonra vazgeçti.

Küçük bir çiftlikti Süleyman Efendi'ninki... Geride kalanlar, ev halkı, dirençli karısı, çoluğu çocuğu, yaşlılar el ele verip hayat sürüyordu çünkü onlar da hayatı sürdürmek için üstlerine düşeni yaptılar. Süleyman Efendi'yi unutmadılar ama onsuz yaşamaya alışmaya çalıştılar. Çerkes kadınlar, cephedeki askere giysi dikti, çorap ördü. Yaşlılar ve elde kalanlar çiftliğin ekim dikim işini yaptı. Savaşılsa da hayat sürüyordu. Bir gün savaş sona erdi, cumhuriyet ilan edildi. Evdeki kırmızı bezlerden kendilerince bayrak dikip astı insancıklar. Kalanlar kaldı, cepheden dönebilen şanslılar döndü. Savaşın ardından doğanlara Cumhur adı takıldı. Hayat, kaldığı yerden akmaya koyuldu, yeniden... Çiftliktekiler Süleyman Efendi'nin dualarını edip hayırlarını yaptılar. Ocağını tüttürdüler. Onun yerine kimseyi koymadılar. Savaşa mal olan cumhuriyeti baş tacı ettiler.

Aradan koskoca yedi yıl geçti. Yedi kere harman kalktı, çocuklar yetişti. Genç karısı, kocasının ardından yedi devir yapıp lokma döktü, dağıttı, duasını etti.

Bir gün köpek, artık iyice elden ayaktan düşüp de yaşlanmış olan köpek, ömrünün son günlerinde, çıldırdı... Sabahtan başlayarak olağanüstü bir canlılık gösterdi. Merdivenleri inip çıkarak havlamaya, çiftliği dört dönmeye başladı. Ölümü yakın herhâlde dediler, okşayıp, severek köpeği avutmaya çalıştılar, ölüm iyiliği sandılar bu canlılığını... Zapt edilecek gibi değildi hayvancık.

Epey bir zaman, sahibinin oda kapısı önünde uzanıp bekledi. Hava kararmaya başlayınca hiç duramaz oldu. Çiftliğin kapısı önüne gitti, uludu, havladı, gözlerini ufka dikmiş, birini bekliyordu sanki...

Gece, onu evin içine çekmeye çabaladılar, güçlükle sokabildiler, avludan içeri. Kulaklarını dikti, hiç uyumadı, hep bekledi...

Sonunda sabaha karşıydı ki Süleyman Efendi, evinin kapısını vurdu.

Köpek onun geldiğini ev halkından önce sezdi, kapıya koşup havladı.

Esir düştüğü yabancı ülkeden yolun tamamını yürüyerek ayakları patlamış, saçları bembeyaz olmuş, kendisi bir deri bir kemik kalmış ama şükür ki sağ salim dönebilmişti Süleyman Efendi, evine, yurduna ve köpeğine...

Bunu son birkaç günden bu yana hisseden yaşlı, yorgun köpek, bu nedenle yerinde duramaz olmuştu.

Karısının bile gözlerinden, bakışından güçlükle tanıyabildiği Süleyman Efendi'yi köpeği hemen tanımış, yüzünü görmeden adım atışını duymuş, sezmiş ve beklemişti.

Özlemek ve vefalı olmakta hayvanlardan öğreneceklerimiz var...

Ayşe KİLİMCİ

Laklakçı Kaplumbağalar

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinden alınan “kimlik, çiftlik, lokma, harman” sözcüklerinden yeni kelimeler türeterek bu sözcükleri okun gösterdiği yönde ilgili kutulara yazınız. Bu sözcüklerden 1, 2, 4, 6, 8 ve 12 numaralı olanları görselden bularak işaretleyiniz.

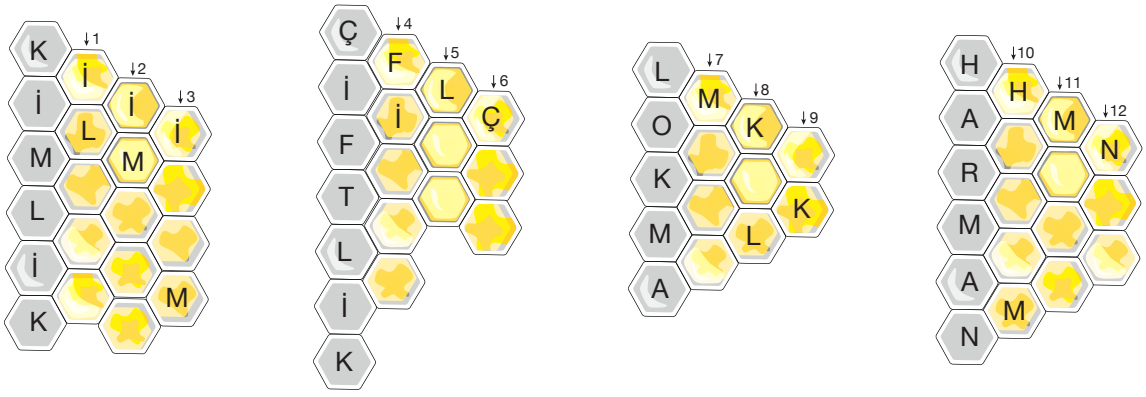

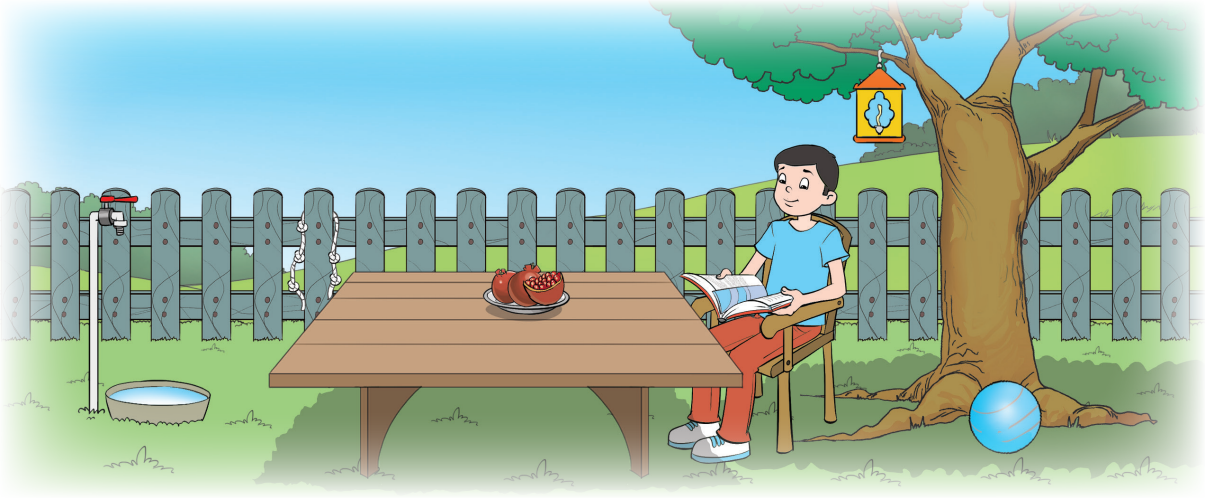

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Yazar, insanlarla hayvanların hangi ortak özelliklerine değinmiştir?
2. Metinde Adapazarı’nın hangi özelliği belirtilmiştir?
3. Süleyman Efendi evini, ailesini neden bırakıp gitmiştir?
4. Süleyman Efendi evine niçin yıllar sonra dönebilmiştir?
5. Süleyman Efendi’nin karısı, eşini neden güçlükle tanımıştır?
6. Süleyman Efendi’nin köpeğinin çılgın gibi davranmasının sebebi nedir?
7. Bu hikâyenin sizi en çok etkileyen bölümlerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkileşimli İçerik

3. Etkinlik

Okuduğunuz hikâyede bahsi geçen köpeğe bir isim verirseniz bu ne olurdu? Yazınız.

.....

4. Etkinlik

Metnin konusunu, ana fikrini ve yardımcı fikirlerinden birkaçını aşağıya yazınız.

Metnin konusu: .....
.....
.....

Metnin ana fikri: .....
.....
.....

Metnin yardımcı fikirleri: .....
.....
.....

5. Etkinlik

Metinde anlatılanlara katılıyor musunuz? Nedenleriyle birlikte aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Etkinlik

Günlük hayatta hayvanların ihlal edilen haklarını, aşağıda verilen balık kılçığının solundaki kutucuklara yazınız. Balık kılçığının sağındaki kutucuklara ise bu hakların ihlal edilmemesi adına neler yapılabileceğine dair çözüm önerilerinizi yazınız.

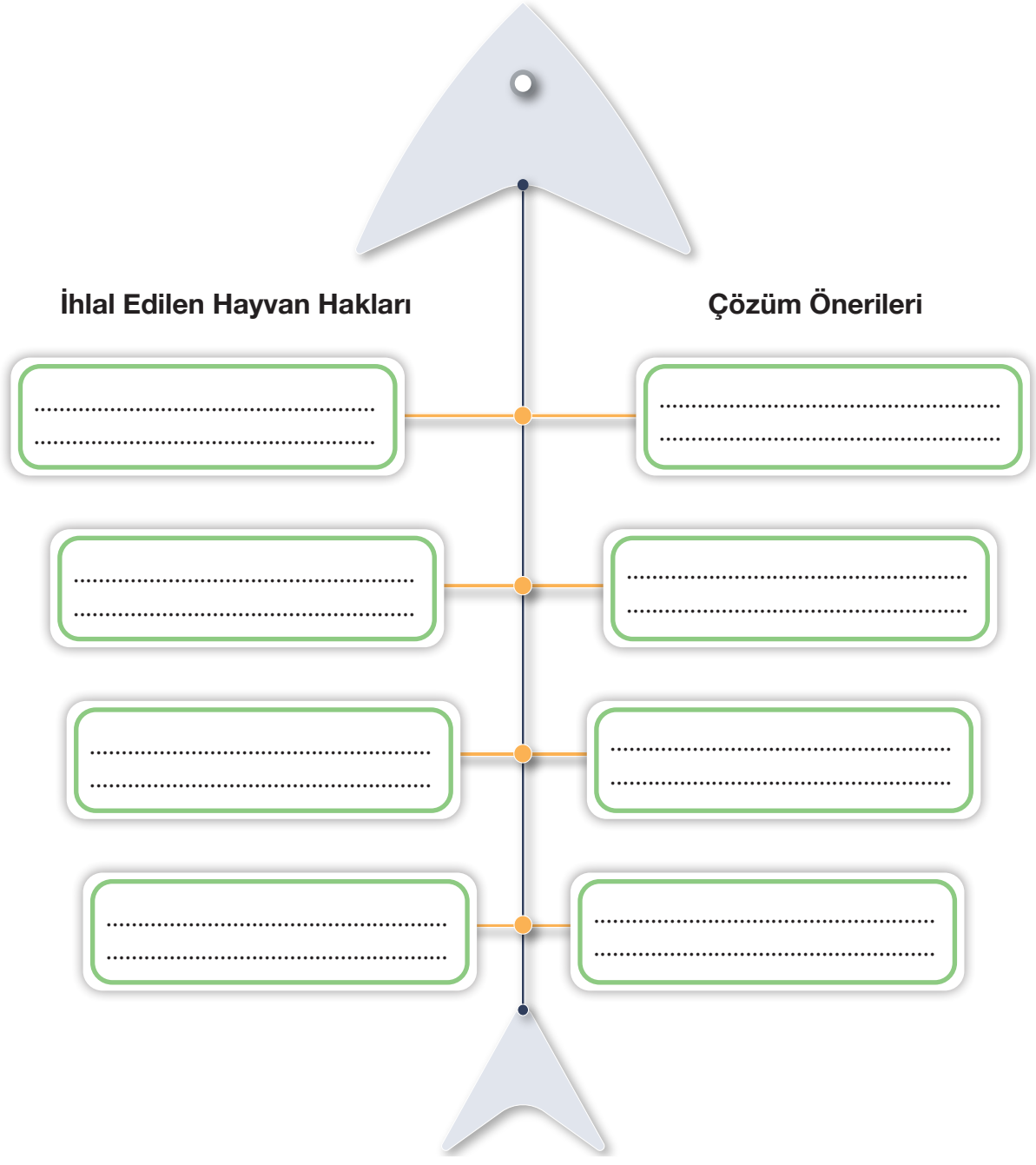

Gelecek Derse Hazırlık

Bahar mevsiminin yeryüzünde ve insan psikolojisinde yarattığı değişimleri araştırıp maddeler hâlinde not alınız.

Hazırlık Çalışmaları

Bahar mevsiminin yeryüzünde ve insan psikolojisinde yarattığı değişimleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni dikkatlice ve sessiz okuyunuz.

BAHAR TÜRKÜSÜ

Baharı koluna takarak gelir rüzgâr,
Söylediği her türküde naz vardır.
Telaşlı adımlarla çekilirken kar,
Gözyaşlarında bir tutam yaz vardır...

Yağmur bulutları toplandı Şar Dağı'nın tepelerine. İpil ipil bir sağanak başlayacak birazdan. Toprağın bahar kokan telaşını heybemize doldurup çıkacağız yola. Saçlarımızda çiğ damlacıkları, yüreğimizde yeşeren umutlardan başka bir kaygı taşımadan adımlayacağız yağmur kokan ıslak kaldırım taşlarını.

Ey bahar, bilesin ki ürkek bir tohumun telaşıyla bekliyoruz seni. Döşümüzde derin bir sancı. Tohum ha çatladı ha çatlayacak. Yokluğunda esmer bakışlarımızdan süzülen umudu ve toprağın cemre kokan sesini büyütüyoruz.

Sen gelince ince bir yaşamak sızısı yürür yeryüzünün damarlarına. Sen gelince bir türkü tutturur da ılık rüzgâr, heybesinde taşıdıklarını sahiplerine ulaştırma telaşına kapılır. Sen gelince coşar pınar. Çoğalır düşlerimizin ve gülüşlerimizin rengi.

Sen gelince, ağaçlar yeşilden muştular getiren bulutların gözlerine sürer gözlerini. Yağmur diner, güneş açar, ebemkuşağı sarar ovanın kalbini. Toprak yeşerir bin bir çiçek tadında. Irmak coşar, rüzgâr durulur.

Sen gelince, düşlerimizdeki cemre önce havaya, sonra suya, en sonunda da bahara sevdalı yüreklerimize düşer. İşte o zaman içimiz kıpır kıpır, içimizde tatlı bir telaş uyanır.

Birazdan, masumluğuna güvendiğimiz mısralarla düşeceğiz yola. Birazdan ılık bir güneş vuracak ıslaklığımıza. Birazdan yeşerecek hüzünlü türkülerimiz. Birazdan...

Sonra, kıştan kalan mahmurluğu atarak yürüyeceğiz zamanın ve mekânın kalbine. Sesimiz bahara hasret, sesimiz sevda tadında. Bir kış masalından payımıza düşen kardelen saflığında, başımız kalbimizin üstünde gülümseyeceğiz sana.

Umutlarımız boy verecek, yağmur kokusunda açan papatyalar gibi. Rengârenk. Saçlarımızın ıslaklığına aldırmadan yürüyeceğiz yeryüzünün kalbine. Biz yürüdükçe yeşerecek yamaçlar. Biz yürüdükçe toprağımıza kuşların kanadından aydınlık dökülecek.

Bilirsin, kış uzun ve çetin... Kış ayaz. Kar-an-lık. Zaman yorgun düşürse de yüreklerimizi bahar cemre türkülerini söyleyerek gülümseyecektir bulutların ardından.

Bahar ki;

Yeryüzünün en renkli konuğudur,

Yorgun bir bir kardelelenin gözlerinden süzülen buğudur...

Ve bahar, içimizin solmayan boşluğudur...

Akif DUT
Güneysu dergisi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıdaki dairelerde metinde geçen bazı kelimeler gizlenmiştir. Bu kelimeleri anlamlarından yola çıkarak tahmin edip, okla işaret edilen yerden başlayarak saat yönünün tersine yerleştiriniz.

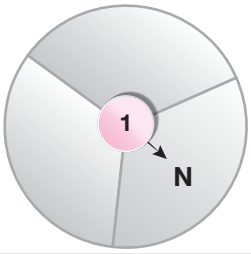

Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış.

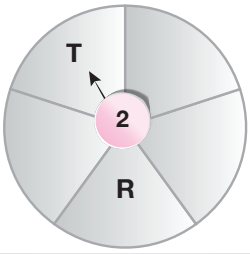

Çoklukla dörder mısralı bentlerden oluşan, kendine özgü bir besteyle okunan halk edebiyatı nazım birimi.

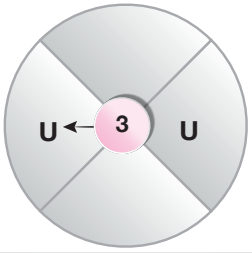

Ummaktan doğan duygu; umu, ümit.

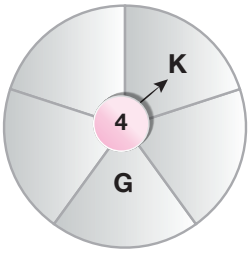

Üzücü ve kötü bir şey olacak korkusundan doğan tedirgin edici duygu; düşünce, tasa.

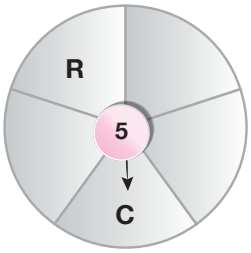

Şubat ayında birer hafta arayla havada, suda ve toprakta oluştuğu sanılan sıcaklık yükselişi.

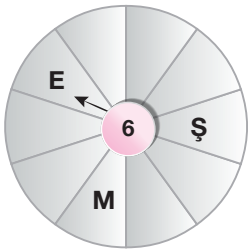

Gökkuşağı

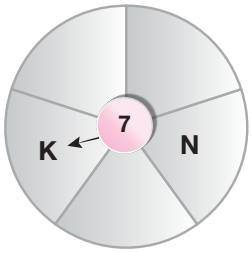

Bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse; misafir, mihman.

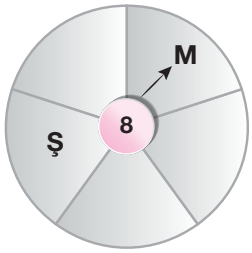

Sevindiren haber; sava, müjde, erim, beşaret.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin başında verilen dörtlükte başvurulan söz sanatlarını açıklayınız.

.....

2. Metne göre baharın gelişi yazarda hangi duyguları uyandırmaktadır?

.....

3. İkinci paragrafa göre yazar, baharı hangi duygular içerisinde beklemektedir?

.....

4. Üç ve dördüncü paragraflarda baharın yeryüzünde yarattığı hangi değişimlerden bahsedilmektedir?

.....

5. Beşinci paragrafta cemrenin düştüğü yerleri ifade ediniz. Cemrenin sözlük anlamına bakarak paragrafta "bahara sevdalı yürek" ifadesinin neye benzetildiğini tahmin ediniz.

.....

6. "Birazdan yeşerecek hüzünlü türkülerimiz." ifadesi ile yazar ne anlatmak istemektedir?

.....

7. Dokuzuncu paragrafa hakim olan duygu nedir?

.....

8. Son paragrafta yazarın başvurduğu düşünceyi geliştirme yöntemi nedir?

.....

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları resimden hareketle cevaplayınız.[1]

1. Bulunduğunuz ortamı yaşanabilir hâle getirmek için neler yapmak gerekir? Her bir öneri için en az iki neden söyleyerek açıklayınız.

.....

2. Okumanın bize olan yararlarından belki kolaylıkla bahsedebiliriz. Peki, biz okursak çevremiz bundan nasıl etkilenir? Gerekçelerinizle birlikte açıklayınız.

.....

3. Görseldeki bahçeli evde yaşayan kişi siz olsaydınız kendinizi nasıl tanıtırdınız? Kısaca kendinizden bahseder misiniz?

.....

4. İnsanlara okumaları için bir yazı (roman, hikâye, şiir, anı vb.) yazıyor olsanız hangi yaş grubuna ne gibi konulardan bahsetmek isterdiniz? En az üç neden söyleyerek düşüncelerinizi açıklayınız.

.....

(1) 3. etkinlikte kullanılan resim ve sorular "Eleştirel Görsel Okuma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler: Eleştirel Görsel Okuma Etkinlikleri (EGOET)" başlıklı makaleden alınmıştır.

4. Etkinlik

3. etkinlikte verilen resimden ve sorulardan hareketle bir hikâye yazınız. Hikâyenizi yazmaya başlamadan önce aşağıda verilen tabloyu doldurarak hikâyenizi planlayınız.

Hikâye Planı

Ana Düşünce	
Yardımcı Düşünceler	
Kurgu: **Hikâyenin Gelişmesi**	**Serim:** Hikâyenin giriş kısmında olayın geçtiği yer, hikâyede yer alan karakterler ve hikâyenin ana düşüncesinin izlerini verecek olaylara yer verebilirsin.
	Düğüm: "Neden böyle oldu?" dedirtecek sorulara cevap olacak olay ve ilişkileri burada geliştirebilirsin.
	Çözüm: Çözüme ana düşünceyi bağlamak istediğin sonuca göre hikâyeni bitirebilirsin.

(2)

(2) 4. etkinlikte kullanılan tablo "Uygulamalı Hikâye Yazma/Oku-Yaz Yayınla" adlı kitaptan alınmıştır.

5. Etkinlik

a) Aşağıdaki manzaradan yola çıkarak cümleleri tamamlayınız.

Her yere hâkim, yüksek bir tepeye çıktım. Benimle beraber ..... çiçekler de başlarını uzatmış, etrafa bakınıyorlardı.

Denizde irili ufaklı ....., ... görünüyordu.

Tam karşımda yemyeşil ağaçlarla dolu bir ..... vardı.

Sağımda ..... deniz ve solumdaki kıyıda beyaz, turuncu, mavi ..... vardı.

Binalarla denizin arasında ince bir ..... vardı. Yolda hiç ..... yoktu. Yolun denize sokulan kısmında taş bir ..... vardı ki beni gördüklerim arasında en çok o etkiledi. Sanki köprü değil de bilinmeyene açılan, sihirli bir ..... gibi duruyordu.

b) Sizi çok etkileyen bir tablonun ya da manzaranın betimlenmesini yukarıdaki örnekten hareketle yapınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Etkinlik

Aşağıdaki harflerin arasına iki dize saklanmıştır. Size verilen adımları takip ederek dizeleri ortaya çıkarınız. *(Etkinlikte kullanılan şiir Songül Özel'e aittir.)*

3 adım sağa gidin, 1 adım aşağı gidip 1 adım sağa gidin, 3 adım sağa gidin, 2 adım sağa gidin, 2 adım aşağı inin, 1 adım aşağı inin, 1 adım aşağı inip 1 adım sola gidin, 3 adım sola gidin, 4 adım sola gidin, 1 adım aşağı inin, 8 adım sağa gidin, 2 adım sağa gidin, 6 adım yukarı çıkın, 1 adım sağa gidin, 1 adım aşağı inin, 1 adım sağa gidin, 10 adım sağa gidin, 2 adım aşağı inin, 2 adım sağa gidin, 1 adım sağa gidin, 2 adım sağa gidin, 3 adım yukarı çıkın, 1 adım sola gidin, 5 adım sola gidin, 1 adım aşağı inin, 2 adım aşağı inin ve 1. dizeyi tamamlayın, 2 adım sola gidin, 3 adım yukarı çıkın, 1 adım sola gidin, 1 adım aşağı inin, 5 adım aşağı inin, 9 adım sağa gidin, 1 adım yukarı çıkın, 2 adım sola gidin, 1 adım yukarı çıkın, 1 adım sola gidin, 2 adım sola gidin, 2 adım aşağı inin, 5 adım sola gidin, 2 adım yukarı çıkın, 4 adım sağa gidin, 1 adım aşağı inin, 2 adım sola gidin, 5 adım sola gidin, 1 adım aşağı inip 3 adım sola gidin, 1 adım sağa gidin, 1 adım yukarı çıkın, 3 adım sola gidin, 3 adım yukarı çıkıp 1 adım sola gidin, 8 adım sola gidin, 1 adım aşağı inin, 2 adım aşağı inin, 1 adım aşağı inin, 3 adım sağa gidin, 2 adım yukarı çıkın, 2 adım sola gidin, 3 adım yukarı çıkın, 4 adım sağa gidin, 1 adım yukarı çıkın, 1 adım sola gidin, 3 adım aşağı inin, 1 adım aşağı inip 2 adım sağa gidin, 2 adım yukarı çıkın ve 2. dizeyi tamamlayın.

K	T	A	O	L	E	Z	E	T	K	R	I	M	U	O	N	Y	İ	N	E	U	D	L	A	R	D	L	E
A	A	Ö	Ç	P	G	B	E	A	K	K	N	I	E	B	E	S	O	İ	N	S	İ	S	U	Z	A	M	E
U	S	V	E	L	N	M	A	C	Ç	B	E	R	A	H	L	M	E	U	M	L	A	R	I	G	Y	M	A
K	I	A	N	D	S	M	O	H	İ	U	T	M	O	N	G	Ü	O	L	S	Ö	M	A	Z	N	A	E	G
L	Y	U	A	R	D	İ	L	A	R	L	E	G	M	Z	A	K	İ	T	A	N	N	L	E	K	E	V	E
O	B	A	L	K	I	İ	R	K	R	K	E	U	D	T	E	E	R	R	E	O	D	L	S	A	Ç	Y	İ
L	M	I	M	Ş	S	I	N	L	I	A	O	M	Z	B	İ	L	R	N	L	D	B	E	K	Ç	T	R	Ç

A	Ç																										

Hazırlık Çalışmaları

Rüzgârın doğadaki etkileri hakkında yaptığınız araştırmayı arkadaşlarınızla paylaşınız.

DİNLEME METNİ

Dinleme Metni

RÜZGÂR

Metni dinlemeden önce 1/a etkinliğini okuyunuz. Dinleme esnasında bu etkinliğini yapınız.

Cahit KÜLEBİ (1917-1997)
Yurt, insan ve doğa sevgisini konu alan şiirler yazmıştır. Şiirleri, şekil ve içerik bakımından halk şiirinin bazı özelliklerini taşır. Eserlerinden bazıları: *Süt, Şiirler, Yangın, Rüzgâr, Adamın Biri, Bütün Şiirleri Yeşeren Otlar, İçi Sevda Dolu Yolculuk, Atatürk Kurtuluş Savaşında*'dır.

1. Etkinlik

a) Aşağıdaki kelimeleri okuyunuz. Metni dinlerken bu kelimelerin kaçıncı dörtlükte geçtiğini tespit ederek kelimelerin yanına yazınız.

☐ kıraç ☐ ova ☐ yayla ☐ katran

☐ imdat ☐ kıyı ☐ tarla

b) Yukarıdaki kelimeleri, aşağıdaki cümlelerde uygun olan yerlere yerleştiriniz.

Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen; siyah, ağır, is kokulu, suda erimeyen maddeye ..... denir.

Geniş ya da dar düzlüğe ..... denirken çevresine göre daha yüksekte bulunan düzlüğe ..... denir.

Tehlikede olan kişi ya da varlığa yapılan yardıma ..... denir.

Verimsiz veya susuz toprağa ..... toprak denir.

Kara ile suyun birleştiği yere ..... denir.

Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçasına ..... denir.

2. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirin, aşağıdaki unsurlardan hangisi üzerine kurulduğunu belirleyip işaretleyiniz.

○ Şair, rüzgârın doğaya faydalarını şiir diliyle okura aktarmaya çalışmıştır.

○ Şair, rüzgârın nerelerde dolaştığını ona soramamış, şiir boyunca buna yönelik tahminlerde bulunmuştur.

○ Şair, rüzgârlı bir günde yaşadığı olayların etkisinden kurtulamamış ve bunları şiire dökmüştür.

3. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirin temasını aşağıya yazınız.

.....

4. Etkinlik

Dinlediğiniz şiire farklı bir başlık öneriniz.

.....

5. Etkinlik

“Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür,
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.”

a) Şair, şiirinin yukarıdaki bölümünü rüzgârın doğaya hangi etkilerinden yola çıkarak yazmıştır? “Rüzgârın doğaya etkileri” konulu araştırmanızdan yola çıkarak açıklayınız.

b) Şiirin bu dörtlüğünde hangi anlam vardır? İşaretleyiniz.

☐ Olasılık ☐ Kesinlik ☐ Beklenti ☐ Varsayım

c) Şiirin bu dörtlüğünde hangi söz sanatları yer almaktadır? Yazınız.

.....

6. Etkinlik

“Rüzgâr” başlıklı dinleme metninin tamamlamış olduğunuz beş etkinliğinden hareketle aşağıda verilen öz değerlendirme formunu doldurarak performansınızı değerlendiriniz.

Maddeler	Evet	Kısmen	Hayır
Dinlediğim metinde geçen bilmediğim kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ettim.			
Dinlediğim metne yönelik sorulan soruları cevapladım.			
Dinlediğim metinde kullanılan söz sanatlarını belirledim.			
Dinlediğim metnin konusunu belirledim.			
Dinlediğim metne farklı bir başlık önerdim.			

7. Etkinlik

Rüzgârın doğaya etkilerinden yola çıkarak aşağıdaki boş alana bir dörtlük yazınız.

.....
.....
.....
.....

SERBEST OKUMA METNİ

UZAYDA YAŞAM

Günümüzde, dünyanın dört bir tarafındaki astronotlar uzaya gidiyorlar. Bazıları uzayda aylar boyunca kalıyor. Bunların pek çoğu Dünya'nın yörüngesinde duran uzay istasyonlarında deneyler yaparak vakit geçiren eğitimli bilim insanlarıdır.

Bir iş gününü havada süzülerek geçirmek ya da uzay giysisinin içine girip uzaydaki havasız boşluğun içinde yürüyüşe çıkmak nasıl bir şeydir? Nasıl astronot olunur? Ve uzaydaki insanlar uyku, yemek ve tuvalet ihtiyaçlarını nasıl giderirler?

Yuri Gagarin uzaya ilk çıktığında, üzerine baskı yapan büyük bir ağırlık hissettiğini söylemişti. İçinde bulunduğun araba birden hızlandığında hissettiklerini düşün. Bu ondan çok, çok daha büyük bir baskıdır. O zamandan bu zamana teknoloji gelişti, ama kalkıştan sonraki iki dakika hâlâ çok gürültülü ve sallantılı olmaktadır.

Uzay aracı uzaya ulaştıktan birkaç dakika sonrasında ise üzerindeki roket düşer ve seyahat daha sakin bir hâl alır.

Bir kez yörüngeye girildikten sonra astronotlar 'sıfır yer çekimi' veya 'düşük yer çekimi' olarak bilinen durumları yaşarlar. Bu durumda, aslında düşüyor olmalarına rağmen kendilerini havada yüzüyormuş gibi hissederler. Dünya'nın kütle çekim gücü ile çekilmekte olan yörüngedeki bir gemi her zaman Dünya'ya doğru düşmektedir. Ancak hızı bu durumu telafi etmediği için yörüngede kalmaya devam eder.

Bazı astronotlar aylar boyunca uzayda, 'uzay istasyonları' adı verilen gemilerde kalırlar. Bu gemilerden sayıca çok fazla yoktur. Bunların en önemlisi Uluslararası Uzay İstasyonu (UUİ)'dur. (…)

UUİ'de yaşayan, çalışan, yiyen ve içen çoğunluğu eğitimli bilim insanlarından oluşan bir astronot ekibi vardır. Bu kişilerin en önemli görevlerinden biri istasyona fazladan bölümler eklemektir, çünkü UUİ'nin inşası hâlâ tam olarak bitmemiştir.

1998'de UUİ'nin ilk kısmı uzaya fırlatıldı. Çünkü istasyonun tamamını Dünya'da inşa etmek mümkün olmamıştı. O kadar büyük bir cismi uzaya fırlatabilecek güçte bir roket de yoktu. Bu yüzden parçaları uzayda bir araya getirildi. İstasyonun her bir parçası küçük gemilerce uzaya taşındı ve ekip tarafından birleştirildi. Bittiğinde bir futbol sahası büyüklüğünde olacak.

Dünya ile istasyon arasında yapılan uçuşlarda istasyona yeni ekip üyeleri ya da oksijen ve ilaç gibi erzaklar getirilmektedir. Atıklar ise atmosfere girdiğinde yanıp kül olan insansız küçük gemilerle Dünya'ya gönderilmektedir.

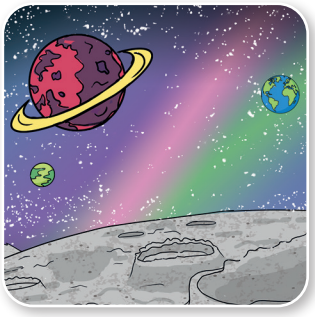

UUİ'de yaşıyorsan gece ve gündüzün senin için pek bir anlamı yoktur. İstasyon her 90 dakikada bir Dünya'nın etrafında döndüğü için mürettebat 24 saatlik bir günde 15 kez şafak vaktine rastlar.

Doğal uyuma alışkanlıklarını korumaya çalışırlar, fakat yatakta uyumazlar. İstasyonda birkaç küçük uyuma kabini vardır. Ama astronotlar hemen her yerde uyuyabilir yeter ki istasyonda uçup bir şeylere çarpmamak için uyku tulumlarını bir yere bağlasınlar.

İstasyonun kendi hava kaynağı olduğu için UUİ'de normal bir şekilde nefes alabilirsin. Fakat uzayda bedenin normal yer çekimindeyken davrandığı gibi davranmaz. Örneğin, giyinirken giysilerinin kolunu, doğru durmak yerine kafanın üzerinde havada uçuşurken bulabilirsin.

Uzayda yemek yemek hiç de kolay değildir. Plastik poşetlerin içine koyulmuş içecekler ve çorbalar pipetle içilmek zorundadır. Katı yemeklerin üzerindeki sosların yemeklerin kapağı açıldığı anda serbest kalıp havada yüzmeye başlamaması için oldukça yapışkan kıvamda olması gerekir. Ayrıca yemekler de kolay ufalanan cinsten olmamalıdır. Çünkü yemek kırıkları havada yüzmeye başlarsa, onları temizlemek imkânsızdır.

İstasyonda günün büyük kısmı bilimsel deneylerle geçer. Mürettebat uzayda olmanın cisimler, bitkiler ve insanlar üzerindeki etkilerini görmek için testler yapar. Sıfır yer çekiminde çalıştıklarından kendilerinin ya da araç gereçlerinin uçup gitmelerini engellemek için bir yere bağlanmış durumda olmaları gerekir. (…)

Dünya'da yer çekimi olduğu için tuvaletlerin sifonu kusursuz çalışır. Eğer normal bir tuvaleti uzayda kullanmaya kalkarsan, su ve diğer her şey havada yüzmeye başlayacaktır. Bu iğrenç deneyimi kimse yaşamasın diye uzaydaki tuvaletlerde içine atılan her şeyi yutan elektrik süpürgesine benzeyen bir cihaz vardır. (...)

Uzayda biraz vakit geçirdikten sonra vücudunda bazı gariplikler olmaya başlar. Dünya'da yer çekimi omurgana sürekli baskı yapmaktadır. Fakat uzayda yer çekimi olmadığından kemiklerin hafifler ve boyun uzar.

Dünya'da sadece ayakta dikilirken ya da otururken bile kaslarını kullanırsın. Oysa uzaydaki astronotların kaslarının eriyip gitmesini önlemek için günde en az 2,5 saat spor aletlerinde egzersiz yapmaları gerekmektedir.

Uzayda uzay gemisinin dışında yürüyüşe çıkmaya 'araç dışı aktivite' adı verilir.

Uzay çok tehlikeli bir alan olduğu için bu da oldukça hüner isteyen bir iştir.

Araç dışı aktivite için nefes almanı sağlayacak ve seni aşırı sıcak ya da soğuktan koruyacak bir uzay giysisine ihtiyacın vardır. (…) Uzay giysisi aynı zamanda Güneş'in yaydığı ölümcül radyasyondan ve göz kamaştırıcı ışıktan korunman için gereklidir. (…)

İstasyonun kapısını açmak bile karmaşık bir iştir. Uzay istasyonlarındaki kapılar havanın uzaya kaçmasını engellemek için hava geçirmez şekilde tasarlanmıştır.

Uzay tehlikeli bir hava boşluğudur. 'Hava boşluğu' içinde hava bulunmayan yer anlamına gelir. Tehlikeli olmasının tek nedeni içinde soluyabileceğin hava olmaması değildir. Dünya'da ya da bir uzay gemisinde hava senin üzerine baskı yapar. Buna 'hava basıncı' adı verilir. Fakat uzayda hava basıncı yoktur. Bir uzay giysisinin içinde olduğunda bile basınç oldukça azdır.

Eğer farklı basınçların altında çok hızlı hareket edersen (...) 'vurgun' adı verilen acı verici bir hastalığa tutulabilirsin. Çok derinlere dalan dalgıçlar yüzeye çok çabuk çıktıklarında vurgun yiyebilirler. Başlarına böyle bir durum gelmemesi için astronotlar araç dışı aktiviteye çıkmadan önce vücutlarının alışabilmesi için basıncın kademe kademe azaltıldığı hava sızdırmayan kabinde saatler geçirir.

(…)

Louie STOWELL
(Lui Sitevıl)
çev.: Gizem ŞAKAR
Nereden Nereye Gök Bilimi ve Uzay
(Kısaltılmıştır.)

ÖĞRENDİKLERİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

GAMLANMA GÖNÜL

Koyun meler, kuzu meler
Sular hendeğine dolar
Ağlayanlar bir gün güler
Gamlanma gönül, gamlanma

Yiğit yiğide yad olmaz
Eyilerde ham süt olmaz
Bin kaygu bir borç ödemez
Gamlanma gönül, gamlanma

Yiğit yiğidin yoldaşı
At, yiğidin öz kardaşı
Sağlıktır her işin başı
Gamlanma gönül, gamlanma

Naçar KARAC'OĞLAN naçar
Pençe vurup göğsün açar
Kara gündür gelir geçer
Gamlanma gönül, gamlanma

Karacaoğlan
İncecikten Bir Kar Yağar
(Kısaltılmıştır.)

(1, 2, 3 ve 4. soruları şiire göre cevaplayınız.)

1. Şair şiirin genelinde kime seslenmektedir?

.....

2. Birinci dörtlükte şair, doğaya dair unsurları kullanarak hangi mesajı vermeyi amaçlamıştır? Yazınız.

.....

3. Şair, niçin gamlanmamak gerektiğini düşünmektedir? Maddeler hâlinde yazınız.

.....
.....
.....
.....

4. Son dörtlükten yola çıkarak şairin hangi duygular içerisinde olduğu söylenilebilir?

.....

"Öğrencinin derse katılımını sağlamak için kendisini gizlemesini sağlayan psikolojik etkenleri ortadan kaldırmalıyız."

5. Bu cümledeki anlatım bozukluğu ile özdeş anlatım bozukluğu aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

A) Okulumuzun toplam öğrenci mevcudu 375'tir.
B) Çocuk, öğrendiği yanlış dil sayesinde toplumdan kopuk hâle geliyor.
C) Asansörden indiğini görünce seslendi.
D) Çok sinirli, bu gürültü tak etti artık.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf görevinde bir sözcük vardır?

A) Haykırışlarına etraftan karşılık gelmiyordu.
B) Hayat sahnesinde yetmiş üç yaşın basamaklarındayım.
C) Esen rüzgâr siliyor alnımdan kaderimi.
D) Doğru söylüyorsun Ali, doğru söylüyorsun ama kazın ayağı öyle değil.

7. Aşağıdaki cümleler gerçek ve kurgusal oluşlarına göre değerlendirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) İşçiler buğdayı savurmakta ve taneyi samandan ayırmaktadır.
B) Gözlerinin sürmesi akmış, saçları darmadağın olmuştu.
C) Onu o kadar neşeli karşıladı ki hemen keyfi yerine geldi.
D) Saksağan, onları görünce öfkeyle Bülbül'e doğru koştu.

"Söz ola kese savaşı,
Söz ola kestire başı,
Söz ola ağılı aşı
Bal ile yağ ede bir söz."

Yunus Emre

8. Yukarıdaki dörtlükle ilgili hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Dörtlükte altı adet çekimli fiil vardır.
B) Fiillerin tamamı istek kipi ile çekimlenmiştir.
C) Fiillerin tamamı emir kipi ile çekimlenmiştir.
D) Şiirde sözün nereye gideceğini düşünerek konuşmamız gerektiği vurgulanmaktadır.

1. Eğri oturalım, doğru konuşalım.

2. Ne kadar bekleyeceğiz burada?

3. Ömer, en yakın arkadaşımdır.

4. Dolmuş çok hızlı gidiyordu.

5. Telaşla yukarı çıktı.

6. Dün gece rahatsızlandı.

7. İşin ne zaman biter?

8. Akşamları çok yeme.

9. Dışarı çıkıp hava aldı.

10. Sınıfta en çok çalışan Selim'di.

Aşağıdaki soruları numaralandırılmış cümlelere göre cevaplayınız.

9. Hangi cümlelerde durum zarfı yer almaktadır?

A) 1, 3 ve 5. B) 1, 4 ve 5. C) 1, 4 ve 8. D) 1, 4 ve 9.

10. Hangi cümlelerde miktar (azlık-çokluk) zarfı yer almaktadır?

A) 2, 4, 8 ve 10. B) 2, 4, 9 ve 10. C) 3, 4, 8 ve 10. D) 3, 4, 9 ve 10.

11. Hangi cümlede yer-yön ya da soru zarfı yer <u>almamaktadır</u>?

A) 2. B) 5. C) 6. D) 9.

12. Hangi cümlelerde zarf, kendisi gibi bir zarfı nitelemektedir?

A) 3 ve 4. B) 4 ve 10. C) 8 ve 10. D) 9 ve 10.

13. Hangi cümlede zarf, bir sıfatı nitelemektedir?

A) 3. B) 4. C) 5. D) 6.

14. Hangi cümlede zaman zarfı yer almaktadır?

A) 4. B) 5. C) 6. D) 7.

Ek Sorular

AKAY, İhsan, “Okumak”, Kültür Anıları, Kültür Bakanlığı, Ankara, 2000.
AKAY, Hasan, “Beyaz Arılar”, Mavi Kuşlu Tükenmez Kalem, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
AKÇİÇEK, Gökhan, “Gökyüzüne Şarkı”, Denizlere Söylenen Şarkı, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
Âşık Noksanî, “Dinleyin ağalar methin…”, Türk Halk Şiiri Antolojileri Bibliyografyası, (Haz.: Hakan Tikdemir), Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, 2019.
AYDAR, Fatma, Melek Hanım’ın Çiftliği Merhamet Kanatları, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2021.
ATMACA, Aylin, “Sporun Beynimize Olumlu Etkileri”, Sağlığımız ve Spor, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007.
ATIL, Esin, Levni ve Surname Bir Osmanlı Şenliğinin Öyküsü, Koçbank Yayınları, İstanbul, 1999.
BAŞAR, Şükûfe Nihal, “Finlandiya’dan”, Güzel Yazılar Gezi-Hatıra, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
BAYRAKTAR, Hayri Selim, “İnşallah Ben Geldim Karıcım”, Nasreddin Hoca’dan Fıkralar, Şule Yayınları, İstanbul, 2011.
BİLGİLİ, Ahmet Emre, “İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak”, MEB Ebabil Eğitim-Bilişim-Kültür Dergisi, S. 2, Yaz/2017.
BİNYAZAR, Adnan, “Hokka ile Kalem”, Ağıt Toplumu, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 1999.
BOLATCAN, Sevda, “Teknoloji Gelişiyor, Dünya Değişiyor…”, MEB Özel Eğitim Çocuk Dergisi, S. 1, Sonbahar 2020.
BOZACI, Arif, “Beni Unutmayacaktır”, Şiir Burcunda Çocuk/Güldeste, (Haz.: Hüseyin Özbay, Mustafa Tatçı, Bahattin Karakoç), MEB Yayınları, İstanbul, 1993.
BÜBER, A. & CAN, Ö. & CAN, M. & GEZMİŞ, E., “Saygıdeğer Mehmet Âkif Ersoy”, Bilim Sanat Bülteni Özel Sayısı, Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü, S. 1, 2021.
CHRİSTİE, Agatha, “Tuhaf Bir Şaka”, Miss Marple’ın Son Maceraları, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2020.
ÇOLAK, Nevzat, “Hezarfen Ahmet Çelebi”, Bilim İnsanları, Koza Yayın Dağıtım AŞ, Ankara, 2015.
DENİZ, Elvan Pektaş, “Lütfen Süleyman’ın Yanağından Makas Almayın!”, Cumhuriyet Dönemi Çocuk ve Gençlik Öyküleri Seçkisi 1, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
DIRANAS, Ahmet Muhip, “Olvido”, Güzel Yazılar Şiirler, (Haz.: İsmail Parlatır), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
DURSUN, Yusuf, Ali Faik Bey Elveda Kuşlar, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2021.
DURSUN, Yusuf, Kınalı Hasan Vatan Sana Emanet Oğul, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2021.
DUT, Akif, “Bahar Türküsü”, Güneysu dergisi, S. 126, Bahar 2020.
DÜNDAR, Orhan, Çanakkale Destanı, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2019.
ERASLAN, Reyhan Uludağ, “Resim ve Matematik”, MEB ya/da Eğitim ya da Eğitim Dergisi, S. 6, Eylül-Ekim 2020.
ERSOY, Mehmet Âkif, “Cenk Şarkısı”, Safahat, Yarım Elma Yayınları, Ankara, 2008.
ERYİĞİT, İbrahim, “Matematiğin Şiirselliği”, MEB ya/da Eğitim ya da Eğitim Dergisi, S. 6, Eylül-Ekim 2020.
FİKRET, Tevfik, “Hasbihâl”, Şermin Seçmeler, (Haz.: Nuri Sağlam), MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.

GÜÇTAŞ, İsmail, “Ekmek Elden Su Gölden”, Gökyüzü Kuşlarındır, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2023.
GÜÇTAŞ, İsmail, “Çim Adam”, Gökyüzü Kuşlarındır, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2023.
GÜNDÜZ, Üzeyir, “Çerçi Bekir”, Bayram Şenliği, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
GÜRLER, Mustafa Afşin, “İnşallah”, Nasrettin Hoca’dan Fıkralar, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2020.
İNCEBAYRAKTAR, Özbek, Şiirimizde Atatürk Atatürk Şiirleri Seçkisi, Koza Yayın Dağıtım AŞ, Ankara, 2012.
İNCE, Özdemir, “Erik Ağacı”, Bütün Şiirleri, Sia Kitap, 2022.
İZGÖREN, Ahmet Şerif, “Olumlu Düşünce”, Avcunuzdaki Kelebek, Elma Yayınevi, 2006.
İZGÖREN, Ahmet Şerif, Masallarda Bir Peri Çıkar Karşınıza Gerçek Hayatta Öğretmen, Elma Yayınevi, Ankara, 2019.
KAHVECİ, Nilüfer & IŞITAN, Sonnur, Dürüstlük ve Konfüçyüs, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
KANIK, Orhan Veli, “Kumrulu Şiir”, Orhan Veli Kanık Hayatı, Sanatı, Eserlerinden Seçmeler, (Haz.: Bilge Ercilasun), MEB Yayınları, Ankara, 2004.
KARA, Kübra, “Binlerce Yıllık Bir Sanat Minyatür”, Bilim Çocuk Dergisi, TÜBİTAK, S. 224, 2016.
Karacaoğlan, “Gönül”, Karacaoğlan İncecikten Bir Kar Yağar Yaşamı Sanatı Şiirleri, (Haz.: Mehmet Öksüz), Eğitim Üretim Yayınları, İstanbul, 1993.
Karacaoğlan, “Gamlanma Gönül”, Karacaoğlan İncecikten Bir Kar Yağar Yaşamı Sanatı Şiirleri, (Haz.: Mehmet Öksüz), Eğitim Üretim Yayınları, İstanbul, 1993.
KARAKURT, İsmail, “Şiir Nedir?”, Çocukluğum Bir Çocuk, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
KAYA, Vural, “Hasan Lâtif Sarıyüce”, Ben Çocukken, Kayalıpark Yayınları, Konya, 2016.
Kaygusuz Abdal, “Bu âdem dedikleri…”, Hoşça Bak Kendine, (Haz.: Adem Karafilik & Vedat Güneş), Yükseliş Yayınları, Ankara, 2016.
KESKİN, Ömer Faruk, “İkiz Kardeş: Müzik ve Şifa”, Gençlik ve Spor Dergisi, S. 9, Mayıs-Haziran 2021.
KIRLANGIÇ, Hicabi, “Oduncunun Eşeği”, Mesneviden Öyküler, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
KİLİMCİ, Ayşe, “Savaşa Gidenin Köpeği”, Laklakçı Kaplumbağalar, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
KOÇ KESKİN, Neslihan, 17. Yüzyıl Divan Şiirinde Osmanlı Sosyal Hayatının İzleri, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, 2018.
KOÇYİĞİT, Hüsna, “Bir Hayalim Var Benim”, Çocuklardan Ev Yapımı Öyküler, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2020.
Komisyon, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları Dünyayı Değiştiren Fikirler İnanılmaz Buluşlar ve Onların Arkasındaki Hikâyeler, (Çev: Zeynep Arık Toz), Tübitak Yayınları, Ankara, 2010.
KONGAR, Emre, “Dinleyen İnsan Olabilmek”, Kızlarıma Mektuplar Yaşamdan Satırbaşları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2010.
KURU, Necdet, “Koca Yusuf”, Er Meydanı Kırkpınar-Kel Aliço-Koca Yusuf-Adalı Halil, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
KÜLEBİ, Cahit, “Küçük Çeşme”, Bütün Şiirleri, Adam Yayınları, İstanbul, 1988.

KÜLEBİ, Cahit, “Rüzgâr”, Bütün Şiirleri, Adam Yayınları, İstanbul, 1988.
LİND, Asa, “Herkes Yalnızca Çalışıyor, Çalışıyor”, Kumkurdu, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2015.
Montaigne, “Dil Üstüne”, Denemeler, (Çev.:Sabahattin Eyüboğlu), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2020.
MAUPASSANT, Guy de, Seçme Hikâyeler 1, (Çev.:Enis Ebhiç Koryürek), MEB Yay., İstanbul, 1989.
MUHAMMED, Zehra, “Şiir”, Güneysu Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, S. 128, Güz 2020.
OKÇU, Işık, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey Karanlık Liman’ın Martısı, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2021.
ORAL, Ünver, “Dengeli Beslenme”, Karagöz Okula Başladı Tarihi, Sanatı, Tekniği, Oyun Metni, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2020.
ORAN, Halil, “Düşman Askeri Neden Ağlıyordu?”, Özgürlüğün Bedeli, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
ORAL, Zülal & ARSLAN, Kerim, “Tel ile Örülen Dantel Telkâri”, Sevgi Bir Kuş Çocuk Dergisi T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, S. 2, 2015.
ÖNDER, Mehmet, “Bir Sıcak Çorbada Anadolu”, Aldı Sözü Anadolu, Elips Kitap, Ankara, 2007.
ÖZÇELİK, Mustafa, “Dede Korkut”, MEB Özel Eğitim Çocuk Dergisi, S. 7, yaz 2022.
ÖZEL, Songül, “Gül Olmak”, Güneysu dergisi, S. 126, Bahar 2020.Z
ÖZEN, Şükrü ve BATUR, Zekerya. “Eleştirel görsel okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler: eleştirel görsel okuma etkinlikleri (EGOET)”, Millî Eğitim dergisi, 53
ÖZÜDOĞRU, Şaban, Anton Çehov’dan Seçme Hikâyeler, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2022.
RAN, Nâzım Hikmet, “Kuvayı Milliye Destanından”, Şiirimizde Atatürk Atatürk Şiirleri Seçkisi, (Haz.: Özbek İncebeyraktar), Koza Yayın Dağıtım, Ankara, 1987.
SABAH, İsmail, Çanakkale’nin Şehit Kalemleri, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.
Sâdi-i Şirâzî, “Hikâye”, Gülistan, (Haz.: Prof. Dr. Mehmet Kanar), Şûle Yayınları, İstanbul, 2011.
SÖNMEZ, Cemil, “Atatürk Neler Okudu, Nasıl Okurdu?”, Atatürk ve Okuma Sevgisi, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.
STOWELL, Louie, “Uzayda Yaşam”, Nerden Nereye Gök Bilimi ve Uzay, (Çev.: Gizem Şakar), Genç Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.
ŞİMŞEK, Selami, “Karlar da Uyur”, Kafdağı Çocukları, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2023.
ŞİMŞEK, Selami, “Kuş Orucu”, Kafdağı Çocukları, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2023.
TALAS, İsmail Hakkı, “Güzel Kitap”, Bütün Şiirlerim/I, Yeni Okul Bilgisi Yayımları, İstanbul, 1969.
TAYLAN, Gül Özer, “E-Kitaplar”, Dijital Okuryazarlık, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2020.
TEKER, Mehtap, “Adalet Heybesi”, Kutup Yıldızı Masalları, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2021.
TEKER, Mehtap, Sevgi Döngüsü, MEB Özel Eğitim Çocuk Dergisi, S. 5, Sonbahar 2021.
TEMİZ, Nihan, Spor Her Yerde, Martı Çocuk Yayınları, İstanbul, 2018.
Türkçe Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1 ,2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2019.
Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2019.
ULUTÜRK, Hüdanur ve SARI, Hasan, Uygulamalı Hikâye Yazma/Oku-Yaz Yayınla, Atlı Karınca Yayınları, 2018, Konya.
UNUK, Sevda, “Çizgi Film Nasıl Yapılır?”, Sevgi Bir Kuş Çocuk Dergisi T.C. Aile ve Sosyal

Politikalar Bakanlığı, S. 1, 2015.
URAL, Yalvaç, Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2022.
VAN CLEAVE, Jaine, “Albert Einstein”, Keşifleri ve Buluşlarıyla Dünyamızı Değiştiren Bilim İnsanları, (Çev: Orhan Düz), Grifin Yayınları, İstanbul, 2011.
YALÇIN, Cevdet, “Okumak”, Çağdaş Düşünce Yazıları Antolojisi, İlayda Yayın Dağıtım Eğitim San. ve Tic. Ltd. Şti., Ankara, 1999.
YALNIZ, Naim, “Benim Güzel Kitaplarım”, Okul Şiirleri, Gelişim Matbaacılık, Ankara, 1994.
YAMADA, Kobi, Bir Fikirle Ne Yaparsın, (Çev: Tuna Alemdar), Nar Çocuk Yayınları, İstanbul, 2021.
Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2021.
YILDIZ, Ahmet, İmkânsız mı, O da Ne Demek?”, Üşenme Erteleme Vazgeçme Başarılı Öğrencinin Motivasyon Kitabı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2020.
Yunus Emre, “Söz ola kese savaşı…”, Hoşça Bak Kendine, (Haz.: Adem Karafilik & Vedat Güneş), Yükseliş Yayınları, Ankara, 2016.
Yunus Emre, “Taştın Yine Deli Gönül”, Yunus Emre Hayatı ve Bütün Eserleri, (Haz.: Abdülbâki Gölpınarlı), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2020.
Yunus Emre, “Çeşmelerden bardağın...”, Hoşça Bak Kendine, (Haz.: Adem Karafilik & Vedat Güneş), Yükseliş Yayınları, Ankara, 2016.
YURDAKUL, Mehmet Emin, “Cenge Giderken”, Türk Sazı, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1979.
YURDAKUL, Ramazan Seyfi, “Gazi Mustafa Kemal Atatürk”, Başlangıçtan Günümüze Türk Kültüründe Çocuk ve Çocuk Bayramı, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2020.
YÜCEL, Hasan Ali, “Ağaç ve Sen”, Sizin İçin, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
YÜKSEL, Hasan Avni, Ezop Masalları, MEB Kültür Yayınları, Ankara, 2017.

Görsel Kaynakça,
Genel Ağ Kaynakçası

Cevap Anahtarı

(*) Bu kaynakça MLA atıf sistemine göre hazırlanmıştır.

TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400 km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.
KARADENİZ
AKDENİZ
EGE DENİZİ
HAZAR DENİZİ
MARMARA DENİZİ
ROMANYA
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
BULGARİSTAN
YUNANİSTAN
GÜRCİSTAN
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
İRAN
SURİYE
IRAK
LİBYA
MISIR
İSRAİL
LÜBNAN
FİLİSTİN Batı Şeria
FİLİSTİN Gazze Şeridi
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
Bükreş
Sofya
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
İstanbul
Kocaeli
Yalova
Sakarya
Düzce
Bolu
Bartın
Zonguldak
Karabük
Kastamonu
Sinop
Samsun
Amasya
Çorum
Çankırı
Ankara
Bilecik
Bursa
Çanakkale
Balıkesir
Eskişehir
Kütahya
Manisa
İzmir
Uşak
Afyonkarahisar
Aydın
Denizli
Isparta
Burdur
Muğla
Antalya
Konya
Karaman
Mersin
Adana
Osmaniye
Hatay
Kayseri
Nevşehir
Aksaray
Niğde
Kırıkkale
Kırşehir
Yozgat
Tokat
Sivas
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Tunceli
Elâzığ
Malatya
Adıyaman
Kahramanmaraş
Gaziantep
Kilis
Şanlıurfa
Diyarbakır
Mardin
Batman
Siirt
Şırnak
Hakkâri
Bingöl
Muş
Bitlis
Van
Ağrı
Iğdır
Kars
Ardahan
Artvin
Tiflis
Erivan
Bağdat
Şam
Beyrut
Tel Aviv
Doğu Kudüs
Atina
Gökçeada
Bozcaada
Tuz Gölü
Van Gölü
Urumiye Gölü
Tuna N.
Meriç N.
Sakarya N.
Kızılırmak N.
Yeşilırmak N.
Çoruh N.
Kura N.
Aras N.
Fırat N.
Dicle N.
Göksu N.
Seyhan N.
Ceyhan N.
Asi N.
Süveyş K.
Nil N.
25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K

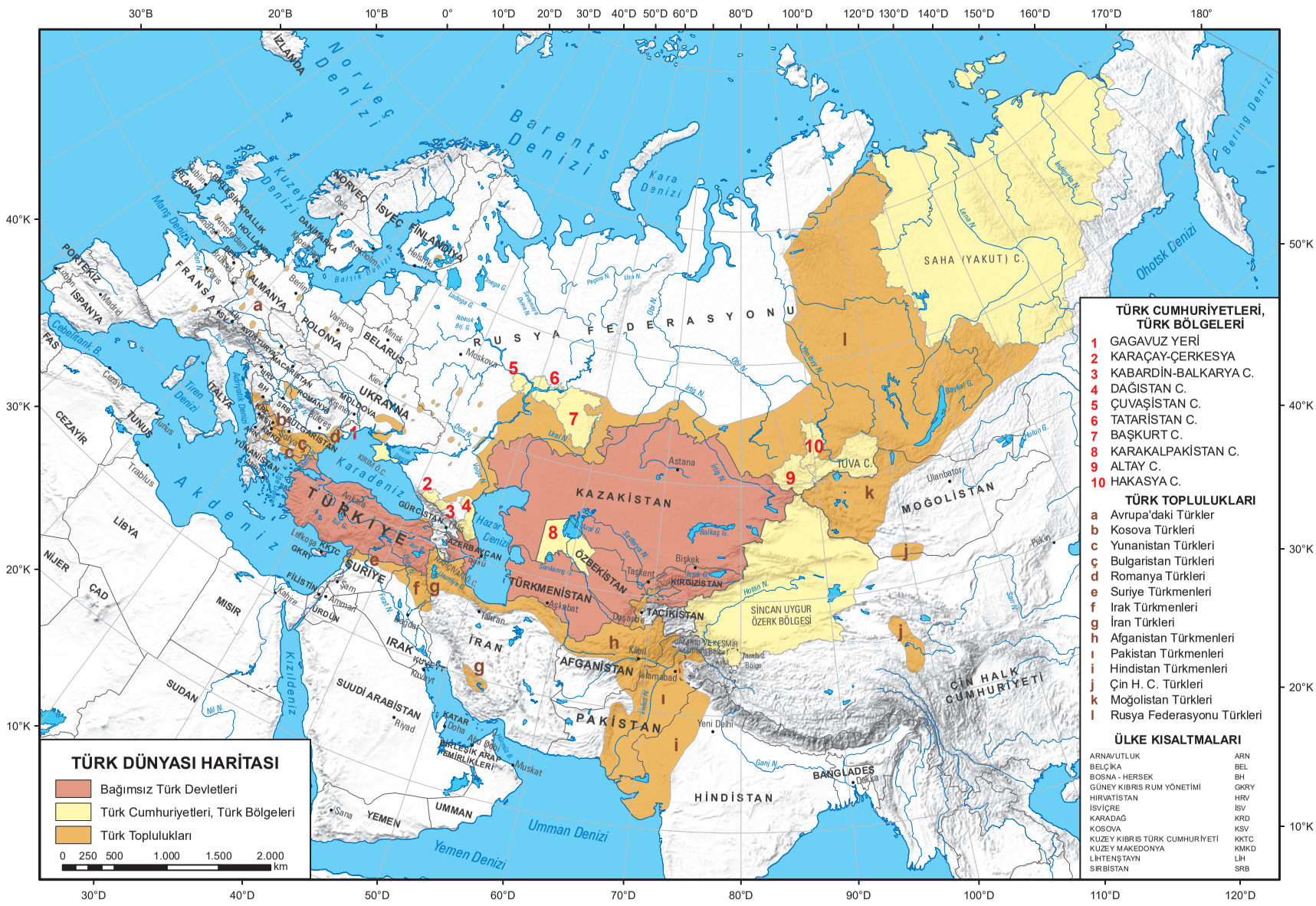
TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
RUSYA FEDERASYONU
KAZAKİSTAN
TÜRKİYE
İRAN
AFGANİSTAN
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
MOĞOLİSTAN
SAHA (YAKUT) C.
TUVA C.
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
Norveç Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Bering Denizi
Ohotsk Denizi
Kuzey Denizi
Akdeniz
Karadeniz
Hazar Denizi
Umman Denizi
Yemen Denizi
Kızıldeniz
30°B 20°B 10°B 0° 10°D 20°D 30°D 40°D 50°D 60°D 80°D 100°D 120°D 130°D 140°D 150°D 160°D 170°D 180°
40°K 30°K 20°K 10°K
30°D 40°D 50°D 60°D 70°D 80°D 90°D 100°D 110°D 120°D